

શ્રી ગ્રેટર બોમ્બાઈ વર્ધમાન સ્થાનકવાસી જૈન મહાસંગ્ઘ
Shree Greater Bombay Vardhman Sthanakvasi Jain Mahasangh-Mumbai સંચાલિત

માતુશ્રી મહિબેન મણશ્રી લીમશ્રી છાડવા ધાર્મિક શિક્ષણ બોર્ડ - મુંબઈ
Matushree Maniben Manshi Bhimshi Chhadva - Dharmik Shikshan Board-Mumbai
વાર્ષિક પરીક્ષા જૈનશાળા નું પેપર

સવાલ સાથે
જવાબ પેપર

તા. ૦૮-૦૧-૨૦૧૭ • સમય: બપોરે દ થી ૧૨ • શ્રેણી ૧ • ગુણ: ૧૦૦
(Dharmik Shikshan Board Certificate Course Level : 1)

પ્ર. : ૧ (ક) નીચેના પાઠની પૂર્તિ કરો : (૨૪) ૫૦

(૧) પાસં ..... પહીણ જરૂરી - મરણા.

જ: ૧ (ક)(૧) પાસં તહ વદ્ધમાણંચ એવંમાં અભિથુઆ વિહૃય - રચમલા
પહીણ જરૂરાણા ચાઉલીસંપિ જિણવરા તિત્થચરામે પસીયંતુ

(૨) ચક્ખુદ્યાણં ..... ધ્રમદ્યાણં

જ: (૧) ચક્ખુદ્યાણં ભગગદ્યાણં સરણદ્યાણં જીવદ્યાણં બોહિદ્યાણં
ધ્રમદ્યાણં ધ્રમદેસદ્યાણં ધ્રમનાયગાણં ધ્રમસારહીણં

(૩) લેસિયા ..... ઉદ્વિદ્યા.

જ: (૩) લેસિયા સંધારીયા સંધારીયા પરિયાવિયા કિલામિયા
ઉદ્વિદ્યા ઠાણાઓ ઠાણં સંકામિયા

(૪) ગમણાગમણે ..... ઉત્તિંગ

જ: (૪) ગમણાગમણે પાણકમણે બીયક્કમણે હરિયક્કમણે
ઓસિા ઉત્તિંગ

(૫) સક્કારેમિ ..... ચેદ્ધિયં

જ: (૫) સક્કારેમિ સમ્માણેમિ કલ્લાણં મંગલં
દેવયં ચેદ્ધિયં પજ્જુપાસામિ

(૬) છીએણં ..... પિતમુચ્છાએ

જ: (૬) છીએણં જંભાઈએણં ઉહુએણં વાયનિસર્ગેણં ભમલીએ
પિતમુચ્છાએ સુહુમેહિં અંગ સંચાલેહિં સુહુમેહિં જેલ સંચાલેહિં

(ખ) નીચેના શબ્દોના ગુજરાતી અર્થ લખો : (૮)

જ: (ખ) (૧) સંધારીયા જવાબ : એકબીજાનાં શરીરને અથડાવ્યા હોય

સાથે (૨) જાણેણં જવાબ : ધર્મદ્યાને કરીને (મનને એકાગ્ર કરીને)

(૩) ચેદ્ધિયં જવાબ : આપ જ્ઞાન સ્વરૂપ છો

(૪) પણગ જવાબ : પંચવર્ણી લીલકૂગ - સેવાળ

(૫) જવ જવાબ : જ્યાં સુધી

(૬) સિદ્ધાણં જવાબ : સિદ્ધ ભગવંતોને

(૭) નિંધાયણદ્ધાએ જવાબ : મૂળથી નાશ કરવાને માટે

(૮) વંદામિ જવાબ : સ્તુતિ અથવા વંદન કરું છું

(ગ) મૂળ પાઠ લખો :

(૧) સંક્રમણ કર્યુ હોય જવાબ : સંકામિયા

(૨) આચાર્ય ભગવંતોને જવાબ : આચરિયાણં

(૩) છીંક આવવાથી જવાબ : છીએણં

(૪) આપ મંગલ રૂપ છો	જવાબ : મંગલં	
(૫) જીવનથી જ	જવાબ : જીવિયાઓ	
(૬) વિશેષ શુદ્ધિ કરવા માટે	જવાબ : વિસોહી-કરણોણં	
(૭) હજો, મારો	જવાબ : હજો, મારો	
(૮) અકળ - ઠાર	જવાબ : ઓસા	
(૯) એક વાક્યમાં જવાબ લખો :		(૫)
(૧) સિદ્ધ ભગવાનને શરીર હોય ? તેને કેટલા કર્મ બાકી છે ?		
જઃ (૧) ના. આઠ કર્મોનો ક્ષય કર્યો છે.		
(૨) ધર્મગુરુઓનાં બીજા કયાં કયાં નામો છે ?		
જઃ (૨) મુનિ, શ્રમણ, અણગાર, નિર્ગથ		
(૩) સાધુ-સાધ્વીજીના ગુણ કેટલા ? અરિહંત ભગવાનના ગુણ કેટલા ?		
જઃ (૩) ૨૭. સાધુ-સાધ્વીજી, અરિહંત ભગવાન - ૧૨.		
(૪) શુદ્ધ ભાવનાથી વંદન કરવાનું ફળ કોણે મળ્યું ?		
જઃ (૪) કૃષṇ મહારાજા.		
(૫) સન્માન એટલે શું ?		
જઃ (૫) ગુરુ ભગવંતનું સન્માન કરવું, યથોચિત આસન આપવું, વસ્ત્ર પાત્ર, ગોચરી-પાણી વગેરે વહોરાવવા તે સન્માન છે.		
(૬) જોડકાં જોડો :		(૫)
જવાબ (૧) ગણધર ૬	જવાબ : ગણધર - ૧૧	
સાથ (૨) સિધ્ધ ૧૨	જવાબ : સિદ્ધ - ૮	
(૩) તત્ત્વ ૧૧	જવાબ : તત્ત્વ - ૬	
(૪) આચાર્ય ૮	જવાબ : આચાર્ય - ૩૫	
(૫.) અરિહંત ૩૬	જવાબ : અરિહંત - ૧૨	

પ્ર. : ૨ -સામાન્ય સમજાગુ વિભાગ :

૧૫

નીચેના પ્રશ્નનો જવાબ લખો :

(૧) દસમા (૧૦) અને બાવીસમા (૨૨) તીર્થકર ?	
જઃ (૧) તીર્થકર - ૧૦ - શ્રી શીતલનાથ સ્વામી	
	૨૨ - શ્રી નેમનાથ સ્વામી
(૨) ત્રીજા (૩) અને સાતમા (૭) ગણધર ?	
જઃ (૨) ગણધર - ૩ - વાયુભૂતિ	
	- ૭ - અક્ષણી
(૩) પાંચમા (૫) અને આઠમા (૮) શ્રાવક ?	
જઃ (૩) શ્રાવક - ૫ - ચુલ્લણી શતક શ્રાવક	
	- ૮ - મહાશતક - શ્રાવક
(૪) છઠા (૬) અને તેરમા (૧૩) સતી.	
જઃ (૪) સતી - ૬ - કૌશલ્યા	
	- ૧૩ - સુભક્રણા

પ્ર. : ૪ - કથાના આધારે જવાબ લખો :

૧૦

(૧) ભગવાન મહાવીરનો જન્મ ક્યારે થયો અને કેટલા ઈન્દ્રો આવ્યા હતા ?

જ: (૧) જન્મ ચૈત્ર સુદ તેરસ, ૨૪ ઈન્દ્રો.

(૨) ભગવાન મહાવીરના ભાઈ અને બહેનનું નામ કહો.

જ: (૨) ભાઈ નંદીવર્ધન, બહેન સુદર્શના.

(૩) ભગવાન મહાવીર રોજ કેટલું દાન કરતા હતા ?

જ: (૩) ૧ કરોડ, ૮ લાખ સુવર્ણભૂષણ.

(૪) અમરકુમારમાં કેટલા લક્ષણ હતાં અને એના પિતાનું નામ શું ?

જ: (૪) ૩૨ લક્ષણ, પિતાનું નામ અધિકારી

(૫) અતિમુક્તકુમારના માતા-પિતાનું નામ અને નગરનું નામ લખો.

જ: (૫) માતા- શ્રીદિવી, પિતા - વિજયસેન, નગર - પોલાસપુર.

પ્ર. : ૫ - કાવ્યની પૂર્તિ કરો :

૧૦

(૧) શ્રદ્ધાભરી ..... ધર્મને માટે

જ: (૧) શ્રદ્ધા ભરી છે અંતરમાં ને રંગ લગ્યો છે રગરગમાં,
નવ તત્પોળનું જ્ઞાન છે, ભાઈ મહાવીરનાં સંતાન છે...
જન્મયા છે તો ધર્મને માટે જીવનું છે તો ધર્મને માટે.

(૨) ધરી ..... સિદ્ધાંત સમજુને

જ: (૩) ધરી ચારિત્ર આચાર્યો ધરાવે ભવ્ય જીવોને
વિદારે કર્મના મળને નમું છું ભાવથી તેને.
ભણાવે જે ઉપાધ્યાયો સકળ સિદ્ધાંત સમજુને.

(૩) વહેલા ઉઠી ..... શાસન ને

જ: (૩) વહેલા ઉઠી જઈએ, નવકાર મંત્ર ગણીએ,
જય જિનેન્દ્ર બોલીએ મહાવીરના શાસનમાં
હસતાં-રમતાં રહીએ ગુસ્સો નહિ કરીએ
સંપ સેવા સાધીએ મહાવીરના શાસનમાં
મોટા જ્યારે થઈએ શાસનને ઝળકાવીએ.

“જય જિનેન્દ્ર”

શ્રી ગ્રેટર બોમ્બાઈ વર્ધમાન સ્થાનકવાસી જૈન મહાસંગ્ઘ
Shree Greater Bombay Vardhman Sthanakvasi Jain Mahasangh-Mumbai સંચાલિત

માતુશ્રી મહિબેન મણશી ભીમશી છાડવા ધાર્મિક શિક્ષણ બોર્ડ - મુંબઈ
Matushree Maniben Manshi Bhimshi Chhadva - Dharmik Shikshan Board-Mumbai
વાર્ષિક પરીક્ષા મહિલામંડળ/મિત્રમંડળ/ચુવા-ચુવતી ચુપનું પેપર

સવાલ સાથે
જવાબ પેપર

તા. ૦૮-૦૧-૨૦૧૭ • સમય: બપોરે ૯ થી ૧૨ • શ્રેણી **૧** • ગુણ: ૧૦૦
(Dharmik Shikshan Board Certificate Course Level : 1)

પ્ર. : ૧ -નીચેના પાઠની પૂર્તિ કરો :

(૨૪) ૫૦

(૧) અંગ સંચાલેહિં ..... અભિગ્રાહી

જવાબ: (૧) અંગ સંચાલેહિં ખેલ સંચાલેહિં સુહુમેહિં દિટ્ટુ સંચાલેહિં એવમાઈએહિં આગારેહિં અભિગ્રાહી.

(૨) નમંસામિ ..... પજુવાસામિ

જવાબ: (૨) સક્કારેમિ સમ્માણોમિ કલ્લાણં મંગલં દેવયં ચેદ્યં પજુવાસામિ.

(૩) સાવજજં ..... તિવિહેણં

જવાબ: (૩) સાવજજં જોગં પરચ્છામિ જાવ નિયમં પજુવાસામિ દુવિહં તિવિહેણં.

(૪) ન પાલિયં ..... તસ્સ

જવાબ: (૪) ન પાલિયં ન તીરિયં ન કિહુંયં ન સોહિયં ન આરાહિયં આણાએ અણુપાલિયં ન ભવદ્ય તસ્સ.

(૫) પાણક્ષમમણે ..... સંકમણે

જવાબ: (૫) પાણક્ષમમણે બીચક્ષમણે હરિયક્ષમણે ઓસા ઉત્તિંગ પણાગ દગ મણી મક્કડા - સંતાણા સંકમણે.

(૬) ધ્રમ દ્યાણં ..... સરણા

જવાબ: (૬) ધ્રમ દ્યાણં ધ્રમ દેસયાણં ધ્રમ નાયગાણં ધ્રમ સારહીણં ધ્રમવર ચાઉરેંત ચક્કવણીણં દીવો તાણં સરણા

(૭) સુપાસં ..... વિમલ

જવાબ: (૭) સુપાસં જિણં ચ ચંદ્યં વંદે સુવિહિં ચ પુષ્ટદંત સીયલ સિજ્જંસ વાસુપુજજંચ વિમલ.

(૮) સત્યનૂણં ..... ભવ્યાભાહ

જવાબ: (૮) સત્યનૂણં સત્યદરિસીણં સિવ મયલ મરુય મણાંત મહખય મત્યાબાહ.

(૯) નીચેના શબ્દોના ગુજરાતી અર્થ લખો :

(૮)

જવાબ સાથે (૧) ઉદ્ઘેણં

જવાબ : ઓડકાર આવવાથી

(૨) મિથામિ

જવાબ : મારું મિથ્યા (નિષ્ફળ) થાઓ.

(૩) ધામિ

જવાબ : કું છું

(૪) ઉવજાયાણં

જવાબ : ઉપાદ્યાચ ભગવંતોને

(૫) પદિક્ષમિઉં

જવાબ : પાપથી નિવૃત્ત થવાને

(૬) મોણેણં

જવાબ : વચન દ્વારા મૌન રહીને

(૭) સમ્માણોમિ

જવાબ : સન્માન આપું છું

(૮) વત્તિયા

જવાબ : ધૂળ આદિથી ઢાંક્યા હોય

(ગ) નીચેના શબ્દોના મૂળ પાડ લખો : (૮)

જવાબ (ગ) (૧) અલગ કરું છું.	જવાબ : વોસિરામિ
સાથે (૨) નમસ્કાર કરીને	જવાબ : નમોક્કારેણ
(૩) વિરાધનાથી	જવાબ : વિરાહણાએ
(૪) સત્કાર કરું છું	જવાબ : સક્કારેમિ
(૫) લોકમાં	જવાબ : લોએ
(૬) કરોળિયાના જળાં - ૫૭	જવાબ : મક્કડા - સંતાળા
(૭) કાયાને	જવાબ : કાયં
(૮) ધ્રાસ્કો પમાડચો હોથ	જવાબ : ઉદ્વિયા

(ઘ) નીચેના પ્રશ્નોના જવાબ આપો : (૧૦)

(૧) શ્રાવક કોને કહે છે ?

જઃ (ઘ) (૧) જે કેવળી પ્રરૂપિત ધર્મનું શ્રવણ કરે અને યથાશક્તિ આચરે તેને શ્રાવક કહે છે. શ્રદ્ધાપૂર્વક વિનય-વિવેક સાચવીને જે કહ્યા કરે તે શ્રાવક.

(૨) નમસ્કાર મંત્રના પાંચ પદમાંથી દરેક પદના ગુણ કેટલા ? તેમાં દેવ અને ગુરુ કેટલા ?

જઃ (૨) ગુરા-અરિહંત - ૧૨, સિદ્ધ - ૮, આચાર્ય - ૩૫. ઉપાદ્યાચ-૨૫, ગુરુ-આચાર્ય, ઉપાદ્યાચ, સાધુ-સાધીજી, સાધુ-સાધીજી - ૨૭, દેવ-અરિહંત અને સિદ્ધ.

(૩) દેવ અને ગુરુને વંદન કેટલી વાર કરાય ? શા માટે ?

જઃ (૩) સમ્યગ્ જ્ઞાન, સમ્યગ્ દર્શન અને સમ્યગ્ ચારિત્ર. આ ત્રણ ગુણોને વંદન-વિનય કરવા માટે તથા આપણામાં પણ તેવા ગુણો પ્રગટ થાય તે માટે ગુરુવંદન ગ્રહણવાર કરવામાં આવે છે.

(૪) જૈનો ભગવાન કોને કહે છે ?

જઃ (૪) જૈનો ભગવાનનાં બે લેદ પાડે છે : એક દેહધારી ભગવાન અને બીજા દેહ છોકી દીધેલા ભગવાન. દેહધારી ભગવાન અરિહંત, તીર્થકર કે જિનેશ્વર કહેવાય છે. દેહરહિત ભગવાન સિદ્ધ કહેવાય છે.

(૫) વંદના કરવાથી શું લાભ થાય ? તેના ચાર મુદ્દા લખો.

જઃ (૫) શુદ્ધભાવે વિધિ સહિત વંદણા કરવાથી - ૧) નીચગોત્ર કર્મનો ક્ષય થાય છે. ૨) ઉર્ચગોત્ર કર્મનો બંધ થાય છે. ૩) સુખ અને સૌભાગ્ય થાય છે. ૪) વિનયગુણ પ્રાપ્ત થાય છે.

પ્ર. : ૨ -નીચેના પ્રશ્નોના માણ્યા પ્રમાણે જવાબ લખો :

૧૫

જવાબ સાથે(૧) પાંચમા અને અધારમા તીર્થકર. જ : તીર્થકર - ૫	-	પ - શ્રી સુમતિનાથ સ્વામી
	૧૮ -	શ્રી અરનાથ સ્વામી
(૨) છઠ્ઠા અને નવમા ગણધર. જ : ગણધર - ૬	-	મૌર્યપુત્ર
	૮ -	અચલભાતા
(૩) ચોથા અને સાતમા શ્રાવક. જ : શ્રાવક - ૪	-	સુરાદેવ શ્રાવક
	૭ -	શક્કાલપુત્ર
(૪) આઠમા અને ચૌદમા સતી. જ : સતી - ૮	-	સુલસા
	૧૪ -	પુષ્પચૂલા
(૫) ત્રીજું અને પાંચમું છ'કાયનું ગોત્ર. જ : છ'કાય ગોત્ર ૩	-	તેઉકાય
	૫ -	વનસ્પતિકાય

પ્ર. : જ -કથાના આધારે જવાબ આપો :

૧૦

(૧) શ્રેણીકરાજનો છંદ્રો લખો.

જ: (૧) જે કોઈ પોતાનો બગ્રીસ લક્ષણો બાળક રાજને આપશે તેને બાળકના વજન જેટલા સોનૈયા મળશે.

(૨) મહાવીર નામ કેવી રીતે પડ્યું ?

જ: (૨) બાળકો રમતાં હતાં ત્યાં એક દેવ આવ્યા. તેમણે વર્દ્ધમાનને પીઠ ઉપર બેસાડી તરત જ વિકરાળ પિશાચનું સ્વરૂપ લીધું અને વર્દ્ધમાનને ડરાવવા લાગ્યા, પણ વર્દ્ધમાનને અવધિજ્ઞાનથી જાણી લીધું કે આ તો દેવમાયા છે. આથી તેમણે એક મુર્ઢી મારી દેવને નીચે નમાવી દીધા. દેવે પોતાનું અસલ સ્વરૂપ પ્રગટ કરી વર્દ્ધમાનને શાબાશી આપી કહ્યું, ‘આપ ખરેખર ખૂબ જ બળવાન છો તેથી આપ મહાન છો’. આ રીતે મહાવીર નામ પડ્યું.

(૩) અતિમુક્ત કુમાર ક્યા નગરના અને માતા-પિતાનું નામ,
કેટલા શાસ્ત્રોનું અધ્યયન કર્યું છે? તે લખો.

જ: (૩) માતા-શ્રેણી, પિતા-વિજયસેન, નગર પોલાસપુર, ૧૧ શાસ્ત્રોનું અધ્યયન.

(૪) કોણ બોલે છે ? ..... જવાબ સાથે

- ૧) હે વત્સ ! મને માફ કર, તું માણે તે હું આપીશ. જવાબ: શ્રેણીક રાજ
- ૨) ‘જેવી તમારી ભરજી’. .... જવાબ: ગૌતમસ્વામી
- ૩) આપ ખરેખર ખૂબ જ બળવાન છો. જવાબ: દેવ
- ૪) ‘અરે, પુત્ર તમે તો હજુ નાના છો ! જવાબ: માતા-પિતા અતિમુક્તના

પ્ર. : ૫ -કાબ્યની પૂર્તિ કરો :

૧૦

(૧) જન્મયા છે ..... કુરબાન છે. (૩)

જ: (૧) જન્મયા છે તો ધર્મને માટે જીવણું છે તો ધર્મને માટે,
ધર્મ માટે બલિદાન છે, ભાઈ મહાવીરનાં સંતાન છે.
જીવણું છે તો ધર્મને માટે, મરવણું છે તો ધર્મને માટે,
તન - મન - ધન કુરબાન છે.

(૨) ધરી ચારિત્ર ..... શાનના દાને. (૩)

જ: (૨) ધરી ચારિત્ર આચાર્યો ધરાવે ભવ્ય જીવોને
પિદારે કર્મના મળને, નમું છું ભાવથી તેને
ભણાવે જે ઉપાદ્યાચો, સકળ સિદ્ધાંત સમજુને
એમે છે ઝાનના દાને.

(૩) ચંદ્નબાળા ..... જ્ય જિનેન્ડ્ર બોલીએ. (૪)

જ: (૩) ચંદ્નબાળા બનીએ મૃગાવતી બનીએ
સીતા જેવાં થઈએ મહાવીરના શાસનમાં
જૂરું નહિ બોલીએ, ચોરી નહીં કરીએ,
ટી.વી.થી દૂર રહીએ મહાવીરના શાસનમાં.
વહેલા ઊઠી જઈએ, નવકારમંત્ર ગણીએ
જ્ય જિનેન્ડ્ર બોલીએ.

“જ્ય જિનેન્ડ્ર”

શ્રી ગ્રેટર બોમ્બાઈ વર્ધમાન સ્થાનકવાસી જૈન મહાસંગ્ઘ

Shree Greater Bombay Vardhman Sthanakvasi Jain Mahasangh-Mumbai સંચાલિત

માતુશ્રી મહિબેન મણશી ભીમશી છાડવા ધાર્મિક શિક્ષણ બોર્ડ - મુંબઈ

Matushree Maniben Manshi Bhimshi Chhadva - Dharmik Shikshan Board-Mumbai

વાર્ષિક પરીક્ષા જૈનશાળા નું પેપર

સવાલ સાથે

જવાબ પેપર

તા. ૦૮-૦૧-૨૦૧૭ • સમય: બપોરે ૯ થી ૧૨ • શ્રેણી ૨ • ગુણ : ૧૦૦

(Dharmik Shikshan Board Certificate Course Level : 2)

પ્ર. : ૧ -

૪૧

(ક) નીચેના પાઠની પૂર્તિ કરો :

(૨૪)

(૧) સાડી કમે ..... નિલંઘણ કમે

જ : (ક) : (૧) સાડી કમે ભાડી કમે ફોડી કમે દંત વાહિજે કેસ વાહિજે રસ વાહિજે લક્ખ વાહિજે વિસ વાહિજે જંતપીલણ કમે નિલંઘણ કમે

(૨) હુજ્જ મે ..... આણોણાં

જ : (૨) હુજ્જ મે કાઉસગો જાવ અરિહંતાણાં ભગવંતાણાં નમોકારોણાં ન પારેમિ તાવ કાચાં ઠાણોણાં મોણોણાં ઝાણોણાં

(૩) વત્થ ..... ભેસજ્જેણાં

જ : (૩) વત્થ પડિગાહ કંબલ પાચપુષ્ટાણાં પાઢિયારુ પીઠ ફલગ સિજા સંથારાએણાં ઓસહ, ભેસજ્જેણાં

(૪) કિલામો ..... ખામેમિ

જ : (૪) કિલામો અપ્પકિલંતાણાં બહુ સુભેણાં લે દિવસો વઈક્કંતો જતા બે જવહિજજ્જ ચ બે ખામેમિ

(૫) તેઈદિય ..... હણવાના પર્યક્ખભાણ

જ : (૫) તેઈદિય ચહેરેદિય પંચેદિય જીવ જાણીપ્રીણી સ્વસંબંધી શરીર માંહેલા પીડાકારી સ અપરાધી વિગતેન્દ્રિય વિના આકૃષ્ણી હણવા નિમિતે હણવાના પર્યક્ખભાણ.

(૬) મુતાણ ..... ભવ્યાખ્યાણ

જ : (૬) મુતાણાં મોયગાણાં સાવ્યન્જૂણાં સાવ્યદરિસીણાં સિવ મયલ મરુય મણાંત મફ્ખય મફ્યાબાહ

(૭) નીચેના શબ્દના ગુજરાતી અર્થ લખો :

(૮)

જવાબ સાથે(૧) તાવ

.... જવાબ : ત્યાં સુધી

(૨) ચક્કવણીણાં

.... જવાબ : ધર્મ-ચક્કવતી

(૩) ન પાલિયં

.... જવાબ : પાલ્યું ન હોય

(૪) કલ્લાણાં

.... જવાબ : હે ગુરુદેવ ! આપ કલ્યાણારુપ છો.

(૫) બોહિયાણાં

.... જવાબ : બીજાને બોધ પમાડનારા

(૬) અભિથુઆ

.... જવાબ : સ્તુતિ કરાયેલા

(૭) વરરોવિયા

.... જવાબ : રહિત કર્યા હોય તો

(૮) જેગાં

.... જવાબ : કાર્યોનો

(ગ) નીચેના ગુજરાતી શબ્દનું માગધી લખો :

(૯)

જ: (ગ) સાથે(૧) રોગ રહિત

જવાબ : મરુય

(૨) શ્રી શાંતિનાથ સ્વામીને

જવાબ : સતિં ચ

(૩) પાંચ અતિથાર

જવાબ : પંચ અદ્યારા

(૪) જ્યાં સુધી	જવાબ : જાપ
(૫) પ્રદક્ષિણા....	જવાબ : પચાહિણા
(૬) સ્પર્શ કરી ખેદ પમાડચો હોય	જવાબ : સંઘિંચા
(૭) સામાયિકના દોષ લખો :	(૩)
જ: (૮)સાથે(૧) મનનો ત્રીજો	જવાબ : લાભાર્થ, લાભની ઈરછા
(૨) વચનનો છઠો.	જવાબ : વિકથા - નિંદા કરવી
(૩) કાયાનો દસમો.	જવાબ : શરીર ખણાવાથી, વિમાસણાં

પ્ર. : ૨ - (ક) નીચેના પ્રશ્નોના જવાબ લખો : (૧૧) ૧૫

(૧) પ્રાયશ્રિત એટલે શું ?	
જ: (૧) જેનાથી પાપનો નાશ થાય અથવા ચિતની અને પ્રતની વિશુદ્ધિ થાય, તેને પ્રાયશ્રિત કહે છે.	
(૨) વિરાધના ક્યા ક્યા જીવોની થઈ શકે છે ?	
જ: (૨) વિરાધના એકેન્દ્રિય, બેઈન્દ્રિય, તેઈન્દ્રિય, ચૌરેન્દ્રિય અને પંચેન્દ્રિય એમ પાંચ પ્રકારના જીવોની થઈ શકે છે.	
(૩) તીર્થકરો કોઈ ઉપર પ્રસન્ન થાય છે ?	
જ: (૩) તીર્થકરો રાગ-દ્રેષ્ટથી રહિત છે, તેથી કોઈ ઉપર પ્રસન્ન ન થાય.	
(૪) વંદિય એટલે શું ?	
જ: (૪) વંદિય એટલે કાયાથી પંચાંગ નમસ્કાર કરવા.	
(૫) નમોત્થુણાંનું બીજું નામ શું છે ?	
જ: (૫) નમોત્થુણાંનું બીજું નામ શક્સ્તવ અને પ્રધિપાત સૂત્ર.	
(૬) આણાચાર એટલે શું ?	
જ: (૬) આણાચાર એટલે પ્રતની મર્યાદાને તોડી સર્વથા પ્રતબંગ કરવો.	
(૭) કરણ એટલે કરેણ કહે છે ?	
જ: (૭) કરણ એટલે કિયાનું સાધન અથવા હેતુ.	
(૮) લોગસ્સનો પાઠ શાશ્વત છે કે અશાશ્વત ?	
જ: (૮) લોગસ્સની પાઠ શાશ્વત છે, પરંતુ જે સમયમાં જેટલા તીર્થકરો થાય તેટલા તીર્થકરોનાં નામ ઉમેરાતાં કે બદલાતાં રહે છે.	
(૯) ગરિહામિ એટલે શું ?	
જ: (૯) ગરિહામિ એટલે ગુરુસાક્ષીએ દોષોની આલોચના.	
(૧૦) સામાયિકનો આઠમો પાઠ શેના વિશેનો છે ?	
જ: (૧૦) સામાયિકમાં જાણતાં કે અજાણતાં લાગેલા દોષોની આલોચના કરી માફી માંગવા વિશેની છે.	
(૧૧) અભગ્ગો એટલે શું ?	
જ: (૧૧) અભગ્ગો એટલે આગારોનું સેવન થાય તો પણ કાઉસ્સગ છૂટી જતો નથી.	
(૧૨) જેડી બનાવો :	(૪)
જ: (૧)સાથે (૧) પાપ ..... ૮ જવાબ : (૧) પાપ - ૧૮	
(૨) કર્મ ..... ૧૦ જવાબ : (૨) પાપ - ૮	
(૩) પાપના પગથિયા.... ૪ જવાબ : (૩) પાપનાં પગથિયાં - ૪	
(૪) વિરાધના ... ૧૮ જવાબ : (૪) વિરાધના - ૧૦	

(ગ) સાચું કે ખોટું છે તે લખો : ખોટું હોય તો સુધારીને લખો : (૪)

(૧) 'કાઉસ્સગ' નમો સિદ્ધાણું શબ્દ બોલીને પારવામાં આવે છે.

જ (ગ): (૧) ના, નમો અરિંઠાણાં

(૨) સામાયિકમાં આત્મગુણોનું તથા ૧૨ ભાવનાનું ચિંતન કરવું જોઈએ.

જ: (૨) હા.

(૩) શાવક દ કોટિએ સામાયિકમાં પચ્ચક્ખાણ કરે.

જ: (૩) હા.

(૪) કાઉસ્સગ પાપનું પ્રાયશ્ક્રિત કરવા માટે છે.

જ: (૪) હા.

પ્ર. : ૩ - (ક) એક વાક્યમાં જવાબ લખો : (૧૦) ૨૦

જ: (ક) સાથે (૧) ત્યાગ માટે કોને યાદ કરીશું ?

જ : (૧) શાલિભદ્ર.

(૨) કોનાથી ડરી ના જવું ?

જ : (૨) દુઃખથી

(૩) બધાને મારા માનવાથી શું થાય છે ?

જ : (૩) રાગ-દ્રેષ

(૪) મહાન થઈને શું કરીશું ?

જ : (૪) આત્મરૂપાર અને

જગતનું કલ્યાણ કરશું

(૫) દરરોજ જમતાં પહેલાં કઈ ભાવના ભાવીશું ?

જ : (૫) પૂર્ણ સાધુ-સાધીજીઓને
વહોરાવવાની.

(૬) આ દુનિયા શેનાથી ભરેલી છે ?

જ : (૬) દુઃખ, રોગ, કલેશ,
અશાંતિથી ભરેલી છે.

(૭) આત્માનું વજન કેટલું ?

જ : (૭) આત્માનું વજન નથી.

(૮) તકલીફમાં કોણ બચાવે ?

જ : (૮) સગાઓ

(૯) મોક્ષમાં શું હોય છે ?

જ : (૯) આનંદ જ આનંદ

(૧૦) આત્મનો સ્પર્શ કેવો ?

જ : (૧૦) મુલાયમ કે ખરબચડો
સ્પર્શ નથી.

(ખ) નીચેના જવાબ લખો :

(૩)

(૧) જ્ઞાનવૃદ્ધિનો રૂપો અને ઉમો બોલ લખો.

જ: (૧) જ્ઞાનવૃદ્ધિનો રૂપ : મૌન રાખીને અભ્યાસ કરવાથી જ્ઞાન વધે છે.

ઉમો બોલ : સંસારના ધૈરાય સાથે જ્ઞાન શીખવાથી જ્ઞાન વધે છે.

(૨) અભિગમ એટલે શું ? બીજો અભિગમ સમજવો.

જ: (૨) અભિગમ એટલે પૂર્ણ સાધુ-સાધીજી પાસે જતા અથવા રસ્તામાં મળે ત્યારે
પાળવા ચોગ્ય નિયમો.

બીજો અભિગમ અચેતનો વિવેક : જેમાં જીવ ન હોય તેને અચેત કહે છે.

દા. ત. : છત્રી, લાકડી.

(ગ) ખાલી જગ્યા પૂરો :

(૨)

જ: (ગ) સાથે (૧) સુખ ..... છે.

જવાબ : શાન્તિક છે

(૨) ..... તપ કરવાથી જ્ઞાન વધે છે.

જવાબ : કપટ રહિત

(૩) ધ્યાન અણગાર જેવો ..... ક્યારે કરીશ ?

જવાબ : તપ

(૪) આત્માને આપણો ..... કહીએ છીએ.

જવાબ : અરૂપી, અમર.

(ધ) હું કોગ છું તે કહો :

(૫)

જ: (ધ)સાથે (૧) આની પાસે અભ્યાસ કરવાથી જ્ઞાન વધે છે. જવાબ : જ્ઞાની

(૨) આના જેવું સામાયિક ક્યારે કરીશ ?

જવાબ : પુણિયા શ્રાવક

(૩) જેમાં જીવ હોય તેને શું કહેવાય ?

જવાબ : સચેત

(૪) મારે ત્યાં જન્મ અને મૃત્યુ નથી.

જવાબ : મોક્ષ

(૫) આના જેવો વિનય ક્યારે કરીશ ?

જવાબ : ગૌતમ

પ્ર. : જ -વાર્તાના આધારે પ્રશ્નોના જવાબ લખો :

૧૦

(૧) પાર્શ્વનાથ ભગવાનને જન્મથી કેટલા જ્ઞાન હતાં ? ક્યા ક્યા ?

જ: (૧) ત્રણ જ્ઞાન હતા : મતિજ્ઞાન, શ્રુતજ્ઞાન અને અવધિજ્ઞાન.

(૨) મેઘમાળી દેવને કોનો ભય લાગ્યો ?

જ: (૨) ધરણોન્દ્ર

(૩) ચંદ્રનભાગાની માસી-માસાનું નામ શું ?

જ: (૩) મૃગાવતી - શતાનીક

(૪) ચંદ્રનભાગાએ ભગવાનને પારણું કરાવ્યું ત્યારે કેટલા સોના-મહોરની વર્ષા થઈ ?

જ: (૪) સાડા બાર કોડ સોનામહોર

(૫) ભગવાન મહાવીરના કેટલા મહિના અને દિવસના ઉપવાસ હતા ?

જ: (૫) પાંચ મહિના અને પચચીસ દિવસ.

(૬) ભગવાન મહાવીરના માતા-પિતાનું નામ અને તે કોના અનુયાયી હતા ?

જ: (૬) માતા - ત્રિશલાદેવી, પિતા - સિદ્ધાર્થ રાજ.

પાર્શ્વનાથ ભગવાનના અનુયાયી હતા.

(૭) કોણ બોલે છે ? ..... જવાબ સાથે.....

૧) પ્રલુ ! મારી ભૂલ થઈ ગઈ, આપ ચિંતા ન કરો. જવાબ: નંદીષેણ મુનિ-

૨) ઓહ ! હું કેવી અભાગી, આંગણે આવેલા સંત પાછા જય ? જવાબ: ચંદ્રનભાગા

૩) અરે તાપસ, તમે આ શું કરો છો ? જવાબ: ભગવાન પાર્શ્વનાથ

૪) 'જેયો, મોટો સેવાભાવી સાધુ થયો છે તે !' જવાબ: ધરડા સાધુ

પ્ર. : ૫ - કાચ પૂર્તિ કરો :

૧૦

(૧) લોકો કહેતા ..... મહાન છે.

જ: (૧) લોકો કહેતા આગળ ના વધશો, સાગરમાં તુફાન છે,
પણ મુજને તું સાચવનારો, જગનો તાત મહાન છે.

(૨) પરમાત્મા ઉપકારી ..... માનું છું.

જ: (૨) પરમાત્મા ઉપકારી, મને મંજીલ દર્શાવી;

મારા દુર્ગુણ ના દેખ્યા, બસ કરુણા વર્ષાવી,

અની આજી ધરવામાં, હું હીણપત માનું છું.

(૩) લઈ લેવાની ..... દ્વાર તમારે.

જ: (૩) લઈ લેવાની (૨) જો દાનત જાગે, તો દાનવૃત્તિમાં અમે વાળવાના
દેછ મળ્યો છે ભવ તરવાને ધર્મ કરીશું અના સહારે
ખાવા-પીવાના શોખ ભૂલીશું, ફરવા જઈશું તો દ્વાર તમારે.

(૪) સિદ્ધ પરમાત્મા ..... આચાર.

જ: (૪) સિદ્ધ પરમાત્મા મોક્ષમાં બિરાજે, તેમનું સુખ છે અપાર...
આચાર્ય હેવો નેતા સમાન છે, પાળે પળાવે આચાર... "જ્ય લિનેન્ડ્ર"

શ્રી ગ્રેટર બોમ્બાઈ વર્ધમાન સ્થાનકવાસી જૈન મહાસંગ

Shree Greater Bombay Vardhman Sthanakvasi Jain Mahasangh-Mumbai સંયાલિત

માતુશ્રી મણિબેન મહાશી લીમશી છાડવા ધાર્મિક શિક્ષણ બોર્ડ - મુંબઈ

Matushree Maniben Manshi Bhimshi Chhadva - Dharmik Shikshan Board-Mumbai

મહિલામંડળ/મિત્રમંડળ/ચુવા-ચુવતી ચુપનું પેપર

સવાલ સાથે જવાબ પેપર

તા. ૦૮-૦૧-૨૦૧૭ • સમય: બપોરે ૯ થી ૧૨ • શ્રેણી ૨ • ગુણ : ૧૦૦

(Dharmik Shikshan Board Certificate Course Level : 2)

પ્ર. : ૧ - (ક) નીચેના પાઠની પૂર્તિ કરો :

(૨૪) ૪૬

(૧) પાઠ્યાદ્ર ..... વિહરિસ્માભિ

જ: (ક) (૧) પાઠ્યાદ્ર પીઠ ફલગ સિજજા સંથારાએણાં ઓસહભેસજજેણાં,
પડિલાભેમાણે વિહરિસ્સાભિ

(૨) વિમલ ..... અરંચ

**જ: (૨) વિમલ ભણાં તં ચ જિણાં ઘમમં સંતિંચ વંદામિ કુંથું અરંચ
મટિલં વંદે મુણિસુવ્યં નમિ જિણાંચ વંદામિ રિણુનેમિંપાસં તહ**

(૩) કાઓ ..... અકરણિજજો

**જ: (૩) કાઓ કાઈઓ વાઈઓ માણસિઓ ઉસ્સુતો ઉમ્મગ્ગો અકપો
અકરણિજજો.**

(૪) ચઉંબિહે ..... પાવકમ્મોવાસં

**જ: (૪) ચઉંબિહે અણાતથા દંકે પન્નતે તંજહા અવજ્જાણાચરિયં
પમાયાચરિયં હિંસપ્પચાણાં પાવકમ્મોવાસં**

(૫) ગંધહૃત્થીણાં ..... ચકખુદ્યાણાં

**જ: (૫) ગંધ હત્થીણાં લોગુતમાણાં લોગનાહાણાં લોગાદ્યાણાં લોગપદ્યાણાં
લોગ પજ્જોયગરાણાં અભય દચાણાં ચકખુદ્યાણાં**

(૬) ચાગવિહિ ..... સયણવિહિ

**જ: (૬) ચાગ વિહિ માહુરય વિહિ જેમણ વિહિ પાણિય વિહિ
મુહવાસ વિહિ વાહણ વિહિ ઉવાણાહ વિહિ સચણ વિહિ**

(૭) ખામેમિ ..... દેવસિયાએ

**જ: (૭) ખામેમિ ખમાસમણો દેવસિયં વઈક્કમં આવસ્સિયાએ પડિક્કમામિ
ખમાસમાણાણાં દેવસિયાએ**

(૮) અસણાં પાણ ..... પજ્જુવાસાભિ

**જ: (૮) અસણાં પાણાં ખાઈમંના પરચક્ખાણાં અબંબના પરચક્ખાણાં
માણિસોવન નાં પરચક્ખાણાં માલાવન્નગ વિલેવણાના પરચક્ખાણાં સત્થ
મુસલાદિક સાવજજ જોગનાં પરચક્ખાણાં જાવ અહોરતં પજ્જુવાસાભિ**

(૯) નીચેના શબ્દના ગુજરાતી અર્થ લખો :

(૮)

જ: (૯) સાથે (૧) ઉત્તિંગ ..... જવાબ : કીડિયારા વગેરે જીવોના દર

(૨) ન ફસિયં ..... જવાબ : સ્પર્શ્યું ન હોય

(૩) ચરણ ..... જવાબ : ચાર ગતિમાં પડતા જીવોને શરણ રૂપ

(૪) સંતિંચ ..... જવાબ : શ્રી શાંતિનાથ સ્વામીને

(૫) જવ ..... જવાબ : જ્યાં સુધી

(૬) આગારેહિ ..... જવાબ : આગારોથી

(૭) અણવદ્ધિયસ્સ ..... જવાબ : જેમ તેમ

(૮) મધ્યલ ..... જવાબ : અચલ, સ્થિર સ્વરૂપ

<p>(ગ) નીચેના શબ્દોનું માગધી લખો :</p> <p>જઃ(ગ) સાથે (૧) જ્યાં સુધી જઃ જાવ (૨) દર્શનના ધારક જઃ દંસણ ધરાણ (૩) અક્ષય જઃ મફખય (૪) કચર્યાં હોય જઃ સંકમહો</p> <p>(ધ) સામાયિકના તર દોષમાંથી લખો :</p> <p>જઃ (ધ) સાથે(૧) ભનનો ચોથો (૨) વચનનો આઠમો (૩) કાચાનો ત્રીજે. (૪) નીચેનામાં કયો દોષ લાગે ?</p>	<p>(૫) આપ ધમદિવ છો જઃ દેવચં (૬) ન હોય તો જઃ ન ભવઈ (૭) જીવનથી જ જઃ જીવિયાઓ (૮) શ્રી મુનિસુવત સ્વામીને જઃ મુહિસુવ્યં</p> <p>જવાબ : ગર્વ જવાબ : અશુદ્ધ બોલે. જવાબ : વારંવાર આવ-જા કરવાથી, ચલદિઝિ</p> <p>જવાબ : કુવચન જવાબ : સંશાય, ફળનો સંશાય જવાબ : ચલદિઝિ</p>	<p>(૮)</p> <p>(૩)</p> <p>(૩)</p> <p>(૩)</p>
--	---	---

- પ્ર. : ૨ - (ક) નીચેના પ્રશ્નોના જવાબ લખો : (૬) ૧૪
- (૧) કાઉસ્સગ એટલે શું ?
- જઃ (ક) (૧) કાઉસ્સગ એટલે શરીરને સ્થિર રાખવું અને શરીરના રાગનો ત્યાગ કરવો.
 (૨) યોગ કોને કહે છે ?
- જઃ (૨) યોગ એટલે મન, વચન અને કાચાનો વ્યાપાર અથવા પ્રવૃત્તિ.
 (૩) પાપના પગથિયાં કેટલાં ? કયાં કયાં ?
- જઃ (૨) પાપના પગથિયાં ચાર છે. અતિકમ, વ્યતિકમ, અતિચાર અને અણાચાર.
 (૪) લોગસ્સ અને નમોત્થુણાંમાં શું તફાવત છે ?
- જઃ (૪) લોગસ્સમાં તીર્થકરોની નામ સ્તુતિ છે, જ્યારે નમોત્થુણાંમાં અરિહંત, સિદ્ધની ગુણ સ્તુતિ અને ગુણ સ્મરણ છે. લોગસ્સ કાવ્યમય છે. જ્યારે નમોત્થુણાં પાઠમય છે.
- (૫) કોટિ કોને કહે છે ?
- જઃ (૫) કોટિ એટલે પ્રકાર કે મર્યાદા કે છેડો.
 (૬) ડાંસને કેટલી ઈન્દ્રિય છે ? કઈ કઈ ?
- જઃ (૬) ચાર ઈન્દ્રિય છે. સ્પર્શ, રસેન્દ્રિય, ધારોન્દ્રિય, અક્ષુરિન્દ્રિય.
- (૭) ચઉવીસત્થો સ્તવ શા માટે છે ?
- જઃ (૭) ૨૪ તીર્થકરોની સ્તુતિ કરવામાં આવી હોવાથી લોગસ્સને ચઉવીસત્થો અર્થાત् ચતુર્વિશતિ સ્તવ પણ કહે છે.
- (૮) કાઉસ્સગનું ફળ બતાવો ?
- જઃ (૮) કાઉસ્સગનું ફળ : ૧) આત્મા પાપકર્મના બોજથી હળવો થાય છે. ૨) શુભ દ્યાનવાળો થાય છે. ૩) સુખ સમાધિમાં રહે છે.
- (૯) શક્ષસ્તવ અને પ્રાણિપાત સૂત્ર એટલે શું ?
- જઃ (૯) શક્ષસ્તવ - શકેન્દ્ર આદિ ઈન્દ્રો જિનેશ્વર દેવની સ્તુતિ કરે ત્યારે આ પાઠ બોલે છે. પ્રાણિપાત સૂત્ર - પ્રાણિપાત એટલે વિશેષ નમસ્કાર.

(ખ) નીચેની ખાલી જગ્યા પૂરો :	(૫)
જવાબ(ખ)(૧) સામાયિકમાં ..... નો ત્યાગ કરવામાં આવે છે.	જવાબ: <u>સાવદ્ધયોગ</u>
સાથે (૨) વ્રતની મર્યાદા તોડવાની સામગ્રી એકઠી કરવી તેને .....કરું છે. જવાબ: <u>અનાચાર</u>	
(૩) પાપ ..... છે, કર્મ ..... છે	જવાબ: <u>૧૮, ૮</u>
(૪) ભાવથી સ્મરણ કરવું એટલે	જવાબ: <u>મહિયા</u>
(૫) તીર્થકરો ..... થી રહિત હોય છે.	જવાબ: <u>રાગ-દ્રેષ</u>
(૬) વિરાધના એટલે	જવાબ: <u>જીવોની હિંસા</u>
(૭) લોગસ્સનું બીજું નામ .... અને .... છે. જવાબ : <u>ચતુર્વિંશતિ સ્તવ, ઉત્કીર્તન સૂત્ર</u>	
(૮) આત્માની સાક્ષીએ દોષોની આલોચના એટલે	જવાબ : <u>નિંદામિ</u>

પ્ર. : ૩ -સંસ્કાર વિભાગ : (ક) નીચેના જવાબ લખો :	(૧૪) ૨૦
(૧) બધાંને મારા માનવાથી શું થાય ?	(૧)
જ: (ક) (૧) રાગ - દ્રેષ.	
(૨) સાધુ-સાધ્વીજી કેવો ઉપદેશ આપે છે ?	(૧)
જ: (૨) કર્મબંધનને તોડવાનો.	
(૩) મૃત્યુ સમયે શું શરણકૃપ બને ?	(૧)
જ: (૩) ધર્મ.	
(૪) શુદ્ધ આત્મા કોણ જોઈ શકે ?	(૧)
જ: (૪) સ્વયં શુદ્ધ.	
(૫) અચેત એટલે શું ?	(૧)
જ: (૫) જેમાં જીવ ન હોય તે.	
(૬) બારવ્રતો કોણી જેમ પાળીશ ?	(૧)
જ: (૬) આનંદ શ્રાવક.	
(૭) કઈ વસ્તુઓ પર મમત્વ ન હોવું જોઈએ ?	(૧)
જ: (૭) અનિત્ય, ક્ષણિક, નાશવંત વસ્તુઓ પર.	
(૮) સુખ અને દુઃખ કોના જેવું નાશવંત છે ?	(૧)
જ: (૮) પાણીના પરપોટા અને સંદ્યાના રંગ જેવું.	
(૯) મોક્ષમાં રહેલા આત્માને શું કહે છે ?	(૧)
જ: (૯) અરૂપી, અમર.	
(૧૦) મોક્ષમાં શું હોય છે ?	(૧)
જ: (૧૦) આનંદ જ આનંદ.	
(૧૧) જ્ઞાનવૃદ્ધિનો પાંચમો અને નવમો બોલ લખો.	(૨)
જ: (૧૧) જ્ઞાનવૃદ્ધિનો ૫ - જ્ઞાની પાસે અભ્યાસ કરવાથી જ્ઞાન વધે છે.	
૬ - પાંચ ઈન્જિનીયરે વશ કરીને અભ્યાસ કરવાથી જ્ઞાન વધે છે.	
(૧૨) અભિગમ એટલે શું ? પાંચમો અભિગમ સમજવો.	(૧)
જ: (૧૨) અભિગમ એટલે પૂ. સાધુ-સાધ્વીજી પાસે જતાં અથવા રસ્તામાં મળે ત્યારે પાળવા ચોગ્ય નિયમો.	
પાંચમો અભિગમ મનથી એકાત્મતા : મનની એકાત્મતાથી વ્યાખ્યાન, પાંચમી સાંભળવા અને સ્વાધ્યાય કરવો.	

(ખ) નીચેના જોડકાં જોડો : (૬)

જવાબ	(૧) શાલિભદ્ર	-- શ્રદ્ધાવાન	જવાબઃ શાલિભદ્ર ⇒ ત્યાગ
સાથે	(૨) ઉત્તરાસંગ	-- તપ	જવાબઃ ઉત્તરાસંગ ⇒ ત્રીજો અભિગમ
	(૩) શત્રુ	-- ત્યાગ	જવાબઃ શત્રુ ⇒ સૈનિક
	(૪) અમરકુમાર	-- ત્રીજો અભિગમ	જવાબઃ અમરકુમાર ⇒ શ્રદ્ધાદ્યાન
	(૫) અચેતનો વિવેક --. બીજો અભિગમ		જવાબઃ અચેતનો વિવેક ⇒ બીજો અભિગમ
	(૬) ધનના અણગાર	-- સૈનિક	જવાબઃ ધનના અણગાર ⇒ તપ

પ્ર. : છ -વાર્તાના આધારે પ્રશ્નોના જવાબ લખો :

૧૦

(૧) વરસીદાન એટલે શું ?

જ: (૧) એક વર્ષ સુધી દાન આપી દીક્ષા અંગીકાર કરી આ દાનને વરસીદાન કહે છે.

(૨) અનિની આતાપના કોણ લેતું હતું ?

જ: (૨) કમઠ નામનો તાપસ.

(૩) ધનાવહ શેઠ ઘરે વસુમતીને લાવ્યા ત્યારે તેમણે મૂળા શેઠાણીને શું કહ્યું ?

જ: (૩) “આને આપણી દીકરી ગણીને રાખજો”. આ બાળ ગુણવંતી છે. આપણો તેને ચંદનબાળા કહીને બોલાવીશું.

(૪) કોણ બોલે છે ?

જવાબ સાથે

૧.) માઝ કરજો મુનિરાજ ! મને આવતાં જરા મોંડું થઈ ગયું છે. જ: નંદીષેણ મુનિ.

૨) અરે ! ઓ દુષ્ટ , તું આ શું કરે છે ? જ : ધરણોન્દ્ર.

૩) અલ્યા, તેં તો મારું શરીર સાવ ખોખરું કરી નાખ્યું ! જ: ખભા પર બેઠેલા સંત.

૪) અરે, આ તો મારી ભાણોજ વસુમતી ! જ: મૃગાવતી.

પ્ર. : ૫ - નીચેની કવિતા પૂર્ગ કરો :

૧૦

(૧) પર મુજને ..... ધ્યાન છે.

જ: (૧) પણ મુજને તું સાચવનારો, જગનો તાત મહાન છે,
અંધી આવે તુફાન આવે, મારું તો તુજમાં ધ્યાન છે.

(૨) મારા દુર્ગુણ ..... ઈશ્વરના આદેશો

જ: (૨) મારા દુર્ગુણો ના દેખ્યા, બસ કરુણા વર્ણવી,
અની આજી ધરવામાં, હું હીણપત માનું છું,
સંતોઓ સમજાવ્યા, ઈશ્વરના આદેશો :

(૩) જે સુખ ..... અમે વાળવાના

જ: (૩) જે સુખ પામ્યા કર્મ પ્રતાપે, ઝાડું ગણીને રહીશું સુખેથી,
થતન કરીશું પણ ના ફળે તો, માંગણી કોઈ ના કરીશું મુખેથી,
લઈ લેવાની જો દાનત જાગે, તો દાનવૃત્તિમાં અમે વાળવાના.

(૪) નમસ્કાર હો ..... શાંતિ અપાર.

જ: (૪) નમસ્કાર હો એવા પ્રભુને તેમના વિના નહિ ઉદ્ધાર.
સંસારનાં સુખો સર્વ ક્ષણિક છે, ધર્મમાં શાંતિ અપાર...

“જ્ય. જિનેન્ડ્ર”

શ્રી ગ્રેટર બોમ્બે વર્ધમાન સ્થાનકવાસી જૈન મહાસંગ્ઘ

Shree Greater Bombay Vardhman Sthanakvasi Jain Mahasangh-Mumbai સંયાલિત

માતુશ્રી મહિબેન મણશી ભીમશી છાડવા ધાર્મિક શિક્ષણ બોર્ડ - મુંબઈ

Matushree Maniben Manshi Bhimshi Chhadva - Dharmik Shikshan Board-Mumbai

વાર્ષિક પરીક્ષા જૈનશાળા/મહિલામંડળ/મિત્રમંડળ/ચુવા-ચુવતી ગુપનું પેપર

સવાલ સાથે

જવાબ પેપર

તા. ૦૮-૦૧-૨૦૧૭ • સમય: બપોરે ૮ થી ૧૨ • શ્રેણી ૩ • ગુણા : ૧૦૦

(Dharmik Shikshan Board Certificate Course Level : 3)

પ્ર. : ૧ (ક) પાઠ્યપૂર્તિ કરો : (કોઈ પાણ ભાર લખો) :

(૨૪) ૫૫

(૧) સવ્યં પાણાઈવાયં પરચદ્ધખામિ ..... સવ્યં કોહું પરચદ્ધખામિ.

જ: (ક)(૧) સવ્યં પાણાઈવાયં પરચદ્ધખામિ, સવ્યં મુસાવાયં પરચદ્ધખામિ સવ્યં અદિનાદાણં પરચકખામિ,

સવ્યં મેહુણાં પરચકખામિ, સવ્યં પરિગ્રાહં પરચકખામિ, સવ્યં કોહું પરચદ્ધખામિ

(૨) સુઝે સુવા ..... સાવેસુ ચેવ અસુઈટ્ટાણેસુ વા

જ: (૨) સુક્કે સુવા, સુક્ક પુગાલ પરિસાડે સુવા, વિગય જીવ કલેવરે સુવા, ઈંટી પુરિસ સંજોગે સુવા, નગર નિંદામણે સુવા, સાવેસુ ચેવ અસુઈટ્ટાણે સુવા.

(૩) સુહુટિનં ..... સજાઈએ ન સજાઈયં

જ: (૩) સુહુટિનં દુંહુપડિચિંચં અકાલે કાઓ સજાઓ કાલે ન કાઓ સજાઓ અસજાઈએ સજાઈયં સજાઈએ ન સજાઈયં.

(૪) પાય પુચ્છણોણં ..... ઓસહ

જ: (૪) પાય પુચ્છણોણં પાઢિયારુ પીઠ ફલગ સિજજા સંથારાએણં ઓસહ.

(૫) ચઉહિં જાણોહિં ..... પડિક્કમામિ.

જ: (૫) ચઉહિં જાણોહિં અંકેણં જાણોવં સદેણં જાણોણં ધમ્મેણં જાણં, સુક્કેણં જાણોણં પડિક્કમામિ.

(૬) કન્નાલિક ..... ઈત્યાદિક મોટકુ જુદું.

જ: (૬) કન્નાલિક ગોવાલિક બોમાલિક થાપણ મોસો મોટકી કુડી સાખ ઈત્યાદિક મોટકુ જુદું.

(૭) તાવ ..... અખ્યાણં વોસિરામિ.

જ: (૭) તાવ કાયં ઠાણોણં મોણોણં જાણોણં અપાણં વોસિરામિ.

(૮) જં ઉગમેણં ..... જં ન પરિષ્ઠવિયં

જ: (૮) જં ઉગમેણં ઉપ્પાયણે સણાએ અપરિસુદ્ધં પરિગાહિયં પરિભુતં વા જં ન પરિષ્ઠવિયં

(૯) બહુ સુભેણં ..... ચ લે ?

જ: (૯) બહુ સુભેણં બે દિવસો વઈક્કંતો ? જતાલે ? જવણિજજં ચલે ?

(૧૦) બુધ્ધાણં ..... સંબદ્ધરિસીણં

જ: (૧૦) બુદ્ધાણં બોહ્યાણં મુતાણં મોયગાણં સંબદ્ધન્નું એં સંબ્ય દરિસીણં

(૧૧) દર્શન ..... કરેમિ કાઉસગં

જ: (૧૧) દર્શન ચરિતાચરિતે તવ અતિચાર ચિન્તલવનાર્થ કરેમિ કાઉસગં

(૧૨) ફલ વિહિં ..... વિલેવણ વિહિં

જ: (૧૨) ફલ વિહિં અભ્યંગાણ વિહિં ઉવ્યંછણ વિહિં મજજણ વિહિં વત્થ વિહિં વિલેવણ વિહિં.

(૧૩) લોગસ્સ ..... સમાહિવર

જ: (૧૩) લોગસ્સ ઉતામા સિદ્ધા આરુગ બોહિલાબં સમાહિવર

(૧૪) નીચેના શબ્દોના ગુજરાતી અર્થ લખો :

(૧૨)

(૧) પર પાસંડ સંથવો

જ: (૧) પર પાસંડ સંથવો = પાખંડી મતનો પરિચય કર્યો હોય.

(૨) અન્નતથ

જ: (૨) અન્નતથ = અન્યત્ર, નીચે બતાવેલા આગારો સિવાચ.

(૩) અસર્દી જણ પોસણયા

- જ: (૩) અસઈ જણા પોસણાયા = હિંસક પશુ, ગુલામ, દુરાચારી મનુષ્યો વગેરેનું આજુવિકા અર્થે પાલન-પોષણ કર્યું હોય.
- (૪) આણવણાખાપાંગે
- જ: (૪) આણવણાખાપાંગે = મર્યાદાની બહારથી વસ્તુ મંગાવી હોય.
- (૫) પરલોગા સંસખાપાંગે
- જ: (૫) પરલોગા સંસખાપાંગે = પરલોકનાં સુખની ઈરછા કરે કે મરીને મોટો મહર્દીક દેવ બનું.
- (૬) જતા ભે !
- જ: (૬) જતા ભે ! = આપની સંયમચાત્રા સુખરૂપ છે ?
- (૭) વિહૃય રથ-મલા
- જ: (૭) વિહૃય રથ-મલા = કર્મરૂપી, રજ અને મેલથી રહિત.
- (૮) કુડતોલે - કૂડમાણે
- જ: (૮) કુડતોલે - કૂડમાણે = ખોટાં તોલાં, ખોટાં માપ રાખ્યા હોય.
- (૯) દુપદ - ચઉખ્પદઘમાણાઈક્કમે
- જ: (૯) દુપદ - ચઉખ્પદઘમાણાઈક્કમે = મનુષ્ય, પક્ષી આદિ બે પગાં અને પશુ આદિ ઓપગાંની મર્યાદાનું ઉલંઘન કરેલ હોય.
- (૧૦) સચિત પેહણાયા
- જ: (૧૦) સચિત પેહણાયા = અચેત વસ્તુને સચેત વસ્તુથી ઢાંકી હોય.
- (૧૧) મોસોવાએસે
- જ: (૧૧) મોસોવાએસે = ખોટો ઉપદેશ, ખોટી સલાહ આપવી.
- (૧૨) સાવગ ધર્મસસ.
- જ: (૧૨) સાવગ ધર્મસસ = શ્રાવક ધર્મની. (૧૨)
- (ગ) માગધી શબ્દ લખો :
- (૧) ઉપભોગ - પરિભોગની વસ્તુઓમાં અતિ આસક્ત ભાવ રાખ્યો હોય.
- જ: (૧) ઉપભોગ - પરિભોગની વસ્તુઓ અતિ આસક્ત ભાવ રાખ્યો હોય = ઉપભોગ પરિભોગ અદીરટે
- (૨) ત્રસ જીવોને ગાઢે બંધને બાંદ્યા હોય.
- જ: (૨) ત્રસ જીવોને ગાઢે બંધને બાંદ્યા હોય = બંધે
- (૩) સામાચિકમાં કાચા માઠી પ્રવર્તાવી હોય.
- જ: (૩) સામાચિકમાં કાચા માઠી પ્રવર્તાવી હોય = કાચ દુપણિાહાણે.
- (૪) તેચીસમાંથી કોઈ પણ.
- જ: (૪) તેચીસમાંથી કોઈ પણ = તિતીસન્નયરાએ
- (૫) પાર ઉતાર્યું ન હોય.
- જ: (૫) પાર ઉતાર્યું ન હોય = ન તીરિયં
- (૬) લધુનીત તથા વડીનીત જવાની ભૂમિની પ્રતિલેખના કરી ન હોય અને કરી હોય તો માઠી રીતે કરી હોય.
- જ: (૬) લધુનીત તથા વડીનીત ભૂમિની પ્રતિલેખના કરી ન હોય અને કરી હોય તો માઠી રીતે કરી હોય = અપ્પડિલેહિય - દુષ્પડિલેહિય ઉચ્ચાર પાસવણ ભૂમિ.
- (૭) અપ્રતિહૃત.
- જ: (૭) અપ્રતિહૃત = અપ્પડિહિય.
- (૮) અક્ષરો અધિક ભણાયા હોય.
- જ: (૮) અક્ષરો અધિક ભણાયા હોય = અચ્ચાફ્ફરં
- (૯) નાની ઉંમરની પોતાની પરણેલી સ્ત્રી સાથે ગમન કર્યું હોય.
- જ: (૯) નાની ઉંમરની પોતાની પરણેલી સ્ત્રી સાથે ગમન કર્યું હોય = ઈતરિય પરિગાહિયા ગમણો.

- (૧૦) સાચા જૈન માર્ગ વિરુદ્ધ
 જ: (૧૦) સાચા જૈન માર્ગ વિરુદ્ધ = ઉમભગો
 (૧૧) સંટેછ પડચા છતાં આગળ વધાયું હોય.
 જ: (૧૧) સંટેછ પડચા છતાં આગળ વધાયું હોય = સઈઅંતદ્વાએ.
 (૧૨) મનુષ્ય અથવા દેવ સંબંધી કામ-ભોગો ભોગવવાની ઈચ્છા કરી હોય.
 જ: (૧૨) મનુષ્ય અથવા દેવ સંબંધી કામ-ભોગો ભોગવવાની ઈચ્છા
 કરી હોય = કામભોગા સંસપ્પાઓગે.
 (૮) નીચેના પ્રશ્નોના જવાબ આપો : (૭)
 (૧) આવશ્યક સૂત્રના કેટલા આવશ્યક છે ? કયા કયા ? (૨)
 જ: (૧) આવશ્યક સૂત્રના છ આવશ્યક છે. ૧) સામાચિક ૨) ચઉવીસંથો ૩) વંદના
 ૪) પ્રતિકમણ પ) કાઉસર્ગ ફ) પચ્ચાખભાણ.
 (૨) 'ઈચામિણં ભંતે' પાઠમાં શેની આજા લેવામાં આવે છે ? (૧)
 જ: (૨) 'ઈચામિણં ભંતે' પાઠમાં પ્રતિકમણ કરવાની અને જાન, દર્શન, ચારિત્ર, તપમાં
 લાગેલા અતિચારોનું ચિંતન કરવા માટે કાઉસર્ગ કરવાની આજા લેવામાં આવે છે.
 (૩) અણુવત કોને કહે છે ? તે કેટલા છે ? કયા કયા ? (૨)
 જ: (૩) જે પ્રતોમાં હિંસા આદિ પાપો મર્યાદિત (અંશિક) ત્યાગ કરાય છે, તેને અણુવત
 કહે છે. મહાપ્રતની પાંચ છે. ૧) સ્થૂલ હિંસાનો ત્યાગ. ૨) સ્થૂલ જૂઠનો ત્યાગ
 ૩) સ્થૂલ ચોરીનો ત્યાગ. ૪) સ્વસ્ત્રી સંતોષ અને પરસ્તી સેવનનો ત્યાગ.
 ૫) સ્થૂલ પરિશ્રહની મર્યાદા કરવી.
 (૪) 'ચરિતા ચરિતો'નો અર્થ શું છે ? (૧)
 જ: (૪) પાપોનો સર્વથા ત્યાગ કરવો તેને ચારિત્ર કહે છે. પરંતુ શ્રાવક મિથ્યાત્વનો
 સંપૂર્ણપણે અને બાકીના પાપોનો અંશિક (શક્તિ પ્રમાણે) ત્યાગ કરે, તેથી
 શ્રાવકના પ્રતોને 'ચરિતાચરિતો' કહે છે.
 (૫) ખંડિયં અને વિરાહયંમાં શો ફરક ? (૧)
 જ: (૫) પ્રતનો એકાંશો ભંગ એટલે ખંડિય અને સર્વાશો ભંગ એટલે વિરાહિયં છે.
-

- પ્ર. : ૨ -(ક) નીચેના પ્રશ્નોના ઉત્તર આપો (કોઈ પણ ૮) : (૧૬) ૨૫
 (૧) દેવતાના મુખ્ય લેણ કેટલા છે? કયા કયા? દેવતાના કુલ કોડ કેટલા છે? વૈમાનિકના કેટલા લેણ છે?
 જ: (૧) દેવતાના મુખ્ય ચાર લેણ છે. ૧) ભવનપતિ ૨) વાણાવ્યંતર ૩) જ્યોતિષી
 ૪) યૈમાનિક.
 (૨) ખેચર એટલે શું ? બે ખેચરનાં નામ આપો. સંમૂચ્છિમ તિર્યંચની જધન્ય અને ઉત્કૃષ્ટ
 સ્થિતિ લખો.
 જ: (૨) જે જીવો આકાશો ઊડે તેને ખેચર કહે છે. દા.ત. ચામાચીડિયાં, મોર, કબૂતર,
 ચકલાં, સમુદ્રગ પંખી, વીતત પંખી વગેરે.
 (૩) પ્રત્યેક વનસ્પતિમાં ભગવાને કેટલા પ્રકારના જીવ કહ્યા છે ? કયા કયા ? વનસ્પતિકાયના
 કુળ અને સંસ્થાન જણાવો.
 જ: (૩) પ્રત્યેક વનસ્પતિમાં ભગવાને બે પ્રકારના જીવ કહ્યા છે. સંખ્યાતા, અસંખ્યાતા.
 વનસ્પતિકાયના કુળ = ૨૮ લાખ કોડ, સંસ્થાન-વિવિધ પ્રકારનું.
 (૪) કીડીનું જધન્ય અને ઉત્કૃષ્ટ આયુષ્ય લખો. કીડીને કેટલી ઈન્જિય છે ? કઈ કઈ ?
 જ: (૪) કીડીનું જધન્ય આયુષ્ય અંતર્મૂર્હ્ય - કીડીનું ઉત્કૃષ્ટ આયુષ્ય ૪૮ દિવસનું છે. કીડીને
 ગણ ઈન્જિયો હોય છે. સ્પર્શોન્જિય (કાચા). રસોન્જિય (જીભ) અને ઘાણોન્જિય (નાક)
 (૫) ત્રસ જીવો કોને કહેવાય ? તેના કેટલા લેણ છે ? કયા કયા ? ત્રસકાયની દ્વારા પાળવાના
 બે મુદ્દા લખો.
 જ: (૫) ત્રસ કાચ એટલે જે પોતાની મેળે હાલી-ચાલી શકે, જે જીવ તડકેથી છાંચે જાય ને
 છાંચેથી તડકે જાય, તેના ચાર લેણ છે. ૧) બેદન્જિય ૨) તેદન્જિય ૩) ચોરેન્જિય
 ૪) પંચેન્જિય.

- ગ્રસકાયની દયા = ૧) ધરમાં કરોળિયાનાં જાળાં, વાંદા, માંકડ, મંકોડા થાય નહિ તેવી સ્વચ્છતા રાખવી અને જો થાય તો જતનાપૂર્વક ધરમાંથી દૂર કરવાં.
 ૨) ગેસ, ચૂલા જોઈને, પૂણુને ચાલુ કરવા.
- (૬) ગર્ભજ મનુષ્ય અને ગર્ભજ તિર્યંચની જીવન્ય અને ઉતૃષ્ટ સ્થિતિ લખો બંનેના કુણ, કોડ કેટલા છે તે લખો.
- જ: (૫) ગર્ભજ મનુષ્યની જધન્ય સ્થિતિ અંતર્મુહૂર્ત અને ઉતૃષ્ટ ત્રણ પત્યોપમ. અને ગર્ભજ તિર્યંચની ઉતૃષ્ટ સ્થિતિ ત્રણ પત્યોપમ.
 મનુષ્યના કુણ બાર લાખ કોડ.
 તિર્યંચનાં કુણ પતા (સાડી ત્રેપન) લાખ કોડ છે.
- (૭) જૈન ધર્મ ક્યો ધર્મ છે ? આ ધર્મના તહેવારોને શું કહેવાય ? ચોમાસી પાખી કેટલી છે ? કઈ કઈ ?
- જ: (૮) જૈન ધર્મ એ લોકોતાર ધર્મ છે. આ ધર્મના તહેવારો પર્વ કહેવાય છે. ચોમાસી પાખી ત્રણ છે - ૧) અધાઢ સુદ પૂનમ ૨) કારતક સુદ પૂનમ ૩) ફાગણ સુદ પૂનમ.
 (૯) લોભ અને માયા એટલે શું ? લોભ અને માયાનો નાશ કઈ રીતે થાય છે ?
- જ: (૧૦) લોભ એટલે લાલચ, અસંતોષ. લાલચ ન થઈ જાય તે માટે સંતોષ રાખીને લોભનો નાશ થાય છે. માયા એટલે કપટ, છેતરપિંડી. સરળતા રાખવાથી માયાનો નાશ થાય છે.
 (૧૧) કંદમૂળમાં કેટલા જીવો હોય છે ? કંદમૂળ ખાનાર કયાં જાય ? તે કેવું દુઃખ ભોગવે છે ?
- જ: (૧૨) સોચના અગ્રભાવ પર રહે તેટલા કંદમૂળમાં શ્રી ભગવંતે અનંતા જીવો કહ્યા છે. જે કંદમૂળ ખાય તેને ભવિષ્યમાં કંદમૂળમાં જન્મીને અનંતકાળ રહેવું પડે છે. ત્યાં વારંવાર છેદાય, બેદાય, વિદ્યાય, શોકાય, તળાય અને વારંવાર કંદમૂળમાં જ જન્મ-મરણ થાય.
 (૧૩) વાઉકાયનું ઉતૃષ્ટ આયુષ્ય, કુલ કોડ, સંસ્થાન અને વર્ણ લખો.
 જ: (૧૪) વાઉકાયનું ઉતૃષ્ટ આયુષ્ય ૩૦૦૦ વર્ષનું છે.
 વાઉકાયના કુલ જ લાખ કોડ છે.
 વાઉકાયનું સંસ્થાન ધવજા-પતાકા જેવું છે.
 વાઉકાયનો વર્ણ નીલો છે.
- (૫) ખાલી જગ્યા પૂરો : (૬)
- (૧) જીવના મુખ્ય બે વિભાગ છે ..... અને .....
- જ: (૬) (૧) જીવના મુખ્ય બે વિભાગ છે ત્રસ અને સ્થાવર.
 (૨) ચોથી નરકનું ગોત્ર ..... અને નામ ..... છે.
- જ: (૭) ચોથી નરકનું ગોત્ર પંકપ્રભા અને નામ અંજના છે.
 (૮) વિવિધ કર્મના ..... અને .....ને કારણો આ સંસારમાં જન્મ-મરણ પામું છું.
- જ: (૯) વિવિધ કર્મનાં બંધ અને ઉદ્દ્ય ને કારણો આ સંસારમાં હું જન્મ-મરણ પામું છું.
 (૧૦) મહાવીર જન્મકલ્યાણક ..... અને મહાવીર નિર્વાણ .....
- જ: (૧૧) મહાવીર જન્મકલ્યાણક ચૈત્ર સુદ તેરસ અને મહાવીર નિર્વાણ આસો વદ અમાસ.
- (૭) જેડકાં જોડો : (૩)
- જવાબ (૧) સાધારણ વનસ્પતિકાય- (૧) અજગર જ : ૧) સાધારણ વનસ્પતિકાય = ગરમર સાથે (૨) બે ઇન્દ્રિય - (૨) વિષી જ : ૨) બેઇન્ડ્રિય = કીડા
 (૩) તે ઇન્દ્રિય - (૩) બિસકોલી જ : ૩) તે ઇન્દ્રિય = કાનખજૂરા
 (૪) ચોરેન્દ્રિય - (૪) ગરમર જ : ૪) ચોરેન્દ્રિય = વીંછી
 (૫) ઉર પરિસર્પ - (૫) કીડા જ : ૫) ઉર પરિસર્પ = અજગર
 (૬) ભૂજ પરિસર્પ - (૬) કાનખજૂરા જ : ૬) ભૂજ પરિસર્પ = બિસકોલી
-
- પ્ર. : ૩ - (ક)નીયેના પ્રશ્નોના જવાબ આપો - કથાના આધારે:
- જવાબ સાથે (૧) વાહિજ્ય ગ્રામ નગરમાં રહેતા હતા. ત્યાં જિતશાન્ત રાજ નામે રાજ રાજ્ય કરતા હતા.
 (૨) આનંદ શાવકની પત્નીનું નામ શિવાનન્દા અને તેમણે કોલ્લાક સનિનવેશની પૌષ્ઠ્રશાળામાં શાવકની ૧૧ પદિમા ધારી.

- (3) મને અવધિજ્ઞાન થયું છે. અને હું લવણસમુક્રમાં પ્રોજેક્ટ સુધી અને નીચે પહેલી નરકના લોતચ્ચાયુત નરકાવાસ સુધી જેઈ શકું છું.
- (4) આત્મા નિત્ય છે. અને શરીર અનિત્ય છે.
- (5) ધન્ય છે ગજસુકુમાલને તેમની દ્વારા, દ્વારાને અને વૈરાગ્ય ને.
- (6) શ્રી કૃષ્ણ વાસુદેવે શૌર્યપુર નગરમાં જ વસતા ઉગ્રસેન રાજ્યની કુંવરી રાજેમતિ (રાજુલ) સાથે નેમકુમારનું લગ્ન નક્કી કર્યું.
- (7) ગજસુકુમાલે દીક્ષા લઈને ભગવાન પાસે શેની આજ્ઞા માંગી? અને ભગવાને તેમને પ્રેમપૂર્વક શું કહ્યું?
- જઃ (7) ભગવાનને સવિનય વંદન નમસ્કાર કરીને ગજસુકુમાલે કહ્યું, “ભગવાન! આપની આજ્ઞા હોય તો, મારી એવી ઈરછા છે કે મહાકાલ સ્મરાનમાં જઈને હું એક રાત્રિની બિક્ષા પ્રતિમા સ્વીકાર કરું, અર્થાત् સંપૂર્ણ રાત્રિ દ્વારા કરીને ઊભો રહ્યું.” ભગવાને તેમને પ્રેમપૂર્વક કહ્યું, “આત્મદ્વાનમાં લીન રહેવા હું તમને આજ્ઞા આપું છું, પણ તમને ગમે તેટલાં દુઃખો, કષ્ટો આવે તો પણ તમે પર્વતની જેમ અડગ અને સ્થિર ઊભો રહેજો.”
- (8) નેમકુમારે દીક્ષા લઈ લેતાં રાજેમતિએ શું વિચાર કર્યો?
- જઃ (8) રાજેમતિ વિચાર કરવા લાગી, “ખરેખર દિક્કાર છે મને કે નેમકુમાર દ્વારા હું ત્વાગ દેવામાં આવી! પણ આ ભવમાં મારે હવે બીજો વર ન જોઈએ. હવે મારા માટે પણ શ્રેષ્ઠ એ છે કે હું પણ તેમના પગલે ચાલીને દીક્ષા લઉં.”
-

પ્ર. : ૪ - કાચ પૂર્તિ :

૧૦

- (૧) શું બાળકો ..... ખોટું નથી.
- જઃ (૧) શું બાળકો મા-બાપ પાસે, બાળકીડા નવ કરે ?
ને મુખમાંથી જેમ આવે, તેમ શું નવ ઉર્ચારે ?
તેમજ તમારી પાસે તારક ! આ જ બોળા ભાવથી
જેવું બન્યું તેવું કહું, તેમાં કશું ખોટું નથી.
- (૨) અમૃત જરે ..... હાર્યો હવે.
- જઃ (૨) અમૃત જરે તુજ મુખરૂપી, ચંદ્રથી તો પણ પ્રભુ,
ભીજાય નહિ મુજ મન અરે રે ! શું કરું હું તો વિભુ ?
પદ્ધતર થકી પણ કઠણ મારું મન ખરે કયાંથી દ્વે ?
મર્કટ સમા આ મન થકી, હું તો પ્રભુ હાર્યો હવે !
- (૩) ઠગવા વિભુ ..... અંદરથી રહું.
- જઃ (૩) ઠગવા વિભુ ! આ વિશ્વને ધેરાગ્યના રંગો ધર્યા,
ને ધર્મનો ઉપદેશ રંજન લોકને કરવા કર્યા,
વિધા ભણ્યો હું વાદ માટે કેટલી કથની કરું,
સાધુ થઈને બહારથી દાંબિક અંદરથી રહું.
- (૪) મૈત્રીભાવ ..... અદ્ય રહે.
- જઃ (૪) મૈત્રીભાવનું પવિત્ર જરણું, મુજ હૈયામાં વહ્ના કરે,
શુભ થાઓ આ સકળ વિશ્વનું એવી ભાવના નિત્ય રહે.
ગુણથી ભરેલા ગુણીજન દેખી, હૈયું મારું નૃત્ય કરે,
એ સંતોના ચરણકમળમાં, મુજ જીવનનું અદ્ય રહે.
- (૫) દાન, શીથળ ..... તીર્થકર
- જઃ (૫) દાન, શીથળ, તપ, ભાવના, ધર્મના ચાર પ્રકાર,
કરો આરાધો ભાવથી, તો પામો ભવપાર.
કરો દલાલી ધર્મની, દીપે અધિકી જ્યોત,
કૃષણ વાસુદેવ જાણવા, જેણો બાંદ્યું તીર્થકર ગોત્ર.

“જ્ય વિનેન્દ્ર”

શ્રી ગ્રેટર બોમ્બાય વર્ધમાન સ્થાનકવાસી જૈન મહાસંગ્ઘ

Shree Greater Bombay Vardhman Sthanakvasi Jain Mahasangh-Mumbai સંચાલિત

માતુશ્રી મહિબેન મણશી ભીમશી છાડવા ધાર્મિક શિક્ષણ બોર્ડ - મુંબઈ

Matushree Maniben Manshi Bhimshi Chhadva - Dharmik Shikshan Board-Mumbai

વાર્ષિક પરીક્ષા જૈનશાળા/મહિલામંડળ/મિત્રમંડળ/ચુવા-ચુવતી ગુપનું પેપર

સવાલ સાથે

જવાબ પેપર

તા. ૦૮-૦૧-૨૦૧૭ • સમય: બપોરે ૮ થી ૧૨ • શ્રેણી **૪** • ગુણ: ૧૦૦

(Dharmik Shikshan Board Certificate Course Level : 4)

પ્ર. : ૧ - (ક) નીચેના પાઠની પૂર્ણ કરો :

(૧૪) ૫૦

(૧) સમણો ..... પાણં

જ: (ક) (૧) સમણો નિગંધે ફાસુઅણાં એસાધિજ્જેણાં અસણાં પાણાં

(૨) ટિટિં સંપન્નો ..... પન્નરસ

જ: (૨) ટિટૂસંપન્નો, માયામોસો વિવજિજાઓ, અછાઈજ્જેસુ દીવ સમુદ્દેસુ, પન્નરસ.

(૩) વચ્ચામેલિયં ..... જોગહીણાં

જ: (૩) વચ્ચામેલિયં હીણાખરં, અચ્યાખરં, પથહીણાં, વિણાયહીણાં, જોગહીણાં

(૪) સંપરિંગહિયં ..... નમોત્થુણાં

જ: (૪) સંપરિંગહિયં સિરસાવતં મત્થાએ, અંજલિ કહું, એવંવચાસી નમોત્થુણાં

(૫) સમકિત ..... સેવણા

જ: (૫) સમકિત પરમત્થ, સંથવો વા, સુંદિં પરમમત્થ સેવણા

(૬) માણસિઓ ..... દુજાઓ

જ: (૬) માણસિઓ, ઉત્સુતો, ઉમ્મગો, અકપો, અકરાધિજ્જો, દુજાઓ

(૭) ચક્ખુ દ્યાણાં ..... ધ્રમદ્યાણાં

જ: (૭) ચક્ખુ દ્યાણાં મગગદ્યાણાં, સરણ દ્યાણાં જીવ દ્યાણાં બોહિદ્યાણાં ધ્રમદ્યાણાં.

(ખ) નીચેના શબ્દોના ગુજરાતી અર્થ લખો.

(૭)

જવાબ સાથે (૧) ધ્રમ્મ દેસયાણ

જવાબ : ધર્મના શુદ્ધ સ્વરૂપનો ઉપદેશ આપનાર

(૨) કાયેણાં

જવાબ : કાયા - શરીરથી

(૩) સામાઈએ

જવાબ : સમતારૂપ સામાચિક વિષે

(૪) કાય સંફાસં

જવાબ : મસ્તકથી ચા હાથથી સ્પર્શ (કરું છું)

(૫) સમતારૂપ

જવાબ : સમકિતના

(૬) દૃવ્યવિહિં

જવાબ : ખાવા-પીવાના દ્રવ્યોની મર્યાદા

(૭) જાવ નિયમં

જવાબ : જયાં સુધી મર્યાદા કરી

(ગ) નીચેના શબ્દોના માગધી શબ્દ લખો.

(૮)

જવાબ સાથે (૧) જીવ રહિત - અચિતા (પ્રાસુક)

જવાબ : ફાસુઅણાં

(૨) ખાવા-પીવાના દ્રવ્યોની મર્યાદા

જવાબ : દ્રવ્ય વિહિં

(૩) એક જોગે

જવાબ : એગવિહેણાં

(૪) એક વાર લોગવાય તે ખાન, પાન આદિ

જવાબ : ઉવભોગ

(૫) મિથ્યાત્વીના મતની ઈચ્છા કરવી

જવાબ : કંખા

(૬) ચાર પ્રકારના

જવાબ : ચઉણં

(૭) પાલન કરેલ

જવાબ : અણુપાલિયં

(૮) તુચ્છ આહારનો ઉપયોગ કર્યો હોય,

જવાબ : તુચ્છોસહિ ભક્ખણાયા

(ધ) નીચેના પ્રશ્નોના જવાબ આપો :

(૧૬)

(૧) અર્થ આગમ કોને કહે છે ?

જઃ (૧) તીર્થકરોએ પોતાના શ્રીમુખે જે ભાવ પ્રગટ કર્યા છે, તે અર્થ રૂપ આગમોને, અર્થ આગમ કહે છે. સૂત્રોના અનુવાદ - ભાષાંતરને પણ અર્થ આગમ કહે છે.

(૨) 'પરમાર્થ' કોને કહે છે ? 'પરપાખંડ' એટલે શું ?

જઃ (૨) નવતત્ત્વ આદિ વિસ્તૃત સમજણાને 'પરમાર્થ' કહે છે. 'પરપાખંડ' એટલે જિનેશ્વરે બતાવેલા ધર્મ સિવાયના અન્ય ધર્મો.

(૩) ચોથા વ્રતના અતિચાર કેટલા ? કયા કયા ?

જઃ (૩) ચોથા વ્રતના પાંચ અતિચાર છે. ૧) ઈતરિય પરિગઠિયાગમણે ૨) અપરિગઠિયાગમણે ૩) અનંગકીડા ૪) પરવિવાહ કરણે ૫) કામભોગેસુ તિવ્યાભિલાસા.

(૪) ઉચ્ચાર શુદ્ધિ માટે કઈ વાતોનું ધ્યાન રાખવું જોઈએ ?

જઃ (૪) પાઠનો કાનો, માત્રા, મીંડું, પદ, અસ્તર વગેરે દ્યાનથી વાંચવું, બોલવું જોઈએ. જેમ કે 'ચેઈયં' શબ્દની જગ્યાએ 'ચેવયં' શબ્દ બોલે, તો દોષ લાગે છે. શુદ્ધ જાળવવા માટે નિયમિત પાઠ ફેરવવા (પરિયર્ણણા) જોઈએ.

(૫) ઓષ્ઠ અને ભેષજમાં શો ફેર છે ?

જઃ (૫) સૂંઠ; હળદર, આંબળા, હરડે, લવિંગ વગેરે એક એક દ્રવ્ય 'ઓષ્ઠ' કહેવાય છે. હિંગાછક ચૂર્ણ, ત્રિફળા વગેરે અનેક દ્રવ્યવાળી વસ્તુઓ (ભેષજ) કહેવાય છે.

(૬) ત્રીજા વ્રતમાં કેટલા પ્રકારની ચોરીનો ત્યાગ છે ?

જઃ (૬) ત્રીજા વ્રતમાં મુખ્ય ચાર પ્રકારની મોટી ચોરીનો ત્યાગ છે. ૧) ખાતર ખણી - દીવાલમાં બાકોરું પાડી ધરમાં ધૂસવું અથવા શાસ્ત્રથી કે બળથી મુસાફરોને કે ધરને લુંટવા. ૨) જિસ્સાં કાપવા ૩) તાળાં તોડવા ૪) કોઈની પડી ગયેલી વસ્તુ ઉઠાવીને લઈ લેવી.

(૭) મહાવ્રત અને અણુવ્રતના કોઈ પણ ૪ તફાવત લખો.

જઃ (૭) જુઓ પાઠાવલી : ..... પેજ નં. : ૧૦૬

(૮) જ્ઞાન વચ્ચનમાં શંકા કરાય ? કારણ આપો.

જઃ (૮) ના. ન કરાય - કારણ કે શંકા જ્ઞાનાવરણીય કર્મ તથા મોહનીય કર્મના ઉદ્દે જુદ્ધિની અલ્પતાથી થાય છે, જ્યારે જિન વચ્ચન તો જેઓ રાગ-દ્રેષ્ટ રહિત છે તેવા કેવલજ્ઞાની જિનેશ્વર કહેલ છે તે તે જ ચથાર્થ છે, તે સત્ય છે. માટે જિનવચ્ચનમાં શ્રદ્ધા કરી પોતાની શંકા દૂર કરવી.

(ચ) ધર્મધ્યાનના કાઉસ્સગના આધારે જવાબ લખો :

(૧) ધર્મધ્યાનની અણુપ્રેક્ષાઓ કેટલી ? ફેરાત નામ લખો. (૨)

જઃ (૧) ધર્મધ્યાનની ચાર અણુપ્રેક્ષાઓ છે. ૧) એગરચાણુપ્રેક્ષા ૨) અણિઅચચાણુપ્રેક્ષા ૩) અસરણાણુપ્રેક્ષા ૪) સંસારાણુપ્રેક્ષા.

(૨) ત્રણ લોકના આકારનું સ્વરૂપ શેના આકારે છે ? (૧)

જઃ (૨) ત્રણ લોકના આકારનું સ્વરૂપ સુપર્યાંથિક (સરવલા) ને આકારે છે.

(૩) મધ્યભાગે ક્યો લોક છે ? અને તે લોક શેનાથી ભરેલો છે? તે લોક કરતાં ઉદ્વર્ધલોક કેટલો મોટો છે ? (૧)

જઃ (૩) મધ્યભાગે અસંખ્યાતા યોજનની કોડા-કોડી પ્રમાણે તિરછો લોક છે.

(૪) ઉદ્વર્ધલોકથી મોટો ક્યો લોક છે ? તે ઉદ્વર્ધલોકથી કેટલો મોટો છે ?

જઃ (૪) ઉદ્વર્ધલોકથી કાંઈક વિશેષ અધિક (મોટો) અધોલોક છે.

પ્ર. : ૨ -તત્ત્વ/સંસ્કાર વિભાગના આધારે જવાબ લખો :

30

(ક) નીચેનામાંથી કોઈ પાણ અ પ્રશ્નોના જવાબ લખો : (૧૪)

(૧) પાંત્રીસ બોલમાંથી પમો, ૧૦મો, ૧૫મો, ૨૦મો બોલ ક્યા છે ? ફક્ત નામ લખો.

જ: (ક) (૧) પમો - પર્યાપ્ત છે.

૨૦મો - કર્મ આઠ

૧૫મો - આત્મા આઠ

૨૦મો - છ દ્રવ્યના ત્રીસ બોલ.

(૨) પ્રાણ કેટલા છે ? ક્યા ક્યા ? તેનો બોલ કેટલામો ?

જ: (૨) પ્રાણ દશ છે: ૧) શ્રોતેન્દ્રિય બલપ્રાણા ૨) ચક્ષુદ્રિય બલપ્રાણા ૩) ધ્યાણેન્દ્રિય બલપ્રાણા ૪) રસનેન્દ્રિય બલપ્રાણા, ૫) સ્પર્શેન્દ્રિય બલપ્રાણા ૬) મન બલપ્રાણા ૭) વચન બલપ્રાણા ૮) કાય બલપ્રાણા ૯) શાસોક્ષાસ બલ પ્રાણા ૧૦) આયુષ્ય બલ પ્રાણા. તેનો બોલ છે.

(૩) લેશ્યા કેટલી ? આત્મા કેટલા ? દંડક કેટલા ? ધ્યાન કેટલા ? ફક્ત સંખ્યા લખો.

જ: (૩) લેશ્યા - ૫, આત્મા - ૮, દંડક - ૨૪, ધ્યાન - ૪.

(૪) વેદક સમકિત કેટલામું સમકિત છે ? ભયાનક રસ કેટલામો રસ છે ?

જ: (૪) વેદક સમકિત પાંચમું સમકિત છે -- ભયાનક રસ - ૫ છે.

(૫) અસ્તિકાય એટલે શું ? નય એટલે શું ?

જ: (૫) પ્રદેશોના સમૂહને આસક્તિકાય કહે છે. પ્રત્યેક પદાર્થના અનેક ધર્મ છે. તેના અંશ (ગુણ અથવા ધર્મને) જ્ઞાનને નય કહે છે.

(૬) ચારિત્રનો બોલ કેટલામો ? અનુયોગનો બોલ કેટલામો ? મિથ્યાત્વનો બોલ કેટલામો ?

જ: (૬) ચારિત્રનો બોલ - ૨૫મો મિથ્યાત્વનો બોલ - ૧૩મો અનુયોગનો બોલ - ૩૧મો કર્મનો બોલ - ૧૦મો

(૭) ઉપયોગ કેટલા ? કોઈ પણ ૪ ઉપયોગના નામ લખો.

જ: (૭) ઉપયોગ ૧૨ - મતિજ્ઞાન, શ્રુતિજ્ઞાન, અવધિજ્ઞાન, મન:પર્યાવર્જાન

(૮) ફક્ત વ્યાખ્યા લખો : ભાવના એટલે શું ? દ્રવ્ય એટલે શું ? (૨૧/૨)

જ: (૮) ભાવના - જેમાં આત્માના પ્રશસ્ત-સારા ભાવો પ્રગટ થાય તેને ભાવના કહે છે.

દ્રવ્ય - સદાચકાળ રહે છે, જેમાં અનંતગુણ અને અનંત પર્યાચો રહેલી હોય છે, તેને દ્રવ્ય કહે છે.

(૯) જોડકાં જોડો :

જવાબ (૯) આશ્રવ ... ૮ જવાબ: (૧) આશ્રવ - ૨૦

સાથે (૨) ગુણસ્થાનક ... ૬ જવાબ: (૨) ગુણસ્થાનક - ૧૪

(૩) સ્પર્શેન્દ્રિય વિષય ... ૨૦ જવાબ: (૩) સ્પર્શેન્દ્રિય - ૮

(૪) લેશ્યા ... ૪ જવાબ: (૪) લેશ્યા - ૬

(૫) નિક્ષેપા ... ૧૪ જવાબ: (૫) નિક્ષેપા - ૪

(ગ) સાચું છે કે ખોટું તે લખો :

(૨૧/૨)

જ: (ગ) સાથે(૧) વસ્તુને સમજવા માટેનો દિશિકોણ નિક્ષેપા છે. જવાબ: સાચું

(૨) જીવ અને પુરુષની ગતિ કરે તેને અધર્માસ્તિકાય કહેવાય.

જવાબ: ખોટું

(૩) જેનાથી અર્થ, પદાર્થ જાણી શકાય તેને નય કહેવાય.

જવાબ: ખોટું

(૪) જેમાં આપણે ઓતપ્રોત થઈએ તેને ભાવના કહેવાય.

જવાબ: ખોટું

(૫) તત્ત્વ વિચારણાની પદ્ધતિને 'દશ્ટિ' કહેવાય.

જવાબ: સાચું

(ધ) નીચેના પ્રશ્નોના જવાબ લખો (કોઈ પણ છ) : (૮)

(૧) તહેવારોના કેટલા પ્રકાર છે ? કયા કયા ? સમજણ આપો.

જ: (૧) તહેવારો બે પ્રકારના છે : લોકિક અને લોકોતાર. આત્માને ધર્મ કરવામાં જૃગત કરે તથા આત્માનું પોષણ કરવામાં જોડે તે લોકોતાર તહેવાર છે. આત્માને પાંચ ઈન્ડ્રિયના વિષયમાં અને ૧૮ પાપના કાર્યમાં જોડે તે લોકિક તહેવાર છે.

(૨) ફટાકડાથી કયા રોગો થાય ? ફટાકડાથી કબૂતરને શું નુકસાન થાય છે ?

જ: (૨) ફટાકડાના ઝેરી ધૂમાડાથી ફેફસાં બગડે, પ્રદૂષણ વધે. કાનમાં બહેરાશ આવે, ગભરામણથી હાઈએટેક આવે, ગળા વેગરેના રોગો થાય. કબૂતર, ચકલીનાં દ્યાં ફ્લે - અચાનક ફટાકડાનો અવાજ થતાં પક્ષીઓ અંધારામાં અથડાય, તેથી તેમનાં દ્યાં ફૂટી જાય તેથી તે દુઃખી થાય. ઇલેક્ટ્રિક વાયર પર બેસતાં, શોક લાગતાં ગંભીર રીતે ભરે.

(૩) ગુસ્સો કરવાથી શારીરિક શું નુકસાન થાય ?

જ: (૩) ગુસ્સાના આવેશથી ગુસ્સો કરનારને જ નુકશાન થાય છે. ગુસ્સાથી આંખો અને મોઢું લાલચોળ થઈ જાય છે. શરીર ધૂજવા માડે છે, આનાથી કથારેક બલડપ્રેશર વધી જાય છે ચા ‘હાઈ-એટેક’ આવી શકે છે.

(૪) લગવાન પાસે આખા જગતનું જ્ઞાન શા માટે છે ? તથા સર્વ જીવો માટે અનુકૂલ-દયા અને કડ્ઝણા શા માટે છે ?

જ: (૪) રાગ-દ્રેષને સંપૂર્ણપણે તેઓએ જીતી લીધા હોવાથી આખા જતગનું તેમને જ્ઞાન છે. ‘કેવલજ્ઞાન’ છે અને તેઓ અહિંસક હોવાથી તેમની આંખોમાં જગતના સર્વ જીવો માટે દયા-અનુકૂલા અને કરુણા જોવા મળે છે.

(૫) અભિમાન કયા કયા કારણે આવે છે ? કોઈ પણ બે કારણ લખો....

જ: (૫) મનગમતી ચીજ-વસ્તુઓ મળી જાય ત્યારે, મારા મિત્રો કરતાં મારી પાસે વધારે છે એવું બતાવીએ ત્યારે, કોઈને સુંદરતાનું, કોઈન પરીક્ષામાં વધારે માઈસ મળી જાય ત્યારે, કોઈ રમત-ગમતમાં બળવાન થઈને જીતે ત્યારે, કોઈને કેપ્ટન ચા મોનિટર બનાવે ત્યારે, કોઈને પૈસા ચા મનગમતી ચીજ-વસ્તુ મળી જાય ત્યારે અભિમાન આવી જાય છે.

(ચ) ખાલી જગ્યા પૂરો : જવાબ સાથે (૩)

જવાબ(ચ): (૧) અક્ષર બાળવાથી જ્ઞાનવરણીય કર્મ બંધાય છે.

સાથે (૨) જગતની કોઈ પણ વસ્તુઓ મને સુખી બનાવવાનો સ્વભાવ નથી.

(૩) જૈન ધર્મ દરેક જીવ પરમાત્મા થઈ શકે છે તેવું સમજાવે છે.

(૪) તમારાથી કોઈ પણ વધારે બળવાન હોય તો તેની શક્તિની પ્રશંસા કરો.

(૫) અરિહંત પરમાત્મા હુંમેશાં સમતાભાવમાં રહે છે.

(૬) ગુસ્સાનો આવેશ ઉત્તરી જાય ત્યારે પસ્તાવો થાય છે.

પ્ર. : ૩ (ક) વાર્તાના આધારે જવાબ લખો :

૧૦

(૧) ધનરથ અને મેધરથને કેટલી રાણીઓ હતી ? નામ લખો. (૨)

જ: (૧) ધનરથ અને મેધરથને બે રાણીઓ હતી - ધનરથ રાજાને પ્રિયમતી અને મનોરમા અને મેધરથને પ્રિયમિત્રા અને મનોરમા.

(૨) પ્રલુના ચરણોમાં વંદન કરીને રોહણિયે પ્રલુને શું કહ્યું ? (૨)

જ: (૨) રોહિણોય પ્રબુને કહ્યું, “હે પ્રલુ ! આપની અમૃતવાળીના થોડાક શબ્દોએ મારી જિંદગી બચાવી છે, તેથી હવે તે જિંદગી આપને સમર્પિત કરવાની ભાવના રાખું છું.

(૩) લદ્રામાતાએ, શાલિબક્રને સંયમના કષ્ટોનું વર્ણન કેવી રીતે કહી બતાવ્યું ?

(૨)જ: (૩) “બેટા ! તારો વિચાર તો ઉત્તમ છે. તારો ઉછેર તો ખૂબ ભોગ-વિલાસ અને પુણ્યમાં થયો છે. તો તું સંયમના કષ્ટોને સહન નહિ કરી શકે ! લોખંડના ચણા ચાવવા, તલવારની ઢાલ પર ચાલવું, મહાસાગરને હાથેથી તરીને

પાર કરવો જેમ કઠણ છે, તેવા સંયમ પણવો પણ કઠણ છે, તારાથી સંયમની
વિશુદ્ધ સાધના કેવી રીતે થશે ?

(અ) કોણ બાલે છે ? કોને કહે છે ? (૪)

(૧) જે તમે આ શાક ખાશો તો જરૂરથી મૃત્યુ પામશો.

જઃ(ખ): (૧) ધર્મધોષ ધર્મરૂપિ અણાગારને કહે છે.

(૨) શ્રેષ્ઠિક તો આપજા સ્વામી છે, નાથ છે.

જઃ (૨) ભક્તામાતાએ શાલિભક્રને કહ્યું.

(૩) મારો દીકરો ખીર ખાવા માંગે છે.

જઃ (૩) ધન્યા (સંગમની માતા) એ આજુબાજુના લોકાને કહ્યું.

(૪) હે પ્રભુ ! હું શ્રેષ્ઠિક રાજને મળીને પાછો આવીને આપની પાસે દીક્ષા લઈશ.

જઃ (૪) રોહિણોચે ચોરે ભગવાનને કહ્યું.

પ્ર. : ૪ કાય્ પૂર્તિ કરો : (કોઈ પાણ પાંચ)

૧૦

(૧) આયુષ્ય ઘટતું ..... ધર ચણુ (૨)

જઃ (૧) આયુષ્ય ઘટતું જાય તો પણ પાપબુદ્ધિ નવ ઘટે,

આશા જીવનની જાય પણ વિષયાભિલાષા નવ મટે.

ઓષ્ઠદ વિશે કરું ચંચળ તો પણ ધર્મને હું નવ ગણું,

બની મોહમાં મસ્તાન હું પાચા વિનાના ધર ચણું....

(૨) શ્રી ભરતેશ્વર ..... કર્મના વંક (૨)

જઃ (૨) શ્રી ભરતેશ્વરના, હુા પટોઘર આઠ

આદિત્ય જશાદિક, પહોંચા શિવપુર વાટ...

શ્રી જિન અંતરના, હુા પાટ અસંખ્ય

મુનિ મુક્તે પહોંચા, ટાળી કર્મના વંક...

(૩) હું કામધેનુ ..... નાથ કરુણા કંઈ (૨)

જઃ (૩) હું કામધેનુ કલ્પતરુ યિંતામહિના પ્રારમાં

ખોટાં છતાં ઝંખ્યો ધાણું બની લુંદ આ સંસારમાં,

જે પ્રગટ સુખ દેનાર તારો ધર્મ પણ સેવ્યો નહિ

મુજ મૂર્ખ ભાવોને નિહાળી નાથ કર કરુણા કંઈ...

(૪) શ્રી જિન અંતરના ..... રમણી પરિવાર (૨)

જઃ (૪) શ્રી જિન અંતરના, હુા પાટ અસંખ્ય

મુનિ મુક્તે પહોંચા, ટાળી કર્મના વંક...

ધન્ય ‘કપિલ’ મુનિવર, નમું ‘નમિ’ અણાગાર

જેણે તત્કષણ ત્યાર્યો, સહસ્ર રમણી પરિવાર....

(૫) હું શુદ્ધ આચારો ..... ફેરા કર્યા (૨)

જઃ (૫) હું શુદ્ધ આચારો વડે સાધુ છદ્યમાં નવ રહ્યો

કરી કામ પર ઉપકારના ચશ પણ ઉપાર્જન નવ કર્યો,

વળી તીર્થના ઉદ્ધાર કોઈ કાર્યો નવ કર્યો,

ફોગટ અરે ! આ લશ ચોરાશી તણાં ફેરા કર્યા...

(૬) સીમંધર ..... નમાવું શીશ. (૨)

જઃ (૬) સીમંધર પ્રમુખ, જધન્ય તીર્થકર વીસ

છે અઢી દ્વીપમાં, જયવંતા જગદીશ

એકસો ને સિતેર, ઉત્કૃષ્ટ પટે જગદીશ

ધન્ય મોટા પ્રભુજી, તેમને નમાવું શીશા... “જ્ય. લિનેન્ડ” .

શ્રી ટ્રેટર બોર્ડને વર્ધમાન સ્થાનકવાસી જૈન મહાસંગ્ઘ

Shree Greater Bombay Vardhman Sthanakvasi Jain Mahasangh-Mumbai સંચાલિત

માતુશ્રી મહિબેન મણાશી લીમશી છાડવા ધાર્મિક શિક્ષણ બોર્ડ - મુંબઈ

Matushree Maniben Manshi Bhimshi Chhadva - Dharmik Shikshan Board-Mumbai

વાષ્ણિક પરીક્ષા જૈનશાળા/મહિલામંડળ/મિત્રમંડળ/ચુવા-ચુવતી ત્રુપનું પેપર

તા. ૦૮-૦૯-૨૦૧૭ • સમય: બપોરે ૮ થી ૧૨ • શ્રેણી **૫** • ગુણ: ૧૦૦

સવાલ સાથે

જવાબ પેપર

(Dharmik Shikshan Board Certificate Course Level : 5)

પ્ર. : ૧- સામાન્યિક - પ્રતિક્રિયાના આધારે જવાબ લખો : ૩૦

(ક) નીચેના પાઠની પૂર્તિ કરો (૧૫)

(૧) મણ્ડુક્કડાએ ..... સત્ત્વ કાલિયાએ

જ: (ક) (૧) મહાદુક્કડાએ વચ્ચુક્કડાએ કાચુક્કડાએ, કોહાએ માણાએ માચાએ લોહાએ સત્ત્વ કાલિયાએ.

(૨) તિવિહં ..... એમ અફારે

જ: (૨) તિવિહં તિવિહેણં નકરેમિનકારવેમિ કરતં પિ અનં ન સમણુજાણામી મણાસા વચ્ચા કાચસા એમ અફારે.

(૩) મજાણાવિહિ ..... ભક્ખણાવિહિ

જ: (૩) મજાણાવિહિં વત્થવિહિં વિલેવણાવિહિં, પુષ્ટવિહિં આભરણાવિહિં ધૂપવિહિ પેજ્જવિહિં ભક્ખણાવિહિં

(૪) સત્ત્વદુક્ખં ..... પરિનિવ્યાયંતિ

જ: (૪) સત્ત્વદુક્ખં પહીણમગં દર્શન ઠિા જીવા સિજકંતિ બુજકંતિ મુચ્યંતિ પરિનિવ્યાયંતિ સત્ત્વ દુક્ખાણ મંતં કરન્નિ તં ધમં

(૫) રચસંસકૃ-હડાએ ..... પરિગણિયં

જ: (૫) રચસંસકૃ-હડાએ પારિસાડહિયાએ પારિદ્વાવહિયાએ ઓહાસણાભિક્ખાએ જં ઉગમેણં ઉપ્પાયણેસણાએ અપરિસુંદું.

(૬) નીચેના પ્રશ્નોના યોગ્ય ઉત્તર આપો : (૫)

(૧) સૌથી મોટું પાપસ્થાનક કયું ?

જ: (૧) સૌથી મોટું પાપસ્થાનક મિચાંસણ સલ્લં છે.

(૨) જુગારથી કઈ કમાણી પાપમાં તણાઈ જાય ?

જ: (૨) જુગારથી પરસેવાની કમાણી પાપમાં તણાઈ જાય છે.

(૩) ચોરી કરવાથી શું ફેલાય ?

જ: (૩) ચોરી કરવાથી અપયશ ફેલાય.

(૪) પરસ્તીગમનથી શું લાજે ?

જ: (૪) પરસ્તીગમનથી શ્રાવકત્વ લાજે.

(૫) વહાલું લાગે તેવું પાપસ્થાન કયું ?

જ: (૫) વહાલું લાગે તેવું પરિશ્રણ પાપસ્થાન છે.

(૬) ગુજરાતી અર્થ લખો : (૫)

જવાબ (ગ) (૧) માણંબાલા

જ: રખે સાપ કર્દે

સાથે (૨) સિંધાણેસુવા

જ: નાકના મેલ લીટમાં ઉપજે તે

(૩) ખમાસમણાણં,

જ: ક્ષમાયંત સાધુજીઓની

(૪) સુક્કેસુવા

જ: વીર્ય (શુક)માં ઉપજે તે

(૫) પીંડ

જ: બાજોઠ, પાટલા આદિ

(૬) રાગ

જ: પ્રિય વસ્તુ વગેરે ઉપર આસક્તિ રાખવી

(૭) રીઅર્થ

જ: પાપના કાર્યમાં ખુશ થવું અને ધર્મના કાર્યમાં નાખુશ થવું

- (૮) રયણ કરંડંગ ભૂયં   જવાબ : રતનના કરંડિયા (પેટી)
 (૯) ફાસાકુસંતુ   જવાબ : તે પ્રકારના કોઈ પણ સ્પર્શ થાય.
 (૧૦) દ્વેષ   જવાબ : અપ્રિય વસ્તુ વગેરે ઉપર દુર્ભાવ રાખવો.

(ઘ) ગુજરાતી અર્થનો માગધી શબ્દ લખો : (૫)

- જ: (ઘ) સાથે (૧) નિર્દેખ   જવાબ : એસહિાજજેણાં
 (૨) સેવવાના   જવાબ : ઝૂસણા
 (૩) કાયાએ કરી   જવાબ : કાયસા
 (૪) ખોટું આળ ચડાવવું   જવાબ : અભ્યાખ્યાન
 (૫) શ્રમણોપાસક શ્રાવકને   જવાબ : સમાણોવાસાએણાં
-

પ્ર. : ૨ - કર્મ પ્રકૃતિના થોકડાના આધારે જવાબ લખો : ૨૫

- (ક) વાખ્યા લખો : (૫)
 (૧) ઉદ્દીરણા

જવાબ (ક)(૧) ઉદ્દીરણા : જે કર્મ હવે પછી ભવિષ્યમાં ઉદયમાં આવવાના છે તેને તપ આદિ ક્ષારા પ્રયત્ન વિશેષથી ખેંચીને ઉદયમાં લાવવા તેને ઉદ્દીરણા કહે છે.

- (૨) આતાપનામ કર્મ

જ: (૨) આતાપનામકર્મ : જેના ઉદયથી શરીર તો ઠંડું હોય પણ આતપરૂપ પ્રકાશ કરે. સૂર્યમંડળના પૃથ્વીકાયનું શરીર.

- (૩) અર્ધ નારાયસંધયણ

જ: (૩) અર્ધ નારાયસંધયણ : એક પડખે મર્કટબંધ અને બીજે પડખે માત્ર ખીલી હોય.

- (૪) ઈસ્ટ લાવણ્ય

જ: (૪) ઈસ્ટ લાવણ્ય : સુંદર શરીરનું ઓજ, કાળો છતાં સલોણો લાગે.

- (૫) સમ્યકૃત્વ મોહનીય

જ: (૫) સમ્યકૃત્વ મોહનીય : ભગવાનની વાણીમાં શ્રદ્ધા હોય પણ તેમાં થોડી મલિનતા પણ હોય.

- (ખ) નીચેના પ્રશ્નોના ઉત્તર આપો : (૧૦)

(૧) અંતરાય કર્મએ આત્માના કયા ગુણને ઢાંક્યો છે ? અંતરાય કર્મની જધન્ય અને ઉતૃપૂષ્ટ સ્થિતિ અને અંતરાયકર્મનો અભાધકાળ લખો.

જવાબ(ખ) : (૧) અનંત વીર્ય ગુણને, જધન્ય અંતમુહૂર્ત ૩૦ કોડાકોડી સાગરોપમ, અભાધાકાળ જ. અંતમુહૂર્ત ૬. ત્રણ હજાર વર્ષનો.

(૨) દેવતાનું આયુષ્ય કેટલા પ્રકારે બાંધે? નામ જણાવો. દેવતાનું જધન્ય અને ઉતૃપૂષ્ટ આયુષ્ય લખો. આયુષ્યકર્મનો અભાધકાળ લખો.

જ: (૨) ચાર પ્રકારે : ૧) સરાગ સંયમ ૨) સંયમાસંયમ ૩) બાલ તપ કરે

૪) અકામનિર્જરા. જધન્ય દસ હજાર વર્ષ ૩૩ સાગર ને પૂર્વકોડ વર્ષનો બીજો ભાગ અધિક, આયુષ્ય કર્મનો અભાધાકાળ નથી.

(૩) અપ્રત્યાખ્યાનીય ક્ષોધ, અપ્રત્યાખ્યાનીય માન, અપ્રત્યાખ્યાનીય માયા અને અપ્રત્યાખ્યાનીય લોભને શેની ઉપમા આપી છે ?

જ: (૩) અપ્રત્યાખ્યાનીય ક્ષોધ - તળાવની તિરાદ સમાન

અપ્રત્યાખ્યાનીય માન - હાડકાના સ્તંભ સમાન

અપ્રત્યાખ્યાનીય માયા - ઘેટાના શીંગડા સમાન

અપ્રત્યાખ્યાનીય લોભ - નગરની ગટરના કાદવ સમાન

(૪) કર્મ પ્રકૃતિનો થોકડો કયા સૂત્રના આધારે ? કેટલામું પદ ? ઉદ્દેશો કયા ?

જ: (૪) પણનવણા સૂત્ર પદ - ૨૩ ઉદ્દેશ - ૧

(૫) નીચગોત્ર કેટલા પ્રકારે ભોગવે ? તેના નામ લખો.

જ: (૫) નીચ ગોત્ર આઠ પ્રકારે ભોગવે :

(૧) જાતિ વિહીન	(૩) બળ વિહીન	(૫) તપ વિહીન	(૭) લાભ વિહીન
(૨) કુળ વિહીન	(૪) દૃપ વિહીન	(૬) સૂત્ર વિહીન	(૮) ઔષ્ણ્ય વિહીન

(ગ) જૈનદર્શનમાં ઉત્તરાધ્યયન સૂત્રમાં ત્રણ વાત કર્મની સ્પષ્ટ સમજવી છે તે કઈ છે ? (૫)
તે લખો. જીવ અને કર્મનો સંબંધ કેવી રીતે છે ? ક્યારથી છે ?

જવાબ (ગ): (૧) જીવના પોતાના રાગદ્રોષના પરિણામથી કર્મ બંધાય છે.

(૨) કર્મ કરીને જ અનુસરે છે.

(૩) કરેલા કર્મ ભોગવ્યા વિના જીવનો મોક્ષ થતો નથી.

જીવ અને કર્મનો સંબંધ અનાદિકાળનો છે. જેમ લોખંડનો ગોળા અનિનમાં નાખતાં તેના અણુએઅણુમાં અનિન પ્રવેશી જાય છે, જેમ દૂધ અને પાણી એકેમક થઈ જાય છે, તેમ આત્માના પ્રદેશો અને કર્મ પુદ્ગલોનો સંબંધ થાય છે. જીવ અને કર્મનો સંબંધ અનાદિ કાળનો છે.

(૪) જોડકાં જોડો :

(૫)

જવાબ (૪) ૧) ઊંચી ગતિમાં જન્મ

ક) ઉપધાત નામ

જ: ૧) ઘ- ઉચ્ચગોત્ર

સાથે ૨) ચાલતાં ચાલતાં ઊંઘે

ખ) નિદ્રા નિદ્રા

જ: ૨) ઝ - પ્રચલા પ્રચલ

૩) રસોળી થાય

ગ) નિર્માણનામ

જ: ૩) ક - ઉપધાતનામ

૪) સુદેવ, સુગુરુ, સુધર્મ પર શ્રદ્ધા ન હોવી

ધ) ઉચ્ચગોત્ર

જ: ૪) ચ- મિથ્યાત્વમોહનીય

૫) દુઃખે ઊંઘે, દુઃખે જગે

ક) પ્રચલા પ્રચલા

જ: ૫) ખ - નિદ્રા નિદ્રા

૬) અંગોપાંગ પોતાના સ્થાને વ્યવસ્થિત મળે

ચ) મિથ્યાત્વમોહનીય

જ: ૬) ગ - નિર્માણનામ

૭) જેના ઉદ્યથી જીવ હલનચલન કરે

દ) કિલકું

જ: ૭) ઝ - ત્રસનામ

૮) જેના ઉદ્યથે જીવને હસવું આવે

ઝ) સાધારણ નામ

જ: ૮) ટ - હાસ્યમોહનીય

૯) બિલીથી બંને હાડકાં જોડેલાં હોય

ક) ત્રસનામ

જ: ૯) છ - કિલકું

૧૦) જેના ઉદ્યથી અનંત જીવો સાથે રહે

ટ) હાસ્ય મોહનીય

જ: ૧૦) જ-સાધારણ નામ

તેવું શરીર મળે. સ્વતંત્ર શરીર ન મળે.

પ્ર. : ૩ છ આરાને આધારે જવાબ લખો — ખાલી જગા પૂરો

૨૦

જવાબ : ૩ (૧) અવસર્પિણી કાળમાં બીજો આરો બેસતા ધરતીની સરસાઈ
.....સરખી હશે. આચુષ્ય બેસતા આરે .....હશે.

(૫)

જ: (૧) અવસર્પિણી કાળમાં બીજો આરો બેસતા ધરતીની સરસાઈ
ખાંડ, સરખી હશે. આચુષ્ય બેસતા આરે ૨ પલ્યોપમ હશે.

(૨) એક કાળચકનો સમય ..... છે. કાળચકના વિભાગને .....કહે છે.

જ: (૨) એક કાળચકનો સમય ૨૦ કોડાકોડી સાગરોપમ છે. કાળચકના વિભાગને
આરા કહે છે.

(૩) ભગવાન મહાવીરે ..... વર્ષ ..... મહિના સુધી કેવળીપણે રહ્યા.

જ: (૩) ભગવાન મહાવીરે ૨૮ વર્ષ, સાડા પાંચ મહિના સુધી કેવળીપણે રહ્યા.

(૪) ઉત્સર્પિણીકાળના બીજ આરામાં ..... મેઘ વરસશે તેના કારણે ધરતીની
ઉદ્ઘાતા દૂર થશે. આ આરામાં જીવ ..... ગતિમાં જશે.

જ: (૪) ઉત્સર્પિણીકાળના બીજ આરામાં પ્રષ્કરાવર્ત મેઘ વરશે તેના કારણે ધરતીની
ઉધાતા દૂર થશે. આ આરામાં જીવ ચારે ગતિમાં જશે.

(૫) ..... અને .....માં બેસતા બીજ આરા જેવા ભાવો સદાકાળ હોય છે.

જ: (૫) હરિવાસ અને રમ્યકૃવાસ માં બેસતા બીજ આરા જેવા ભાવો સદાકાળ હોય છે.

(૫) એક વાક્યમાં જવાબ લખો - કોઈ પાગુ પાંચ (૫)

(૧) ભગવાન મહાવીરના ગર્ભનું સાહરણ કોણે કર્યું ? કઈ નગરીમાં ?

કોના ઘરેથી ? કોની કુષીમાંથી ?

જવાબ(ખ):(૧) હરિણોગમેણી દેવે, માહણાકુંડનગરી, અધિભદ્ધત બ્રાહ્મણના ઘરે દેવાનંદની બ્રાહ્મણીની કુષી.

(૨) ઉત્સર્પણી કાળના કયા આરામાં ૨૪મા તિર્થકરનો જન્મ થશે ?

જ: (૨) ચોથા આરામાં.

(૩) જંબૂસ્વામી કયા આરામાં મોક્ષે ગયા ? તેઓ કેટલા વર્ષ કેવળીપણે વિચચર્યા ?

જ: (૩) જંબુસ્વામી પાંચમા આરામાં મોક્ષે ગયા. તેઓ ૪૪ વર્ષ કેવળીપણે રહ્યા.

(૪) અવસર્પણીના છઠા આરાનો કાળ લખો : અવગાહના કેટલી હશે ?

જ: (૪) ૨૧૦૦૦ વર્ષનો, બેસતા આરે બે હાથની અવગાહના, ઉત્તરતે આરે એક હાથની.

(૫) જુગલિયાનું મૃત્યુ કઈ રીતે થાય ? તેમની ગતિ કઈ ?

જ: (૫) એકને છીંક, એકને બગાસું કે ઓડકાર આવે ત્યારે મૃત્યુ થાય. તેમની ગતિ દેવગતિ.

(૬) છઠા આરાને વિષે આવીને કોણ ઉપજશે ? જીવ ભવસાગરથી તરીને કેવી રીતે સુખ પામશે ?

જ: (૬) જે માણસ દાન, પુણ્યરહિત, નમસ્કાર મંત્ર રહિત, પ્રજ્યાભ્યાન રહિત સમકિત વિાનો હશે તે છઢા આરામાં ઉપજશે. જે કોઈ મનુષ્ય જૈન ધર્મ પાળશે અથવા જૈન ધર્મની શ્રદ્ધા રાખશે તે જીવ આ ભવસાગરમાંથી તરી સુખ પામશે.

((ગ) પ્રશ્નોના ઉત્તર લખો : (૧૦)

(૧) ઉત્સર્પણી કાળ એટલે શું ?

જ: (ક)(૧) જે કાળમાં સંદ્યયણ, સંસ્થાન, આયુષ્ય, અવગાહના, ઉત્થાન, કર્મ, બળ-વીર્ય, પુરુષાકાર, પરાક્રમ ક્રમશાઃ વધતાં જાય છે તેમજ પુદ્ગલોમાં વર્ણ, ગંધ, રસ, સ્પર્શ અને શુભ ભાવો વધતા તેને ઉત્સર્પણી કાળ કહેવાય.

(૨) પાંચમા આરામાં મોક્ષ છે કે નથી ? હોય તો કઈ દિજિટ્થી ?

જ : (૨) પાંચમા આરામાં મોક્ષ છે. ચોથા આરામાં વિશે જન્મેલ હોય તે પાંચમા આરામાં મોક્ષ જઈ શકે, પરંતુ પાંચમા આરાનો જન્મેલ હોય તે મોક્ષ જાય નહિ. ગૌતમસ્વામી, સુધર્માસ્વામી, જંબુસ્વામી ચોથા આરામાં જન્મેલ પાંચમા આરામાં મોક્ષ થયેલ.

(૩) અવસર્પણી કાળના બેસતા ત્રીજા આરામાં પાંસળીની સંખ્યા, અવગાહના અને આયુષ્ય કેટલા તે જણાવો. છોરુની પ્રતિપાલના કેટલા દિવસ કરે ?

જ : (૩) ક૪ પાંસળી, ૧ ગાઉ, ૧ પલ્યોપમ, ૭૮ દિવસ.

(૪) અવસર્પણી કાળના પાંચમા આરાને છેડે કેટલા બોલ વિચ્છેદ જશે ? કયા કયા ?

જ : (૪) ચાર બોલ (૧) જૈન ધર્મ (૨) ભિદ્યાત્વીનો ધર્મ (૩) રાજનીતિ (૪) બાદર અભિન વિચ્છેદ.

(૫) છ આરાના ભાવ કયા આગમમાં ? અવસર્પણી કાળના પાંચમા આરાના ઉર લક્ષણો (બોલમાંથી) છેલ્લા બે બોલ ઉ૧મો, ઉ૨મો જણાવો.

જ : (૫) જંબુદ્ધીપ પ્રજ્ઞાપ્તિ, વક્ષસ્કાર-૨ (૩૧) હિંદુના રાજ્ય અલ્પત્રાઙ્ગિવાળા અને થોડાં રહેશે. (૩૨) મોટા કુળના રાજા તે નીચ કામ કરશે. અન્યાય, અધર્મ તથા કુલ્યસનમાં ઘણા રાચશે.

પ્ર. : ૪ -નીચેના પ્રશ્નોના યોગ્ય ઉત્તર લખો : (ગોચરી વહોરાવવા વિશે)

૫

(૧) ગોચરી કોણે કહેવાય ?

(૧)

જ : (૧) પંચ મહાપ્રતદ્યારી પૂર્ણ સાધુ-સાધીજીની આહાર-પાણી લેવાની વિધિને ગોચરી કહે છે.

- (૨) ગોચરી વહોરાવવા માટે તિર્થકરની આજા શું છે ? (૨)
- જ : (૨) તીર્થકરની આજા પ્રમાણે ગોચરી વહોરાવતાં પહેલાં, વહોરાવતી વખતે કે ગોચરી વહોરાવી દીધા પછી કોઈ પણ જીવની હિસા ન થાય તેવી રીતે ગોચરી વહોરાવી.
- (૩) નીચેની વસ્તુ સાધુ-સાધ્વીનું વહોરાવાય ? 'હા' કે 'ના'માં જવાબ લખો. (૨)
- (૧) અંજુર (૨) નોટબુક (૩) કાકડીનું શાક (૪) લીંબુનો રસ.
- જ : (૩) (૧) ના (૨) હા (૩) હા (૪) હા
-

પ્ર. : ૫ વાર્તાના આધારે જવાબ લખો :

૧૦

- (૧) કામેદેવ શ્રાવકને કોનો ઉપસર્ગ આવ્યો ? તેણે કયા કયા ડ્રિપ બનાવીને કામેદેવને ઉરાવવાનો પ્રયત્ન કર્યો ? ઉપસર્ગ કઈ નગરીમાં આવ્યો ? તે નગરીના રાજ કોણ હતો ?
- જ : (૧) ભિદ્યાત્વી દેવનો, પિશાચ, હાથી, સર્પ, ચંપાનગરીમાં જિતશત્રુરાજા.
- (૨) ઋખભેદવનો જીવ કયા દિવસે (તિથિ), કયા નક્ષત્રમાં ? ક્યાંથી ? કેટલું આયુષ્ય પૂર્ણ કરી કોની પત્નીના ગર્ભમાં ઉત્પન્ન થયો ?
- જ : (૨) અષાઢ વદ ચોદસના દિવસે, ઉત્તરાષાઢા નક્ષત્રમાં, સર્વર્થસિદ્ધ મહાવિમાનમાંથી ૩૩ સાગરનું આયુષ્ય પૂર્ણ કરી નાભિકુલકરની પતની મરણેવીના ગર્ભમાં ઉત્પન્ન થયા.
- (૩) પાંચ ઈન્દ્રિયોનો અસંયમ રાખવાથી શું થાય છે ? બે કાચખાની વાર્તા કયા આગમમાંથી લેવામાં આવી છે ?
- જ : (૩) નિંદાપાત્ર બની, કર્મ બંધનથી ભારે બની સંસાર પરિખમણ વધારે છે. જ્ઞાતાધર્મકથા સૂત્રમાંથી.
- (૪) પાપી શિયાળે બીજે કાચખો હતો ત્યાં પહોંચી શું કર્યું ?
- જ : (૪) પાપી શિયાળ જ્યાં બીજે કાચખો હતો ત્યાં પહોંચી ગયા. કાચખાને ઉલટાવીને, ફેરવીને, બધી બાજુથી તોડવા માટે દાંતનો, નખનો પ્રયોગ કર્યો પણ તેની ચામડી કાપવામાં સમર્થ ન જ થયા. આ રીતે બે-ત્રણ વાર પ્રયત્નો કર્યા. અંતે થાકી-હારીને જ્યાંથી તેઓ આવ્યા હતા ત્યાં પાછા ચાચ્યા ગયા.
- (૫) સુમંગલાના પુત્ર-પુત્રીનાં નામ, સુનંદાના પુત્ર-પુત્રીનાં નામ લખો. સુમંગલાએ અનુકૂળ કેટલા યુગલપુત્રોને જન્મ આપ્યો ?
- જ : (૫) સુમંગલા પુત્ર ભરત, પુત્રી બ્રાહ્મી, સુનંદાના પુત્ર બાહુબલી, પુત્રી સુંદરી સુમંગલાએ અનુકૂળથી ૪૮ યુગલપુત્રોને (૯૮ પુત્રોને) જન્મ આપ્યો.
-

પ્ર. : ૬ - કાચ પૂર્તિ કરો :

૧૦

- (૧) કેવળ ઉપરાજ્યું ..... પહૂંત
- જ : (૧) કેવળ ઉપરાજ્યું ખરી કરણી કરતું જિનમત દિપાવી સઘણ મોક્ષ પહૂંત
- (૨) ચારિત્ર લઈને ..... ચિત્ત લાય
- જ : (૨) ચારિત્ર લઈને બેટચા ગુરુના પાચ ક્ષત્રિરાજ ઋષીશ્વર, ચર્ચા કરી ચિત્તલાય
- (૩) શ્રેષ્ઠિકનો બેટો ..... સંવેગ
- જ : (૩) શ્રેષ્ઠિકનો બેટો, મોટો મુનિવર મેધ તજ આઠ અંતે ઉરી આણયો મન સંવેગ.
- (૪) વળી સચ્ચનેમી ..... આરાધ
- જ : (૪) વળી સચ્ચનેમી દફનેમી કરણી કીધી અબાધ દશે મુગતે પહોંચ્યા જિનવર વચન આરાધ
- (૫) એક માસ સંથારે ..... અધિકાર.
- જ : (૫) એક માસ સંથારે પહોંચ્યા મુક્તિ મોઝાર એ નેવું જણાનો અંતગડમાં અધિકાર.

“જ્યા બિનેન્દ્ર”

શ્રી ગ્રેટર બોમ્બાઈ વર્ધમાન સ્થાનકવાસી જૈન મહાસંગ્ઘ

Shree Greater Bombay Vardhman Sthanakvasi Jain Mahasangh-Mumbai સંચાલિત

માતુશ્રી મહિબેન મણશી ભીમશી છાડવા ધાર્મિક શિક્ષણ બોર્ડ - મુંબઈ

Matushree Maniben Manshi Bhimshi Chhadva - Dharmik Shikshan Board-Mumbai

વાર્ષિક પરીક્ષા જૈનશાળા/મહિલામંડળ/મિત્રમંડળ/ચુવા-ચુવતી ગ્રુપનું પેપર

સવાલ સાથે

જવાબ પેપર

તા. ૦૮-૦૧-૨૦૧૭ • સમય: બપોરે ૮ થી ૧૨ • શ્રેણી ૬ • ગુણા : ૧૦૦

(Dharmik Shikshan Board Certificate Course Level : 6)

પ્ર. : ૧- સૂત્ર વિભાગ :

30

(અ) (૧) ૧૮ પાપમાંથી મન, વચન અને કાયાનાં પાપ ક્યા ક્યા છે ? (૩)

જ.: (અ) (૧) મન : કોધ, માન, માચા, લોભ, રાગ, દ્રેષ્ણ, મિચાંસણ સલ્લં.

વચન : મૃષાવાદ, કલહ, અભ્યાખ્યાન, પેશુન્ય, પરપરિવાદ, માચામોસો.

કાયા : પ્રાણાતિપાત, અદતાદાન, મૈથુન, પરિગ્રહ, રદીઅરદી.

(૨) સંભૂતિંભ મનુષ્ય ક્યાં ઉત્પન્ન થાય ? તિર્યચની અશુચિમાં ક્યા જીવ ઉત્પન્ન થાય ? (૧)

જ.: (૨) મનુષ્યની ૪ પ્રકારના અશુચિમાં સંભૂતિંભ મનુષ્ય ઉત્પન્ન થાય.

(૩) માત્ર સંખ્યા લખો : ગતિ, દંડક, યોનિ, કુલ કોટી. (૧)

જ.: (૩) ગતિ - ૪, દંડક-૨૪, યોનિ-૮૪ લાખ, ૧ કોડ સત્તાએ લાખ કુલ કોટી.

(૪) નિંદ્રામાં ક્યા ક્યા પ્રકારનાં દોષ લાગે છે ? (૨)

જ.: (૪) મનથીઃ સ્વપ્નમાં મૈથુન સેવવાની દીર્ઘા થઈ હોય, ભોજન પાણીના ભાવ થયા હોય.

વચનથી : જેમ તેમ ઊંઘમાં બોલ્યા હોય.

કાયાથી : વગર પોંજ્યે હાથ-પગ સંકોચવા, ખંજવાળવું, અચનાથી છીંક, ખાંસી,

બગાસું ખાવું, છપગી જુ આદિને કચરવું.

(૫) ગોચરી વખતે કોનાથી ક્યા ક્યા દોષ લાગી શકે ? (૧)

જ.: (૫) ૧૫ ઉદ્ગમના ગૃહસ્થથી ૧૫ ઉત્પાદનના સાધુથી ૧૦ બંનેથી.

(૬) સ્વાધ્યાયના બેદ કેટલા અને ક્યા ક્યા ? (૨)

જ.: (૬) ૧) વાચના, ૨) પૂરણના ૩) પરિપ્રણા ૪) અનુપ્રેક્ષા ૫) ધર્મકથા.

(બ) નીચેના પાઠની પૂર્તિ કરો : (૧૦)

(૧) અન્નાણં ..... સમ્ભતં

જ.: (બ) (૧) અન્નાણં પરિયાણામિ નાણં ઉવસંપજ્જામિ અકિરિયં પરિયાણામિ કિરિયં ઉવસંપજ્જામિ મિચિંતં પરિયાણામિ સમ્ભતં.

(૨) સંથારામાં શરીરને શેની ઉપમા આપી છે ? છેલ્લા ૪ શબ્દો મૂળ પાઠથી લખો.

જ.: (૨) અણુમયં, બહુમયં, ભંડકરંગસમાણં રચા કરંગભૂયં.

(૩) વિના પ્રયોજને આત્મા કેટલા પ્રકારે દંડાય છે તે મૂળ પાઠ લખો.

જ.: (૩) અવજ્જાણાણાચરિયં, પમાચાચરિયં, હિંસાપ્યાણં પાવકમ્ભોવઅસેં.

(૪) દીચામિ પડિક્કમિઉં ..... છાયદી

જ.: (૪) પગામ સિજ્જાએ, નિગામ સિજ્જાએ, સંથારા ઉવહૃણાએ પરિયરૂણાએ આસાચણાએ.

(૫) લોહાએ ..... જે મે.

જ.: (૫) સબ્બ કાલિયાએ, સબ્બ મિચ્છોબ્બચારાએ, સબ્બ ધમાઈ કકમણાએ આસાચણાએ

	(ક) નીચેના શબ્દોના અર્થ લખો :	(૫)
જ: (ક)	(૧) ઉવભોગ	જવાબ : એક વખત ભોગવાય તેવી વસ્તુ
સાથે	(૨) અસાવગ	જવાબ : શ્રાવકને ન કરવા યોગ્ય
	(૩) લોગહિયાણ	જવાબ : લોકમાં હિત કરનાર
	(૪) અહિયં	જવાબ : અધિક
	(૫) અઠિરતો	જવાબ : અતિ આશકત ભાવ
	(૬) ચરમેહિં	જવાબ : છેલ્લા
	(૭) પૈશુન્ય	જવાબ : ચાડીચુગાળી કરવી
	(૮) પરિભુતં	જવાબ : ભોગવેલી હોય
	(૯) અકરણયાએ	જવાબ : નહિ કરવા વડે
	(૧૦) આઉલમાઉલાએ.	જવાબ : આકુળવ્યાકુળતાથી
	(૧) નીચેના શબ્દોને અર્ધમાગધી ભાષામાં લખો : મૂળપાઠ.	(૫)
જ: (૫)	(૧) મને બતાવો (આપો)	જવાબ : મમદિસંતુ
સાથે	(૨) ક્ષમા કરજો	જવાબ : ખમદિજજો
	(૩) વિચરીશ	જવાબ : વિહિસસામિ
	(૪) પરઠવા યોગ્ય આહાર લેવા પડે	જવાબ : પરિઙ્ગાવહિયાએ
	(૫) વસ્ત્ર પાત્ર આદિ-ઉપાધિની.	જવાબ : ભંડોવગરણસ્સ.

પ્ર. : ૨ - નીચેના પ્રશ્નોના જવાબ લખો : (કોઈ પાણ ઉના જવાબ લખો):

૭

(૧) દુર્લભ વસ્તુ શું છે ?

જવાબ: ૨:(૧) જૈન કુળ, આર્થક્ષેત્ર, સાધુ-સાધીનો સમાગમ, જિનવાણી, સમ્યગ્ય દર્શન, શ્રાવકપણું, સાધુપણું.

(૨) ધર્મ એટલે શું ? આત્માનો ગુણ શું છે ?

જ: (૨) વસ્તુનો સ્વભાવ ધર્મ છે. જ્ઞાન દર્શન આત્માનો ગુણ છે.

(૩) શ્રાવકોનું બીજું નામ શું છે ?

જ: (૩) દેશવિરતિ ચારિત્ર ધર્મ - સંચામાસંચામ.

(૪) પ્રશ્ન વ્યાકરણ સૂત્રમાં શ્રાવક માટે ભગવાને શું બતાવ્યું છે ?

જ: (૪) પાંચ અણુદ્રત, શ્રાવક ધર્મ ને ચારિત્ર ધર્મ કહ્યો. શ્રાવકના બાર પ્રત ધારણ કરાવ્યા. અડગતાનાં વખાણ કર્યા...

(૫) તીર્થની સ્થાપના સમયે શેની ગુંથણી થાય છે ? શ્રાવક માટેનું સૂત્ર કયું ?

જ: (૫) ૧૨ અંગસૂત્રની ગુંથણી થાય છે. સાતમું ઉપાશક દશાંગ સૂત્ર.

(૬) શ્રાવકના ક્ષેત્ર કયા કયા ?

જ: (૬) અઢીદ્વીપની અંદર અને અઢીદ્વીપની બહાર તિર્યચ શ્રાવક.

(૭) શ્રાવક ભરીને ક્યાં જય ? શ્રાવક સાથે શું ન લઈ જય ?

જ: (૭) ૧ થી ૧૨ દેવલોક સુધી જાય. શ્રાવકપણું સાથે ન લઈને જાય.

(૮) ભગવાને ભગવતી સૂત્રમાં કઈ નગરીના વખાણ કર્યા ? તે નગરીમાં રહણાર બે શ્રાવકના નામ લખો.

જ: (૮) તુંગિયા નગરીના વખાણ કર્યા. શંખ શ્રાવક અને મંડુક શ્રાવકના નામ છે.

પ્ર. : ઉનવત્તવને આધારે જવાબ લખો : (કોઈ પણ બે લખો).

(અ) (૧) પુણ્ય તત્વની વ્યાખ્યા લખો :

(૩) ૩૫

જ: (અ) (૧) પુણ્ય તત્વ : શુભ કમાણીએ કરી, શુભ કર્મના ઉદ્દે કરી જેનાં ફળ આત્માને બોગવતા મીઠા લાગે તેને પુણ્ય કહેવાય.

(૨) આહારક શરીર કોણે કહેવાય ?

જ: (૨) આહારક શરીર : ૧૪ પૂર્વી સાધુને તપશ્ચર્યાદિ યોગે લબ્ધી ઉપજે. સ્ફિટિક સમા પુદ્ગલથી જ. ૧ હાથ ન્યૂન ૩. ૧ હાથનું શરીર બનાવે તે.

(૩) અનંતાનુભંધી કષાય વિશે જણાવો.

જ: (૩) અનંતાનુભંધી : જે કષાયક સમ્યક્ શ્રુતી ન થવા હૈ, અનંતો સંસાર વધારે જે જીવન પર્યત રહે.

(બ) નીચેના પ્રશ્નોના જવાબ વિસ્તારથી જણાવો. (કોઈ પણ પાંચ)

(૧) વ્યવહારિક જીવનમાં અજીવ તત્વને જાણીને શું કરશો ? અજીવ તત્વની વ્યાખ્યા લખો.

જ : (બ)(૧) અજીવનો સ્વભાવ જડ છે. જીવથી ભિન્ન છે. જડમાં સુખશાત્તા હોવાનો સ્વભાવ નથી. અરૂપી જડ પદાર્થનું જ્ઞાન કરી કેવળજ્ઞાન પર શ્રુતી. પુદ્ગલનો સ્વભાવ પરિવર્તન છે તે શ્રુતી કરી તેની આસક્તિ ઘટાડવી.

(૨) મોક્ષના દ્વાર કેટલાં છે ? તેમાંથી પ્રથમ ત્રણ દ્વાર વિશે લખો.

જ: (૨) મોક્ષના દ્વાર છે.

૧) સત્પ્રદ્યુપણા દ્વાર : મોક્ષ ગતિ પૂર્વકાળમાં હતી. વર્તમાનમાં છે અને ભવિષ્યમાં હશે. અસ્તિ છે. આકાશકુસુમપત નાસ્તિ નથી.

૨) દ્રવ્યદ્વાર : સિદ્ધ અનંત છે. એક વનસ્પતિકાયના દંડક સિવાયના ૨૩ દંડકના જીવ કરતાં અનંતગુણા અધિક છે.

૩) ક્ષેત્રદ્વાર : સિદ્ધશીલા જ્પ લાખ યોજન લાંબી પહોળી ત્રિગુણી ઝાંઝેરી પરિધિ છે. એક યોજનના છેલ્લા ગાઉના છંદ્ર ભાગમાં (૩૩ ધનુષ્ય અને ૩૨ આંગળ પ્રમાણ ક્ષેત્રમાં) સિદ્ધ રહ્યા છે.

(૩) સકામ નિર્જરા એટલે શું ? બાધ્યતપના નામ લખી કોઈ પણ બે તપ વિશે જણાવો.

જ: (૩) આત્મશુદ્ધિના આશયપૂર્વક તપ દ્વારા સમજપૂર્વક સમભાવથી સમકિતની હાજરીમાં કષ્ટ સહન કરવાથી થતી નિર્જરા એટલે સકામ નિર્જરા.

૧) અનશન ૨) ઉણોદરી ૩) વૃત્તિ સંક્ષેપ ૪) રસપરિત્યાગ ૫) કાયકલેશ પ) પ્રતિસંલીનતા.

(૪) સંવરના વિશેષ પ્રકારે કેટલા લેદ છે ? તેના નામ તથા તેની સંખ્યા લખો. ચારિત્રના નામ લખો.

જ: (૪) પ૭ લેદ વિશેષ પ્રકારે. પાંચ સમિતિ, ૩ ગુપ્તિ, ૨૨ પરિષહ , ૧૦ ચતુર્થી ધર્મ, ૧૨ ભાવના, પાંચ ચારિત્ર.

૧) સામાચિક ચારિત્ર ૨) છેદોપસ્થાપનિય ૩) પરિહાર વિશુદ્ધ ચારિત્ર ૪) સૂક્ષ્મ સંપરાય ચારિત્ર ૫) ચથાખ્યાત ચારિત્ર.

(૫) આશ્રવ તત્વની વ્યાખ્યા લખી તેના સામાન્ય તથા વિશેષ પ્રકારે લેણી માત્ર સંખ્યા લખો. સામુદ્દરિયા કિયા વિશે સમજલવો.

જ: (૫) અધ્રત અને અપચ્યક્ખાણે કરી વિષય કષાયના સેવનથી આત્મારૂપી તળાવને વિશે ઈન્દ્રિયરૂપી ગળનાળે છિદ્ર કરી પાપ-પુણ્યરૂપ જળનો પ્રવાહ આવે તે આશ્રવ. સામાન્ય ૨૦ લેદ, વિશેષ ૪૨ લેદ છે.

સમુદ્દરિયા કિયા આરંભજન્ય કાર્ય ધણા જણા સાથે મળીને કરે તે સમયે લાગતી કિયા.

(૬) મિથ્યાત્વ મોહનીય કર્મ એટલે શું ? અંતરાય કર્મના ઉદ્દેશ્ય થતી પ્રકૃતિના નામ લખો.
પાંચ સંઠાણમાંથી ૧ સંઠાણ વિશે લખો.

જ: (૭) નવ તત્ત્વમાં શ્રદ્ધા ન હોવી, સુદેવ સુગુરુ સુધર્મ પર શ્રદ્ધા ન હોવી. જિનેશ્વર
ભગવંતે કહેલાં તત્ત્વો પર અરૂપિ અતત્ત્વમાં રૂપિ તે મિથ્યાત્વ મોહનીય કર્મ.

(૮) માર્ગા પ્રમાણે જવાબ લખો : (૩)

જ: (૯) સાથે(i) યોગ ધર્મની આચરણ કરવાની ભાવનાવાળા આત્માએ મોક્ષ લક્ષ કેળવી જીવ અને
જડ સ્વભાવી શરીરને ભિન્ન કરવા પુણ્ય, પાપ રૂપ આશ્રવ અને બંધ અટકાવી
સંવરમાં સ્થિર બની કર્મ નિર્જરા ની સાધના કરવા પ્રયત્નશીલ બનવું.

(ii) ૧૫ લેણે સિદ્ધ થાય તેમાં હું કયો સિદ્ધ તે નીચેમાંથી બતાવો તથા. (૪)
ઉદાહરણ આપો (કોઈ પણ ચાર)

૧) હું ગુરુના ઉપદેશ વિના જાતિસ્મરણ શાનથી કેવળી થયો.

જ: ૧) સ્વયંબુદ્ધ સિદ્ધ કપિલ આદિ

૨) હું ગૃહસ્થ વેશો ન સિદ્ધ બન્યો.

જ: ૨) ગૃહસ્થલિંગ સિદ્ધા - મરુદેવીમાતા.

૩) હું સાધુના વેશો સિદ્ધ બન્યો.

જ: ૩) સ્વલિંગ સિદ્ધા - જંબુસ્વામી

૪) હું તીર્થની સ્થાપના પછી સિદ્ધ થયો.

જ: ૪) તીર્થ સિદ્ધા - ગૌતમસ્વામી

૫) હું કોઈ પદાર્થને જોઈ બોધ પામી સિદ્ધને વર્ણો.

જ: ૫) પ્રત્યેક બુદ્ધ પામી સિદ્ધને વર્ણો.

(iii) જેડકાં જોડો :

જવાબ સાથે ૧) મનના સારા ભાવથી બંધાય ૧) સંજવલન કષાય જ : ૧ - ૮ (૫)

(iii) ૨) અવાજ ઘોધસો - ખરાબ ૨) હુંડ સંસ્થાન જ : ૨ - ૫

૩) કોઈને દેવાની ઈચ્છા છે પણ દઈ શકતું નથી ૩) નરકાનુપરૂપી જ : ૩ - ૭

૪) ઊંટની જેમ બધાં અંગ વાકાં ૪) રતિ જ : ૪ - ૨

૫) વિશ્રાંગતિએ જતા જીવને નરકમાં દોરે ૫) દુસ્વરનામ જ : ૫ - ૩

૬) કીટી પાર્ટી વગેરે સાંસારિક પ્રવૃત્તિ ગમે ૬) નમસ્કાર પુન્ને જ : ૬ - ૪

૭) ગ્રીવાના સ્થાને જેનું સ્થાન છે ૭) દાનાંતરાય જ : ૭ - ૧૦

૮) વીતરાગતાની પ્રાપ્તિ ન થાય ૮) મન પુન્ને જ : ૮ - ૧

૯) જીવનું લક્ષણ ૯) ચૈતન્ય જ : ૯ - ૯

૧૦) ગુણીજીનોને વંદન કરવાથી બંધાય ૧૦) ગ્રૈવેયક જ : ૧૦ - ૬

૧૧) અશુભ વિહાય ગતિ

(iv) ટૂંકમાં જવાબ લખો : (કોઈ પણ પાંચ) (૫)

(૧) તિર્યચ એટલે શું ? તેના કેટલા ભેદ -- ભાત્ર સંખ્યા.

જ: (iv) (૧) જે તિર્યચ ચાલે તિર્યચ વૃદ્ધ થાય તે તિર્યચ, તેના ૪૮ ભેદ છે.

(૨) અકર્મભૂમિ કીને કહેવાય ? કેટલા ભેદ છે — ભાત્ર સંખ્યા.

જ: (૨) ગણ વ્યાપાર રહિત કલ્પવૃક્ષે કરી જીવનનિર્વાહ ચાલે. ૩૦ ભેદ.

(૩) ઓદારિક શરીરની વ્યાખ્યા કરો.

જ: (૩) સકે, પડે, ગળે, વિણસાઈ, કોહવાય, બગડે, મૃત્યુ પછી શરીર પડ્યું રહે તે.

ઉદાર એટલે ઉતામ-પ્રદ્યાન તીર્થકર - ગણાધર આદિ પુરુષોને મોક્ષ અપાવી શકે.

- (૪) મિચછા દંસણ વત્તિયા કિયા એટલે શું ?
- જ: (૪) જિન વચનથી ઓછી અધિક વિપરીત પ્રડૃપણા કરતા લાગે તે કિયા.
- (૫) અનુભાગબંધ એટલે શું ?
- જ: (૫) કોઈ કર્મનો શુભ, તીવ્ર, મંદ, વિપાક હોય, કોઈનો અશુભ કે શુભ રસ ઘણો તીવ્ર હોય, કોઈનો અલ્પ હોય, કોઈ લાડવો કડવો, કોઈ મીઠો, કોઈ તીખો, કોઈ એક સ્થાન, કોઈ બે સ્થાન રસ હોય તેમ અલ્પ વિશેષ રસ.
- (૬) રૂપી અને અરૂપીની વ્યાખ્યા લખો.
- જ: (૬) જેમાં વર્ણ, ગંધ રસ, સ્પર્શ હોય તે રૂપી અને ન હોય તે અરૂપી.
-

પ્ર. : ૪ આગમ સૂત્રના આધારે જવાબ લખો :

- (૧) દર્શક શલાધનીય પુરુષોનું વર્ણન શેમાં આવે છે. ?
- જવાબ: ૪-(૧) સમવાયાંગ સૂત્ર**
- (૨) ૧૨ તપ અને ૪ ધ્યાન વિશેનું વર્ણન કરતું આગમ કર્યું ?
- જ: (૨) ઉવવાઈ સૂત્ર
- (૩) ચતુર્વિધ સંઘને પ્રતિદિન અવશ્ય કરવા યોગ્ય આગમનું નામ શું ?
- જ: (૩) આવશ્યક સૂત્ર
- (૪) જંબુદ્ધીપ પ્રશ્નાપિત સૂત્રમાં શેનું વર્ણન આવે છે ?
- જ: (૪) જંબુદ્ધીપ, છ આરા, ભરત ચક્રવર્તી.
- (૫) મૂળ સૂત્ર કોને કહેવાય ?
- જ: (૫) સાધુની જીવનચર્ચામાં મૂળરૂપે સહાયક અદ્યયન સર્વ પ્રથમ જરૂરી તેને મૂળ સૂત્ર કહેવાય છે.
- (૬) પાંચ આશ્રવ અને પાંચ સંવરનું વર્ણન શેમાં આવે છે ?
- જ: (૬) પ્રશ્ન વ્યાકરણા.
- (૭) વ્યવહાર સૂત્રમાં શું આવે છે?
- જ: (૭) ભગવાનની આજ્ઞામાં વિશેષ રૂપે કોઈ દોષ લાગે તો તેની શુદ્ધિ કરવાની વિધિ છે.
- (૮) આગમ એટલે શું ?
- જ: (૮) જેમાં આત્માની ગમ પડે તે આગમ.
-

પ્ર. : ૫ -કથાના આધારે જવાબ લખો :

૧૦

- (૧) મેધમુનિનું મુખ શા માટે આનંદના આંસુથી લીંબિય ગયું ? પછી તેમણે શું કર્યું ? (૨)
- જ: (૧) ભગવાન મહાવીરના મુખેથી હાથીના ભવમાં પાળેલી જીવદચા તેના ફળસ્વરૂપે રાજકુળમાં જન્મ, પૈલબ છોડી સંયમ સ્વીકાર્યો. તિર્યંચના ભવમાં પણ કષ્ટ સહન કર્યું ને આજે વડીલ ગુરુબંધુની ચરણારજથી અસુખ થય છે. તારા આગળના ભવને સમૃતિને ચાદ કર. આ સાંભળી મેધકુમારને જાતિસ્મરણ જ્ઞાન પ્રાપ્ત થયું. પાછલા ભવની ઘટના સમ્યક્રૂપે જાણવામાં આવી અને અંખ આનંદના આંસુથી અંજાઈ ગઈ. પછી ભગવાનને વંદન કરીને કહ્યું, મારી બંને અંખો સિવાય મારું સંપૂર્ણ શરીર સાધુની સેવામાં સમર્પિત કરું છું. વિવિધ ઉત્ત્ર તપસ્યા કરી ૧૧ અંગ સૂત્રનો અભ્યાસ કર્યો. અંતકાળે વિપુલગીરી ઉપર ૧ મહિનાનો સંથારો કર્યો.

- (२) મૃગાપુત્ર ભોજન કરી રીતે કરતો હતો ? ભોજન ખંડનું વર્ણન કરો. (२)
- જ: (२) મૃગારાણીનો પુત્ર જન્મથીજ રોગથી બરેલો અને અંગોપાંગની માત્ર આકૃતિ જ હતી. તેથી તેને ગુપ્ત ભોંચરામાં રાખીને ઉછેરતા હતા, કારણ કે તે ભોજન કરતો, તે આહાર પેટમાં જતાં લોહી પડું પરિણામન થઈ ઉલ્ટી થઈ જતી તે ફરીથી તેને ચાટતો. તેથી તેનો ભોજનખંડ અંધારુ ભોંચરું અને દુર્ગંધયુક્ત હતો. સડેલા સાપ, ગાય આદિની અનિષ્ટ દુર્ગંધથી પણ અસહ્ય દુર્ગંધયુક્ત હતો.
- (૩) દર્શાર્થભક્તરાજ અવાચક શા માટે બની ગયા ? (૨)
- જ: (૩) પોતાના યૈભવના પ્રદર્શન સાથે જ્યારે દર્શાર્થ ભક્તરાજ ભગવાનના દર્શન કરા જાય છે ત્યારે તેનું અભિમાન ઉતારવા ઈન્દ્રાંદ્રાં મુખવાળો હાથી બનાવ્યો. એ દંતશૂણ - દરેક દાંતમાં પુષ્કરણીઓ (સરોવર) બનાવ્યાં. એ પાંખડીવાળાં એ કમળ - દરેક પાંખડી ઉપર તર નાટકની રચના કરી એવા હાથી ઉપર સમારૂઢ થયેલા ઈન્દ્રાંદ્રાં જોઈ દર્શાર્થ ભક્તરાજ અવાચક બની ગયા.
- (૪) નીચેના વાક્ય કોણ બોલે છે, કોણે કહે છે ? (૩)
- ★ “મહાત્મા, આપે દીક્ષા લીધી છે, આપ મારા વંદનીક છો.”
- જવાબ: ઈન્દ્ર બોલે છે. દર્શાર્થ રાજાને.
- ★ “હું તમારા પુત્રને જેવા આવ્યો છું.”
- જવાબ: ગોતમસ્વામી - મૃગારાણીને
- ★ “હે મેઘ, શુભ કાર્યમાં વિલંબ ના કરો.”
- જવાબ: ભગવાન મહાવીર - મેધકુમારને.
- (૫) જ્ઞાતાધર્મકથામાંથી લીધેલ વાર્તા..... મૃગાપુત્રની વાર્તા ..... આગમની છે. (૧)
- જ: (૫) જ્ઞાતાધર્મ કથામાંથી લીધેલ વાર્તા મેધકુમાર મૃગાપુત્રની વાર્તા દુઃખ વિપાક શૂત્ર આગમની છે.
-

પ્ર. : કાચ્યોના આધારે લખો :

૧૦

- (૧) ત્વત् - સંસ્તવેન ..... મન્ધકારમ् ॥
- જ: ૬ - (૧) ત્વત-સંસ્તવેન ભવ-સંતતિ સનિબદ્ધં પાપં ક્ષણાત - ક્ષયમુપૈતિ શરીર ભાજામ । આકાન્તલોક - મલિ નીલમ-શૈખમાશુ સૂર્યાંશુ લિન્નમિવ શાર્વર - મન્ધકારમ् ॥
- (૨) ય: સંસ્તુતઃ ..... જિનેન્દ્રમ् ॥
- જ: (૨) ય: સંસ્તુતઃ સકલ વાંઝમય તત્ત્વબોધા દુદાભૂત બુદ્ધિ પહુંબિઃ સુરલોક-નાથે । સ્તોત્રેર-જગત્ ત્રિતય ચિત્ત હોરે રુદ્ધોરે: સ્તોષે કિલાછમપિતં પ્રથમં જિનેન્દ્રમ् ॥
- (૩) ધન્નાની રીતે ..... મહાવ્રત સાર ...
- જ: (૩) ધન્નાની રીતે હુઆ નવે સંત શ્રી અનુતારોવવાઈમાં ભાખી ગયા ભગવંત સુબાહુ પ્રમુખ પાંચ પાંચસે નાર તજ વીર પેં લીધા પંચ મહાવ્રત સાર.
- (૪) સુધર્મ સ્વામીના ..... રાખ્યું નામ ...
- જ: (૪) સુધર્મ સ્વામીના શિષ્ય ધન્ય ધન્ય જંબુ સ્વામી તજ આઠ અંતેઉરી, માતાપિતા ધનધામ પ્રભવાદિક તારી, પણેંચ્યા શિવપુર ઠામ સૂત્ર પ્રવર્તાવી, જગમાં રાખ્યું નામ.

“જ્ય જિનેન્દ્ર”

શ્રી ગ્રેટર બોમ્બાઈ વર્ધમાન સ્થાનકવાસી જૈન મહાસંગ્ઘ

Shree Greater Bombay Vardhman Sthanakvasi Jain Mahasangh-Mumbai સંચાલિત

માતુશ્રી મહિબેન મણશી ભીમશી છાડવા ધાર્મિક શિક્ષણ બોર્ડ - મુંબઈ

Matushree Maniben Manshi Bhimshi Chhadva - Dharmik Shikshan Board-Mumbai
વાર્ષિક પરીક્ષા જૈનશાળા/મહિલામંડળ/મિત્રમંડળ/ચુવા-ચુવતી ગુપનું પેપર

સવાલ સાથે

જવાબ પેપર

તા. ૦૮-૦૧-૨૦૧૭ • સમય: બપોરે ૮ થી ૧૨ • શ્રેણી ૭ • ગુણ: ૧૦૦

(Dharmik Shikshan Board Certificate Course Level : 7)

પ્ર. : ૧સામાંનિક અને પ્રતિકમાગુના આધારે જવાબ લખો :

૩૦:

(ક) નીચેની પાઠ પૂર્તિ કરો :

(૧) માણં સીંયં ..... માણં ચોરા

(૨)

જ: (ક) (૧) માણં સીંયં, મા એં ઉણહં, મા એં ખુહા, મા એં પિવાસા,પા એં બાલા,
મા એં ચારા, મા એં દંસા, મા એં મસગા, મા એં વાઇં, પિતિંયં સંભિમં,
સનિન વાઇંયં, વિવિહા રોગાંયંકા, પરિસહોવસગા.

(૨) વત્થવિહિં ..... ધૂપવિહિં

(૧૧/૧૨)

જ: (૨) વત્થવિહિં, વિલેવણવિહિં, પુફવિહિં, આભરણવિહિં, ધૂપવણવિહિં,
પેજજવિહિં, ભક્ખણવિહિં, ઓદણવિહિં, સૂવવિહિં વિગયવિહિં.

(૩) શ્રી ચંદ્રાનન સ્વામી ..... શ્રી નેમપ્રભ સ્વામી

(૧૧/૧૨)

જ: (૩) શ્રી ચંદ્રાનન સ્વામી, શ્રી ચંદ્રબાહુ સ્વામી, શ્રી ભુજંગટેવ સ્વામી,
શ્રી ઈશ્વર સ્વામી, શ્રી નેમપ્રભ સ્વામી, શ્રી વીરસેન સ્વામી, શ્રી મહાભરત સ્વામી,
શ્રી દેવજશ સ્વામી, શ્રી અજુતસેન સ્વામી.

(ખ) નીચેના શબ્દોના ગુજરાતી અર્થ લખો :

(૫)

જ: (ખ)સાથે (૧) ભહૃવ્યધારા

જવાબ : મહાવ્રતના ધારક છે.

(૨) સતરસવિહે

જવાબ : સતર પ્રકારના.

(૩) સંસુદ્ધ

જવાબ : પૂર્ણ શુદ્ધ અર્થાત् નિષ્કલંક છે.

(૪) પાપ સુયપ્પસંગેહિં

જવાબ : પાપ સૂત્રના પ્રસંગોથી નીવર્તુ છું.

(૫) નિદ્ધેવણ્યા

જવાબ : સચેત વસ્તુ નાખીને અથવા અચેત ઉપર
સચેત વસ્તુ રાખી હોય

(૬) પમાણાઈક્ઝે

જવાબ : મર્યાદાનું ઉલ્લંઘન કરેલ હોય.

(૭) બંકિંચિ

જવાબ : જે કાંઈ પણ

(૮) સમાણે

જવાબ : મળેથી અર્થાત् આજા લઈને

(૯) ઓદણવિહિં

જવાબ : ચોખા વગેરે ધાનની જાત અને તેના માપની મર્યાદા

(૧૦) વિસોહિ

જવાબ : વિશેષ શુદ્ધિ

(ગ) ગુજરાતી શબ્દોના (અર્થનો) માગધી શબ્દ લખો :

(૫)

જ: (ગ) સાથે (૧) ભાંગે નહિ

જવાબ : અભગ્ગો

(૨) શારીરિક, માનસિક દુઃખોનો

જવાબ : સત્ત્વ દુક્ખાણા

(૩) સમાધી સ્થાનોથી

જવાબ : અસમાહિ ઠાણોહિં

(૪) નિદાનના શલ્યથી

જવાબ : નિયાણ સલ્લેણં

(૫) શ્રાવક

જવાબ : સાવગ

(ધ) આ આંકડા શું સૂચ્યવે છે ? કોઈ પાગુ સાચો જવાબ માન્ય રાખવામાં આવશે.

(શ્રમાગ સૂત્ર વર્જનો)

(૫)

જવાબ(ધ) (૧) બે કરેડ

જવાબ : કેવળી

સાથે (૨) વીસ

જવાબ : વિહૃમાન તિર્થકર

(૩) પાંત્રીસ

જવાબ : વાણીના ગુણ

(૪) ત્રણ

જવાબ : વંદના, શત્ર્ય, યોગ

(૫) નવ

જવાબ : તત્ત્વ, કોટી

(૬) પંદર	જવાબ : કર્મદાન
(૭) ચાર	જવાબ : કુષાય, મંગલ
(૮) ચૌર્યશી	જવાબ : જીવાયોનિ
(૯) ચૌદ	જવાબ : સંમૂચીંભ
(૧૦) પચ્ચીસ.	જવાબ : મિથ્યાત્પ, ઉપાદ્યાચના ગુણ
- (૧૦)

(૮) નીચેના પ્રશ્નોના યોગ્ય ઉત્તર લખો.

(૧) અસમાધિ સ્થાન એટલે શું ?

જ : (ચ) (૧) વીસ છે, જેનાથી ચિત્તની અસ્થિરતા થાય, આત્મા મોક્ષમાર્ગથી બષ્ટ થાય.

(૨) દેવ-દેવીની તથા સમગ્ર લોકની અશાત્તના ડેવી રીતે થાય ?

જ : (૨) દેવ છે જ નહીં. તેઓ અવિરતી, વિષયભોગી, આસક્ત છે વગેરે માનવું અને લોક ઈશ્વરે બનાવ્યો. લોકના વિનાશ આદિનો પ્રચાર કરે.

(૩) યાદ હોય કે ન હોય તેવા સર્વ અતિચારોનું પ્રતિક્રિયા ક્યાં બતાવેલું છે ?
ક્યાં શર્ષ્ટો દ્વારા ? મૂળ પાઠ લખો.

જ : (૩) પાંચમા શ્રવણસ્તુતમાં “જ. સંભરામિ, જ ચ ન સંભરામિ, જ. પડિક્કમામિ,
જ ચ ન પડિક્કમામિ, તસ્સ સપ્વસ્સ, દેવસિયસ્સ, અઈયારસ્સ, પડિક્કમામિ.”

(૪) નિર્ગંધ પ્રવચનમાં સ્થિત જીવોનું શું થાય ? મૂળ પાઠ અર્થ સહિત લખો.

જ : (૪) ઈતથં - આ નિર્ગંધ પ્રવચનમાં

ઠિઆ - સ્થિત રહેલા

જીવા - જીવો

સિજળંતિ - સિજી થાય છે.

બુજળંતિ - બુજી (સર્વજી) થાય છે.

મુચ્યંતિ - ભવોયગ્રાહી કર્મોથી મુક્ત થાય છે.

પરિનિવ્યાયંતિ - સર્વ પ્રકારે શીતલીભૂત થાય છે.

સપ્વ દુફ્ખાયા - શારીરિક - માનસિક દુઃખોનો

મંતં કરન્તિ - અંત = ક્ષય કરે છે.

(૫) સંમૂચીંભ મનુષ્યોનું આયુષ્ય કેટલું હોય ? તથા તેને ધન્દ્રિય કેટલી હોય ?

જ : (૫) અંતર્મૂહૃત્તનું ઈજ્ઞાય પાંચ હોય.

પ્ર. : ૨ ગતાગતના આધારે લખો :

૨૮

(ક) જોડાં જોડો - ક્યાં જઈ શકે.

(૫)

જવાબ સાથે (૧) ચકવતી

- સૌધર્મ દેવલોક

જવાબ : ૧) મોક્ષ

(૨) હરિવાસનો મનુષ્ય - ગાય

જવાબ : ૨) સૌધર્મ દેવલોક

(૩) તેઓકાય - મોક્ષ

જવાબ : ૩) ગાય

(૪) ગાય - ગુલાબનું ફૂલ

જવાબ : ૪) બ્રહ્મલોક

(૫) બૃહસ્પતિ

- બ્રહ્મલોક

જવાબ : ૫) ગુલાબનું ફૂલ

(૬) અસંશી બળદ

- પ્રદ અંતરદ્વિપ

જવાબ : ૬) પ્રક અંતરદ્વિપના મનુષ્ય

(ખ) નીચેના બોલની ગતાગત લખો (કોઈ પાણ પાંચ) વિસ્તાર સહિત.

(૧૫)

(૧) વાસુદેવની

જ : (ખ) (૧) વાસુદેવની આ ગતી ત૨ બેદની.

૧૨ દેવલોક, ૮ લોકાંતિક, ૮ ત્રૈયેચક ને પ્રથમ બે નરક. એ ત૨નો પર્યાપ્તાની.

ગતી - ૧૪ બેદની ઉનાના અપર્યાપ્તા અને પર્યાપ્તા.

(૨) શ્રાવકની

જ : (૨) શ્રાવકની - આ-ગતી ૨૭૯ બેદની

ગતી - ૪૨ બોલની

૧૭૮ માંથી તેઊ. વાયુના ૮

બાર દેવલોક, નવ લોકાંતિક એ ૨૧ના

વર્જને ૧૭૧, ૮૮ દેવના પર્યાપ્તા,

અપર્યાપ્તા અને પર્યાપ્તા મળીને ૪૨

પ્રથમ પાંચ નરકના પર્યાપ્તા મળીને ૨૭૯

<p>(3) ધનેડાની</p> <p>જઃ (3) ધનેડાની - આ ગતી ૧૭૮ બેદની - મોટી લટ ૧૦૧ સંમુર્ચિષ્મ મનુષ્યના અપર્યાપ્તા, ૧૫ કર્મભૂમિના અપર્યાપ્તા ને પર્યાપ્તા એ ૩૦, ૪૮ તિર્યચ, ૬૪ જાતિના દૈવ એમ ૧૭૮. ગતી પણ આ જ રીતે મોટી લટ પ્રમાણે.</p> <p>(4) નક્ષત્ર</p> <p>જઃ (4) નક્ષત્ર - આ ગતી ૫૦ બેદની ૧૫ કર્મભૂમિના મનુષ્ય, ૩૦ અકર્મભૂમિના મનુષ્ય, પાંચ સંઝી તિર્યચ પંચેન્દ્રિય એ ૫૦ના પર્યાપ્તાની.</p> <p>(૫) રત્નપ્રભા નારકી -</p> <p>જઃ (૫) રત્નપ્રભા નારકીની - આગતી ૨૫ બેદની ૧૫ કર્મભૂમિના મનુષ્ય, પાંચ સંઝી તિર્યચ પંચેન્દ્રિય, પ અસંઝી તિર્યચ પંચેન્દ્રિય એ ૨૫ના પર્યાપ્તાની.</p> <p>(૬) સતિલાવતી વિજયના મનુષ્યની.</p> <p>જઃ (૬) સતિલાવતી વિજયના મનુષ્યની આ ગતી ૨૭૫ ૧૭૧ નાની લટ + ૮૮ દૈવના પર્યાપ્તા પ્રથમ ૫ નરકના પર્યાપ્તા.</p>	<p>ગતી ૪૫ બેદની</p> <p>૧૫ કર્મભૂમિના મનુષ્ય. પ સંઝી તિર્યચ પંચેન્દ્રિય, બાદર, પૃથ્વી, બાદર પાણી, વનસ્પતિ એમ ૨૩ના પર્યાપ્તા અને અપર્યાપ્તા.</p> <p>ગતી ૪૦ બોલી</p> <p>૧૫ કર્મભૂમિના મનુષ્ય પ સંઝી તિર્યચ એ ૨૦ના અપર્યાપ્તા અને પર્યાપ્તા એમ ૪૦</p> <p>ગતી પ૫૩ બેદની</p> <p>અથવા</p> <p>મોક્ષની</p> <p>જવાબ : પાંચ નરક સુધી</p> <p>જવાબ : દૈવગતિમાં</p> <p>જવાબ : ચારે ગતિમાં</p> <p>જવાબ : મોટી લટ</p> <p>જવાબ : કર્મભૂમિના મનુષ્ય</p> <p>જવાબ : કર્મભૂમિના મનુષ્યનો</p> <p>જવાબ : નારકી તથા ત્રીજા દૈવલોકથી ઉપરના દેવો</p> <p>જવાબ : ત્રણ વિકલેદ્રિયની</p> <p>જવાબ : ૧૭૮ બોલની</p> <p>જવાબ : તેઓ-વાઉના</p>
<p>જઃ (ગ) સાથે(૧) સંઝી સર્પ મરીને કેટલી નરક સુધી જઈ શકે ?</p> <p>(૨) અંતરદ્વારિયનો અસંખ્યાત વર્ષવાળો સિંહ મરીને કઈ ગતિમાં જય? જવાબ : દૈવગતિમાં</p> <p>(૩) નસુંસક મનુષ્ય મરીને કઈ ગતિમાં જઈ શકે ? જવાબ : ચારે ગતિમાં</p> <p>(૪) કોલસાનો જીવ મરીને ક્યાં જય ? જવાબ : મોટી લટ</p> <p>(૫) વિજય વિમાનમાં દૈવ કોણ બની શકે ? જવાબ : કર્મભૂમિના મનુષ્ય</p> <p>(૬) ક્યા જીવો પ૫૩ લેદામાં જઈ શકે ? જવાબ : કર્મભૂમિના મનુષ્યનો</p> <p>(૭) સ્વયંભૂરૂપાણ સમુક્રના પાણીમાં કોણ ઉત્પન્ન ન થઈ શકે ? જવાબ : નારકી તથા ત્રીજા દૈવલોકથી ઉપરના દેવો</p> <p>(૮) ગતાગત સરખી કોણી છે ? જવાબ : ત્રણ વિકલેદ્રિયની</p> <p>(૯) મૂળાની આગતિ કેટલા બોલની ? માત્ર સંખ્યા લખો. જવાબ : ૧૭૮ બોલની</p> <p>(૧૦) ક્યા તિર્યચ મરીને સમકિતિ ન થઈ શકે ? જવાબ : તેઓ-વાઉના</p>	

પ્ર. : ત૬૩ શ્વાધનીય મહાપુરુષોના આધારે જવાબ લખો. ખાલી જ્યાંયા પૂરો : ક્ષમ આંકડામાં જવાબ લખો. ૭
જવાબ સાથે (૧) પાંચ મહાવિદેહમાં તિર્યકર સિવાય બાકીના ચારે પદવીધારકો ૨૦ અને ઉત્કૃષ્ટ ૧૪૦ હોય.
(૨) મહાવિદેહ ક્ષેત્રના દરેક તિર્યકર ૮૩ લાખ પૂર્વ સંસારમાં રહી સંયમ અંગીકાર કરે.
(૩) દરેક ચક્રવર્તી પાસે ૮૩ કોડ પાયણ હોય છે.
(૪) લરત ઈરવતના ૮ - ૯ વાસુદેવ શ્યામ રંગના હોય છે.
(૫) લરત ક્ષેત્રમાં ચક્રવર્તીનું જ. આયુષ્ય ૭૦૦ વર્ષનું, વાસુદેવનું ૧ હજાર વર્ષનું અને
બળદેવનું ૧૨૦૦ વર્ષનું હોય છે.
(૬) માતાને કેટલાં સ્વખન આવે ? તિર્યકરની ૧૪ વાસુદેવની ૭ બળદેવની ૪
(૭) લરત ક્ષેત્રમાં ચક્રવર્તીની ઉ. અવગાહના ૫૦૦ અને વાસુદેવની ૮૦ હોય.

પ્ર. : જવાબદિના આધારે જવાબ લખો : (કોઈ પણ પાંચ)

૧૫

(ક) (૧) વ્યવહાર સમકિતના ત્રીજા, છઠા, દશમા અને ભારમા દ્વારના ફક્ત નામ લખો.
તથા પહેલા, બીજા, આઠમા અને નવમા દ્વારની ફક્ત સંખ્યા લખો.

(૨)

જ: (ક) (૧) વિનય, દૂષણ, જયણા અને સ્તાનક. ૪, ૩, ૮ અને ૭.

(૨) લીંગ તથા આગારની વ્યાખ્યા લખો.

(૨)

જ: (૨) જેનાથી સમકિતની વ્યવહારથી ઓળખાણ થાય. આગાર એટલે જેમાં અપવાદ
માર્ગ કાર્ય કરવું પડે તે.

(૩) જયણા રાખવાથી શું ફળ મળે છે ? તપ પ્રભાવના કેવી રીતે કરી શકાય ?

(૨)

જ: (૩) જયણા રાખવાથી સમકિતની સુરક્ષા થાય. તપ પ્રભાવના મહાન, વિકટ તપશ્ચર્યા
કરીને કરી શકાય.

(૪) પાંચ ભૂષણમાંથી કોઈ પણ બે ભૂષણ અર્થ સહિત લખો.

(૨)

જ: (૪) ૧) કુશળતા - જૈન શાસનના કામ કરવામાં હોંશિયાર, કુશળ, નિપુણ હોય.

૨) પ્રભાવક - જિન શાસનની પ્રભાવના કરે અ ને તેના અનેક ગુણોને પગટ કરે

૩) વૈચાવચચ - જૈન શાસનમાં ચતુર્ભિંદ્ય સંઘની સેવા વૈચાવચચ કરે.

૪) સ્થિર કરનાર-જૈન શાસનમાં ડગતાને સ્થિર કરે. ધર્મના કામ ચતુરાઈથી કરે

૫) ધૈર્યવાન-જૈન શાસનમાં ધૈર્યવાન હોય અને શાસનનાં દ્રેક કાર્યો ધૈર્યતાથી કરે.

(૫) દશ રુચિના ફક્ત નામ લખો.

(૨)

જ: (૫) નિર્સર્ગ રુચિ, ઉપદેશ રુચિ, આજા રુચિ, સૂત્ર રુચિ, બીજ રુચિ, અલિગમ રુચિ,
વિસ્તાર રુચિ, કિયા રુચિ, સંજોય રુચિ અને ધર્મ રુચિ.

(૬) નિશ્ચય સમકિતી કોણે કહેવાય ?

(૨)

જ: (૬) અનંતાનુંબંધિ, કોઇ, માન, માચા, લોભ એ ચાર અને દર્શન મોહનીયના ૩ -સમિત
મોહનીય, મિથ્યાત્પ મોહનીય અને મિશ્ર મોહનીય એ મોહનીય કર્મની ૭ પ્રકૃતિનો
ક્ષય ઉપશામ કે ક્ષયોપશામ કર્યો હોય તેને નિશ્ચય સમકિતી કહેવાય.

(ખ) ત્રાગ શુદ્ધતા કરા આગમમાં બનાવી છે ? ત્રાગે શુદ્ધતા વિષે વિસ્તારથી જણાવો : (૫)

જવાબ: (ખ) શુદ્ધતા - ૩

૩ શુદ્ધતા ઉપાશક દશાંગ સૂત્રમાં બતાવી છે. (૧) મન શુદ્ધતા - મનથી
અરિહંત દેવ કે જે ૩૪ અતિશાય, ૩૫ સત્ય વચન-વાણીના ગુણા, ૧૮ દૂષણ
રહિત, ૧૨ ગુણો સહિત છે, ૪ કર્મ ધનઘાતી ક્ષય કર્યા છે એવા અરિહંત એ જ
સાચા દેવ છે. તેને ધમ્યિંદ્ય માને. પંચ મહાપ્રતિદ્યારી, પાંચ સમિતિ અને ત્રાગ
ગુપ્તિવન એવા જૈન મુનિને જ ધર્મગુરુ તરીકે માને. કેવળી પ્રરૂપી અહિંસા, સંયમ
અને તપ ૩૫ જૈન ધર્મને જ મોક્ષ ધર્મ માને. તે મન શુદ્ધતા, અન્ય સરાગી દેવ,
ગુરુ કે ધર્મનું મનથી પણ સ્મરણ ન કરે. (૨) વચન શુદ્ધતા - વચનથી અરિહંત
દેવ, ધર્મગુરુ અને કેવળી પ્રરૂપી ધર્મના જ ગુણાકૃતિન કરે. બીજા સરાગી દેવ, ગુરુ
કે ધર્મના ગુણાગ્રામ ન કરે. (૩) કાચ શુદ્ધતા - કાચથી અરિહંત દેવ, ધર્મગુરુ કે
જૈન ધર્મને જ નમસ્કાર કરે. તે સિવાયના બીજા રાગી દેવગુરુ કે ધમને વંદન-
નમસ્કાર ન કરે.

પ્ર. : ૫ વાર્તાના આધારે લખો :

૧૦

(૧) લલિત ટોળી સ્વચ્છંદી કેમ બની ગઈ ? ફક્ત એક લાઈનમાં લખો.

(૧)

જ: (૧) શ્રેષ્ઠિક રાજાએ સર્વ કાર્ય કરવામાં સ્વતંત્રતા આપેલ અને કોઈ પ્રકારનો દંડ લેવામાં
નહીં આવે એવું કહેલું હોવાથી.

(૨) સુદૂર્શન શેઠને માતા-પિતાએ શું કહ્યું ?

(૧)

જ: (૨) માતા-પિતાએ કહ્યું કે અમારી ઈચ્છા નથી કે તારા પર કોઈ આપત્તિ આવે, માટે
તું અહીંથી જ ભગવાનના દર્શન કરી લે.

- (३) અજૂનમાળીના પ્રશ્નના જવાબમાં સુદર્શન શેઠે શું કહ્યું ? (१)
- જ: (३) હું જુવ અજુવને જાણવાવાળો સુદર્શન નામે શ્રમણોપાસક છું. ગુણશીલ ઉધાનમાં પદારેલ ભગવાન મહાવીર સ્વામીના દર્શન કરવા હું જાઉં છું.
- (૪) 'દૂર દેવ' ભૂતકાળના બે જન્મોમાં કોણ હતા ? અને ભવિષ્યના જન્મમાં ક્યાં હશે ? ફક્ત બે લીટીમાં લખો. (૨)
- જ: (૪) દૂર દેવ ગત બે જન્મમાં પ્રથમ નંદ મહિયાર અને પછી દેક્કા સ્વરૂપે હતા અને ભવિષ્યમાં મહાવિદેહ ક્ષેત્રમાં મનુષ્ય તરીકે હશે.
- (૫) ખાલી જગ્યા પૂરો :
- નંદ મહિયારે પૂર્વ દિશાના વનખંડમાં .....બનાવી, દક્ષિણ વનખંડમાં ....બનાવી, (૨)
પશ્ચિમ વનખંડમાં ..... બનાવી અને ઉત્તર વનખંડમાં ..... બનાવી.
- જ: (૫) નંદ મહિયારે પૂર્વ દિશાના વનખંડમાં ચિત્રશાળા બનાવી, દક્ષિણ વનખંડમાં લોજનશાળા બનાવી, પશ્ચિમ વનખંડમાં ઓષ્ધાલચ બનાવી અને ઉત્તર વનખંડમાં અલંકાર સલા બનાવી.
- (૬) કૃષ્ણ વાસુદેવે થાવર્ચા પુત્રને શું કહ્યું ? અને થાવર્ચા પુત્રએ તેના જવાબમાં (૩)
કૃષ્ણ વાસુદેવને શું કહ્યું ? સંપૂર્ણ લખો.
- જ: (૬) કૃષ્ણ વાસુદેવે થાવર્ચા પુત્રને કહ્યું, તું મુંડિત થઈને પ્રવજ્યા ન લઈશ. તું મારી પાસે રહેલા વિપુલ બોગોને ભોગવ. હું તારા શરીર પરથી પસાર થનાર વાયુને રોકવા અસમર્થ છું, બાકી તારી કોઈ પણ બાધા, પીડા કે મુશ્કેલીને દૂર કરીશ. થાવર્ચા પુત્રે કૃષ્ણને કહ્યું, જો તમે મારા જીવનનો અંત કરનાર મૃત્યુને આવતું રોકી શકો, શરીર અને રૂપનો વિનાશ કરનાર વૃદ્ધાવસ્થા અને રોગોને રોકી શકો, તો હું તમારી છિત્રછાયામાં રહીને અનેક બોગોને ભોગવવા તૈયાર છું. થાવર્ચા પુત્રના આવાં વચન સાંભળીને કૃષ્ણએ કહ્યું, આ કામ તો દેવો અને દાનવો પણ કરી શકે તેમ નથી, તે તો માત્ર પોતાના કર્મક્ષયથી અટકાવી શકાય છે. આ વાત સાંભળીને થાવર્ચા પુત્રએ કહ્યું, માટે જ હું દીક્ષા લઈને તે કર્મો તોડવા તૈયાર થયો છું.

-
- પ્ર. : ૬** નીચેની પંક્તિઓ પૂર્ણ કરો : ૧૦
- (૧) અષ્ટાવીસમી કડી સંપૂર્ણ લખો. (૨^૧/_૨)
- જ: ૬ - (૧) ઉચ્ચૈરેશોક - તરુ - સંશ્રિત મુન્ખયૂખ
માભાતિ ઝપમખલં ભવતો નિતાન્તમુખ
સ્પષ્ટોલ્લ સત્ત - કિરણ - મસ્ત - તમો - વિતાનં
બિન્દં ર્ઘેરિપ પચોધર પાર્શ્વવત્તિ.
- (૨) સંપૂર્ણ મંડલ ..... થયેષ્ટમ. (૨^૧/_૨)
- જ: (૨) સંપૂર્ણ મંડલ - શશાંક - કલા - કલાપ
શુભા ગુણાસ્ત્રિભુવનં તવ લંઘયન્તિ ।
એ સંશ્રિતા સ્ત્રી - જગદીશ્વર નાથમેંક
કસ્તાન - નિલાયતિ સંચરતો થયેસ્ટમુ ॥
- (૩) બુદ્ધયા ..... ગ્રહીતુમુ (૨^૧/_૨)
- જ: (૩) બુદ્ધયા વિનાપિ વિબુધા - ર્થિત - પાદપીઠ !
સ્તોતું સમુધત - ભતર્થિંગત - ત્રપોહંમુ ।
બાતંવિહાય જલલ સંસ્થિત ભિન્દુ - બિન્દ
મન્યઃ ક ઈરછતિ જનઃ સહસા ગ્રહીતુમ ॥
- (૪) મન્યે ..... ભવાન્તરેપિ. (૨^૧/_૨)
- જ: (૪) મન્યે વરં હરિ - હરાદ્ય એવ દંષ્ટા -
દંષ્ટેષુ ચેષુ હૃદયં ત્વયિ તોષમેતિ ।
કિં વીક્ષિતેન ભવતા ભુવિ યેન નાન્યઃ
કશ્ચિન્દનો - હરતિ નાથ ! ભવાન્તરેપિ ॥ “જય જિનેન્દ્ર”

શ્રી ગ્રેટર બોમ્બાઈ વર્ધમાન સ્થાનકવાસી જૈન મહાસંગ

Shree Greater Bombay Vardhman Sthanakvasi Jain Mahasangh-Mumbai સંચાલિત

માતુશ્રી મણિબેન મણાશી ભીમશી છાડવા ધાર્મિક શિક્ષણ બોર્ડ - મુંબઈ

Matushree Maniben Manshi Bhimshi Chhadva - Dharmik Shikshan Board-Mumbai
વાર્ષિક પરીક્ષા જૈનશાળા/મહિલામંડળ/મિત્રમંડળ/ચુવા-ચુવતી ગુપનું પેપર

સવાલ સાથે

જવાબ પેપર

તા. ૦૮-૦૧-૨૦૧૭ • સમય: બપોરે ૯ થી ૧૨ • શ્રેણી ૮ • ગુણ: ૧૦૦

(Dharmik Shikshan Board Certificate Course Level : 8)

પ્ર. : ૧ -સૂત્ર વિભાગ :

૩૦

(ક) પાઠપૂર્તિ કરો :

(૮)

(૧) એવમં ..... જિણે ચઉંખીસં

જ: ૧ (ક) (૧) એવમં આલોઇં નિંદિય ગરિહિયં દુગંછિયં સમં તિવિહેણ

પડિકકંતો વંદામિ જિણે ચઉંખીસં

(૨) સાત લાખ પૃથ્વીકાય ..... બે લાખ ચોરેન્દ્રિય

જ: (૨) સાત લાખ પૃથ્વીકાય, સાત લાખ અપકાય, સાત લાખ તેઉકાય, સાત લાખ વાઉકાય, દશ લાખ પ્રત્યેક વનસ્પતિકાય, ચૌદ લાખ સાધારણ વનસ્પતિકાય, બે લાખ બેઈન્દ્રિય, બે લાખ તેઉન્દ્રિય, બે લાખ ચોરેન્દ્રિય.

(૩) પાંત્રીસ પ્રકારની ..... ચાર કર્મ ઘનધાતી

જ: (૩) પાંત્રીસ પ્રકારની સત્ય વચન વાણીના ગુણો કરી સહિત છે. એક હજારને અષ્ટ ઉત્તમ લક્ષણો કરી સહિત છે. અદાર દોષરાટિત છે, બાર ગુણો કરી સહિત છે, કાર કર્મ, દાનધાતી ક્ષય કર્યા છે.

(૪) જાવંતી ..... મત્થાઓં વંદામિ.

જ: (૪) જાવંતી કેઈ સાહૂ રચના ગુરુછગ પડિગાહદારા પંચ મહાવચ ધારા અ રસ સહસ્ર સીલાંગ રહદારા અફખય આચાર ચરિતા તે સવ્યે સિરસા મણાસા મત્યેઅણ વંદામિ.

(૫) ગુજરાતી અર્થ લખોને - ક્યા પાઠમાં આવે છે તે લખો.

(૫)

જ: (ખ) સાથે (૧) ચઉંખીયારે જવાબ: (૧) તે દરેકના ચાર-ચાર પડભેદ છે.

દર્દ્દયાનનો કાઉસર્ગ

(૨) ખમંતુ

જવાબ: (૨) ક્ષમા કરે, ક્ષમાપના સૂત્ર.

(૩) સંધિયા

જવાબ: (૩) ખેદ પમાડચો હોય તે સામાચિકનો પાઠ આલોચના સૂત્ર

(૪) મહત્તરાગારેણં

જવાબ: (૪) વડીલ કે ગુરુની આજાથી સમય પહેલાં આહાર કરે

(૫) પાવકભોવઅસં

જવાબ: (૫) પાપકર્મનો ઉપટેશ આપવાથી, સમય પહેલાં આહાર કરે

(ગ) મૂળ પાઠ લખો :

(૫)

જવાબ સાથે

(ગ) (૧) ભિત્તા છે

જવાબ: (૧) ભિત્તી

(૨) જેટલા પણ

જવાબ: (૨) જાવંતિ

(૩) ધ્યાન ન રહે અને અચાનક કોઈ ચીજ મુખમાં આવીને પે

જવાબ: સહસ્રાગારેણં

(૪) રખે તાપ લાગે

જવાબ: મા એં ઉણું

(૫) અંગીકાર કરું છું.

જવાબ: પવજજામિ

(ધ) સવાલના જવાબ લખો :

(૧૨)

(૧) પ્રતિક્રમણના છ આવશ્યકમાંથી દેવ, ગુરુ, ધર્મના કેટલા ?

જઃ(ધ) (૧) દેવનો એક ચાઉલીસિલથો, ગુરુની એક વંદના અને બાકીના ચાર આવશ્યક ધર્મના છે.

(૨) પ્રતિક્રમણ ૮૨ બોલનું છે તે ૮૨ બોલ લખો.

જઃ (૨) ૨૫ મિથ્યાત્વ, ૨૫ કષાય, ૧૫ અશુભયોગ, ૧૨ અપ્રત, ૫ પ્રમાદ.

(૩) પ્રમાદ અને આળસનો તક્ષાવત લખો.

જઃ (૩) પ્રમાદ કહેવાચ છે. પરમાં આનંદ માનવો તે પ્રમાદ છે. જે સમયે જે કાર્ય કરવાનું હોય તેમાં શક્તિ/સામર્થ્ય હોવા છતાં વિલંબ કરવો કે વીર્ય ફેલાવવું નહિ તે આળસ છે.

(૪) સાધુ-સાધ્વી, શ્રાવક-શ્રાવિકા કેટલા દેવલોક સુધી જય ? તેમનું રહેવાનું ક્ષેત્ર ક્યું ?

જઃ (૪) સાધુ-સાધ્વી પાંચ અનુઠર વિમાન અને શ્રાવક-શ્રાવિકા ૧૨ દેવલોક રહેવાનું, રહેવાનું ક્ષેત્ર, સાધુ-સાધ્વી અઢીદ્વીપ, શ્રાવક-શ્રાવિકા અસંખ્યાતા દ્વીપ સમુદ્ર.

(૫) સ્વાધ્યાયના લેણ કેટલા ? કયા કયા ? માત્ર નામ લખો.

જઃ (૫) સ્વાધ્યાયના પાંચ બેણ વાચણાં - પુરછણા, પરિયંદણા, અનુપ્રેક્ષા, ધર્મકથા.

(૬) પચ્ચક્ખાણમાં કયા કયા આગાર રાખવામાં આવે છે ?

જઃ (૬) અણાત્થણાભોગેણાં, સહસ્રાગારેણાં, મહિતરાગારેણાં, સવ્યસમાહિવતિયાગારેણાં.

પ્ર. : ૨ - દંડકના આધારે જવાબ લખો :

30

(૧) વ્યાખ્યા લખો : (કોઈ પાણ પાંચ)

(૫)

(૧) યોગ (૨) દાખિ (૩) જ્ઞાન (૪) સંજ્ઞા (૫) સંસ્થાન (૬) અવગાહના.

જઃ ૨ (૧) ૧) યોગ - યોગ એટલે મન કાચાનો વ્યાપાર અથવા શુભાશુભ કિયા અથવા યોગ એટલે આત્મપ્રેણનું કંપન. ૨) દાખિ- તત્ત્વ વિચારણાની પદ્ધતિ ને દાખિ કરે છે. મનના/આત્માના અભિપ્રાય. ૩) જ્ઞાન- એટલે જેનાથી વસ્તુને વિશેષ રૂપે જાણવી તે. ૪) સંજ્ઞા- સંજ્ઞા એટલે વેદનીય કે મોહનીય કર્મના ઉદ્દ્યથી થતી અભિલાષા કે ઈચ્છા. ૫) સંસ્થાન - શુભાશુભ આકૃતિ. ૬) અવગાહના- જીવનું શરીર જેટલા આકાશ પ્રદેશને અવગાહે રોકે તેને અવગાહના કહે છે.

(૨) માત્ર સંખ્યા લખો : (કોઈ પાણ પાંચ)

(૪)

જઃ (૨) સાથે

૧) માત્ર એક જ ઇન્દ્રિય હોય તેવા દંડક .

જઃ (૧) ૫ એકેન્દ્રિય

૨) કાર્મણ શરીરના દંડક

જઃ (૨) ૨૪

૩) અયોગીનો દંડક

જઃ (૩) ૧

૪) ઓજ અને રોમ આહારના દંડક

જઃ (૪) ૨૪

૫) કેવળ સમુદ્ધાતના દંડક

જઃ (૫) ૧

૬) ત થી ૮ દેવલોકમાં કેટલા દંડકના જીવો આવે ?

જઃ (૬) ૨

૭) તેજસ સમુદ્ધાત

જઃ (૭) ૧૫

૮) પુરુષવેદનો દંડક

જઃ (૮) ૧૫

૯) ત થી ૮ દેવલોકના દેવો કેટલા દંડકમાં જય ?

જઃ (૯) ૨

(૩) ખાલી જગ્યા પૂરો : (કોઈ પાણ પાંચ)

(૫)

જઃ સાથે

(૧) પાંચ અનુઠરના દેવો જીવો એકાંત સમકિતી છે.

(૨) ૧લી નરકની જ. સ્થિતિ ૧૦ હજાર વર્ષ છે.

(૩) સૂક્ષ્મ એકેન્દ્રિયમાં લેશ્યા ૩ લેશ્યા છે.

(૪) સૂર્યદીવ અને ચંદ્રદીવનું સંઘયણ ન હોય છે.

(૫) જ્યોતિષીદીવ દેવોમાં માત્ર તેજે લેશ્યા હોય છે.

<p>(૪) મને ઓળખો (કોઈ પણ ચાર)</p> <p>જ: સાથે (૪) (૧) મારામાં ૧૩ થોળ છે.</p> <p>(૨) હું એકન્દ્રિય છતાં મારે ૪ શરીર.</p> <p>(૩) દંડકનો થોકડો મારામાંથી લેવાયો છે.</p> <p>(૪) મારી ઉત્કૃષ્ટ સ્થિતિ ત્રણ અહોરાત્રીની છે.</p> <p>(૫) હું ૨૨ દંડકમાં જાઉં છું.</p> <p>(૬) મારી ઉત્કૃષ્ટ અવગાહના ૧ હજાર ઘોળન જાઝેરી છે. જવાબ: વનસ્પતિકાચ</p> <p>(૭) સવાલના જવાબ લખો : (કોઈ પણ છ)</p> <p>૧. અસંઝી તિર્યચ પંચેન્દ્રિય ક્યા ક્યા દંડકમાં જાય તેના નામ લખો.</p> <p>જ: (૫) ૧. બાવીસ દંડકમાં જાચ. તેના નામ સાતાઃ નરકનો એક, દશ ભવનપતિના પાંચ સ્થાવર, ત્રણ વિકલેન્દ્રિય, એક તિર્યચ પંચેન્દ્રિય, એક મનુષ્ય અને એક વાણાવ્યંતર.</p> <p>૨. એકેન્દ્રિયનો આહારદ્વાર લખો.</p> <p>જ: ૨. આહારદ્વાર : પાંચ એકેન્દ્રિયમાં અલોકની દિશાઓના વ્યાધાત પડે તો ત્રણ, ચાર અને પાંચ દિશાનો આહાર લે. ને વ્યાધાત ન પડે તો છ દિશાનો આહાર લે. બીજી રીતે ઓજ અને રોમ આહાર લે, ત્રીજી રીતે સચિત, અચિત, મિશ્ર આહાર લે.</p> <p>૩. નરકનો લેશ્યાદ્વાર લખો.</p> <p>જ: ૩. નરકનો લેશ્યાદ્વાર : નારકીમાં લેશ્યા પ્રથમ ત્રણ, પહેલી બીજી નરકે કાપોત લેશ્યા, પાંચમી નરકે નીલ લેશ્યાવાળા ધણા ને કૃષ્ણાવાળા થોડા, છઙ્ગી નરકે કૃપણ લેશ્યા, સાતમી નરકે મહાકૃષ્ણા લેશ્યા.</p> <p>૪. વાણાવ્યંતરની જગન્ય અને ઉત્કૃષ્ટ સ્થિતિ લખો. તેની લેશ્યા લખો.</p> <p>જ: ૪. વાણાવ્યંતરના દેવની ૧૦,૦૦૦ વર્ષ અને ઉત્કૃષ્ટ ૧ પલ્યની, વાણાવ્યંતરની દેવીની જગન્ય સ્થિતિ ૧૦,૦૦૦ વર્ષ અને ઉત્કૃષ્ટ અર્દ્ધ પલ્યની. પ લેશ્યા પ્રથમ ચાર કૃપણા, નીલ, કાપોત, તેજોલેશ્યા.</p> <p>૫. એકાંત નપુંસકના દંડક ક્યા ક્યા ?</p> <p>જ: ૫. એક સાત નરકનો, પાંચ સ્થાવર, ત્રણ વિકલેન્દ્રિય, કુલ નવ છે.</p> <p>૬. સિદ્ધમાં દસ્તિ, સમુદ્ધાત, ઉપયોગ કેટલા અને ક્યા ક્યા ?</p> <p>જ: ૬. સિદ્ધ સમકિત દસ્તિ, ઉપયોગ બે કેવળજ્ઞાન કેવળદર્શન સમુદ્ધાત ન હોય.</p> <p>૭. દંડક દ્વાર દર્શાવતી બીજી ગાથા લખો.</p> <p>જ: ૭. દિટુંસાણ નાણાનાણે જોગુ વઅોગે તહાકિમાહારે ઉપવાય ઠિંડ સમુહાએ ચવણ ગઈ આગઈ ચેવ ॥૨॥</p>	<p>(૪)</p> <p>જવાબ: સંઝી તિર્યચ પંચેન્દ્રિય</p> <p>જવાબ: વાઉકાચ</p> <p>જવાબ: જીવાભિગમ</p> <p>જવાબ: તેઉકાચ</p> <p>જવાબ: અસંઝી તિર્યચ પંચેન્દ્રિય</p> <p>જવાબ: વનસ્પતિકાચ</p> <p>(૧૨)</p>
--	---

પ્ર. : ૩ કાળ અને અવગાહના આધારે જવાબ લખો. (કોઈ પણ પાંચ)

૫

(૧) આત્મા આંગુલથી શું મ્પાય ?

જ: - ૩ - (૧) આત્મા આંગુલથી અશાશ્વતા પદાર્થો માપવામાં આવે છે.

(૨) કૃલલકભવની આવલિકા કેટલી ?

જ: (૨) કૃલલકભવ એટલે ૨૫૯ અવલિકા.

(૩) અવગાહના એટલે શું ?

જ: (૩) અવગાહના એટલે અવગાહિત ક્ષેત્ર, જીવે રોકેલી જગ્યા.

(૪) લોકમાં કેટલા પ્રકારના પદાર્થ છે ? તેના નામ લખો.

જ: (૪) લોકમાં ત્રણ પ્રકારના પદાર્થ છે.

(૫) એક યોજનના ધનુષ કેટલા ?

જ: (૫) ૮,૦૦૦ ધનુષ.

(૬) પ વરસના યુગ કેટલા ?

જ: (૬) ૧ યુગ.

પ્ર. : ૪   તૃ અસજ્જાયના આધારે જવબ આપો : (કોઈ પાણ પાંચ)   ૧૦

(૧) આકાશ સંબંધી પહેલી અને બીજી અસજ્જાય સમજણ સાથે લખો.

જ: (૧) ઉલ્કાપાત : તારો આકાશોથી ખરે તો ૧ પ્રહર સુધી અસજ્જાય. દિગદાહ : જ્યાં સુધી દિશા લાલવર્ણની દેખાય ત્યાં સુધી અસજ્જાય.

(૨) વર્ષના ક્યા મહિનામાં અને કઈ તિથિએ કાળ સંબંધી અસજ્જાય હોય છે ?

જ: (૨) અધાઢ સુદુ, આસો સુદુ, કારતક સુદુ અને ચૈત્ર સુદુ પૂનમ અને આ ચારે મહિનાની વદ એકમ દિવસ અને રાત્રિની અસજ્જાય.

(૩) નિર્ધાર્ત - ભિહિકા એટલે શું ?

જ: (૩) નિર્ધાર્ત- વાદળાં સહિત કે વાદળાં રહિત આકાશમાં વ્યંતર વડે કરાયેલ મહાદ્વનિ એટલે કે મોટો કડાકો થાય તે નિર્ધાર્ત છે. ૮ પ્રહર સુધી અસજ્જાય. ભિહિકા : સફેદ ધૂમ્બસને ભિહિકા કહે છે. તે કરાં આદિ પડે તો જ્યાં સુધી રહે ત્યાં સુધી અસજ્જાય.

(૪) અસજ્જાય એટલે શું ? તૃ અસજ્જાયો ક્યા સૂત્રના આધારે છે ?

જ: (૪) અસજ્જાય એટલે જે કાળમાં આગમ સૂત્રોના મૂળ પાઠનો સ્વાદ્યાય, ગાથા ગોખવી, વાંચવી કે પરિયકૃતાના ન કરી શકાય તે. ઠાણાંગ સૂત્ર ૪ અને ૧૦ તથા નિશિથ સૂત્ર ૩-૧૮.

(૫) અસજ્જાયો કોને લાગુ પડે છે, કોને લાગુ નથી પડતી ?

જ: (૫) અસજ્જાયો આગમ સૂત્રના મૂળ પાઠને જ લાગે છે ! અર્થને નહિ. આપણી પરંપરામાં માન્ય તૃ આગમ સૂત્ર સિવાયના અન્ય કોઈ પણ ગ્રંથો, સાહિત્ય, કવિતાઓ, પાઠો, શ્લોકો, ગુજરાતી કે અન્ય ભાષામાં કરાયેલા ભાષાંતરોને કોઈ પણ અસજ્જાયો લાગતી નથી.

(૬) કાલિક સૂત્ર કેટલા છે ? છેલ્લા ચારના નામ લખો.

જ: (૬) કાલિક સૂત્ર, ૨૩ છે. બૃહત્કૃત્ય સૂત્ર, વ્યવહાર સૂત્ર, નિશીથ સૂત્ર, દશાશ્વત સર્જ્ય સૂત્ર.

પ્ર. : પમોદ્ધ માર્ગ આરાધનાના આધારે જવાબ લખો : (કોઈ પાણ પાંચ)   ૫

(૧) કયું સૂત્ર ધર્મની શ્રદ્ધા દદ કરે છે ?

જ: (૧) “તમેવ સચ્ચયં, નિસિંક જ જિણોહિં પવેદ્યિં”.

(૨) આત્માનો શુદ્ધ સ્વભાવ શું છે ?

જ: (૨) કર્મ રહિત અવસ્થા એ મારા આત્માનો શુદ્ધ સ્વભાવ છે.

(૩) કઈ નગરીના શ્રાવકો એકબીજાને મળતા ત્યારે શું કહેતા ?

જ: (૩) તુંગિયા નગરીના શ્રાવકો એકબીજાને મળતા ત્યારે કહેતા “એસ અટો, એસ પરમહે, સેસે અણાછે”

(૪) વિગય કેટલી, કઈ કઈ ?

જ: (૪) વિગય છ છે. દૂધ, દહીં, સાગર, ગોળ, ધી, તેલ.

(૫) ધર્મને ક્યાં ક્યાં ઘૂંટવો ?

જ: (૫) પોતાની વૃત્તિ, વચન અને વર્તનમાં ધર્મને ઘૂંટવો.

(૬) ઉણોદરી તપના પ્રકાર કેટલા ?

જ: (૬) આહાર ઉણોદરી, ઉપકરણ ઉણોદરી, કષાય ઉણોદરી.

પ્ર. : કક્ષા વિભાગને આધારે જવાબ લખો :

૧૦

- (૧) ભગવાનના જન્મ, દીક્ષા, કેવળજ્ઞાન અને નિર્વાણની તિથિ લખો. (૨)
- જ: (૧) ભગવાનનો જન્મ ચેત્ર સુદુ તેરસ, કારતક વદ દશમ, કેવળજ્ઞાન યેશાખ સુદુ દશમે. નિર્વાણ આસો સુદુ અમાસ.
- (૨) ભગવાન મહાવીર ક્યા દેવલોકમાંથી કેટલું આચુષ્ય પૂર્ણ કરીને, ક્યા નગરના, કોની કુષ્ઠીમાં ઉત્પન્ન થયા ?
- જ: (૨) ભગવાન મહાવીર દસમા દેવલોકનું બાવીસ સાગરોપમનું આચુષ્ય પૂર્વ કરી જંબુદ્ધીપના ભરતક્ષેત્રમાં બ્રાહ્મણાકુંડ નામે નગરમાં દેવાનંદાની કુષ્ઠિ આવ્યા હતા.
- (૩) ભગવાન મહાવીરના સાધુ-સાધ્વી, શ્રાવક-શ્રાવિકાની સંખ્યા લખો. (૨)
- જ: (૩) ભગવાન મહાવીરના ૧૪,૦૦૦ સાધુ, ૩૫૦૦૦ સાધ્વી, ૧,૫૮,૦૦૦ શ્રાવકો, ૩,૧૮,૦૦૦ શ્રાવિકા હતાં.
- (૪) ૧૧ ગણધરની ૧૧ શંકામાંથી પહેલી ચાર શંકા લખો. (૨)
- જ: (૪) પ્રથમ ચાર શંકા જીવ છે ? કર્મ છે ? શરીર તે જ જીવ છે ? પાંચ મહાભૂતો શું છે ?
- (૫) ભગવાન મહાવીરના પરચીસમા ભવના માતા-પિતાના નામ લખો. (૨)
- ભગવાને તે ભવમાં કેટલા માસખમણ કર્યા ?
- જ: (૫) પરચીસમા ભવનના માતા - ભદ્રામાતા, પિતા-જિતશત્રુ રાજ. તેમણે ૧૧,૮૦,૬૪૫ માસખમણાની ઉર્ચય કોટિની આરાધના કરી.
-

પ્ર. : ૭ કાય વિભાગ : ... કરી પૂર્ણ કરો :

૧૦

- (૧) ત્વામામનન્તિ ..... પન્થા
- જ: (૧) ત્વામામનન્તિ મુનયઃ પરમંપુરમાંસ
માદિત્ય વર્ણ મમલં તમસ પુરસ્તાન
ત્વામેવ સમ્યગુપલભ્ય જયન્તિ મૃત્યું
નાન્યશિવઃ શિવપદસ્ય મુનીન્દ્ર પન્થા ।
- (૨) આપાદ કંઠ ..... મનુજાઃ સ્મરન્ત
- જ: (૨) આપાદ કંઠમુરુ શૃંખલ વેજિ તાંગા,
ગાઠ બૃહનનિગડકોટિ નિઘૃષ્ટ જંધા
ત્વનામ મંત્રમનિશં મનુજાઃ સ્મરન્ત ।
- (૩) વલ્લતુરુંગ ..... લિદામુપૈતિ
- જ: (૩) વલ્લતુરુંગ - ગજ - ગર્જિત - બીમ નાદ -
માજૌ બલં બલવતામપિ ભૂપતીનામ્ ।
ઉધ્દ - દિવાકર - મધ્યુખ - શિખાપવિદ્ધ
ત્વલીતનાતમ ઈવાશુ લિદામુપૈતિ ॥
- (૪) કો વિસ્મયોડત્ર ..... પીક્ષિતીડસિ
- જ: (૪) કો વિસ્મયોડત્ર યદિ નામ ગુણોરશે -
સ્તવં સંશ્રિતો વિરવકાશતથા મુનીશ !
દોષેરૂપાત - વિવિધાશ્રય જાત ગર્વે:
સ્વખાંતરેપિ ન કદાચિદ - પીક્ષિતોસિ ॥

શ્રી ટ્રેટર બોર્ડને વર્ધમાન સ્થાનકવાસી જૈન મહાસંગ

Shree Greater Bombay Vardhman Sthanakvasi Jain Mahasangh-Mumbai સંયાલિત

માતુશ્રી મહિબેન મણશી ભીમશી છાડવા ધાર્મિક શિક્ષણ બોર્ડ - મુંબઈ

Matushree Maniben Manshi Bhimshi Chhadva - Dharmik Shikshan Board-Mumbai

વાર્ષિક પરીક્ષા જૈનશાળા/મહિલામંડળ/મિત્રમંડળ/ચુવા-ચુવતી ગુપનું પેપર

તા. ૦૮-૦૧-૨૦૧૭ • સમય: બપોરે ૮ થી ૧૨ • શ્રેણી C • ગુણ: ૧૦૦

સવાલ સાથે

જવાબ પેપર

(Dharmik Shikshan Board Certificate Course Level : 9)

પ્ર. : (ક) ૧ - સામાયિકના પ્રતિકમાળના આધારે જવાબ લખો :

૧૫

(૧) ૮૨ બોલનું પ્રતિકમણ છે તે ૮૨ બોલ ક્યા ? (૨)

જ: (ક) ૧ (૧) મિથ્યાત્વ ૨૫ + અપ્રત ૧૨ + પ્રમાદ ૫ + કખાય ૨૫ + અશુભયોગ ૧૫

કુલ ૮૨. અપ્રત ૧૨માં છ'કાયની ચંચળા ન કરવી, પાંચ ઇન્જિય અને છઙું મનને વશમાં ન રાખવા.

(૨) બે પાપ લેગા થઈ કયું પાપસ્થાન બને ? (૧)

જ: (૨) માયામોસો

(૩) મારું કામ થશે તો છઠ કરીશ, એવું ધારે તે કયું મિથ્યાત્વ લાગે ? (૧)

જ: (૩) લોકોતાર મિથ્યાત્વ.

(૪) દેવો અને નારકીના જીવો ગર્ભજ છે કે સંમૂચીએ ? (૧)

જ: (૪) દેવો ઉપપાત શાચ્યામાં અને જારકી કુંભિમાં જન્મે છે તેથી તેઓને ગર્ભ જ કે સંમૂચીએ ન કહેતાં ઉપપાતિક (ઓપપાતિક) જીવો કહે છે.

(૫) બલિ પાહુડિયા એ દોષ એટલે શું ? (૧)

જ: (૫) દેવતા વગેરેને માટે પૂજા અર્થે તેથાર કરેલું ભોજન 'બલિ' છે. તે ગ્રહણ કરવું તે અથવા સાધુ ગોચરીએ આવે ત્યારે અભિનમાં અને ચારે દિશામાં બોલ ફેંકીને જે આકાર દેવામાં આવે તે બલિપાહુડિયા એ દોષ છે. તેમાં આરંભ થતો હોવાથી તેનો નિષેધ છે.

(૬) પ્રતિકમણમાં દાનન્દ અને દેવ બંને ક્યા પાઠમાં આવે છે ? (૧)

જ: (૬) ચોથા શ્રમણ સૂત્રમાં.

(૭) સ્વભનમાં દોષ લાગે તે ક્યા શબ્દોથી બતાવવામાં આવ્યું છે ? (૧)

જ: (૭) દિલ્લી વિપરિયાસિયાઅઓ

(૮) નીચેના વાક્યો ક્યા અતિચારના છે : (૨)

જવાબ સાથે (૮)	૧) મને જમવામાં કચુંબર જોઈએ જ.	જવાબ: સચિતાહારે
	૨) મહાસજૃતીને ખોરી થયેલી સીંગ વહોરાતી હોય	જવાબ: કાલાઈક્કમે
	૩) સામાયિકમાં રસોઈની રેસિપી આપી હોય	જવાબ: વચ્છુપપણિણાએ
	૪) રીગણાનો ઓળો ખાધો હોય.	જવાબ: દુપ્પોલિઓસહિબક્ષણાય
	(૫) નીચેના શબ્દોના ગુજરાતી અર્થ લખો :	(૨ ૧/૨)

જવાબ(ખ)સાથે(૧)	સચિત પેહણા	જ : અચેત વસ્તુને સચેત વસ્તુથી ઢાંકી હોય.
	૨) સચિતાહારે	જ : મર્યાદાથી ઉપરાંતની સચેત વસ્તુનો ઉપયાગે થયો હોય
	૩) મરણા સંસપ્પાઓએ	જ : મરણાની ઈરણા કરે
	૪) ધમ્મેણાં ઝાણોણાં	જ : ધર્મદ્યાન ન દ્યાવવાથી
	૫.) મિઉંગાં.	જ : અવગ્રહમાં આવવાની

(ગ) માગધી લખો :

(૨ ૧/૨)

જ : (ગ)સાથે(૧)	સૂત્ર વિરુદ્ધ કર્યું હોય.	જવાબ : ઉસ્કુતો
	૨) ઢાંચી કરતો થકો.	જવાબ : રોઅંતો
	૩) વિશેષ માનવા યોગ્ય.	જવાબ : અણુમયં
	૪) પાતાળ કળશ સમાન મોટા	જવાબ : મોટા - પેચાલા
	૫) પાથરીને	જવાબ : સંથરીને

પ્ર. : ૨ - પાંચ જ્ઞાનના થોકડા દ્વારા જવાબ આપો. (કોઈ પાગુ ૧૦)

30

(ક) (૧) ભતિજ્ઞાનની વ્યાખ્યા લખો. કેટલા પ્રકાર ? કયા કયા ? (૨૦)

જ : ૨ (ક)(૧) ભતિજ્ઞાનાવરણીય કર્મના ક્ષયોપશમથી પાંચ ઈન્જિય તથા મન છારા વસ્તુનું જે ચર્થાર્થ જ્ઞાન થાય તે ભતિજ્ઞાન. ભતિજ્ઞાનના બે બેદ. ૧) શ્રુતનિશ્ચિત ૨) અશ્રુતનિશ્ચિત.

(૨) ઓત્પાતિકા બુદ્ધિ કોને કહેવાય ?

જ : (૨) તે પૂર્વે જોયેલું ન હોય કે સાંભળેલું ન હોય, છતાં તેમાં એકદમ વિશુદ્ધ અર્થ સમજુશ કરે તે બુદ્ધિ ફળને ઉત્પન્ન કરે તે ઓત્પાતિકા બુદ્ધિ છે.

(૩) સયોગી ભવસ્થ કેવળજ્ઞાનના બેદ કેટલા ? ફક્ત નામ લખો.

જ : (૩) (i) પ્રથમ સમય સયોગી ભવસ્થ કેવળજ્ઞાન
(ii) અપ્રથમ સમય સયોગી ભવસ્થ કેવળજ્ઞાન
(iii) ચરમ સમય સયોગી ભવસ્થ કેવળજ્ઞાન
(iv) અચરમ સમય સયોગી ભવસ્થ કેવળજ્ઞાન

(૪) અવાય એટલે શું ? તેના બેદ કયા કયા ?

જ : (૪) નિર્ણય કરવો. મને ભાઈએ જ બોલાવ્યો છે, મિત્રએ નહીં, પણી ધારણા ભતિજ્ઞાનમાં પ્રવેશ કરે. અવાયના ઇ બેદ છે. શ્રોત, ચક્ષુ, ધ્યાણ, રસ, સ્પર્શ, નોઈન્જ્રેય ધારણા.

(૫) મનપર્યવજ્ઞાનની વ્યાખ્યા લખો.

જ : (૫) મનપર્યવજ્ઞાનાવરણીય કર્મના ક્ષયોપશમથી અઢીક્રીપમાં રહેલાં સંજી જીવોના વ્યક્ત મનના પરિચિતિત ભાવોને પ્રગટ કરે તે જ્ઞાન મનપર્યવજ્ઞાન છે.

(૬) મિથ્યાશ્રુત કોને કહે છે ?

જ : (૬) સમ્યકશ્રુતમાં બતાવેલ ગુણારહિત, અજ્ઞાની અને મિથ્યાત્વથી સ્વરચ્છંદ મતિ, કલ્પના અને તેમાં શાસ્ત્ર તે 'મિથ્યાશ્રુત'. જેવાં કે મહાભારત, રામાયણ, પૈદલ, જ્યોતિષ તથા રણજ્ઞતિનાં પાપશાસ્ત્ર વગેરે ગ્રંથ.

(૭) વિપુલમુતિ મનઃપર્યવજ્ઞાની ક્ષેત્રથી ઉઝ્કૃષ્ટ કેવું જાણો ?

જ : (૭) ઉત્કૃષ્ટ ક્ષેત્રમાં વિપુલમુતિ અજ્ઞુમતિથી અઢી આંગુલ અધિક ક્ષેત્ર વિશેષ અધિક, સ્પર્ષ, વિપુલ જાણો હેઠે.

(૮) મનઃપર્યવજ્ઞાન કોને ઉત્પન્ન ન થાય ?

જ : (૮) મનુષ્ય, અસંજી, અકર્મભૂમિના, અસંખ્યાતા વર્ષનાં આયુષ્યવાળાં ને અપર્યાપ્ત, મિથ્યાદઘિ, સમભિથ્યાદઘિ, અપ્રતી, દેશવિરતિ, પ્રમત સંયતિ, અલબ્ધિવાળાને ઉત્પન્ન ન થાય.

(૯) વાલુકાપ્રભાના નારકી, ૧-૨ દેવલોકના દેવનો અવધિજ્ઞાનનો જધન્ય અને ઉત્કૃષ્ટ વિષય લખો

જ : (૯) વાલુકાપ્રભાના નારકી-જધન્ય-૨ા (અઢી) ગાવ, ઉત્કૃષ્ટ-૩ ગાઉ. ૧-૨ દેવલોકના દેવ-જધન્ય-આંગુલનો અસં. ભાગ, ઉત્કૃષ્ટ-રત્નપ્રભાનો નીચેનો ચરમાંત.

(૧૦) જ્ઞાન એટલે શું ? પાંચ જ્ઞાન કયા સૂત્રમાંથી લેવામાં આવ્યું છે ?

જ : (૧) જ્ઞાન એટલે જેનાથી પદાર્થને વિશેષ રૂપે જાણવું તે જ્ઞાન. જીવનો ઉપયોગ, જીવનું લક્ષણ, જીવનો જાણપણાનો ગુણ તે જ્ઞાન. નંદીસૂત્ર તથા પ્રજ્ઞાપના સૂત્ર.

(૧૧) વ્યંજનાવગ્રહ એટલે શું ? તેના બેદ લખો.

જ : (૧૧) પ્રાપ્યકારી ઈન્જિયોનો વિષયની સાથે સંબંધ થયો તે વ્યંજનાવગ્રહ છે.

(i) શ્રોતેન્જ્રેય વ્યંજનાવગ્રહ | (iii) રસનેન્જ્રેય

(ii) ધ્યાણેન્જ્રેય | (iv) સ્પર્શેન્જ્રેય

(ખ) ખાલી જગ્યા પૂરો :

(૧૦)

જ. (ખ) સાથે (૧) ભવનપતિને અવધિજાનનું સંસ્થાન પાલાને આકાર, ૧૨ દેવલોકના દેવના

અવધિજાનનું સંસ્થાન ઉદ્વર્ય મૃદુંગ ને આકારે.

(૨) જે પોતે ઈન્દ્રિય દ્વારા જાણે છે તે ઈન્દ્રિય પ્રત્યક્ષ, તે વાસ્તવિક રીતે પરોક્ષ જ છે.

(૩) જેમાં અક્ષરનો ઉચ્ચાર નથી તે શ્રુત અનાકાર

(૪) સ્વચ્છંદ મત તે મિથ્યા શ્રુત છે.

(૫) મનઃપર્યવ જ્ઞાન આત્માથી પ્રત્યક્ષ છે.

(૬) શાંત, સંચમ આદિ ગુણ મનઃપર્યવજાનની પ્રાપ્તિનું કારણ છે.

(૭) જેમને સિદ્ધ થયાને એક સમયથી અધિક સમય થયો હોય તેમના

જ્ઞાનને પરંપર સિદ્ધ કેવળ જ્ઞાન કહે છે.

પ્ર. : ૩ - કષાયના થોકડાના આધારે જવાબ લખો :

૧૦

(૧) કોધની ઉત્પત્તિના ચાર કારણ સમજાવો.

જ: (૧) (i) જૈત - ક્ષેત્ર, તે જૈતર વગેરે ખુલ્લી જમીન માટે.

(ii) વત્થુ - વાસ્તુ, ઢાંકી જમીન માટે, મકાન વગેરે માટે.

(iii) શરીર - શરીરને કારણો ઉપજે.

(iv) ઉપધિ - ઉપરની ૩ સિવાયની બાકીની બધી સાધન-સામગ્રી માટે.

(૨) નિર્ભર્યા એટલે શું ?

જ: (૨) કર્મકણને ભોગવીને તે કર્મનું આત્મપ્રદેશથી ખરી જવું તે. ઉદ્યમાં આવીને તે કર્મનું નોકર્મ થઈ જવું. કર્મકણ ભોગવીને કર્મનો ક્ષય થવો તે. ઉદા. છાણાનું બળીને રાખ થવું.

(૩) લોભ કષાય કેટલા સ્થાન પર પ્રતિષ્ઠિત છે ? કયા કયા ?

જ: (૩) (i) આત્મપ્રતિષ્ઠિત - પોતાના માટે | (iii) તદુભવ પ્રતિષ્ઠિત - બન્ને માટે
(ii) પરપ્રતિષ્ઠિત - બીજાને માટે | (iv) અપ્રતિષ્ઠિત - વિના કારણે

(૪) ચાણીયા, ઉપચાણીયા સમજાવો. છાણું બાળીને પ્રકાશ આપે તે શેનું ઉદાહરણ છે ?

જ: (૪) ચાણીયા : કષાયચુક્ત આત્મા કર્મ પુદ્ગલને ગ્રહણ કરે તે.

ઉદા: છાણાં એકઠા કરવા.

ઉપચાણીયા : ગ્રહણ કરેલ કર્મ પુદ્ગલનો નિષેધ કરવો. આત્મપ્રદેશ પર વ્યવસ્થિત ગોઠવવા. ઉદા: એકઠાં કરેલ છાણાંને વ્યવસ્થિત ગોઠવવા.

(૫) શ્રાવક ગુણની અને યથાખ્યાત ચારિત્રની ધાત કોણ કરે છે ? કોધ કષાયના ભાંગા કુલ કેટલા ? શ્રાવક-અપ્રત્યાખ્યાનાવરણીય, યથાખ્યાન-સંજ્વલન.

જ: (૫) ૪ કષાય × ૮૫૦ બેદ = ૩૪૦૦ ભાંગા કષાયના.

પ્ર. : ૪ - ધ્યાનના થોકડા પરથી જવાબ આપો :

૧૫

(૧) આર્તધ્યાનના ચાર પાયા લખો.

(૨)

જ: ૪ - (૧) મનોજ્ઞ વસ્તુની અભિલાષા કરવી.

૨) અમનોજ્ઞ વસ્તુને દૂર કરવાની અભિલાષા કરવી.

૩) રોગ વગેરે અનિષ્ટોનો વિયોગ ચિંતવવો.

૪) ભોગોમાં આસક્ત બની તેનો વિયોગ ન થાય તેમ ચિંતવવું.

(૨) ધર્મધ્યાનના ચાર લક્ષણ સમજાવો.

(૨)

જ: (૨) (૧) આજ્ઞા રુચિ- વીતરાગની આજ્ઞામાં શ્રદ્ધા, રુચિ થવી.

૨) નિર્સર્ગ રુચિ - કોઈના ઉપદેશ વિના સ્વભાવથી ધર્મમાં શ્રદ્ધા-રુચિ થવી.

૩) ઉપદેશ રુચિ - ધર્મ સાંભળવાથી શ્રદ્ધા-રુચિ થવી.

૪) સૂત્ર રુચિ - આગમ પ્રચ્યે શ્રદ્ધા-રુચિ થવી.

- (३) શૈક્ષણના પાયા લખો. (२)

જ: (૩) હિંસા, જૂઠ, ચોરી, પરિશ્રહ કે ભોગ ઉપભોગનું ચિંતન કરવું. એ ચારેમાં આનંદ માનવો.

(૪) વર્તમાને ભરતક્ષેત્રના સાધુ-સાધીમાં કયા કયા ધ્યાન હોય ? (૧)

જ: (૪) આર્મ ધ્યાન, ધર્મધ્યાન.

(૫) શુક્લ ધ્યાનની અનુપ્રેક્ષા કેટલી છે ? તે સમજવો. (૪)

જ: (૫) ૧) અપાચાનુપ્રેક્ષા, અશુભાનુપ્રેક્ષા, અનંતવૃત્તિતાનું પ્રેક્ષા, વિપરિણામનું પ્રેક્ષા, અનંતવૃત્તિતાનુપ્રેક્ષા - અનંત સંસાર પરિબ્રમણાનું મુખ્ય કારણ શુભ અશુભ કર્મ છે એમ વિચારવું.

વિપરિણામાનુપ્રેક્ષા - વસ્તુઓના વિવિધ પરિણામોનો વિચાર કરવો. શુભ પુદ્ગાલ અશુભરૂપે તથા અશુભ પુદ્ગાલ શુભરૂપે પરિણામે છે તેમ વિચારવું. આવા વિચારોમાં તન્મય થઈ જવાય તે શુક્લધ્યાન.

અવાચાનુપ્રેક્ષા - આત્મા દ્વારા કરાયેલ રાગ-દ્રેષ ઇપ કર્માને કારણે આ જીવે અનંતવાર સંસાર પરિબ્રમણ કરવું છે એમ વિચારવું.

અશુભાનુપ્રેક્ષા - સંસાર, દેહ અને ભોગોની અશુભતાનો વિચાર કરવો.

(૬) અર્થ સમજવો : (૪)

(i) અવ્યય	(ii) પરિયદૃષ્ણા	(iii) અજ્ઞાન દોષ	(iv) તિપ્પન
જ: (૬)	(i) અવ્યય	= દેવ આદિના ઉપસર્ગથી ચલિત ન થવું.	
	(ii) પરિયદૃષ્ણા	= શીખેલા જ્ઞાનનું પુનરાવર્તન (ફેરવવું) કરવું.	
	(iii) અજ્ઞાન દોષ	= મિથ્યા શાસ્ત્રોના સંસ્કારોથી હિંસા વગેરે ધર્મવિમુખ કાર્યોમાં પ્રવૃત્ત કરવું.	
	(iv) તિપ્પન	= અવાજ વિના અશ્રુપાત કરવો.	

પ્ર. : ૫ -સંસ્કાર વિભાગના આધારે જવાબ લખો :

- (૧) શસ્ત્ર એટલે શું ? કેટલા પ્રકારના છે ? કયા સૂત્રમાં આ વાત ખતાવી છે ? (૨)

- (૧) જેનાથી પાણી અચેત થઈ શકે તે શાસ્ત્ર. ૨૧ પ્રકારના છે. આચારાંગ સૂત્ર બીજો શ્રુતસ્કર્ષ્ય, અદ્યયાન ૧, ઉદ્દેશો ૭/૮.

(૨) કયા કર્મના ઉદ્યયને કારણે કડવા શબ્દ સાંભળવા મળ્યા છે ? (૨)
તે વખતે શું વિચારાય ? (બે મુદ્દા લખો).

જઃ (૨) અશાતા વેદનીય કર્મના ઉદ્યયના કારણે કડવા શબ્દ સાંભળવા મળ્યા છે. એ વખતે એમ વિચારાય ((i) અત્યારે મારી ભૂલ ભલે ન હોય પરંતુ ભૂતકાળમાં ભૂલ કરીને કર્મ બાંધેલું છે. ((ii) કડવા શબ્દોનો આણગમો છોડવો તે પણ તપ છે.
((iii) જે કાંઈ પ્રસંગ બન્યો તેમાં મારી કયાં ભૂલ હતી તેનો વિચાર કરવો.

(૩) અણગમતું ભોજન ખાવું પડે ત્યારે શું વિચારાય ? (બે મુદ્દા લખો). (૨)

જઃ (૩) આણગમાનું ભોજન સમભાવે ખાવા એ રસપરિત્યાગ તપ છે, જેથી નિર્જરા થાય.
((i) ભોજન સ્વાદિષ્ટ કે નિરસ હોય પણ અંતે તો તેની વિષા જ બને છે. મને તો આવો આહાર મળે છે. ધણાને તો ખાવાનાં પણ સાસાં હોય છે.

(૪) નિન્હવ એટલે શું ? સાત નિન્હવના નામ લખો. રોહંગુપ્તની માન્યતા શું હતી ? (૪)

જઃ (૪) (i) જમાલી - કાર્ય પૂરું થયે જ કાર્યની ઉત્પત્તિ માનવાવાળા.
(ii) તિથ્યગુપ્ત-આત્મપ્રેદેશના અંતિમ જીવ પ્રેદેશમાં જીવ તત્વ માનવાવાળા.
(iii) આષાઢ - સાધુ વગેરેને શંકાદસ્તિથી જોનાર.
(iv) અશ્વમિત્ર - સર્વ ભાવોને ક્ષણિક માનવાવાળા.
(v) ગંગ - એક સમયમાં બે કિંયા માનવાવાળા.
(vi) રોહંગુપ્ત - જીવ રાશિ, અજીવ રાશિ, નોજીવ રાશિ, નોઅજીવ રાશિ એમ તૃ રાશિની પ્રત્યપણા કરવાવાળા.

(vii) ગોષ્ઠમાહિલ - જીવ કર્મથી સ્પૃષ્ટ હોય છે, પરંતુ કર્મથી બંધાયેલો નથી હોતો તે પ્રકૃપણા કરવાવાળા.
નિનહિવ - વીતરાગની વાણીથી ઓછો, અધિક કકે વિપરીત પ્રકૃપણા.

પ્ર. : ૬ -વાર્તાના આધારે જવાબ લખો :

૧૦

- (૧) મહાગોપ કોણ હતા ? એ સવાલનો જવાબ ગોશાલકે શું આખ્યો ? (૩)
- જ: ૬ - (૧) શ્રમણ ભગવાન મહાવીર મહાગોપ છે. આ સંસારઝી ભયાનક વનમાં અનેક જીવો સંભાર્ગથી ભષ્ટ થઈ ગયા છે, પ્રતિમણ મરણને પ્રાપ્ત થઈ રહ્યા છે, ખવાય છે, છેદાય છે, ભેદાય છે, વિકલાંગ કરાય છે. તેનું ધર્મરૂપી દંડથી રક્ષણ કરી તેને મદદ કરી મોક્ષશુદ્ધ વાડામાં પહોંચાડે છે માટે ભગવાન મહાવીરને હું મહાગોપ કહું છું.
- (૨) સકાલપુરના નગરનું, રાજીનું, ઉદ્યાનનું, પટ્ણીનું નામ લખો. (૨)
તેમની પાસે કેટલી કર્મશાળા હતી?
- જ: (૨) સકાલપુર નગર, જિતશત્રુ રાજ, સહસ્ત્રાભ્રવન ઉધાન, અનિનભિત્રા પત્ની, ૫૦૦ કર્મશાળા હતી.
- (૩) બહુપુત્રિકાદેવી ક્યા સૂત્રનો અધિકાર છે ? તેમનો પૂર્વલભ ઢૂંકમાં વર્ણવો. (૩)
- જ: (૩) નિરયાવલિકા સૂત્ર. ભદ્રા નામે સાર્થવાહ રહેતો હતો. તેની સુભદ્રા નામે પત્ની હતી. તે સુકોમળ અંગોવાળી તથા રૂપવાન હતી, પરંતુ તેને એક પણ સંતાન ન હતું. સંતાન ન હોવાથી તે આર્તદ્યાનમાં રહેતી હતી. સુપ્રતા સાધ્યી પાસે સુભક્રાણે દીક્ષા લીધી. દીક્ષા લીધા પછી બાળકો પર સ્નેહ કરવા લાગી. રમવાના રમકડાં, પાણી મીઠાઈ, ખીર, દૂધ, ફૂલની માળાની ગવેષણા કરવા લાગી. માલીશ કરતી, પીઠી લગાવતી, સાધ્યી સુપ્રતાનું માનતી ન હતી. આલોચના કર્યા વિના, પ્રતિક્રમણ કર્યા વિના આત્માને ભાવિત કરીને કાળધર્મ પામીને સુધર્મ દેવલોકમાં બહુપુત્રિકાદેવી ઉપે જન્મ થયો.
- (૪) સુભદ્રા મરીને ક્યાં ઉત્પન્ન થઈ ? તેમને બહુપુત્રિકા દેવી કેમ કહેવાય છે ? (૨)
- જ: (૪) સુભક્રાણે સુધર્મ દેવલોકમાં બહુપુત્રિકા દેવીનું ઉત્પન્ન થઈ. તે જ્યારે જ્યારે શકેન્દ્ર પાસે નાટક કરવા જાય છે ત્યારે ઘણાં છોકરા-છોકરી, બાળક-બાળિકાઓની વિકુલાર્ણા કરે છે અને પોતાની દેવતાંડિકા, શરીર અને આભરણાની કાંતિ, અદ્ભુત ધૈક્ષિક શરીરની શક્તિના પ્રભાવ અને તેજને બતાવે છે, માટે તે બહુશ્રુતિકાદેવી કહેવાય.

પ્ર. : ૭ -કાચ્યપૂર્તિ કરો :

૧૦

- (૧) ગુણ સત્તાવીશ ..... શીશ કે પ્રાણી
- જ: ૭ - (૧) ગુણ સત્તાવીશ કરીને દીપે, જીત્યા પરિષ્ઠહ બાવીસ રે પ્રાણી બાવન તો અનાચાર જ ટાળે, તેને નમાયું મારું શીશ રે પ્રાણી.
- (૨) માનને ..... થકી સારું નથી.
- જ: (૨) માનને કહેજો આવે રણમેદાન, નબ્ર બનીને ખેતું હું સંત્રામ મને જે મળ્યું, મારું નથી, બીજા થકી સારું નથી.
- (૩) સંયમ વિના ..... પકડી લીધી.
- જ: (૩) સંયમ વિના ના સિદ્ધિ... ના સિદ્ધિ... એ વાત જેણે સાચી સમજી લીધી રંગીલા રાહને છોડી, કાં છોડી એણે કાંટાળી કેડી પકડી લીધી.
- (૪) તું ધર્મભાનુ..... સ્થાન હો
- જ: (૪) તું ધર્મભાનુ લોકમેં, તેરે લલિત દિવ્ય અલોકમેં ભિટે તિમિર જ્ઞાન વિજ્ઞાન કો, મુક્તિ હી મેરા સ્થાન હો.
- (૫) મોટા તે પંચ ..... ટાળ રે પ્રાણી.
- જ: (૫) મોટા તે પંચમહાબ્રત પાળે, છ'કાચનાં પ્રતિપાળ રે પ્રાણી બમર ભિક્ષા મુનિ સુઝતિ લેવે, દોષ બેંતાલીશ ટાળ રે પ્રાણી.

“જ્યા જિનેન્ડ્ર”

શ્રી ગ્રેટર બોમ્બાઈ વર્ધમાન સ્થાનકવાસી જૈન મહાસંગ્ઘ

Shree Greater Bombay Vardhman Sthanakvasi Jain Mahasangh-Mumbai સંયાલિત

માતુશ્રી મહિબેન મણાશી ભીમશી છાડવા ધાર્મિક શિક્ષણ બોર્ડ - મુંબઈ

Matushree Maniben Manshi Bhimshi Chhadva - Dharmik Shikshan Board-Mumbai

વાર્ષિક પરીક્ષા જૈનશાળા/મહિલામંડળ/મિત્રમંડળ/ચુવા-ચુવતી ગુપનું પેપર

સવાલ સાથે

જવાબ પેપર

તા. ૦૮-૦૧-૨૦૧૭ • સમય: બપોરે ૯ થી ૧૨ • શ્રેણી ૧૦ • ગુણ: ૧૦૦

(Dharmik Shikshan Board Certificate Course Level : 10)

પ્ર. : ૧ -નીચેના પ્રશ્નોના ઉત્તર લખો : (કોઈ પણ તૃ)

૧૫

(અ) (૧) આત્માને અનર્થદંડનું પાપ લાગે તેવા કાર્યો જણાવો. (૬)

જ: (અ) (૧) અનર્થદંડનું પાપ ચાર પ્રકારે લાગે છે, જેમ કે વિકથા કરવી, ખરાબ, ખોટો ઉપદેશ આપવો, પાણીના નળ ખૂલ્લા મૂકવા, જરૂર વિના વસ્તુઓની ખરીદી કરવી વગેરે પ્રવૃત્તિઓ અનર્થદંડ કહેવાય છે.

(૨) શાલ્ય એટલે શું ? કેટલા છે ?

જ: (૨) શાલ્ય એટલે કાંઠો, જેનાથી પીડા (દુઃખ) થાય તે ત્રણ છે. ૧) માચા ૨) નિદાન ૩) મિથ્યાત્વ.

(૩) પાપના પગથિયા કેટલાં ? અર્થ સાથે લખો.

જ: (૩) પાપનાં પગથિયા ચાર છે. ૧) અતિક્રમ - લીધેલા પ્રતને તોડવાની ઈચ્છા કરવી. ૨) વ્યતિક્રમ - પ્રતની મર્યાદા તોડવાની સામગ્રી એકઠી કરવી. ૩) અતિચાર - પ્રતબંંગ માટે તૈયાર થવું. અંશ પ્રત તૂટે તેવા દોષનું સેવન કરવું. ૪) અણાચાર-પ્રતની મર્યાદા તોડીને સર્વર્થા પ્રતબંંગ કરવો.

(૪) ફક્ત સંખ્યા લખો : ૧) ચરણ સિતેરીના લેદ ૨) સૂયગડાંગ સૂત્રના અધ્યયન

૩) ત્રસ જીવોની જીવાયોનિ ૪) પાપ સૂત્ર

જ: (૪) ૧) ચરણ સિતેરી - ૨૦ ૨) શીલાંગલેદ - ૧૮૦૦૦
૩) ત્રસ જીવોની જીવાયોની ૩૨ લાખ ૪) પાપસૂત્ર - ૨૮

(બ) અર્ધમાગધી લખો

(૩)

જ. (બ) (૧) નિદાન રહિત છું જવાબ : અનિયાણો

(૨) સમ્યક્ દાખિથી યુક્ત છું. જવાબ : દિદ્દુસંપન્નો

(૩) પ્રાયશ્ચિત લઈને જવાબ : પડિક્કમિને

(૪) રોકી દીધા છે જવાબ : પડિહંથ

(૫) અવગ્રહમાં આવવાની જવાબ : મિઉગાહં

(૬) લોગવેલી હોય. જવાબ : પરિભુતં

(૭) લલી દાખિથી જેયા છે જવાબ : સુદિદ્ધ

(૮) ગુજરાતી અર્થ લખો (કોઈ પણ ચાર) (૨)

જ : (ક) (૧) નિસ્ચિહ્ન જવાબ : અશુભ પાપ કિયાને રોકીને

સાથે (૨) સેવણા જવાબ : સેવા કરવી, ઉપાસના કરવી

(૩) પાવયણાં જવાબ : પ્રવચન

(૪) આરાહણાએ જવાબ : ઉધ્મવંત થચો છું.

(૫) પાઠ્પૂર્તિ કરો (કોઈ પણ બે) (૪)

(૧) પજજવસાણાણ ..... અણુતરં

જ: (૧) પજ્જવસાણાણં દીહમેવ નિગંથું પાવયણાં સચ્ચાં અણુતરં,

(૨) સચિતાહારે ..... કમાઓણાં

જ: (૨) સચિતાહારે સચિત પડિબદ્ધાહારે, અપોલિઓસહિ ભફખણાયા, દુપ્પોલિઓસહિ ભફખણાયા, તુચ્છોસહિ ભફખણાયા કમાઓણાં.

(૩) ખગમસિજજાએ ..... છપર્દી સંધકુણાએ

જ: (૩) પગમસિજજાએ, નિગમસિજજાએ, સંથારા ઉવહુણાએ, પરિયહુણાએ આઉણાએ પસારણાએ છપર્દી સંધકુણાએ.

પ્ર. : ૨ - ડાલાપાલના આધારે જવાબ લખો :

(૩ × ૨) ૧૫

(અ) વિસ્તારથી જવાબ લખો (કોઈ પાગુ ત્રાગુ) :

(૬)

(૧) સંખ્યાતાના કેટલા પ્રકાર છે ? કયા કયા ? ઉદાહરણ સહિત લખો.

જ: ૨ (અ)(૧) સંખ્યાતાના ત્રણ પ્રકાર છે. ૧) જ. સંખ્યાતા. ૨) મદ્યમ સંખ્યાતા.

૩) ઉત્કૃષ્ટ સંખ્યાતા. ઉદા. જ- ૨ની સંખ્યા, મદ્યમ - ૩, ૪, ૫....થી ૧ ન્યુન

૬. જ. પ્રાપ્તિ અસંખ્યાતા કરાં ૧ સંખ્યા ન્યુન.

(૨) અનંતાના કેટલા પ્રકાર છે ? કયા કયા ?

જ: (૨) અનંતાના નવ પ્રકાર છે.

૧) જધન્ય પરિત અનંતા

૬) ઉત્કૃષ્ટ યુક્તા અનંતા

૨) મદ્યમ પરિત અનંતા

૭) જધન્ય અનંતાઅનંત

૩) ઉત્કૃષ્ટ પરિત અનંતા

૮) મદ્યમ અનંતાઅનંત

૪) જગન્ય યુક્તા અનંતા

૯) ઉત્કૃષ્ટ અનંતાઅનંત

૫) મદ્યમ યુક્તા અનંતા

(૩) કેટલા અને કયા પાલાનું માપ એકસરખું રહે છે ? શલાકા પાલાની લંબાઈ, પહોળાઈ અને ઊંડાઈ લખો.

જ: (૩) ૩ પાલાનું માપ એક સરખું રહે છે. ૧) શલાકા ૨) પ્રતિશલાકા ૩) મહાશલાકા.

લંબાઈ - પહોળાઈ - ૧ લાખ ચો. ઊંડાઈ - ૧ હજાર ચો.

(૪) અનંત કાળનું પરિભ્રમણ અટકાવવા શું કરીશું ?

જ: (૪) અનંત કાળનું પરિભ્રમણ અટકાવવા, પાપોથી બચવું, અનંત સંસારનો ભય પેદા કરવો, સમભાવ રાખવો તો જ જન્મ-મરણાના પરિભ્રમણ અટકાવી શકીશું.

(બ) ટૂંકમાં જવાબ લખો :

(૪)

(૧) છઠા અસંખ્યાતાનું નામ લખો. પહેલું અનંતુ કેવી રીતે ભણો ?

જ: (બ) (૧) અસંખ્ય અસંખ્યાતાની રાશીને પરસ્પર અભ્યાસ રૂપ ગુણતા ૧લું અનંતુ ભણો.

ઉત્કૃષ્ટ યક્તા અસંખ્યાતા છે.

(૨) ડાલાપાલ થોડામાં આવતા પાલા કયા આકારના છે ? આ થોડા કયા આગમમાં છે ?

જ: (૨) ધાન માપવાની પાલના આકારના ... આ થોડા અનુયોગ દ્વાર સૂત્ર પ્રમાણ પદમાં છે.

(૩) એક પલ્યોપમાં કેટલાં વર્ષ પસાર થઈ જય ? પલ્યોપમનું આચુ કોણું કોણું હોય ?

જ: (૩) અસંખ્ય વર્ષ પસાર થઈ જાય.

(૪) ઉત્કૃષ્ટ - યુક્તા અનંતા કેટલામો અનંતો છે ? અનંતાના પ્રકારમાં કઈ રાશિ નથી ?

જ: (૪) છઢો અનંતો છે.

(ક) ખાલી જગ્યા પૂરો :

(૫)

જ. (ક) (૧) અડધા યોજનની વેદિકા છે. કુલ ઊંડાઈ ૧૦૦૮૧ યોજન છે.

સાથે (૨) સંખ્યાતા આહિના ૨૧ બોલ છે. તેમાં મુખ્ય ત્રણા પ્રકાર છે.

(૩) ૧ સમયમાં નરકમાં અસંખ્ય નારકી નવી ઉત્પન્ન થઈ શકે છે.

(૪) પાણીના એક ટીપામાં અસંખ્ય પર્યાપ્તા જીવો હોય છે.

(૫) એક વખતની ક્ષણિક ક્ષમા અસંખ્યાત કાળ સુધીની શાતા અપાવી શકે છે.

પ્ર. : ૩ - પુદ્ગલ પરાવર્તનના આધારે લખો.

૧૫

(અ) (૧) પુદ્ગલ પરાવર્તનનું સ્વરૂપ કયા ગ્રંથમાં હોય છે ?

(૫)

જ: ૩ (અ)(૧) પાંચમો કર્મગ્રંથ પ્રવેશબંધ દ્વાર.

(૨) પુદ્ગલ વર્ગણા કયાં રહેલી છે ? જીવ કેટલી ગ્રહણ કરી શકે ?

જ: (૨) લોકમાં તે અનેક પ્રકારની છે. આઠ ગ્રાહ છે.

(૩) બાદર અને સૂક્ષ્મકાળ પુદ્ગલ પરાવર્તનમાં વધુ સમય કોણે લાગે ?

જ: (૩) વધુ સમય સૂક્ષ્મકાળ પુદ્ગલ પરાવર્તનને લાગે.

(૪) એક જવ સંસારકાળમાં વધુમાં વધુ કેટલી વાર આહારક શરીર મેળવી શકે છે ?

જ: (૪) વધુમાં વધુ જ વાર આહારક શરીર મેળવી શકે.

(૫) આપણે ત્રસપણે વૈકિય પુદ્ગલ પરાવર્તન ભૂતકાળમાં કેટલા કર્યા ?

જ: (૫) ત્રસપણે અનંતા વૈકિય પુદ્ગલ પરાવર્તન કર્યા.

(૬) નીચેના જીવો તે દંડકમાં રહીને સાતમાંથી કેટલા અને ક્યા પુદ્ગલ પરાવર્તન કરે છે ? (૨)

જવાબ: (૬)(૧) દેવતાના ૧૩ દંડકમાં

જ: (૧) ક પુદ્ગલ પરાવર્ત કરે, ઓદારિક વર્જને

(૨) પૃથ્વી, પાણી અને અર્જિન.

જ: (૨) પુદ્ગલ પરાવર્તન કરે (મન, વચન, ઐમનિક વર્જને)

(૩) વાયુકાયના દંડકમાં

જ: (૩) ખ પુદ્ગલ પરાવર્તન કરે. (મન, વચન, વર્જને)

(૪) તિર્યંચ પંચનિન્દ્રિયના દંડકમાં

જ: (૪) ઉ બધા જ પુદ્ગલ પરાવર્તન કરે.

(૫) ખાલી જગ્યા પૂરો :

(૨)

જવાબ (૫)(૧) ઓદારિક પુદ્ગલ પરાવર્તનના દંડક દસ છે.

સાથે (૨) વચન પુદ્ગલ પરાવર્તનના દંડક ૧૬ છે.

(૩) ઉ પુદ્ગલ પરાવર્તનમાં સૌથી થોડો કાળ કાર્મણા નો છે. સૌથી વધારે કાળ વૈકિય નો છે.

(૪) પુદ્ગલ પરાવર્તનના ચાર બેદ છે. દ્રવ્ય પુદ્ગલ પરાવર્તનના રૂ બેદ છે.

(૫) નીચેના બોલને ચાર પુદ્ગલ પરાવર્તન સૂક્ષ્મ કે બાદરમાં છૂટા પાડો. (૪)

જવાબ (૫)(૧) લોકમાં પરમાણુ દ્રવ્ય ઓદારિક વિગેરે એક જ રૂપે. જવાબ: સૂક્ષ્મ દ્રવ્ય પુ. પરાવર્તન

સાથે (૨) રસબંધના અધ્યવસાય વિના કમથી .

જવાબ: બાદર ભાવ પુદ્ગલ પરાવર્તન

(૩) લોકના પ્રદેશ કુમપૂર્વક.

જવાબ: સૂક્ષ્મ ક્ષેત્ર પુદ્ગલ પરાવર્તન

(૪) લોકના પરમાણુ દ્રવ્ય કોઈ પણ રૂપે.

જવાબ: બાદર દ્રવ્ય પુદ્ગલ પરાવર્તન

(૬) સર્વ જીવે કેટલા પુદ્ગલ પરાવર્તન કર્યા ? (૨)

પ્ર. : જ - આયુષ્યના ભાંગાના આધારે :

(૨×૩) (૬) ૧૩

(અ) (૧) આયુષ્યના ભાંગા કેટલા છે ? તેનું સૂત્ર અને પદ લખો.

જ: જ (અ)(૧) આયુષ્યના ભાંગા ૧૮૦૦ છે. તે પણયાણા સૂત્ર પદ ક છે.

(૨) આયુષ્યનો બંધ થયો એટલે શું ?

જ: (૨) આયુષ્ય બાંધવું એટલે આ ભવ પૂરો કરી આવતા ભવમાં ઉત્પન્ન થવા માટે જાતિ, ગતિ આદિ ક બોલ બાંધવા તે આયુષ્યબંધ છે.

(૩) ઉપકમની અપેક્ષાએ આયુષ્યબંધ કેટલા પ્રકારનો છે ? ક્યા ક્યા ?

જ: (૩) આયુષ્ય બંધના ર પ્રકાર છે. ૧) સોપક્ષમી ૨) નિરૂપક્ષમી.

(બ)(૧) માત્ર સંખ્યાતા જીવો કેટલા દંડકમાં ઉપજુ શકે છે ? (૫)

જ: (બ) (૧) સંખ્યાતા જીવો ૧૦ દંડકમાં ઉપજુ શકે છે.

(૨) સિદ્ધ ભગવાનમાં શા માટે અસંખ્યાતા કે અનંતા જીવો ઉપજુ શકતા નથી ?

જ: (૨) ગર્ભજ મનુષ્ય સંખ્યાતા છે માટે.

(૩) સિદ્ધ ભગવાન સંખ્યાતા ઉપજે છે. ઇતાં વર્તમાને સિદ્ધ અનંતા છે ? શા માટે ?

જ: (૩) જીવો અનંત કાળથી સિદ્ધ થાય છે, માટે અનંતા સિદ્ધ છે.

(૪) નીચેના જીવોમાં ક્યા પ્રકારનું આયુષ્ય હોય ? (૨)

૧) રત્નપ્રભાનું ૨) વ્રજધરસ્વામીનું ૩) ગાયનું ૪) પેપર લખનારનું

જ: (૫) ૧) નીરૂપક્ષમી ૨) નિરૂપક્ષમી ૩) બંને ૪) સોપક્ષમી

(૩) નીચેના જીવોમાં ક્યા પ્રકારનું આયુષ્ય હોય ?

	સંખ્યાતા	અસંખ્યાતા	અનંતા
જવાબ સાથે(૧) તમ તમા પ્રભા	☒	☒	☐
(૨) સૂક્ષ્મ વાયુકાય	☐	☒	☒
(૩) અનુતર વિમાનના દૈવ	☐	☒	☒
(૪) તીર્થય ગતિમાં.	☒	☒	☒

પ્ર. : ૫ -વિરહ પદના આધારે :

(3x2) ૧૨

(૧) વિરહ પડવો એટલે શું ? સમજવો

(૨)

જ: ૫ - (૧) કોઈ જીવ નવો જન્મતો ન હોય અથવા જૂનો જીવ મૃત્યુ પામીને જતો ન હોય તે કાળને વિરહ કાળ કહેવાય.

(૨) તીર્થકર અને તીર્થનો જગન્નથ, ઉત્કૃષ્ટ વિરહ લખો.

(૨)

જ: (૨) ૪.

૩.

તીર્થકર ભરત, દીર્ઘતમાં. | ૮૪,૦૦૦ વર્ષ ઝાડેરા | દેશો ઊણા ૧૮ કો.કો. સાગાર.

૪ તીર્થ ભરત, દીર્ઘતમાં. | ૬૩,૦૦૦ વર્ષ ઝાડેરા | દેશો ઊણા ૧૮ કો.કો. સાગાર.

(૩) ઉત્કૃષ્ટ વિરહ -૧ માસ, ઉ દિવસ, સંખ્યાતા હજાર વર્ષ, ૧૨ મુહૂર્ત. તેના નામ લખો. (૨)

જ: (૩) ૧ માસ = ૪થી નરકે

૭ દિવસ = નવીન સમકિત બીજુ નરકે

સંખ્યાતા હજાર વર્ષ = ત્રૈયેક બીજુ ત્રિકમાં

૧૨ મુહૂર્ત = મનુષ્ય ગર્ભજમાં પડે તો.

(૪) નીચેના પદના જ.ઉ. વિરહ કાળ લખો.

(૪)

જવાબ સાથે

જધન્ય

ઉત્કૃષ્ટ

૧) સમુચ્ચય ગ્રહણ. = ૧૫ દિવસ

૪૨ મહિના

૨) નવીન શ્રાવક = ૧ સમય

૧૨ દિવસ

૩) મહેન્દ્ર દેવલોક = ૧ સમય

૧૨ દિવસ, ૧૦ મુહૂર્તનું

૪) તીર્થય ગર્ભજ. = ૧ સમય

૧૨ મુહૂર્તનું

(૫) ઉત્કૃષ્ટ વિરહ લખો -

(૨)

જવાબ સાથે

જધન્ય

ઉત્કૃષ્ટ

૧) ભદ્ર, = ૧ સમય

સંખ્યાતા સો વર્ષનું

૨) સંમૂચ્છીમ તીર્થય = ૧ સમય

અંતર્મુહૂર્તનું

૩) મીઠું, = અંતર નથી

----

૪) આણત દેવલોક = ૧ સમય

સંખ્યાતા મહિના

પ્ર. : ૬ -સંસ્કાર વિભાગના આધારે : પ્રશ્નોના જવાબ લખો :

૧૦

આ) (૧) ક્યા અવગુણોથી દૂર રહેવું ?

(૨)

જ: ૬-(અ) (૧) નિંદા, ખોટી ખુશામત, ગુસ્સો, ચાડી-ચુગલી, કલેશ જેવા અવગુણોથી દૂર રહેવું.

(૨) લૂલો માફ કરવાથી શેનો લાભ મળે છે ?

(૨)

જ: (૨) કોઈની ભૂલ માફ કરવાથી તપ દ્વારા નિર્જરા તથા સંવરનો લાભ મળે છે.

(૩) વસ્તુ બગડે તો આત્માને નુકશાન કેટલું અને કેવી રીતે થાય ?

(૨)

જ: (૩) વસ્તુ બગડે તો આત્માને નુકસાન નથી, મનના ભાવ બગડે તો જ આત્માને નુકસાન થાય. વસ્તુ બગડે તો શોક કરવાથી અશાંતિ થાય, સંબંધોમાં તિરાદ પડે, ઘણાં કર્માનો બંધ થાય માટે શોક કરવો નહીં.

(૪) વચ્ચના ઘડતરથી કુંફ ફેણે ?

(૨)

જ: (૪) જતનાથી, જાગૃતિ સહિત બોતવાથી જીવ ચાર ધાતી કર્મ બાંધતો નથી, પૂર્વે બાંધેલા કર્મનો ક્ષય કરે છે. ચાર અધાતી કર્મ જ બંધાય છે. સંવર અને નિર્જરાનો લાભ મળે છે. મોક્ષમાર્ગની આરાધના થાય છે.

(બ) ખાલી જગ્યા પૂરો :

(૨)

જવાબ (બ) (૧) સમિતિ અને ગુપ્તિ થી આત્માનું જતન કરાય.

સાથે (૨) જે ભાવ બગડે તો આત્મા ને નુકશાન થાય.

(૩) ઈચ્છા મોહભાવના કરાણે થાય છે.

પ્ર. : ૭ -કથાના આધારે જવાબ લખો :

૧૦

(ક) (૧) જીવનું ભવ્ય સિદ્ધપણું સ્વાભાવિક છે કે પારિણામિક તે સમજાવો. (૩)

જ: (૧) જીવનું ભવ્ય સિદ્ધપણું સ્વાભાવિક છે. પારિણામિક નથી. જે લક્ષણ કે ગુણ કોઈ પણ પ્રકારના પરિવર્તન વિના સ્વાભાવિકથી જ હોય છે તેને સ્વાભાવિક કહે છે. જેમકે આત્મા, ચૈતન્ય વગેરે. કોઈ ભાવ કોઈ પણ પ્રકારના પરિવર્તનનથી પ્રાપ્ત થયો છે તે પારિણામિક છે. જેમકે બાટ્ય અવસ્થા, ચુવા અવસ્થા વગેરે આ દર્ઢિથી જીવનું ભવીપણું સ્વાભાવિક છે. તેમાં કદાપિ કોઈ પણ પરિવર્તન થતું નથી.

(૨) પ્રાણામાં દીક્ષાના નિયમો શું છે ? (૨)

જ: (૨) આ દીક્ષામાં તેઓ જેને જુએ ત્યાં પ્રણામ કરે. ઈન્દ્ર રાજા, કાગડા, સાર્થવાહ, ફૂતરા, ચાંડાળ વગેરે જ્યાં મને છે તેને પ્રણામ કરે છે.

(૩) જીવ પાંચ ઈન્દ્રિયને વશ થઈ શું બાંધે છે ? (૨)

જ: (૩) જીવ પાંચ ઈન્દ્રિયને વશ થઈ આચુષ્ય કર્મ છોડી બાકીના સાત કર્મની સ્થિતિ ઢીલી હોય તો ગાઢી કરે છે. થોડા કાળની સ્થિતિ હોય તો ઘણા કાળની સ્થિતિ કરે છે. મંદ રસવાળી હોય તો તીવ્ર રસવાળી કરે છે. આત્મપ્રેષેશી હોય તે બહુપ્રેષેશી કરે છે. અશાતા વેદનીય કર્મ વારંવાર બાંધે છે. ચાર ગતિઝપ સંસારમાં પરિભ્રમણ કરે છે.

(૪) તામલીએ કોના નિવેદનનો અસ્વીકાર કર્યો ? (૧)

જ: (૪) તામલીએ બલિયંચાની રાજધાનીમાં રહેનારા અસુરકુમાર દૈવ-દૈવીઓના નિવેદનનો અસ્વીકાર કર્યો.

(૫) ઈશાનેન્દ્રનું ભવિષ્ય શું છે ? (૧)

જ: (૫) ઈશાનેન્દ્ર દેવલોકમાંથી નીકળી મહાવિદેહમાં જન્મી મોક્ષમાં જશે.

(૬) જીવ ક્યા કરાણે ભારેપણાને પ્રાપ્ત કરે છે ? (૧)

જ: (૬) જીવ પ્રાણાતિપાત વગેરે ૧૮ પાપસ્થાનોનું સેવન કરીને ભારેપણાને પ્રાપ્ત થાય છે, સંસાર વધારે છે, પરિભ્રમણ કરે છે.

પ્ર. : ૮ -કાચના આધારે :

૧૦

(૧) પદ્માવતી રાણીએ કઈ કઈ વસ્તુઓ વોસિરાવી ? (૨)

જ: (૧) પદ્માવતી રાણીએ કુટુંબ સંબંધ, દેહ સંબંધ, પરિગ્રહ સંબંધ તેમજ આભવ, પરલબન પાપ વોસિરાવ્યા.

(૨) જીવરાશીનું કાવ્ય કોણે લખ્યું છે ? તે શું કહે છે ? (૨)

જ: (૨) જીવરાશીનું કાવ્ય “સમયસુંદરે” લખેલ છે. તે કહે છે જે સર્વ સંબંધો આદિને વોસિરાવે છે, તે પાપથી છૂટી મોક્ષ પ્રાપ્ત કરે છે.

(૩) એકેન્દ્રિય તેમજ વિકલેન્દ્રિયની જીવાયોનિ આવતી કરી લખો. (૪)

જ: (૩) સાત લાખ પૃથ્વીતણા, સાત અકાય,

સાત લાખ તેઉકાયના, સાતે વળી વાય .... તેમુજ ...

દશ લાખ પ્રત્યેક વનસ્પતિ, ચોંડ લાખ સાધારણા,

બે, તે, ચોરેદ્રિય જીવના, બે, બે લાક વિચાર ...તેમુજ ...

(૪) કરી પૂરી કરો : અણગળ ..... કેમ ભૂલે.

(૨)

જ: (૪) અણગળ આંધણ મેલિયાં, અણપૂંજ્યે ચૂલે,

અણસોયા કણ ઓરિયા, તેનાં પાપ કેમ ભૂલે ? ...તેમુજ ...

શ્રી ગ્રેટર બોમ્બાઈ વર્ધમાન સ્થાનકવાસી જૈન મહાસંગ્ઘ

Shree Greater Bombay Vardhman Sthanakvasi Jain Mahasangh-Mumbai સંચાલિત

માતુશ્રી મહિબેન મણશી ભીમશી છાડવા ધાર્મિક શિક્ષણ બોર્ડ - મુંબઈ

Matushree Maniben Manshi Bhimshi Chhadva - Dharmik Shikshan Board-Mumbai

વાર્ષિક પરીક્ષા જૈનશાળા/મહિલાઅંડળ/મિત્રઅંડળ/ચુવા-ચુવતી ગ્રુપનું પેપર

સવાલ સાથે

જવાબ પેપર

તા. ૦૮-૦૯-૨૦૧૭ • સમય: બપોરે ૮ થી ૧૨ • શ્રેણી ૧૧ • ગુણા : ૧૦૦

(Dharmik Shikshan Board Certificate Course Level : 11)

પ્ર. : ૧ - સામાયિક પ્રતિકમાગુના આધારે જવાબ લખો :

૧૫

(૧) કાઉસર્ગ શા માટે કરવામાં આવે છે ? તે લખો. તે માટે પાઠમાં આવતા અર્ધમાંધી શબ્દો પણ લખો.

જવાબ: (૧) ૧) પાપનું પ્રાયશ્ક્રિત કરવા માટે, ૨) આત્માને શુદ્ધ કરવા માટે, (૩) શલ્યોથી રહિત થવા માટે, ૪) પાપકર્મોનો નાશ કરવા માટે કાઉસર્ગ કરવામાં આવે છે. તે માટેના અર્ધમાંધી શબ્દો નીચે પ્રમાણે છે.

પાયચિહ્ન કરણોણાં, વિસોહી કરણોણાં, વિસલ્લી કરણોણાં, પાવાણાં કર્માણાં નિગધાયણ ટ્રાયે.

(૨) સાધુ-સાધ્વીજુને કેટલી અને કઈ કઈ પાઢિયારી વસ્તુ વહોરાવી શકાય તેના નામ લખો. અને તે વસ્તુ માટે વપરાતા અર્ધમાંધી શબ્દ લખો.

જ: (૨) પાઢિયારી વસ્તુઓ જે વહોરાવી શકાય તે - ક વસ્તુઓ નીચે પ્રમાણે છે :

૧) બાજોટ-પાટલા આદિ - પીઠ	૪) સંથારાએણાં - સંથારિયુ
૨) પાટ પાટિયું	- ફલગ
૩) શાયા, મકાન	- ઓસહ
	- સેજજા
	૫) બેસજજેણાં - લેસજ

(૩) આખા વર્ષ દરમ્યાન કરવામાં આવતા દેવસિય, રાઈય, પદ્ધતી, ચૌમાસી પદ્ધતી તથા સંવત્સરી પ્રતિકમણની સંખ્યા લખો. ચૌમાસી પદ્ધતી અને સંવત્સરી પ્રતિકમણ કયા મહિનાની કઈ તિથિએ કરવામાં આવે છે તે લખો.

જ: (૩) ગુજરાતી મહિના પ્રમાણે વર્ષના ૩૬૦ દિવસ ગણતાં

દેવસિય પ્રતિકમણા - ૩૩૫ પદ્ધતી પ્રતિકમણા : ૨૧

ચૌમાસી પદ્ધતી પ્રતિકમણા : ૩

સંવત્સરી પ્રતિકમણા - ૧ રાઈ પ્રતિકમણા : ૩૬૦

ચૌમાસી પદ્ધતી પ્રતિકમણા - કારતક સુદ પૂનમ, ફાગણ સુદ પૂનમ,
અષાઢ સુદ પૂનમ અને સંવત્સરી પ્રતિકમણા - બાદરવા સુદ પાંચમના દિવસે
કરવામાં આવે છે..

(૪) પ્રતિકમણ કયા કયા દોષ ટાળીને કરવાનું છે તે જણાવો.

જ: (૪) પ્રતિકમણા ૧૨૪ દોષ ટાળીને કરવાનું છે.

૮૮ અતિચારમાંથી જ્ઞાનના ૧૪ અતિચાર વર્જને - ૮૫ બચ્યા તે અતિચારનું
સેવન કર્યું તથા ૮ જ્ઞાનાચારના + ૮ દર્શનાચારના + ૮ ચારિત્રાચારના + ૧૨
તપાચારના + ૩ વીર્યાચારના એ ૩૮ બોલની આરાધના ના કરી હોય - તે
 $85+38=124$ દોષ ટાળીને કરવાનું છે.

(૫) પડિક્કમાભિ ..... અનિયાણો

જ: (૫) પડિક્કમાભિ સમણોડહં સંજય વિરય, પડિહ્ય, પરચક્ખાય, પાવક્ખમો અનિયાણો

પ્ર. : ૨ - ગુગસ્થાનના થોકડાના આધારે જવાબ લખો :

૪૦

(ક)(૧) સમકિતી જીવ કેટલા અને કયા કયા બોલમાં ઉત્પન્ન ના થાય ? કઈ શરતે ? (૧૫)

જવાબ: ક (૧) સમકિત પ્રાપ્ત થયા પહેલાં જો પરબ્રહ્મના આયુષ્યનો બંધ ન કર્યો હોય તો તે
સમકિતી જીવ નીચેના ૭ બોલમાં ઉત્પન્ન ના થાય. (૧) નરકનું આયુષ્ય
(૨) તિર્યાચનું આયુષ્ય (૩) ભવનપતિનું આયુષ્ય (૪) વાણિયંતરનું આયુષ્ય
(૫) જ્યોતિષીનું આયુષ્ય (૬) સ્ત્રીવેદ (૭) નપુંસકવેદ.

(૨) જે ગુણસ્થાનથી શુક્લધ્યાન શરૂ થાય છે તે ગુણસ્થાનના કયા કયા નામ છે તે લખો.
નામના કારણ દર્શાવો.

જ: (૨) શુક્લધ્યાન આઠમા ગુણસ્થાનથી શરૂ થાય છે. તેનું એક નામ છે નિવત્તિ બાદર ગુણસ્થાન કારણ કે આ ગુણસ્થાને સમ સમયવર્તી જીવોના પરિણામમાં નિવત્તિ એટલે કે લિંગનતા હોય છે અથવા બાદર સંજવલન કષાયનો ઉદય હોય છે. તેનું બીજું નામ અપૂર્વકરણ ગુણસ્થાન છે. કારણ કે જીવ આ ગુણસ્થાને પ્રતિસમય અનંતગુણ વિશુદ્ધિના પરિણામથી સ્થિતિધાત, રસધાત, અપૂર્વ સ્થિતિબંધ આદિ પાંચ અપૂર્વકરણ કરે છે. આવા પરિણામ પૂર્વે કદી નહોતા આવ્યા તે આવ્યા તેથી બીજું નામ અપૂર્વકરણ છે.

(૩) કયા ગુણસ્થાને મોહનીયની ૨૭ પ્રકૃતિનો ક્ષય અથવા ઉપશમ થાય છે ?
ત્યાં છેલ્લે ક્ષય થતી ૧૨ પ્રકૃતિના નામ લખો.

જ: (૩) નવમા ગુણસ્થાને મોહનીયની ૨૭ પ્રકૃતિનો ક્ષય અથવા ઉપશમ થાય છે. તેમાં છેલ્લે નવ પ્રકૃતિ - નવ નોકષાય - હાસ્ય, રતિ, અરતિ, ભય, શોક, દુગંધા, અન્નાયેદ, પુરુષયેદ, નાનુસકયેદ તથા સંજવલનના કોઘા, માન, માયા એ ત્રણ મળીને ૧૨ પ્રકૃતિનો ક્ષય કે ઉપશમ થાય છે.

(૪) દર્શન સપ્તક કોને કહે છે ? તેનો ઉપશમ કે ક્ષય ક્યારથી શરૂ થાય છે ?

જ: (૪) દર્શન સપ્તક એટલે દર્શન મોહનીયની $3 + \text{અનંતાનુબંધી} = 7$ પ્રકૃતિ. અર્થાત્ મિથ્યાત્વ મોહનીય, મિશ્ર મોહનીય, સમકિત મોહનીય તથા અનંતાનુબંધી કોઘા, માન, માયા, લોભ એ જ પ્રકૃતિના સંયોજનને દર્શન સપ્તક કહે છે. દર્શન સપ્તકનો ક્ષય કે ઉપશમ ચોથા ગુણસ્થાનથી શરૂ થાય છે.

(૫) કિયા દ્વાર લખો

જ: (૫) કિયા દ્વારા:

ગુણસ્થાન	કિયા	સમજણા
૧, ૨, ૩	૨૪	ઈરિયાવહિયા વર્જને
૪થા	૨૩	ઈરિયાવહિયા, મિચા દંસણ વતિયા કિયા વર્જને
પમાં	૨૨	ઉપરમાંથી ૧ અપરચક્ખાણ વતિયા કિયા વર્જને
કંઠામાં	૨૧	ઉપરમાંથી ૧ પરિગાહિયા કિયા વર્જને
૭ થી ૧૦માં	૧૫	ઉપરમાંથી કાઇયા વિ. પાંચ, ૧ આરંભિયા કિયા વર્જને
૧૧ થી ૧૩માં	૧	લાભે
૧૪મી ગુણસ્થાને		એકય નહિ.

(ખ) જવાબ લખો :

(૧૪)

(૧) કર્મભૂકત આત્મા લોકાંશે પહોંચે ત્યારે તેની ગતિને કોની કોની સાથે સરખાવી છે ?

જ: (૧) લોકાંશે જતા કર્મભૂકત આત્માની ગતિને બંધન મુક્ત એરંડબીજ, નિર્લેપ તુંબી, કોર્ણંક મુક્ત બાણ, દ્યંધનવહિન મુક્ત ધુમની સાથે સરખાવી છે. આ બધી વસ્તુની જેમ આત્મા પણ ઊર્ધ્વગતિમાં જ જાય છે અને સિદ્ધક્ષેત્રે પહોંચે છે.

(૨) કયા ગુણસ્થાને જીવ છે કર્મ જ બાંધે છે ? કયા કયા ?

જ: (૨) દસમા ગુણસ્થાને જીવ ક કર્મ બાંધે છે - જ્ઞાનવરણીય, દર્શનાવરણીય, વેદનીય, અંતરાય, નામ, ગોત્ર.

(૩) છ કર્મની ઉદ્દીરણા કયા ગુણસ્થાનક સુધી થાય છે ? તે છ કર્મના નામ લખો.

જ: (૩) આચુષ્ય અને વેદનીય વર્જને, જ્ઞાનાવરણીય, દર્શનાવરણીય, મોહનીયનામ, ગોત્ર અને અંતરાય એ છ કર્મની ઉદ્દીરણા ૧૦મા ગુણસ્થાન સુધી થાય છે.

(૪) કેટલા પરિષહ જીવને ૧૪મા ગુણસ્થાન સુધી લાભે ? કયા કયા ?

જ: (૪) વેદનીયના ૧૧ પરિષહ જીવને ૧૪મા ગુણસ્થાન સુધી લાભે. એક સમયે દ વેદે. તે પરિષહના નામ : (૧) ક્ષુધા (૨) તૃષ્ણા (૩) શીત (૪) ઉષણ (૫) દંશમસગ (૬) ચર્યા, (૭) સેજા (૮) વધ (૯) રોગ (૧૦) તૃણસપર્શ (૧૧) મેલ.

(૫) બીજા ગુણસ્થાને જીવના ભેદ કેટલા ? કયા કયા ?

જ: (૫) બીજા ગુણસ્થાને જીવના ક ભેદ : બેઈન્ડ્રિય, તેઈન્ડ્રિય, ચોરેન્ડ્રિય, અસંજી પંચેન્ડ્રિય એ ચારના અપર્યાપ્તા અને સંજી પંચેન્ડ્રિયના અપર્યાપ્તા અને પર્યાપ્તા મળીને ક ભેદ લાભે.

(૬) બીજા ગુણસ્થાને જીવને ઉપયોગ કેટલા અને કયા કયા ? યોગ કેટલા ?

જ: (૬) બીજા ગુણસ્થાને જીવને ઉપયોગ - ક : ૩ અજ્ઞાન અને ૩ દર્શન.
યોગ : ૧૦ યોગ

(૭) અંતરદ્વાર લખો.

જ: (૭) અંતરદ્વાર : ૧૧ા ગુણસ્થાને જધ. અંતમુહૂર્ત ૩ - કક સાગાર ઝાંઝેરાનું
બીજાથી ૧૧મા ગુણસ્થાનનું અંતર જધ. અંત, ૩ - દેશે ઉણુ અર્ધપુષ્ટગાલ.
૧૨, ૧૩, ૧૪મા ગુણસ્થાને આંતરુ નથી. એ એક જીવ આશ્રી.

(૮) જવાબ લખો : કોઈ પણ ૧૧ : (૧૧)

(૧) ૧૧મા ગુણસ્થાનની માર્ગણા જણાવો.

જ: (૧) ૧૧મા ગુણસ્થાને જીવને ચદવું નથી. પડે તો એટલે કે સ્થિતિ પૂર્ણ થયે ૧૦મા
ગુણસ્થાને આવે અને કાળ કરે તો દેવલોકમાં જાય એટલે જ્યે ગુણસ્થાને આવે.

(૨) ૧૨મા ગુણસ્થાને યોગ કેટલા હોય ?

જ: (૨) ૧૨મા ગુણસ્થાને યોગ : ૪ મનના, ૪ વચનના, ૧ ઓદારિક કાચયોગ.

(૩) શુક્લ લેશયાના ગુણસ્થાનક કયા ?

જ: (૩) શુક્લ લેશયાના ગુણસ્થાનક ૧ થી ૧૩.

(૪) શુક્લ ધ્યાનના ગુણસ્થાનક કયા ? ૩૨ લાખ જીવાયોનિ અને ૧૮ દંડક કયા ગુણસ્થાને હોય ?

જ: (૪) શુક્લ ધ્યાનના ગુણસ્થાનક ૮ થી ૧૪. ૩૨ લાખ જીવાયોનિ અને ૧૮ દંડક બંને
૨૩ ગુણસ્થાને.

(૫) ક્ષાયિક સમકિતના ગુણસ્થાનક કયા કયા ?

જ: (૫) ક્ષાયિક સમકિતના ગુણસ્થાનક ૪ થી ૧૪.

(૬) સર્વથી થોડા જીવ કયા ગુણસ્થાને હોય ?

જ: (૬) સર્વથી થોડા જીવ ૧૧મે ગુણસ્થાનકે હોય.

(૭) પ્રથમ ત્રણ ૪ સંધયણ કયા ગુણસ્થાને હોય ?

જ: (૭) પ્રથમ ૩ જ સંધયણ ૧૧મા ગુણસ્થાનકે હોય.

(૮) ૧૮૦ સંધયણ નિયમા કોને હોય જ ?

જ: (૮) ૧૮૦ સંધયણ નિયમા ક્ષપક શ્રેણી માંડવાવાળાને હોય.

(૯) વિભંગજ્ઞાનના ગુણસ્થાનક કયા કયા ?

જ: (૯) વિભંગજ્ઞાનના ગુણસ્થાનક ૧૮૦ અને ૩૪૦.

(૧૦) અણાહારકના ગુણસ્થાનક કયા કયા ?

જ: (૧૦) અણાહારકના ગુણસ્થાનક ૧, ૨, ૪, ૧૩, ૧૪મું.

(૧૧) શાશ્વત ગુણસ્થાનક કયા કયા ?

જ: (૧૧) શાશ્વત ગુણસ્થાનક ૧, ૪, ૫, ૬, ૧૩મું

(૧૨) દંડા ગુણ, આવેલો જીવ ૧૪ રાજલોકમાંથી કયા ક્ષેત્રને સ્પર્શો ?

જ: (૧૨) દંડા ગુણસ્થાને આવેલો જીવ વપ્રા, સલિલાવતી વિજયથી ૫ અનુતર વિમાન
સુધી સ્પર્શો.

પ્ર. : ૩ -જીવ પરિગ્રામ પદ - અજીવ પરિગ્રામ પદના આધારે જવાબ લખો :

૧૫

(ક) (૧) ૨૪ દંડકના જીવના કુલ પરિગ્રામ કેટલા અને કયા કયા તે વિસ્તારથી જણાવો. (૮)

જ: (ક) (૧) ૨૪ દંડકના કુલ જીવ પરિગ્રામ ૫૦ છે.

૪ ગતિ, ૫ + ૧ ઈન્ડ્રિય, કખાય ૪ + ૧, લેઝ્યા ૬ + ૧, યોગ ૩ + ૧,

ઉપયોગ ૨, જ્ઞાન ૫ + ૩, દંડિ ૩, ચારિત્ર ૫ + ૧ + ૧, વેદ ૩ + ૧.

કુલ બધાં મળીને ૫૦ છે.

(૨) અજીવ પરિણામ એટલે શું ? તેના પરિણામના બેદ કેટલા અને ક્યા ક્યા છે ?

જઃ (૨) અજીવમાં બંધન, ગતિ, વર્ષા, ગંધ વગેરે અવસ્થાઓ દ્વારા થતાં પરિણામોને અજીવ પરિણામ કહે છે. તેના ૧૦ બેદ છે. (૧) બંધન પરિણામ (૨) ગતિ પરિણામ (૩) સંસ્થાન પરિણામ (૪) બેદ પરિણામ (૫) વર્ષા પરિણામ (૬) ગંધ પરિણામ (૭) રસ પરિણામ (૮) સ્પર્શ પરિણામ (૯) અગુરુ લઘુ પરિણામ (૧૦) શબ્દ પરિણામ.

(૭) જવાબ લખો : કોઈ પાગ સાત : (૭)

(૧) પરમાણુ પુદ્ગલના પ્રકાર ક્યા ક્યા છે ?

જઃ (૮): (૧) પરમાણુ પુદ્ગલના બે પ્રકાર છે - રૂષ અને સ્નિગ્ધ.

(૨) પ ગુણ રૂષનું બંધન કેટલા ગુણ રૂષ સાથે થઈ શકે ?

જઃ (૨) પ ગુણ રૂષનું બંધન ૭, ૮, ૯ કે તેથી વધુ ગુણ રૂષ સાથે બંધન થાય.

(૩) વર્ષા પરિણામ એટલે શું ?

જઃ (૩) મૂળ વર્ષા પાંચ છે : કાળો, નીલો, ધોળો, પીળો, રાતો. બે કે તેથી વધુ વર્ષાના સંચોજનથી જે અનેક વર્ષા બને છે તે વર્ષા પરિણામ.

(૪) દ્વેક દેખાતા પુદ્ગલમાં ક્યા ક્યા વર્ષા હોય ?

જઃ (૪) દ્વેક દેખાતા પુદ્ગલમાં પાંચેય વર્ષા - કાળો, ધોળો, પીળો, નીલો, રાતો હોય છે.

(૫) ઉત્કારિકા બેદનું એક ઉદાહરણ લખો.

જઃ (૫) મસૂર, મગ, અડદની ફળી વગેરે સૂક્કાવાથી તેમાંથી દાણા ઉછળીને બહાર પડે છે તે ઉત્કારિકા બેદ.

(૬) કાગડામાં જ્ઞાન પરિણામ ક્યા ક્યા હોય ?

જઃ (૬) કાગડો એટલે તિર્યચ પંચેન્દ્રિય - તેમાં ૩ જ્ઞાન + ૩ અજ્ઞાન = ૬ બેદ હોય.

(૭) ગ્રીજુ ત્રૈવેયકના દેવમાં વેદ પરિણામ ક્યા ક્યા ?

જઃ (૭) ગ્રીજુ ત્રૈવેયકના દેવમાં વેદ પરિણામ ૧ - પુરુષવેદ હોય.

(૮) આંખની કીકીમાં ક્યો સ્પર્શ છે ?

જઃ (૮) આંખની કીકીમાં સ્નિગ્ધ સ્પર્શ છે.

પ્ર. : ૪ - કથાના આધારે જવાબ લખો :

૧૦

(૧) મહાશતક અને તેની દરેક પત્નીના કેટલા કેટલા ગોકુળ હતા ? (૨)

જઃ (૧) મહાશતકના ૮ ગોકુળ હતા. રેવતી પાસે તેના વ્યક્તિગત ૮ ગોકુળ હતા અને મહાશતકને બીજુ ૧૨ પત્ની હતી. તે દરેકની પાસે ૧-૧ ગોકુળ હતા.

(૨) મહાશતકને કેટલા ક્ષેત્રનું અવધિજ્ઞાન થયું હતું ? (૨)

જઃ (૨) મહાશતકને અવધિજ્ઞાનવરણીય કર્મના ક્ષ્યોપશમથી અવધિજ્ઞાન ઉત્પન્ન થયું હતું. તે અવધિજ્ઞાનથી તે પૂર્વ, પશ્ચિમ, દક્ષિણ દિશામાં એક હજાર યોજન સુધીના લવણાસમુદ્રના ક્ષેત્રને, ઉત્તર દિશામાં ચુલહિમંત પર્વત સુધીના ક્ષેત્રને, ઊર્ધ્વ દિશામાં સૌધર્મ દેવલોક સુધી અને અધો દિશામાં પ્રથમ રતનપ્રભા નરકના ૮૪૦૦૦ વર્ષની સ્થિતિવાળા લોતુપાચ્યાત નામના નરકાવાસ સુધીના ક્ષેત્રને જાણી અને જોઈ શકતા હતા.

(૩) બંને માંદીપુત્રોમાંથી કોણે દીક્ષા લીધી ? (૨)

મૃત્યુ પછી ક્યાં અને કેટલી સ્થિતિએ ઉત્પન્ન થયા ?

જઃ (૩) બંને માંદીપુત્રોમાંથી જિનપાલે દીક્ષા લીધી. મૃત્યુ પછી સુધર્મ કલ્પમાં બે સાગરની સ્થિતિવાળા દેવરૂપે ઉત્પન્ન થયા.

(૪) રક્ષાની માંગણી કરવા ગયેલા માંદીપુત્રોને શૈલક્યક્ષે શું જવાબ આપ્યો ? (૨)

જઃ (૪) રક્ષાની માંગણી કરવા ગયેલા માંદીપુત્રોને શૈલક્યક્ષે કહ્યું, “તમે જ્યારે મારી સાથે લવણાસમુદ્રમાં મદ્યમાર્ગ પસાર કરતા હશો ત્યારે પાપિણી, ચંદ, રૂદ્ર અને સાહસિક સ્વભાવવાળી હેવી તમને કઠોર, કોમળ, અનુકૂળ અને પ્રતિકૂળ મોહજનક

ઉપસર્ગોથી ઉપસર્ગ કરશો. તમને ડગાવવાનો પ્રયત્ન કરશો. જો તમે દેવીની વાત સાંભળશો અને તેની તરફ જોશો તો હું તમને પીઠ પરથી નીચે ફેંકી દઈશ. જો તમે તેની વાતનો આદર નહીં કરો, એની સામે જોશો નહીં તો હું તમને રત્નદ્વીપની દેવીના હાથમાંથી મુક્ત કરાવીશ.”

(૫) રેવતીએ દાડના નશામાં ઉંમદ બનીને મહાશતકને શું શું કહ્યું ? (૨)

જઃ (૫) રેવતીએ દાડના નશામાં ઉંમદ બની મહાશતકને કહેવા લાગી, “ધર્મ, પુણ્ય, સ્વર્ગ તથા મોક્ષની કામના, ઈરછા અને ઉત્કર્ષા રાખનારા શ્રમણોપાસક મહાશતક ! તમે મારી સાથે મનુષ્ય સંબંધી વિપુલ વિષયસુખ કેમ ભોગવતા નથી ? હે દેવાનુપ્રિય ! તમે ધર્મ, પુણ્ય, સ્વર્ગ તથા મોક્ષથી શું પ્રાપ્ત કરશો ? તમને પ્રતપાલનના ફળ સ્વરૂપે વિલાસથી અધિક શું મળશો ?

પ્ર. : ૫ -સંસ્કાર વિભાગના આધારે જવાબ લખો : (કોઈ પાણ પાંચ)

૧૦

(૧) નાના જ્યારે અવિનય કરે ત્યારે વડીલોએ શું ના વિચારાય ? તુ મુદ્દા લખો.

જઃ ૫- (૧) નાના જ્યારે અવિનય કરે ત્યારે વડીલોએ આમ ના વિચારાય -

- ૧) મેં ધણાં કષ્ટો સહન કરી ભણાવ્યા - ગણાવ્યા છતાં મારી સાથે આવું વર્તન કરે છે ?
- ૨) હું કહું તે કેમ ના માને ? મારી સામું કેમ બોલે ?
- ૩) કોઈ પણ કાર્ય મને પૂછ્યા વગર કેમ કરે ?
- ૪) હિત માટે કહેવા છતાં પણ હિતશિક્ષા સાંભળવા કોઈ તૈયાર નથી.
- ૫) મારી બધી અપેક્ષાઓ અને આશાઓ પર પાણી ફરી વળ્યું છે.
- ૬) પુત્રવધૂ આવ્યાં ત્યારથી ધરમાં શાંતિ નથી.

(૨) નાનાને જ્યારે વડીલો પ્રત્યે અણાગમો આવે ત્યારે નાનાએ શું વિચારવું ? તુ મુદ્દા લખો.

જઃ (૨) નાનાને જ્યારે વડીલો પ્રત્યે અણાગમો આવે ત્યારે વિચારવું -

- ૧) વડીલોને સમાધિ આપીશ તો જીવન સફળ થશે. વડીલોના હૃદય બાળીશ તો અશાંતિ થશે.
  - ૨) વડીલોના હૈયામાં નાનાનું હિત જ હોય છે. તેમની અમીદદિલ્લિથી કામ પાર પડે.
  - ૩) વડીલોના અવિનય કે અનાદરથી નીચ ગોત્ર કર્મ બંધાય.
- નીચું કુળ : નોકરપણું મળે. વડીલોના વિનય અને આદરથી ઉચ્ચ ગોત્ર બંધાય.

ઊંચું કુળ : દેવ, ગુરુ, ધર્મ, લભ્ય અને ધનસંપત્તિ મળે.

- ૪) માત્ર અશુભ કર્મોને કારણો જ વડીલોના વિચાર મારાથી વિરુદ્ધ છે.
- ૫) વડીલો ભૂલ બતાવીને ઉપકાર જ કરે છે. મારા કામમાં સુધારો થાય છે.
- ૬) વડીલોનો સ્વભાવ ના જોવાય. તેમના ઉપકારનો વિચાર કરાય. પરસ્પરના વિનય વ્યવહારોથી શાંતિ રહે છે.
- ૭) સતી અંજના, સતી ચંદ્રનબાળા વગેરે કટુવચન સહન કરીને મોક્ષે ગયાં. મારે પણ તેમના જેવું બનવું છે.

(૩) અનંત ભવિષ્યને સુધારવા શું વિચારવું જોઈએ ? તુ મુદ્દા લખો.

જઃ (૩) અનંત ભવિષ્યને સુધારવા માટે વિચારવું કે ભવિષ્યને સુધારવાને સુધારવાનો મોક્ષ હજુ હાથમાં છે. મારું જીવન ના બગડે અને મૃત્યુને મહોત્સવ બનાવી શકું તે માટે વિચારવું કે -

- ૧) સમય ના બગાડું, જીવન ન બગાડું.
- ૨) શરીર ના બગાડું, મન ન બગાડું.
- ૩) સંતાનોને ના બગાડું, સંબંધો ના બગાડું.

- ૪) પૈસા ના બગાડું,   પુણ્ય ના બગાડું.
 ૫) સંસ્કાર ના બગાડું,   ધર્મ ના બગાડું.
 ૬) ભાવ ના બગાડું,   મૃત્યુ ના બગાડું.

(૪) કોધને શૂન્ય કરવા શું કરવું જોઈએ ? ત મુદ્દા લખો

જ: (૪) કોધને શૂન્ય કરવા :

- ૧) માલિકીભાવને છોડું, આવશ્યકતાને ઘટાડું
- ૨) ઈરદ્ધાઓને ઘટાડું, અપેક્ષાઓને તોડું
- ૩) સમયની પકડ ના રાખવું, સમય, ક્ષેત્ર, સંયોગ અને કામ બદલું
- ૪) વસ્તુ ઓછી-વધુ ન ચલાવું તો શરીર, મન અને આત્માનું નુકસાન થાય.
- ૫) ઉતાવળ ના કરું, બીજાને પહેલાં કરવા દઉં.
- ૬) અવાજ ધીમો રાખું, મોન રાખું.

(૫) માનને વિનયભાવથી જીતવાના ત મુદ્દા લખો.

જ: (૫) માનને વિનયભાવથી જીતવા વિચારવું કે -

- ૧) મને જે મજ્યું તે મારું નથી. પહેલાં હતું નહિ. પછી રહેવાનું નથી.
- ૨) આત્મપ્રશંસા ના કરું, પરનિંદા ના સાંભળું.
- ૩) હુકમો ના ચલાવું, પરિસ્થિતિ સ્વીકારું.
- ૪) યોગ્ય પાત્રને પ્રોત્સાહન આપું, પુણ્યને પડછાયો માનું.
- ૫) પ્રશંસાને કીચદ માનું ! વિનયને વર્દ્ધમાન બનાવું.
- ૬) ઉપકારીના ઉપકાર પ્રગટ કરું, અપકારી પર ઉપકાર કરું.

(૬) હુકમો ન ચલાવું, પરિસ્થિતિ સ્વીકારું – સમજાવો.

જ: (૬) હુકમો કરવામાં માન પોધાય છે. આપણો અધિકાર હોય, મોટા હોઈએ તો પણ હુકમો ચલાવ્યા વિના પ્રેમ, મીઠાશ અને નરમાશથી બીજાં પાસેથી કામ લઈ શકાય છે. તિરસ્કાર ભરેલાં કે નિશ્ચયકારી વચનો બોલવાં નહિ. બીજાંને નીચું ના જોવડાવું. માનથી બચવા ગમે તે પરિસ્થિતિ સ્વીકારવી પણ હુકમો ચલાવવા નહિ.

પ્ર. : ૬ -પાદપૂર્તિ કરો :

૧૦

(૧) ધન્ય ધન્ય ..... ઉડાવે.

જ: (૧) ધન્ય ધન્ય મેતારાજ મુનિને, વાંટી વાધર શિર પર કસીને,
 ઝીલે સમર્થ સૂર, કર્યા કર્મ યક્યૂર...મહાસંત...કચારે થદ્ધિંશુ...
 ઊંડી ઝીણામાં જેને નંખાવે, વળી ગર્દન અસિથી ઉડાવે.

(૨) દુઃખથી ..... ખોલે.

જ: (૨) દુઃખથી બચવા માર્ગ મને ત્યાં, એકેચ ના જડતો તો,
 ધેતરણીનાં પાણી પીવા ત્યાં, હવે નથી જવું...ના રે ના...
 પાપ કરે તે નરકે જાય, આગમકારો બોલે.

(૩) પ્રભુનું ..... સ્વાનુભવ કરવા ..... જીવવું છે.

જ: (૩) પ્રભુનું કહ્યું કરવા, દુનિયાથી જુદું જીવવું છે...
 અનુભવ કહે છે, ગુરુસાથી થાય છે, ભવી કહે છે ધીરજથી થાય છે,
 અનુભવનો સ્વાનુભવ કરવા... દુનિયાથી જુદું જીવવું છે.

(૪) નાટકિયા ..... ટળવાનો !

જ: (૪) નાટકિયા જેવું છે હે પ્રભુ, આખું જીવન મારું,
 પોપટની માફક ઉચ્ચારું, નામ પ્રભુ હું તારું
 જગ્મ-મરણાનો ફેરો મારો, કેમ કરી ટળવાનો !

“જ્ય જિનેન્ડ્ર”

શ્રી ગ્રેટર બોમ્બાઈ વર્ધમાન સ્થાનકવાસી જૈન મહાસંગ્ઘ

Shree Greater Bombay Vardhman Sthanakvasi Jain Mahasangh-Mumbai સંચાલિત

માતુશ્રી મણિબેન મણશી લીમશી છાડવા ધાર્મિક શિક્ષણ બોર્ડ - મુંબઈ

Matushree Maniben Manshi Bhimshi Chhadva - Dharmik Shikshan Board-Mumbai

વાર્ષિક પરીક્ષા જૈનશાળા/મહિલામંડળ/મિત્રમંડળ/ચુવા-યુવતી શુપનું પેપર

તા. ૦૮-૦૧-૨૦૧૭ • સમય: બપોરે ૮ થી ૧૨ • શ્રેણી ૧૨ • ગુણ: ૧૦૦

સવાલ સાથે

જવાબ પેપર

(Dharmik Shikshan Board Certificate Course Level : 12)

પ્ર. : ૧ - મોટા બાસઠિયાના આધારે નીચેના પ્રશ્નોના જવાબ લખો :

૩૫

- (ક) (માત્ર અંકમાં કોઈ પણ આઈ) (૮)
 (૧) તેઉકાય (૨) મતિજ્ઞાની (૩) ચરમ (૪) સંમૂર્ચિષ્મ (૫) પર્યાપ્તા (૬) અણાહારક (૭) સંજતાસંજતિ (૮) મનયોગી (૯) માન કખાય (૧૦) અવધિદર્શની

જ: (ક)

	બોલનું નામ	જીવનાભેદ	ગુણાસ્થાન	યોગ	ઉપયોગ	લેશ્યા
૧	તેઉકાય	૪ સૂક્ષ્મ ૨ બાદર ૨	૧	૩	૩	૩ પ્રથમ
૨	મતિજ્ઞાની	૬	૧૦=૧, ૩, ૧૩મું, ૧૪મું વર્જને ૧૦=૨, ૪થી ૧૨	૧૫	૭	૬
૩	ચરમ	૧	૧૪	૧૫	૧૨	૬
૪	સંમૂર્ચિષ્મ મનુષ્ય	૧	૧લું	૩	૪	૩ પ્રથમ
૫	પર્યાપ્તા	૭	૧૪	૧૫	૧૨	૬
૬	અણાહારક	૮	૫(૧, ૨, ૪, ૧૩, ૧૪)	૧	૧૦	૬
૭	સંજતાસંજતિ	૧	૧-પાંચમું	૧૨	૬	૬
૮	મનયોગી	૧	૧૩ પ્રથમના	૧૪	૧૨	૬
૯	માનકખાય	૧૪	૮ પ્રથમ	૧૫	૧૦	૬
૧૦	અવધિદર્શની	૨ સંજીવિના	૧૨ પ્રથમ	૧૫	૧૦	૬

(ખ) સંપૂર્ણ બાસઠિયો લખો : (કોઈ પણ ચાર) : (૮)

(૧) એકેન્દ્રિય (૨) સૂક્ષ્મ (૩) સમુચ્ચય જ્ઞાની (૪) નરક ગતિ (૫) વૈકિય શરીર.

જ: (ખ) (૧) એકેન્દ્રિય : જીવના ભેદ - ૪ (૧) સૂક્ષ્મ એકેન્દ્રિયની અપર્યાપ્તો અને પર્યાપ્તો. બાદર એકેન્દ્રિયની અપર્યાપ્તો અને પર્યાપ્તો.)

ગુણાસ્થાન-૧લું પ્રથમ, જોગ-૫ (૧ ઓદારિક, ૨-ઓદા, મિશ્ર, ૩. ધૈક્ષિક-૪, ધૈક્ષિક મિશ્ર, ૫. કાર્મણા કાય યોગ.) ઉપયોગ-૩ - (૨ અજ્ઞાન અને ૧. અચ્યુત્કૃદર્શન.) લેશ્યા-૪ પ્રથમ.

(૨) સૂક્ષ્મ : જીવના ભેદ - ૨ (સૂક્ષ્મ એકેન્દ્રિયને અપર્યાપ્તો અને પર્યાપ્તો.) ગુણાસ્થાન-૧લું, જોગ-૩ (૨ ઓદારિકના, ૧ કાર્મણાનો) ઉપયોગ-૩ (બે અજ્ઞાન, ૧ અચ્યુત્કૃદર્શન) લેશ્યા - ૩ પ્રથમ.

(૩) સમુચ્ચય જ્ઞાની : જીવના ભેદ ક (બે ઈન્દ્રિય, તેઈન્દ્રિય, ચૌરેન્દ્રિય, અસંજી પંચેન્દ્રિયના અપર્યાપ્તા અને સંજી પંચેન્દ્રિયના અપર્યાપ્તા અને પર્યાપ્તા.) ગુણ-૧૨ (૧લું અને તૃજું વર્જને) જોગ-૧૫, ઉપયોગ-૮ (૩ અજ્ઞાન વર્જને) લેશ્યા-ક.

(૪) નરકગતિ : જીવના ભેદ-૩ (સંજી પંચેન્દ્રિયનો અપર્યાપ્તો અને પર્યાપ્તો અસંજી પંચેન્દ્રિયનો અપર્યાપ્તો.) ગુણાસ્થાન-પ્રથમ-૪, જોગ-૧૧ (૪ મનના, ૪ વચનના, ૧ ધૈક્ષિક, ૧ ધૈક્ષિક મિશ્ર, ૧ કાર્મણા કાયયોગ.) ઉપયોગ-૮ (૩ જ્ઞાન, ૩ અજ્ઞાન, ૩ દર્શન.) લેશ્યા-૩ પ્રથમ.

(૫) વૈક્રિય શરીર : જીવના બેદ-૪, (સંઝીના અપર્યાપ્તા, પર્યાપ્તા, અસંજી પંચે.નો અપર્યાપ્તો, બાદર એકે નિંદ્રિયનો પર્યાપ્તો.) ગુણ-૭ પ્રથમ. જોગ-૧૨ (૨ આહારકના, ૧ કાર્મણાનો વર્જને) ઉપયોગ-૧૦ (કેવળના બે વર્જને) લેશ્યા ક. ગ) માર્ગા પ્રમાણે લખો : (૬)

જવાબ સાથ	(૧) અભવ્યમાં ઉપયોગ	જ : અભવ્યમાં ઉપયોગ = ૫
	(૨) આહારકમાં ગુણસ્થાનક	જ : આહારકમાં ગુણસ્થાનક = ૧૩ પ્રથમ
	(૩) સાસ્વાદન સમકિતીમાં જીવના બેદ	જ : સાસ્વાદન સમકિતીના જીવના બેદ = ૫
	(૪) વીતરાગીમાં લેશ્યા	જ : વીતરાગીમાં લેશ્યા = ૧ શુકલ
	(૫) ચક્ષુદર્શનીમાં જોગ	જ : ચક્ષુદર્શનીમાં જોગ = ૧૪
	(૬) દેવીમાં લેશ્યા.	જ : દેવીમાં લેશ્યા = ૪

(૭) અલ્પબહુત્વ લખો (કોઈ પાણ ચાર) : (૮)

(૧) સમકિત દ્વાર

જ: (૧) સર્વથી થોડા સાસ્વાદન સમકિતી (અસંખ્યાતા)

તેથી ઉપશમ સમકિતી સંખેજજગુણા

તેથી મિશ્રદર્ઘિ અસંખાજજગુણા

તેથી ક્ષયોપશમ અને વેદક સમકિતી માંહોમાંહે તુલ્ય અને અસંહેતગુણા

તેથી ક્ષાચિક સમકિતી અનંતગુણા

તેથી સમુચ્ચય સમકિતી વિશેષાધિક

તેથી મિથ્યાત્વદર્ઘિ અનંતગુણા.

(૨) સંજયદ્વાર

જ: (૨) સર્વથી થોડા સૂક્ષ્મસંપરાય ચારિત્ર (સંખ્યાતા)

તેથી પરિહાર વિશુદ્ધ ચારિત્રી સંખ્યાતગુણા

તેથી ચથાખ્યાત ચારિત્રી સંખ્યાતગુણા

તેથી છેદોપસ્થાપનીય ચારિત્રી સંખ્યાતગુણા

તેથી સંજતિ વિશેષાધિક

તેથી સંજતાસંજતિ અસંખ્યાતગુણા

તેથી નોસંજતિ નોઅસંજતિ, નોસંજતાસંજતિ અનંતગુણા.

તેથી અસંજતિ અનંતગુણા.

(૩) સમુચ્ચય કેવળી

જ: (૩) સર્વથી થોડા જુગલિયા

તેથી સંમૂર્ચિષ્મ મનુષ્ય અસંખ્યાતગુણા

તેથી અસંજી તિર્યચ પંચેન્દ્રિય અસંખ્યાતગુણા

તેથી સમુચ્ચય કેવળી વિશેષાધિક

(૪) ગતિદ્વાર

જ: (૪) સર્વથી થોડી મનુષ્યાણી (સંખ્યાતી)

તેથી સંમૂર્ચિષ્મ મનુષ્ય અસંખ્યાતગુણા

તેથી નારકી અસંખ્યાતગુણા

તેથી તિર્યચાણી અસંખ્યાતગુણા

તેથી દેવતા અસંખ્યાતગુણા

તેથી દેવી સંખ્યાતગુણી

તેથી સિદ્ધભગવંત અનંતગુણા, તેથી તિર્યચ અનંતગુણા.

(૫) જ્ઞાનદ્વાર

જ: (૫) સર્વથી થોડા મનઃપર્યવ સંઝી સંખ્યાતા. તેથી અવધિજ્ઞાની અસંખ્યાતગુણા. તેથી-૨

૩) મતિજ્ઞાની ને શ્રુતજ્ઞાની માંહોમાંહી તુલ્યને વિશેષાધિક, ૪) તેથી વિભગ્નજ્ઞાની અસંખ્યાતગુણા. ૫) કેવળજ્ઞાની અનંતગુણા. ૬) તેથી સમુચ્ચય જ્ઞાની વિશેષાધિક.

૭) તેથી મતિ અજ્ઞાની, શ્રુત અજ્ઞાની તથા અજ્ઞાની માંહોમાંહી તુલ્ય અને અનંતગુણા.

(ચ) માર્ગા પ્રમાણે લખો : (૫)

(૧) તિર્યંચ પંચેન્દ્રિયને કેટલા ઉપયોગ હોય ? શા માટે ?

જ: (૧) તિર્યંચ પંચેન્દ્રિયને એ ઉપયોગ હોય કારણ કે તિર્યંચગતિમાં સંજી પંચે.ને સમકિતીને અવધિજ્ઞાન કે મિથ્યાત્વીને વિભંગજ્ઞાનીને પ્રાપ્તિ થઈ શકે છે માટે.

(૨) સાસ્વાદન સમકિતીમાં જોગ કેટલા ? શા માટે ?

જ: (૨) સાસ્વાદન સમકિતીમાં જોગ ૧૩ હોય. આહારકના બે વર્જને કારણ કે આહારક માત્ર સાધુને હોય માટે સાસ્વાદનમાં ન હોય.

(૩) અણાહારકમાં જીવના બેદ કેટલા ? શા માટે ?

જ: (૩) અણાહારકમાં જીવના બેદ એ છે. કારણ કે અણાહારકમાં વાટે વહેતાની અપેક્ષા ઉઅપર્યાપ્તા તથા કેવળ સમૃદ્ધાત અપેક્ષા સંજી પંચે.નો પર્યામા એમ કુલ એ બેદ છે.

(૪) અભાષકમાં જોગ કેટલા ? શા માટે ?

જ: (૪) અભાષકમાં જોગ પાંચ છે, કારણ કે અભાષકમાં રૂ ઓદારિક અને રૂ ઐક્ષિયના અપર્યાપ્તાની અપેક્ષાએ તેમ જ કાર્મણા કાચયોગ વાટે વહેતાની અપેક્ષાએ છે.

(૫) મોટા બાંસઠિયાની બીજી ગાથા લખો.

જ: (૫) ભાસગ પરિસ્તિ પજ્જતિ સુહુમ સનિન ભવતિ ચરિમેચ જીવેચ જેત બંધે પુરુગલાએ મહાંડાંડાએ ચેવ.

પ્ર. : ૨ -રૂપી - અરૂપીના આધારે જવાબ લખો :

૧૦

(ક) (૧) રૂપી આઠ સ્પર્શાના બોલ દર્શાવતી પ્રથમ ગાથા લખો. રૂપી આઠ સ્પર્શાના બોલ કેટલા? (૫)

જ: (૧) ધાણ તણા વાય ધનો દહિ, પુઢ્યીસટેવ સતનિરીયાણ।

અસંખેજ દિવ સમૃદ્ધા, કષ્પા, ગેવિજ્ઞા આણુતારા સિર્ધિ ॥૨ ॥

રૂપી આઠ સ્પર્શાના બોલ પણ છે.

(૨) અઢાર પાપસ્થાન કેટલા સ્પર્શી છે ? શા માટે ?

જ: (૨) અઢાર પાપસ્થાન ચાર સ્પર્શી છે, કારણ કે અઢાર પાપસ્થાનનું સેવન કરવાથી કર્મ બંધાય છે અને કર્મ ચર્ચિત્પર્શી છે માટે.

(૩) પુરુગલાસ્તિકાયના સૂક્ષ્મ પ્રદેશી સ્કંધમાં જધન્ય કેટલા વર્ણ, ગંધ, રસ અને સ્પર્શ હોય ?

જ: (૩) પુરુગલાસ્તિકાયના સૂક્ષ્મ પ્રદેશી સ્કંધમાં જધન્ય ૧ વર્ણ, ૧ ગંધ, ૧ રસ અને બે સ્પર્શ હોય છે.

(૪) અરૂપી દ્રવ્ય ક્યાં હોય ? તેને કોણ જાણો અને દેખો ?

જ: (૪) અરૂપી દ્રવ્ય લોક-અલોકમાં હોય. તેને માત્ર કેવળજ્ઞાની-કેવળજ્ઞ જાણો દેખો.

(૫) અનુતાર વિમાન કેટલા સ્પર્શી છે ? શા માટે ?

જ: (૫) અનુતાર વિમાન આઠ સ્પર્શી છે. કારણ કે અનુતાર વિમાન માટીનાં બનેલાં છે. માટીનું શરીર ઓદારિક છે. ઓદારિક શરીર આઠ સ્પર્શી છે માટે.

(૬) નીચેના બોલ રૂપી છે કે અરૂપી તે લખો અને કેટલા સ્પર્શી હોય ? (૫)

(૧) લોભ (૨) નીલ લેશ્યા (૩) આહાર સંજા (૪) કેવળજ્ઞાન (૫) કાર્મણ શરીર.

જ: (૧) લોભ = રૂપી - ચૌસ્પર્શી (૪) કેવળજ્ઞાન - અરૂપી

(૨) નીલ લેશ્યા - આઠ સ્પર્શી-રૂપી (૫) કાર્મણ શરીર - રૂપી - ચૌસ્પર્શી

(૩) આહાર સંજા - અરૂપી -

પ્ર. : ૩ -ઉપયોગ અધિકારના આધારે જવાબ લખો (કોઈ પુગ પાંચ)

૧૦

(ક) નીચેના જ્ઞાનો કેટલા અને ક્યા ઉપયોગ લઈને નીકળો છે તે લખો :

(૧) પતંગિયું

જ: (૧) પતંગિયું = ૩ ઉપયોગ લઈને નીકળે - ૨ અજાન અને ૧ દર્શન

(૨) સંમૂહિક્રીમ મનુષ્ય.

જઃ (૨) સંમૂહિક્રીમ મનુષ્ય = ૩ ઉપયોગ લઈને નીકળે - ૨ અજ્ઞાન અને ૧ અચ્છુદર્શન.

(૩) સંજી તિર્થચ પંચેન્દ્રિય.

જઃ (૩) સંજી તિર્થચ પંચેન્દ્રિય = ૮ ઉપયોગ લઈને નીકળે. ૩ જ્ઞાન, ૩ અજ્ઞાન, ૨ દર્શન.

(૪) સાતમી નારકીનો જીવ

જઃ (૪) સાતમી નારકીનો જીવ = ૩ ઉપયોગ લઈને નીકળે. ૨ અજ્ઞાનઅને ૧ દર્શન.

(૫) વાણવ્યંતર દેવ.

જઃ (૫) વાણવ્યંતર દેવ = ૫ ઉપયોગ લઈને નીકળે. ૨ જ્ઞાન, ૨ અજ્ઞાન, ૧ દર્શન.

(૬) અપકાય.

જઃ (૬) અપકાય = ૩ ઉપયોગ લઈને નીકળે. ૨ અજ્ઞાન અને ૧ દર્શન.

(૭) નીચેના પ્રશ્નોના જવાબ લખો : (૫)

(૧) ચારે ગતિમાં સમકિત લઈને જનાર જીવમાં કેટલા જ્ઞાન હોય ? કયા કયા ?

જઃ (૭)(૧) ચારે ગતિમાં સમકિત લઈને જનાર જીવમાં ઓછામાં ઓછા બે જ્ઞાન હોય. મતિ અને શુદ્ધ જ્ઞાન હોય જ.

(૨) પહેલી નરકેથી તીર્થકર નામગોત્ર બાંધેલ જીવ કેટલા ઉપયોગ લઈને નીકળે ? કયા કયા ?

જઃ (૭)(૨) પહેલી નારકીથી તીર્થકર નામ ગોત્ર બાંધેલ જીવ પાંચ ઉપયોગ લઈને નીકળે. ૩ જ્ઞાન અને ૨ દર્શન.

(૩) સૌધર્મ દેવલોકના દેવ કેટલા ઉપયોગ લઈને આવે ? કયા કયા ?

જઃ (૩) સૌધર્મ દેવલોકના દેવ ૮ ઉપયોગ લઈને આવે. ૩ જ્ઞાન, ૩ અજ્ઞાન અને ૨ દર્શન. (અવધિ, અચ્છુ).

(૪) ઉપયોગ કેટલા છે ? કયા કયા ? ઉપયોગ અધિકાર કયા સૂત્રમાંથી લેવામાં આવ્યો છે ?

જઃ (૪) ઉપયોગ ૧૨ છે. ૫ જ્ઞાન, ૩ અજ્ઞાન, ૪ દર્શન. ઉપયોગ અધિકાર ભગવતી સૂત્ર - શતક-૧૩, ઉદ્ઘેષો ૧/૨ માંથી લેવામાં આવ્યો છે.

(૫) ચારે ગતિમાં જતા કે આવતા કયું દર્શન ન હોય ? શા માટે ?

જઃ (૫) ચારે ગતિમાં જતા કે આવતા ચક્ષુદર્શન ન હોય કારણ કે ચક્ષુદર્શનનો ઉપયોગ પર્યાપ્તામાં જ માનેલ છે માટે.

પ્ર. : ૪ - સંસ્કાર વિભાગના આધારે જવાબ લખો :

૧૦

(૧) ઈચ્છા લાવે સુખશીલતા, સંતોષ લાવે સહનશીલતા.... આ કથન સમજવો.

જઃ (૧) ઈચ્છા લાવે સહનશીલતા, સંતોષ લાવે સહનશીલતા અર્થાત્ જ્યાં ઈચ્છાઓ જાગે છે ત્યારે એને કેમ પૂરી કરવી ? એ માટે શું કરવું ? મગજમાં જાતજાતના સંકલ્પ-વિકલ્પ ચાલુ થઈ જાય, તેથી ચિંતા અનેકગણી વધી જાય. પુણ્ય ના હોય તો આ ઈચ્છાઓ પૂરી થાય નહીં. આમ ઈચ્છાઓને પૂરી કરવા લોભમાં પડાય, પરંતુ દેશેક ઈચ્છાઓ પૂરી થતી નથી. માટે સંતોષ રાખવા જોઈએ, કારણ કે જેને કાંઈ જોઈતું નથી, એના જેવો સુખી કોઈ નથી. એને કોઈ ચિંતા નહિ, ઉચાટ નહીં.

અને જેટલી સુખશીલતા વધે તેટલો લોભ વધે. આ સુંવાળા જીવને એકને બદલે અગિયાર વસ્તુ જોઈએ છે. તન સુવાળું રાખવા, શાતામાં રહેતા ટેવાયેલું હોય માટે સુખ-સુવિધા-સગવડ મેળવવા લોભ વધે. સગવડ વધતા સુખશીલતા વધે છે. પરંતુ જે સહન કરી ગમે તેવું ચલાવી લેશે તેનો લોભ ઘટશે અને તે સુખી થશે.

(૨) માયાને સરળતાથી જીતવાની સાધના કઈ કઈ ? નામ લખો.

જઃ (૨) માયાને સરળતાથી જીતવાની સાધના અર્થાત્ (૧) ધર્મ તો સરળતામાં છે, માટે ભૂલ કબૂલ કરું. (૨) માયાનો ઘડો કાચો, જે ભરશે તેનો તૂટશે. (૩) વાતવાતમાં વચ્ચન ન આપું, પુણ્ય પર વિશ્વાસ રાખું. (૪) મારો સ્વાર્થ ન જોઉં, સંતોષ વધારું. (૫) આત્મસાક્ષી રાખું, અનંત પરમાત્માની સાક્ષી રાખું. (૬) બધું મળે પણ શાંતિ ના મળે, પરિણામે તિર્થચ ગતિનો બંધ.

(3) ધર્મની શરૂઆત ક્યારે થાય છે ? ધર્મ ક્યાં વસે છે ?

જ: (3) અનાદિકાળથી વિભાવમાં રહેલો જીવ જ્યારે સ્વનું જ્ઞાન કરે ત્યારે પહેલા સમકિત પ્રાપ્ત કરે છે. સુદેવ, સુગુરુ અને સુધર્મ પર શ્રદ્ધા તે સમકિત. સમકિતની પ્રાપ્તિ પણી જ ધર્મની શરૂઆત થાય છે. ધર્મ સરળ હૃદયમાં જ વસે છે. માટે જ સંત અને શાસ્ત્રોની આજાને શ્રદ્ધપૂર્વક સ્વીકારવા. શ્રદ્ધા જ સંસાર તારે છે.

(4) કોથને વશ બની અન્યને કડવા શબ્દો કહેવાઈ જાય ત્યારે આમ ન બોલાય, આમ ન વિચારાય. કોઈ પણ બે મુદ્દા લખો.

જ: (4) કોધવશ બની અન્યને કડવા શબ્દો કહેવાઈ જાય ત્યારે આમ ન વિચારાય, આમ ન બોલાય. ૧) એણો મને આમ શા માટે કહ્યું ? એનાથી આમ બોલાય જ કેમ ? ૨) શાંતિથી કહીએ તો કોઈ માને જ નહિ. આ કાળમાં ઠંડી ઠંડી વાતો ન ચાલે.

(5) મારા આત્માના ગુણો ક્યા છે ? તે ગુણો પ્રગટાવવા મારો પુરુષાર્થ શું ? તે લખો.

જ: (5) મારા આત્માના ગુણો જેમ કે અહિંસક ગુણ પ્રગટાવવા હું સહનશીલતા વધારીશ. અભાષક ગુણ પ્રગટાવવા હું મિતભાષી બનીશ. અચૌર્ય ગુણ પ્રગટાવવા હું સરળ બનીશ. અવેદી ગુણ પ્રગટાવવા પ ઈન્ડ્રિયોના ૨૩ વિષયો પ્રત્યે ઉદાસીનતા રાખીશ. અપરિગ્રહી બનવા જિતેન્દ્રિય બનીશ. આત્મદર્શન કરવા માટે હું આત્મા છું. દુનિયાથી પર છું એવું ચિંતન કરીશ. અકષાયી ગુણ પ્રગટાવલા પરિસ્થિતિનો સહર્ષ સ્વીકાર કરીશ. અકર્તા બનવા માટે અહંકારનો નાશ કરીશ, લઘુતાભાવ રાખીશ.

પ્ર. : ૫ -ક્થા વિભાગના આધારે જવાબ લખો :

૧૦

(૧) મિથિલા નગરીમાં કોલાહલ તેમ જ આંકંદના અવાજે શા માટે સંભળાઈ રહ્યા હતા ? (૨)

જ: (૧) મિથિલા નગરીમાં કોલાહલ તેમ જ આંકંદના અવાજે સંભળાઈ રહ્યા હતા કારણ કે મિથિલા નગરીના એક ઉધાનમાં એક સુંદર ઝાડ હતું, જે અતિ સુંદર, પાંદડાં, પુષ્પ તથા ફળોથી ભરેલું અને સહુને છાયા આપનારું તથા અનેક પક્ષીઓ માટે આશ્રયદાતા, ઉપકાર હતું. માટે આશ્રય વિનાનાં દુઃખી, અશરણ અને પીડિત પક્ષીઓ પ્રયંક તોફાનને કારણે તે સુંદર ઝાડ તૂટી પડવાથી કકળાટ કરી રહ્યાં હતાં, અર્થાત્ રાજમહેલ છોડી રાજ દીક્ષા લેવા માટે નીકળી રહ્યા હોવાથી આકંદ કરે છે. તેઓ રાજ માટે નહીં પરંતુ પોતાના સ્વાર્થનો નાશ થતો જોઈને રડી રહ્યાં હતાં. આથી ધર-ધરમાં અને રાજમહેલમાં હૃદયને ચીરી નાખે એવો ભયંકર વિલાપ સંભળાતો હતો.

(૨) ઈન્ડ્રાજાએ ગૃહસ્થાશ્રમમાં ધર્મ કરવાની પ્રેરણા કરવા પર નભિરાજાએ શું જવાબ આપ્યો?

જ: (૨) ઈન્ડ્રાજાએ ગૃહસ્થાશ્રમમાં રહીને જ પોખદ આદિ શ્રાવક વ્રતોનું પાલન કરી ધર્મ આરાધના કરવાની પ્રેરણા આપી ત્યારે નભિરાજાએ જવાબ આપ્યો કે, હે બ્રાહ્મણ ! જે અજાની ઉત્ત્ર તપસ્વીઓ માસ-માસના ઉપવાસ તપ કરે છે અને પારણામાં સોચની આણી પર રહે એટલો જ ખોરાક લે છે, તેઓ સમ્યકું ચારિત્ર રૂપ મુનિર્ધર્મના સોળમા ભાગનું ફળ પણ પામી શકતા નથી. આમ મુનિર્ધર્મની મહાનતા દર્શાવી.

(૩) દેવદ્તાનો પૂર્વભવ લખો. (૨)

જ: (૩) દેવદ્તાના પૂર્વભવ વિષે ભગવાન મહાવીરે ગોતમસ્વામીને બતાવ્યું કે આ જંબૂદ્ધીપના ભરતક્ષેત્રમાં સુપ્રતિષ્ઠ નગરના મહારાજ મહાસેન હતા. તેમને ધારિણી નામે પણરાણી હતી. ધારિણી દેવીના પુત્ર સિંહસેન યુવરાજનાં લગ્ન ૫૦૦ સુંદર રાણીઓ સાથે થયા હતાં. આ સિંહસેન રાજાની મુખ્ય રાણીનું નામ શ્યામા હતું. રાજ શ્યામા રાણીમાં મૂર્ચિષ્ઠ અને પાગલ રહેતા. બીજી રાણીઓનો આદર પણ કરતા નહીં. આથી ૪૮૮ રાણીઓની માતાઓએ શ્યામા રાણીને એનકેન પ્રકારે જીવનરહિત કરવાનું વિચાર્યુ, પણ આ વાતની ખબર શ્યામા રાણીને પડી. આથી તેણે રાજ સિંહસેનને આ વાત કરી. આથી રાજાએ પણ આ બધી ૪૮૮ રાણીઓ અને તેમની માતાઓને જીવનરહિત

કરવાનો વિચાર કરી નગરની બહાર એક કૂટાગારશાળા બનાવી અને આ કૂટાગાર શાળામાં બધી જ રાણીઓ અને તેમની માતાઓને ત્યાં બોલાવ્યાં, જ્યારે મદ્યરાત્રે સહુ નાચગાનમાં મસ્ત હતું ત્યારે કૂટાગાર શાળાના બધા દરવાજાઓ બંધ કરી ચારે બાજુથી આગ લગાવી દીધી. આ આગમાં ૪૮૮ રાણીઓ, માતાઓ મરણ પામી.

સિંહસેન રાજ આવા પ્રકારનાં કર્મથી મરીને છડી નરકમાં ઉત્પન્ન થયા અને ત્યાં ૨૨ સાગરની સ્થિતિ પૂર્ણ કરીને રોહિતક નગરમાં દટ સાર્થવાહની પત્નીના ઉદરમાં પુત્રીઝે ઉત્પન્ન થયા. તે પુત્રીનું નામ દેવદત્તા રાખવામાં આવ્યું. આવી રીતે દેવદત્તાનો પૂર્વભવ કઢ્યો હતો.

(૪) પુષ્પનંદી માતાનો પરમભક્ત હતો, તે કેવી રીતે જાણી શકાય છે ? (૨)

જઃ (૪) પુષ્પનંદી માતાનો પરમભક્ત હતો. તે હંમેશાં માતા શ્રીદીવી જ્યાં પણ હોય ત્યાં જઈને માતાનાં ચરણમાં પ્રણામ કરતો. માતાને શતપાક, સહસ્રપાક વગેરે તેલોથી માલિશ કરતો. તેમની અસ્થિ, માંસ, ત્વચા અને ઝંપાડાંને સુખાકારી એવી સંવાહન કિયાથી માતાના શરીરને સુખશાત્રા આપતો. ગરમ, ઠંડા અને સુગંધિત આ ત્રણ પ્રકારના પાણીથી સ્નાન કરાવતો અને પછી તેમને ભોજન વગેરે કરાવતો. ત્યાર બાદ પોતે સ્નાન કરી અને ભોજન કરતો. આ રીતે તે માતાની ભક્તિ સાથે જીવન જીવતો હતો.

(૫) નમિરાજાંશુ કોણ હતા ? તેમને કથ્યો રોગ થયેલો ? (૨)

જઃ (૫) માલવ દેશના સુદર્શાપુરના રાજ મહિારથ હતા. તેમના નાના ભાઈ ચુવરાજનું નામ ચુગબાહુ હતું. ચુગબાહુને મદનરેખા નામે સ્વરૂપવાન પત્ની હતી. એકવાર રાજ મહિારથે મદનરેખાના રૂપમાં આસક્ત બની નાનાભાઈ ચુગબાહુની હત્યા કરી. તે સમયે મદનરેખા ગર્ભવતી હતી. તેઓ પોતાનાં શિયળ બચાવવા વનમાં ભાગી ગયાં. ત્યાં તેમણે પુત્રને જન્મ આપ્યો. તે પુત્રને મિથિલાનરેશ પદ્મરથ પોતાની નગરી મિથિલામાં લઈ આવ્યા અને તેનું નામ ‘નમિ’ રાખ્યું. સમય જતાં પદ્મરાજાને ધૈરાગ્ય થતાં નમિ વિટેહના રાજ બન્યા. એકવાર નમિ રાજના શરીરમાં અતિ દુઃસહ એવો દાહજ્યર ઉત્પન્ન થયો હતો.

પ્ર. : ૬ -કાચ વિભાગના આધારે પંક્તિ પૂરી કરો :

૧૦

(૧) કોઈ ભવમાં ..... ૪૩ દેંઝે (૨^૧/_૨)

જઃ (૪) કોઈ ભવમાં બાંધેલાં, મારા કર્મો જાગ્યાં છે,
કાચાના દર્દરૂપે, મને પીડવા લાગ્યાં છે,
આ જ્ઞાન રહે તાજું, એવું સિંચન જળ દેંઝે.

(૨) સુખ છે ..... વીરની વાણી (૨^૧/_૨)

જઃ (૨) સુખ છે થોડું ને દુઃખ છે ઝારું એવો છે આ સંસાર,
જીવતરમાં જ્યાં આગ લાગે ને, અંગે ઊંઠ અંગાર,
છાંટે ત્યારે શીતળ પાણી, એવી પ્રભુ વીરની વાણી.

(૩) સંયમના ..... મને સમજાયું (૨^૧/_૨)

જઃ (૩) સંયમના ભાવ મારા, મનમાં રમે છે,
મોક્ષના માર્ગે મને (૨) ચાલવું ગમે છે,
આજ સુધી નહોતું સમજાયું, એવું મને સમજાયું.

(૪) સ્વયંના ..... ઓ ચેતન... (૨^૧/_૨)

જઃ (૪) સ્વયંના જ્ઞાનમાં સ્વયંનાં ભાનમાં, આતમરામ કહે ઉત્તમ દ્વારાનમાં,
અંધકાર તજુને પૂર્ણ પ્રકારશમાં, સદા મસ્ત બની જાઉં. ઓ ચેતન....૪

પ્ર. : ૭ -સામાયિક પ્રતિક્રમણ આદિના આધારે જવાબ લખો :

૧૫

(ક) મૂળ માગથી શબ્દ લખો :

(૪)

(૧) ચોદ પ્રકારના ભૂત ગ્રામ એટલે પ્રાણી સમુદ્દ્ર સંબંધી લાગેલા દોષોથી નિવર્તુ છું.

જ: (૧) ચોદ પ્રકારના ભૂતગ્રામ એટલે ..... ચર્દિસહિં ભૂયગામેહિ

(૨) ધ્યાન વિના સૂત્રો ભણાયાં હોય.

જ: (૨) ધ્યાન વિના = વરચામેલિયં

(૩) નિદાન રહિત છું.

જ: (૩) નિદાન રહિત છું = અનિયાણો.

(૪) લોગવેલી હોય.

જ: (૪) લોગવેલી હોય = પરિભુતં

(૫) નીચેના શબ્દોના ગુજરાતી અર્થ લખો :

(૨)

જવાબ સાથે (૧) પડિહુય જ: (૧) રોકી દીધા છે.

(૨) પડિપુનં જ: (૨) પ્રતિપૂર્ણ છે.

(૩) પાઉસિયાએ જ: (૩) જીવ તથા અજીવ ઉપર દ્રેષ્ટબાવ કરવો તે પ્રદેશિકી ડિયાથી

(૪) પૈશુન્ય જ: (૪) ચાડી-ચુગલી કરવી.

(ગ) નીચેના પાઠ પૂર્ણ કરો :

(૬)

(૧) અણુપાલંતો ..... સંજમં ઉવસંપજજમિ.

જ: (૧) અણુપાલંતો તસ્સ ધમ્મસસ કેવલી પણતસ્સ અબ્લુટ્ટોમિ
આરાહણાએ વિરાઓમિ વિરાહણાએ અરાંજમં પરિયાણામિ.

(૨) માણું ખુહા ..... પિતિયં

જ: (૨) માણું ખુહા માણં પિવાસા માણં બાલા માણં ચોરા માણં દંસા
માણં મસગા માણં વાઈથ પિતિયં

(ધ) નીચેના પ્રશ્નોના જવાબ લખો : (કોઈ પાગ ત્રાગ)

(૩)

(૧) અતિયાર એટલે શું ? તે કેટલા છે ? તેમાંથી કેટલા આદરવાના,
કેટલા જાણવાના અને કેટલા છોડવાના છે ?

જ: (૧) અતિયાર એટલે લીધેલા પ્રતમાં લાગેલા દોષો. તે ૮૮ છે. તે ૮૮ જાણવાના છે.
આદરવાના એકે નથી, બધા છોડવાના છે.

(૨) શ્રમણસૂત્ર એટલે શું ? તે કેટલા છે ?

જ: (૨) ચતુર્વિધ સંધ રૂપ શ્રમણોના અદ્યયન સૂત્ર વિશેષ તે શ્રમણસૂત્ર છે. તે પાંચ છે.
(૩) આંકડામાં જવાબ લખો :

૧) એકેન્દ્રિયની જીવાયોનિ ૨) હાલ ઈરવત ક્ષેત્રમાં રહેલા તીર્થકર.

૩) પ્રતિક્રમણ કેટલા દોષ ટાળીને કરાય ? ૪) સિદ્ધ ભગવાનના ગુણ કેટલા ?

જ: (૩) ૧) એકેન્દ્રિયની જીવાયોનિ = પર લાખ

૨) હાલ ઈરવત ક્ષેત્રમાં એક પણ તીર્થકર નથી.

૩) પ્રતિક્રમણ ૧૨૪ દોષ ટાળીને કરાય.

૪) સિદ્ધ ભગવાનના ગુણ ત૧ અથવા ૮.

(૪) પમું (પાંચમું) અને સાતમું વ્રત કેટલા કરણ અને કેટલા યોગથી ગ્રહણ કરાય છે ?
શા માટે ?

જ: (૪) પાંચમું અને સાતમું વ્રત એક કરણ અને ત્રણ યોગથી ચ્રહણ કરાય છે. કારણ કે
શ્રાવક પ, જમાં પ્રતમાં મર્યાદા પોતાની જરૂરિયાત જેટલી જ કરી શકતો હોવાથી પોતે
મન, વચન, કાયાથી કરું નહિ તેવા પરચ્છખાણ લઈ શકે છે, પણ પરિવાર આદિની
જવાબદારીને કારણો પરિગ્રહ આઈ મન, વચન, કાયાથી કરાવવું નહિ, અનુમોદવું
નહિ તેવા પરચ્છખાણ લે તો પ્રતભંગ થવાની શક્યતા રહેલી હોય છે માટે.

‘ભ્રય બિનેન્દ્ર’

શ્રી ગ્રેટર બોમ્બાઈ વર્ધમાન સ્થાનકવાસી જૈન મહાસંગ્ઘ

Shree Greater Bombay Vardhman Sthanakvasi Jain Mahasangh-Mumbai સંચાલિત

માતુશ્રી મહિબેન મણાશી ભીમશી છાડવા ધાર્મિક શિક્ષણ બોર્ડ - મુંબઈ

Matushree Maniben Manshi Bhimshi Chhadva - Dharmik Shikshan Board-Mumbai

વાર્ષિક પરીક્ષા જૈનશાળા/મહિલામંડળ/મિત્રમંડળ/ચુવા-ચુવતી ગુપનું પેપર

તા. ૦૮-૦૧-૨૦૧૭ • સમય: બપોરે ૯ થી ૧૨ • શ્રેણી ૧૩ • ગુણ: ૧૦૦

સવાલ સાથે

જવાબ પેપર

(Dharmik Shikshan Board Certificate Course Level : 13)

પ્ર. : ૧ -સામાયિક પ્રતિકમાગના આધારે :

૧૦

- (ક) (૧) સાધુ-સાધ્વીને ૧૪ પ્રકારના દાનમાં અપાતી પાઢિયારી અને અપાઢિયારી
વસ્તુઓ એટલે શું ? તે કઈ કઈ છે ? (૪)

જ: (ક) (૧) જે વસ્તુઓને સાધુ-સાધ્વી લિધા પછી પાછી આપતાં નથી તેને ‘અપાઢિયારી’ કહે છે. તે આઠ છે - ૧) આહાર ૨) પાણી ૩) મેવા-મીઠાઈ ૪) મુખવાસ ૫) વસ્ત્ર
૬) પાતરાં ૭) કંબલ ૮) રજોહરણ.

જે વસ્તુ સાધુ-સાધ્વી ઉપયોગમાં લઈ થોડા સમય પછી પાછી આપી હે તેને
‘પાઢિયારી’ વસ્તુઓ કહે છે. તેના છ ભેદ છે - ૧) બાજોઠ, પાટલા આદિ
૨) પાટ, પાટિયું આદિ ૩) શર્યા પોષધશાળા, મકાન ૪) સંથારિયું (ધાસ
આદિની પથારી ૫) ઓષધ ક) ભેષજ.

- (૨) મનુષ્યક્ષેત્ર ક્યાં સુધી છે ? તેમાં કેટલા દીપ અને સમુક્ર સમાય છે ?
તે બતાવતા મૂળ શબ્દ લખો. (૨)

જ: (૨) મુનષ્યક્ષેત્ર અઢી દીપ સુધી છે. તેમાં ૧) જંબૂદીપ ૨) ધાતકી ખંડ ૩)
અર્ધ પુષ્કરદીપ - આમ અઢીદીપ તથા ૧) લવણ સમુક્ર અને ૨) કાલોદિ
સમુક્ર આવેલા છે. મૂળ શબ્દો : અછાઈ જેસુ, દીપ સમુક્રે સુ....

- (ખ) અતિચાર લખો અર્થ લખો : (૪)

- (૧) તપનો બીજો અતિચાર

જ: (૨) તપનો બીજો અતિચાર - પરલોગાસંસપ્પાળો = સંથારામાં પરલોકના સુખની
ઇચ્છા કરે કે મરીને મોટા દેવ બનું.

- (૨) દર્શનનો બીજો અતિચાર

જ: (૨) દર્શનનો બીજો અતિચાર - વિતિગિર્ચા = કરણીના ફળમાં સેટેછ રાખવો.

- (૩) ૧૦મા વ્રતનો પાંચમો અતિચાર

જ: (૩) ૧૦મા વ્રતનો પાંચમો અતિચાર = બહિયાપોગાલ પજેવે = કાંકરો નાખી મર્યાદાની
બહારથી કોઈને બોલાવ્યા હોય.

- (૪) અચ્યક્ખરં એ કોનો અતિચાર છે ? તેનો અર્થ લખો

જ: (૪) અચ્યક્ખરં એ જ્ઞાનનો ચોથો અતિચાર છે. અર્થ = અક્ષરો અધિક ભણાયા હોય.

પ્ર. : ૨ -દશ વૈકાલિક સૂત્રના આધારે :

૨૫

- (ક) (૧) ઉત્કૃષ્ટ મંગલ કર્યું છે, તે દર્શાવતી માત્ર ગાથા લખો : (૨)

જ: (ક) (૧) ધર્મ મંગલ મુક્કાંદું, અહિંસા સંજમો તવો

દેવા વિ તં નમંસંતિ, જર્સ ધર્મે સથા મણો ॥૧॥

- (૨) પાપલીઝ વિચક્ષણ પુરુષો કામભોગથી પાછા ફરે છે, તે દર્શાવતી માત્ર ગાથા લખો. (૨)

જ: (૨) એવં કરેંતિ સંબુદ્ધા, પંડિયા પવિયક્ખણા ।

વિહિય તિ ભોગેસુ, જણ સે પુરિસતમો ॥ તિ બેમિ ॥૧૧॥

- (३) સંયમી સાધુઓ ત્રણે ઋતુમાં કાયકલેશ માટે કેવી રીતે રહે છે તે દર્શાવતી માત્ર ગાથા લખો. (૨)
- જ: (૩) આચાવયંતિ ગિમ્હેસુ હેમંતેસુ અવાઉડા
વાસાસુ પડિસંલીણા સંજ્યા સુસમાહિયા ॥૧૨॥
- (૪) ગાથા પૂરી કરી ભાવાર્થ લખો : (શબ્દાર્થ નહીં)
(૧) આચાવયાહિ ..... (૪)
- જ: (૫) (૧) આચાવયાહિ ચચ્ચ સોગમલ્લ, કામે કમાહિ કમિયં ખુ દુઃખં ।
છિંદાહિ દોસં વિણાઈજ્જ રાગં, એવં સુહી હોહિસિ સંપરાએ ॥૫॥
- ભાવાર્થ : મનને વશ કરવા “હે શિષ્ય, તું આતાપના લે, સુકુમારતાને છોડ, એમ કામવાસનાને ઓળંગી જા એટલે કે દાબી એ, નહીંતર ખરેખર આલોક અને પરલોકમાં દુઃખી થઈશ. દ્રેષ્ણને છેદ, રાગને દૂર કર. એમ કરવાથી સંસારમાં સુખી થઈશ.”
- (૨) ધિરત્થુ તે ટજસોકામી ..... (૪)
- જ: (૨) ધિરત્થુ તે ટજસોકામી, જો તં જુવિય કારણા ॥
વંતં ઈચ્છાસિ આવેઉ, સેયં તે મરણં બબે ॥૭॥
- ભાવાર્થ : હે અપજશના કામી ! (રહનેભિ) તને દિક્કાર હો. અસંયમી જીવન જીવવા માટે (ભગવાન નેમિનાથે) વમેલી-તજેલી મને તું બોગવવા ઈચ્છે છે. એના કરતાં તો તારું મોત થઈ જાય તે જ તારા માટે શ્રેયકારી છે.
- (૩) જિહિણો વેચાવડિયં ..... (૪)
- જ: (૩) જિહિણો વેચાવડિયં, જા ચ આજીવવતિયા ।
તતાડનિવ્યુકભોઈતં, આઉરસ્સહણાએય ॥૬॥
- ભાવાર્થ : આ ગાથામાં સાધુના ૨૮ થી ૩૧ ચાર અનાચાર બતાવ્યા છે.
(૨૮) ગૃહસ્થની યૈચાવર્ય કરવી (૨૯) પોતાની સંસાર અવસ્થાની જાતિ, કુળ આઈ કહીને આજીવિકા કરવી (૩૦) જે બરાબર ઉકળતા છતાં પ્રાસુક (જીવ રહિત) ન થયા હોય તેવા મિશ્ર આહાર-પાણીનું સેવન કરવું. (૩૧) રોગ આદિથી પીડા ઉપજે ત્યારે પૂર્વે ભોગવેલાં સુખોનું સ્મરણ કરવું જેથી આર્તદ્યાન થાય.
- (ગ) દશ વૈકાલિક સૂત્રના પહેલા અદ્યયનનું નામ લખી તેની સાર્થકતા બતાવો. (૨)
- જ: (ગ) દશયૈકાલિક સૂત્ર પહેલા અદ્યયનનું નામ દુમ પુષ્ટિયા (કુપ પુષ્ટિકા) છે.
દુમ = વૃક્ષ અને પુષ્ટિયા = ફૂલો - આ અદ્યયનમાં ઝાડનાં પુષ્પોનો રસ જેમ ભમરો પીએ છે, તેના દષ્ટાંતને સાધુઓની દરેક ઘરેથી થોડો આહાર લેવાની વિધિ દર્શાવી છે, તેથી આ અદ્યયનનું નામ સાર્થક છે.
- (ધ) અર્થ લખો : (૫)
- જવાબ સાથે**
૧) વિહુંગ	= જવાબ : ભમરો
૨) રથા	= જવાબ : આનંદ માનનારા - રત રહેનારા
૩) જોઈં	= જવાબ : અનિન
૪) વંતં	= જવાબ : વમેલાને
૫) છાગો	= જવાબ : હાથી
૬) દેહપલોયણાય	= જવાબ : દેહનું દર્શન અરીસામાં કરવું
૭) આમઅે	= જવાબ : કાચા
૮) ખવિતા	= જવાબ : ખપાવીને, ક્ષય કરીને
૯) વીયણે	= જવાબ : વીંજણા - પંખાથી પવન ખાવો
૧૦) ગાઓ	= જવાબ : ગયેલો - થયેલો

પ્ર. : ૩ -નિયંઠાને આધારે :

૨૫

(૧) કોઈ પણ બે દ્વાર (નિયંઠાના) લખો.

(૪)

૧) શરીર દ્વાર   ૨) સમુદ્ધાત દ્વાર   ૩) અલ્પબહુત્વ દ્વાર

જઃ (૧) ૧) શરીર દ્વાર :   પુલાક નિર્ગથ, સ્નાતકમાં ૩ શરીર - ઓ. ટે. કા.

૨) બકુશ પડિસેવણામાં ૪ શરીર = ઓ. ષે. ટે. કા.

૩) કષાયકુશીલમાં ૩-૪ અથવા પાંચ શરીર.

૨) સમુદ્ધાત દ્વાર : ૧) પુલાકમાં ૩ સમુદ્ધાત - વે. ક. મા.

૨) બકુશ-પડિસેવણ - ૫ સમુદ્ધાત=મા. + વે.+ ટે. ક. ષે.

૩) કષાયકુશીલમાં - ૫ સમુદ્ધાત (કેવળ સમુદ્ધાત વર્જને

૪) નિર્ગથમાં એક પણ નહીં

૫) સ્નાતકમાં - ૧ = કેવળ સમુદ્ધાત

૩) અલ્પબહુત્વ દ્વારઃ ૧) સૌથી થોડા નિર્ગથ

૨) તેનાથી પુલાક સંખ્યાતગુણા

૩) તેનાથી સ્નાતક સંખ્યાતગુણા

૪) તેનાથી બકુશ સંખ્યાતગુણા

૫) તેનાથી પડિસેવણા સંખ્યાતગુણા

૬) તેનાથી કષાયકુશીલ સંખ્યાતગુણા

(૨) વ્યાખ્યા લખો : ૧) અચરમ સમય નિર્ગથ ૨) સ્થવિર કલ્પ ૩) ઉવસંપજ્ઞાણ દ્વાર (૬)

૪) અંતર દ્વાર ૫) ક્ષેત્ર દ્વાર ૬) આગરેશ દ્વાર.

જઃ (૨) વ્યાખ્યા: ૧) અચરમ સમય નિર્ગથ : એક સમયથી વધારે નિર્ગથપણું જેમને બાકી હોય તેને અચરમ સમય નિર્ગથ કહે છે.

૨) સ્થવિર કલ્પ: જે સંધ કે સમૂહમાં, ઉપાશ્રમયમાં રહે છે, શિષ્ય આદિ બનાવે છે. શાસ્ત્રોક્ત મર્યાદા અનુસાર વસ્ત્ર-પાત્રા આદિ રાખે તે.

૩) ઉવસંપજ્ઞાણ દ્વારઃ એટલે તે સ્થાન છોડી કચા સ્થાનમાં જાય તે.

૪) અંતર દ્વાર : એટલે એક નિયંઠો પોતાનો નિયંઠો છોડ્યા પણી તે જ નિયંઠાને ફરી કેટલા કાળ બાદ પ્રાપ્ત કરે તે.

૫) ક્ષેત્ર દ્વાર : એક નિયંઠાનું શરીર લોકના કેટલા આકાશપ્રદેશને અવગાહિત કરે તે.

૬) આગરેશ દ્વાર : આકર્ષ દ્વાર - કોઈ પણ નિયંઠો - એક ભવમાં કેટલી વાર અને અનેક ભવમાં - સંયમ કેટલી વાર આવી શકે તે.

(૩) કારણ આપો : (કોઈ પણ બે)

(૪)

૧) પુલાક નિયંઠા અકર્મભૂમિમાં હોતો નથી.

જઃ (૩) ૧) પુલાક લબ્ધિ સાધુનું દેવ દ્વાર સંહરણ ન થાય માટે તે અકર્મભૂમિમાં ન હોય.

૨) ખ્રીને પુલાક લબ્ધિ હોતી નથી.

૨) જેને ૧૪ પૂર્વનું જ્ઞાન હોય તેને પુલાકલબ્ધિ પ્રાપ્ત થાય છે. ખ્રીને ૧૪ પૂર્વનું જ્ઞાન નથી હોતું. તેથી.....

૩) કષાયકુશીલ ૧૦મા ગુણ ક જ કર્મ બાંધે, બાંધે, બાંધે, બાંધે, બાંધે,

બાકીના બે કચા કર્મો શા માટે નથી બાંધતા ?

૩) કષાયકુશીલ ૧૦મા ગુણ ક જ કર્મ બાંધે - કારણ આચુષ્ય કર્મ ક ગુણ. સુધી જ બંધાય છે અને કષાયકુશીલને ૧૦મે ગુણસ્થાનકે મોહનીય કર્મ પણ ન બાંધે - આમ આચુષ્ય અને મોહનીય છોડીને બાકીના ક કર્મ બાંધે છે.

(૪) કયા ગુણસ્થાનક હોય ?

(૩)

જવાબ સાથે : નિયંઠાનું નામ

- ૧) સ્નાતક .....
- ૨) નિર્ગંધ .....
- ૩) પુલાક . .....
- ૪) બકુશ .....
- ૫) પડિસેવણાકુશીલ .....
- ૬) કખાય કુશીલ .....

(૫) જેડકાં જોડો :

જવાબ સાથે (૧) અખંડ સુગંધિત ચોખા જેવા.

ગુણસ્થાનક

- જવાબ: ૧૩ - ૧૪ ગુણસ્થાનક
- જવાબ: ૧૧ - ૧૨ ગુણસ્થાનક
- જવાબ: ૬ કું ગુણસ્થાનક
- જવાબ: ૬-૭ ગુણસ્થાનક
- જવાબ: ૬-૭ ગુણસ્થાનક
- જવાબ: ૬ - ૧૦ ગુણસ્થાનક

(૩)

(૨) ફોટરાં કાઢેલી ખાંડેલી શાળ જેવા.

-- પુલાક જ : સ્નાતક

(૩) શાળના પૂળા જેવા.

-- બકુશ જ : નિર્ગંધ

(૪) ફોટરાવાળી કચરા વિનાની શાળ જેવા.

-- પડિસેવણા કુશીલ જ : પુલાક

(૫) ખળાની ઉપણેલી શાળ જેવા .

-- નિર્ગંધ જ : પડિસેવણા કુશીલ

(૬) ખળામાં પડેલી શાળ જેવા

-- સ્નાતક જ : બકુશ

(૬) છઠાણવડિયામાં દ સ્થાન હીન કયા ? દ સ્થાન વૃદ્ધિ કયા ? (૫)

કખાય કુશીલ કોના કોનાથી છઠાણવડિયા ? કોના કોનાથી અનંતગુણ હીન ? તે લખો.

જ : (૬) છઠાણવડિયા દ સ્થાનહીન ૧ - અનંતભાગ હીન ૪ સંખ્યાતગુણ હીન

૨ - અસંખ્યાત ભાગ હીન ૫ અસંખ્યાતગુણમા

૩ - સંખ્યાત ભાગ હીન ૬ અનંત ગુણ ,,

૧ - અનંત ભાગ વૃદ્ધિ ૪ સંખ્યાત ગુણ વૃદ્ધિ

૨ - અસંખ્યાત ભાગ વૃદ્ધિ ૫ અસંખ્યાતગુણ ,,

૩ - સંખ્યાત ભાગ વૃદ્ધિ ૬ અનંત ગુણ ,,

દ્વારા અધિકાર

પ્રથમ ૪ નિયંઠાથી છઠાણવડિયા

છેલ્લા ૨ નિર્ગંધ સ્નાતકથી અનંતગુણા હીન

કખાય કુશીલ

પ્ર. : જ - સંજ્યાને આધારે લખો :

૨૫

(અ) દ્વાર લખો - વેદ દ્વાર

(૬)

જ : (અ) વેદ દ્વાર : ૧) સામાયિક, છેદોપસ્થાપનીય ચારિત્રી - સવેદી (૩ વેદ)

અથવા અવેદી

૨) પરિહાર વિશુદ્ધ પુરુષવેદી કે નપુંસક વેદી

૩) સૂક્ષ્મ સંપરાય તથા ચથાખ્યાત ચારિત્રી - અવેદી

(૧) લિંગ દ્વાર

જ : લિંગ દ્વાર : ૧) પરિહાર વિશુદ્ધ - દ્રવ્યથી - ભાવથી સ્વલિંગી બાકીના ચાર દ્રવ્યથી - સ્વલિંગી, ગૃહસ્થલિંગી જે અન્યલિંગી પણ હોય પરંતુ ભાવથી સ્વલિંગી જ હોય.

(૨) લેશ્યા દ્વાર

જ : લેશ્યા દ્વાર : ૧) સામાયિક છેદોપસ્થાપનીયમાં - જ લેશ્યા

૨) પરિહાર વિશુદ્ધયમાં - ૩ શુભ લેશ્યા

૩) સૂક્ષ્મ સંપરાયમાં - ૧ શુકલ લેશ્યા

૪) ચથાખ્યાત ચારિત્રમાં - ૧ શુલ લેશ્યા અથવા અલેશી

(બ) માગદી શબ્દ લખો :

(૨)

- જવાબ સાથે: (૧) સ્વલ્પ કાળના (સામાયિક ચારિત્રી) ..... જવાબ : ઈત્વરિક
(૨) જવળવના (સામાયિક ચારિત્રી) ..... જવાબ : ચાપટકંથિક
(૩) તપ કરનાર (પરિહાર વિશુદ્ધ ચારિત્રી) ..... જવાબ : નિર્વિશ માનક
(૪) સંયમના પર્યવ .... જવાબ : પજજવા

(ક) ફક્ત આંકડા લખી ખાલી જગ્યા પૂરો :

(૩)

- જવાબ સાથે (૧) વર્તમાન પર્યાય અપેક્ષાએ યથાભ્યાત ચારિત્રવાળા ઉત્કૃષ્ટ ૧૫૨ હોય છે.
તેમાં ૧૦૮ ક્ષપક અને ૫૪ ઉપશમવાળા હોય છે.

- (૨) પરિહાર વિશુદ્ધ સંયતિનું જગ્યાન્ય અંતર ૮૪,૦૦૦ વર્ષનું તથા છેદોપસ્થાપનીય
સંયતિનું જગ્યાન્ય અંતર ૫૩,૦૦૦ વર્ષનું પડે.
(૩) સામાયિક ચારિત્ર ઘણા ભવ અપેક્ષાએ પ્રત્યેક ૧,૦૦૦ વાર આવે.

(૪) ટૂંકમાં જવાબ આપો :

- (૧) કયા ચારિત્રને ફક્ત એક જ ઉપયોગ હોય ?

જ : (૧) સૂક્ષ્મ સંપરાય ચારિત્રને

- (૨) કયા ચારિત્રને ફક્ત એક જ સંયમ સ્થાન હોય ?

જ : (૨) યથાભ્યાત ચારિત્રને

- (૩) કયા ચારિત્રી ફક્ત આહારક જ હોય ?

જ : (૩) પહેલા ચાર ચારિત્રી

- (૪) કયા ચારિત્રી ફક્ત તીર્થમાં જ હોય ?

જ : (૪) છેદો તથા પરિહાર વિ.

- (૫) કયા ચારિત્રી ફક્ત ભરત-ઈરવત ક્ષેત્રમાં જ લાભે ?

જ : (૫) છેદો તથા પરિહાર વિ.

- (૬) કયા ચારિત્રી બાંધે તો ફક્ત એક જ કર્મ બાંધે ?

જ : (૬) યથાભ્યાત ચારિત્રી (શાતાવેદનીય)

- (૭) ફક્ત પહેલા અને છેલ્લા તીર્થકરના સાધુઓના શાસનમાં જ.

કયા ક્ષેત્રમાં કયું સામાયિક ચારિત્ર હોય ?

જ : (૭) ઈત્વરિક સામાયિક ચારિત્ર ફક્ત ભરત અને ઈરવત ક્ષેત્રમાં જ હોય છે અને તે
પણ પહેલા અન છેલ્લા તીર્થકરના સાધુઓના શાસનમાં હોય છે.

- (૮) ક્યાં એક જ ચારિત્રીમાં પાંચે કલ્પ લાભે ?

જ : (૮) સામાયિક સંયતિમાં પાંચે કલ્પ લાભે.

- (૯) કયા એક ચારિત્રીને શ્રુતશાન અપેક્ષા જગ્યા દમા પૂવની ત્રીજી આચાર
વત્થુ સુધીનું શાન હોય છે ?

જ : (૯) પરિહાર વિશુદ્ધ ચારિત્રીને

(૧૦) સમજવો :

(૪)

ઘણા જીવ અપેક્ષાએ છેદોપસ્થાનીય ચારિત્રનું ઉત્કૃષ્ટ અંતર ૧૮ કોડાકોડી સાગરોપનું છે ?

જ : (૧૦) ઉત્સર્પિણી કાળના ૪-૫-૬ આરામાં = ૨, ૩, ૪ કોડાકોડી સાગરોપમ

અવસર્પિણી કાળના ૧-૨-૩ આરામાં = ૪, ૨, ૩ કોડાકોડી સાગરોપમ

એટલે ૬ + ૬ = ૧૮ કોડાકોડી સાગરોપમ સુધી છેદોપસ્થાનીય ચારિત્ર ન હોય
ત્યાર બાદ હોય એટલે ઉત્કૃષ્ટ અંતર આટલું હોય.

અ થ વા

ઘણા જીવ અપેક્ષાએ પરિહાર વિશુદ્ધિ ચારિત્રીની જગન્ય સ્થિતિ ૧૪૨ વર્ષની છે ?

૧૫

જ : ઉત્સર્પણી કાળના પ્રથમ તીર્થકર કે અવસર્પણી કાળના અંતિમ તીર્થકર પાસે ૧૦૦ વર્ષના આયુષ્યવાળો મનુષ્ય પરિહાર વિશુદ્ધ ચારિત્ર ગ્રહણ કરે, તેના જીવનના અંતિમ સમયમાં તેની પાસે ૧૦૦ વર્ષના આયુષ્યવાળો મનુષ્ય પ.વિ.ચા. ગ્રહણ કરે, ત્યાર બાદ કોઈ ફરી તે ચારિત્રને ગ્રહણ ન કરી શકે. આ રીતે ૨૦૦ વર્ષ થયા, તેમાં ૨૮ વર્ષ બાદ જ આ ચારિત્ર ગ્રહણ કરી શકે તેથી ૨ મનુષ્યના ૨૮ + ૨૮ = ૫૮ વર્ષને ૨૦૦ વર્ષમાંથી ઓછાં કરતાં ૧૪૨ વર્ષ રહ્યા. આમ દણા જીવ અપેક્ષાએ પરિહાર વિશુદ્ધ ચારિત્રની જગન્ય સ્થિતિ ૧૪૨ વર્ષની થાય છે.

પ્ર. : ૫ -ભક્તામરના આધારે ગાથા લખી તેનો ભાવાર્થ લખો : (કોઈ પાણ બે) (૮)

(ક) (૧) આપની સ્તુતિથી ભવોભવનાં પાપ ક્ષણમાત્રમાં નાશ પામે છે - આવું દર્શાવતી ગાથા ભાવાર્થ સહિત લખો.

જ : (૧) તૃત્સંસ્તવેન ભવસંતતિ સનિનબક્ષં, પાપં ક્ષણાત્ ક્ષયમુપૈતિ શરીર ભાજમ્ ।
આકાંત લોકમલિનીલમ શેખમાશુ, સૂર્યશુ ભિન્નમિવ શાર્વર મન્દ્યકારમ્ ॥૭॥
ભાવાર્થ : આપની ઝડી સ્તુતિના પ્રભાવથી સર્વ જીવોના ભવપરંપરાથી બંધાયેલાં ગાઢાં પાપો ક્ષણમાત્રમાં નાશ પામે છે. જેમ લોકમાં સર્વત્ર ફેલાયેલું રાત્રિનું ભમરા જેવું કાળું અંધારું સૂર્યના એક જ કિરણ વડે ભેદાઈને સત્પરે નાશ પામે છે.

(૨) આપની સ્તુતિથી - આપ (સ્વામી) અને સેવક સમાન બની જય છે, એ બતાવતી ગાથા લખી તેનો ભાવાર્થ લખો.

જ : (૨) નાત્યદ્ભૂતં ભુવન ભૂષણ ; ભૂતનાથ । ભુતેર્ગુણૈર્ભૂવિ ભવન્તમભિષ્ટુવન્તઃ ॥
તુલ્યા ભવન્તિ ભવતો નનુ તેન કિંપા । ભૂત્યાંશ્રિતં ય ઈણ નાત્મસમં કરૌતિ ॥૧૦॥
ભાવાર્થ : હે જગતના આભૂષણ ! હે પ્રાણીમાત્રના નાથ ! આપના વિદ્યમાન ગુણોથી આપની ઝડા ભાવથી સ્તુતિ કરનાર જગતમાં આપના સમાન જ બની શકાય છે, તેમાં કોઈ આશ્ર્ય નથી અથવા આ જગતમાં જે આશ્રિતને પોતાની સમાન નથી બનાવતા, તેવા સ્વામીની સેવાથી ખરેખર શો લાભ ? અર્થાત્ જે નિષ્ઠાપૂર્વક સેવા કરે છે, તેને સ્વામી પોતાના સમાન અવશ્ય કરે છે.

(૩) બુદ્ધિ વિનાનો હું તમારી સ્તુતિ કરવા તૈયાર થયો છું,
આવો ભાવ દર્શાવતી ગાથા લખી ભાવાર્થ લખો.

જ : (૩) બુદ્ધયા વિનાડપિ વિલુધાર્થિત પાદપીઠ । સ્તોતું સમુદ્ધત મતિવિગતત્રપોડમ્ ।
બાલં વિહાય જલસંસ્થિત મિન્દુભિમ્બ મન્યઃ ક ઈરછતિ જનઃ સહસા ગ્રહીતમ્ ॥૧૩॥
ભાવાર્થ : દેવોએ જેમનું પાદપીઠ પૂજ્યું છે, એવા હે જિનેશ્વર દેવ ! પાણીમાં પડેલું ચંદ્રનું પ્રતિબિંબ વગર વિચાર્યે પકડવાની ઈરછા બાળક સ્વિવાય બીજો કોણ કરે ? તેવી જ રીતે તમારી સ્તુતિ કરવા ચોગ્ય મારી બુદ્ધિ નથી છતાં પણ હું લજ્જારહિત થઈને, તમારી સ્તુતિ કરવા તૈયાર થયો છું.

(ખ) ફક્ત ગાથા પૂરી કરો : (૪)

(૧) દૃષ્ટવા ભવન્ત .....

જ : (ખ) (૧) દૃષ્ટવા ભવન્તમનિમેષ વિલોકનીં,

નાન્યત્ર તોષ મુપયાતિ જનસ્ય યક્ષુઃ ।

પીત્યા પયઃ શશિકર ધુતિ દુગ્ધ સિન્ધો:

ક્ષારં જલનિદ્યેરસિતું ક ઈરછેત ? ॥૧॥

(૨) સોડહં તથા પિ .....
જ : (૨) સોડહં તથાપિ તવ ભક્તિ વશાનુનીશ ।

કર્તૃ સ્તવં વિગત શક્તિરપિ પ્રવૃત્તઃ
પ્રીત્યાત્મ વીર્યમવિચાર્ય મૃગો મૃગોન્દ્રં
નાભ્યેતિ કિં નિજશિશો: પરિપાલનાર્થમ् ? ॥૫॥

(ગ) ગુજરાતી અર્થ લખો :

(૧) અસિતું (૨) આસ્તાં (૩) નનૂ દ બિંદુ (૪) કલ્પાંત (૫) નિકર (૬) વિતાનમ् (૩)

જ : (ગ) (૧) પીવાની (૨) દૂર રહો (૩) કમળ પરનું જલબિંદુ
(૪) પ્રલય (૫) સમૂહ (૬) સમૂહ

અ થ વા

૧૫

પ્ર. : ૫-(ક)ખાલી જગ્યા પૂરો : (૨)

જવાબ સાથે(૧) જે મનુષ્ય કામલોગો થી અલિપ્ત રહે છે, તેને અમે બ્રાહ્મણ કરીએ છીએ.

(૨) યાજીક લોકો બહારથી શાંત દેખાવા છતાં અંતરમાં કખાચ હોય છે.

(૩) સંયમ અને તપકૃપી ધર્મના આપ પારગામી છો.

(૪) બીજા જીવો પણ સંસારસાગરને પાર કરી જાય તેવી કરુણા દખિટ તેમના અંતરમાં હુંમેશાં રહે છે.

(૫)(૧) જયધોષ અને વિજયધોષ બંને મુનિઓ શું કરીને મોક્ષે ગયા ? (૨)

જ : (ખ) (૧) નાના ભાઈ વિજયધોષ બ્રાહ્મણો પણ જયધોષ મુનિ પાસેથી અનુત્તર ધર્મ સાંભળી સંસારથી વિરક્ત બનીને દીક્ષા લઈ લીધી. પણી બન્ને મુનિઓ તપ અને સંયમ દ્વારા પૂર્વ સંચિત કર્મોનો ક્ષય કરી; અનુત્તર સિદ્ધિ - મોક્ષને પામ્યા.

(૨) યજા કરવાલાણનું રક્ષણ યજા કેમ કરી શકતા નથી ? (૩)

જ : (૨) વેદો મોટે ભાગે પશુપદનું કહે છે, આમ વેદ અને યજા હિંસાકારી હોવાથી યજા કરાવાણાનું યજા રક્ષણ કરી શકતા નથી કારણ કે હિંસા આદિ વડે બંધાયેલાં કર્મ પોતાનું ફળ આપે છે.

(૩) પોતાના અને બીજાના આત્માનો ઉદ્ધાર કોણ કરી શકે ? (૩)

જ : (૩) તીર્થકરોએ બતાવેલ ધર્મતત્વોનું આચરણ કરનાર ગુણસંપન્ન અને બ્રાહ્મણોમાં ઉતામ હોય છે તેઓ જ પોતાના અને બીજાના આત્માનો ઉદ્ધાર કરવામાં સમર્થ હોય છે માટે .....

(૪) પહેલા આહાર દાનની ના પાડનાર વિજયધોષ પદીથી કેમ જયધોષ મુનિને આહાર આપવા કેમ તૈયાર થયા ? (૩)

જ : (૪) પહેલાં અજ્ઞાન અવસ્થામાં વિજયધોષ મુનિએ - તમે બ્રાહ્મણ નથી એમ કહી જયધોષ મુનિને ના પાડી હતી, પરંતુ જયધોષ મુનિનો ઉપદેશ સાંભળી પોતાની ભૂલ સમજાતાં આહાર ત્રણાની વિનંતી કરવા લાગ્યા.

(૫) જયધોષ-વિજયધોષ કયા સૂત્રનું કેટલામું અદ્યયન છે ? કઈ નગરીની વાત છે ? (૨)

જ : (૫) શ્રી ઉતારાદ્યયન સૂત્રનું રૂપમું (પચ્ચીસમું) અદ્યયન છે, વારાણસી (બનારસ) નગરીની વાત છે.

“જય જીનેન્દ્ર”

શ્રી ટ્રેટર બોર્ડને વર્ધમાન સ્થાનકવાસી જૈન મહાસંગ્ધ

Shree Greater Bombay Vardhman Sthanakvasi Jain Mahasangh-Mumbai સંચાલિત

માતુશ્રી મણિબેન મણાશી લીમણી છાડવા ધાર્મિક શિક્ષણ બોર્ડ - મુંબઈ
Matushree Maniben Manshi Bhimshi Chhadva - Dharmik Shikshan Board-Mumbai

વાર્ષિક પરીક્ષા જૈનશાળા/મહિલામંડળ/મિત્રમંડળ/ચુવા-ચુવતી ગુપનું પેપર

તા. ૦૮-૦૧-૨૦૧૭ • સમય: બપોરે ૮ થી ૧૨ • શ્રેણી ૧૪ • ગુણ: ૧૦૦

(Dharmik Shikshan Board Certificate Course Level : 14)

**સવાલ સાથે
જવાબ પેપર**

પ્ર. : ૧ - પુણિસ્સંગના આધારે જવાબ લખો :

૩૦

(ક) નીચેની ગાથાઓ ભાવાર્થ સાથે લખો. (કોઈ પાણ પાંચ) (૨૦)

(૧) રૂક્ખેસુ ..... .

જ: (ક) (૧) રૂક્ખેસુ એએ જહ સામલી વા, જંસિ ર્ય વેદયંતિ સુવણણા ।

વણેસુ વા ઇંદ્રણમાહુ સેટ્રં નાણેણ સીલેણ ચ ભૂઈપણે ॥

ભાવાર્થ : જેમ વૃક્ષોમાં શાખાલી વૃક્ષ જગપ્રસિદ્ધ છે, જે વૃક્ષને વિષે સુવર્ણકુમાર દેવતાઓ રતિસુખ વેણે છે. વનને વિષે નંદનવન શ્રેષ્ઠ છે તેમ શ્રી ભગવન્ત મહાવીર જાને અને ચારિત્રે કરી પ્રભુતઙ્ગાની હતા.

(૨) પુઢોવમે .....

જ: (૨) પુઢોવમે ધુણાઈ વિગચેહી, ન સણિણાહિં કુપ્પદ્ય આસુપણે ।

તરિઊં સમુદ્દ્ર ચ મહાભવોદ્ય અભયંકરે વીર અણાંતચક્ખૂ ॥

ભાવાર્થ : પૃથ્વી જેમ સર્વને આધારભૂત છે તેમ શ્રી ભગવાન મહાવીરદેવ પણ સર્વને આધારભૂત છે. કર્માને ક્ષય કરનાર, બાધ્ય અને આભયંતર સન્નિધિમાં વૃદ્ધિ ન કરનાર, પ્રજાવાન, મહાન ભવસમુદ્રને પાર કરનાર, અભય દેનારા શૂરવીર અને અનંત ચક્ષુવાળા હતા.

(૩) સે વારિયા .....

જ: (૩) સે વારિયા ઈતિ સરાઈભતં, ઉવહાણાવં દુક્ખખચદ્દ્યાએ ।

લોગં વિદિતા આરં પારં ચ સત્ત્વં પ્રભૂ વારિય સત્ત્વવારં ॥

ભાવાર્થ : તે ભગવાને રાત્રિભોજન સહિત સ્ત્રી સત્સંગ ત્યાગીને દુઃખ ક્ષય માટે ઉપધાન તપથી દેછ સુકલી નાખ્યો. આલોક-પરલોકના સ્વરૂપને જાણીને સર્વ પાપસ્થાનોને પ્રભુએ નિવાર્યા.

(૪) મહિએ .....

જ: (૪) મહિએ મજઝંમિ ઠિએ એગિં પણણાયતે સૂરિએ સુદ્ધલેસે ।

એવં સિરિએ ઉસ ભૂરિવણે મણોરામે જોયઈ અરિયમાલી ॥

ભાવાર્થ : પૃથ્વીના મદ્ય ભાગમાં સ્થિત સર્વ પર્વતોનો ઈન્દ્ર, મેર પર્વત-સૂર્યની જેમ શુદ્ધ કાંતિવાળો પ્રતીત થાય છે, એ જ રીતે પોતાની શોભાથી અનેક પ્રકારનાં રત્નોના વણોએ કરી મનને આનંદ આપે છે અને સૂર્યની જેમ સર્વ દિશાઓને પ્રકાશિત કરે છે.

(૫) તિરીવરે .....

જ: (૫) તિરીવરે વા નિસહાયચાણં રુચાએ વ સેટ્રે વલયાયતાણં ।

તાંત્રોવમે સે જગભૂઈપણે મુણીએ મજઝે તમુદાહુ પણણે ॥

ભાવાર્થ : જેમ લાંબા પર્વતોમાં નિષધ પર્વત, ગોળ પર્વતોમાં રૂચક પર્વત શ્રેષ્ઠ છે તેવી ઉપમાએ પ્રાજ્ઞ શ્રી મહાવીરદેવ મુનિઓ વચ્ચે જગતમાં સર્વથી શ્રેષ્ઠ હતા.

(૬) કોહં ચ માણં .....

જ: (૬) કોહં ચ માણંચ તહેવ માણં લોબં ચાઉત્થં અજાતથોસા ।

અચાહિણ વંતા અરહા મહેસી, ન કુપ્પદ્ય પાવ ન કારવેઈ ॥

ભાવાર્થ : કોઘ, માન, માચા અને લોબ એ ચાર અદ્યાત્મ દોષોને ત્યાગીને ભગવાન મહાવીર મહર્ષિ બની પાપ કરતા નથી અને બીજા પાસે કરાવતા નથી.

(૫) નીચેના માગઠી શબ્દોના અર્થ લખો (કોઈ પાણ ૧૦)	(૫)
જવાબ સાથે(૧) નિરામગંધે	જવાબ: મૂળ અને ઉત્તર ગુણોથી વિશુદ્ધ સંયમના પાલક
(૨) કુસલે	જવાબ: કુશળ
(૩) ધીરે	જવાબ: ધીરજવાળા
(૪) અણોલિસં	જવાબ: ઉત્તમ
(૫) છોયા	જવાબ: નેતા
(૬) મુદ્દાગરે	જવાબ: હર્ષ ઉત્પન્ન કરાવનાર
(૭) અણવજ્જં	જવાબ: અનવધ
(૮) સમાહિય	જવાબ: સમયકુ પ્રકારે
(૯) પડિયચ્ચ	જવાબ: પાખંડી
(૧૦) હિણ્યાહિણ્યેહિં	જવાબ: નિત્ય અને અનિત્ય
(૧૧) સંખિદુ	જવાબ: શંખ - ચંદ્ર સમાન
(૧૨) અસેસકમ્બં	જવાબ: સમસ્ત કર્મોને
(ગ) નીચેના સવાલોના જવાબ આપો :	(૫)
(૧) કથા દેવોની સ્થિતિ લાંબી અને શુભ છે ? અને કોની સભા શ્રેષ્ઠ છે ?	
જ: (૧) લવ સપ્તમ દેવોની સ્થિતિ લાંબી અને શુભ છે. સભાઓમાં સૌધર્મસભા શ્રેષ્ઠ છે.	
(૨) યોજ્ઞાઓમાં કોણ અને ક્ષત્રિયોમાં શું શ્રેષ્ઠ છે ?	
જ: (૨) યોજ્ઞાઓમાં વિશ્વસેન (વાસુદેવ) અને ક્ષત્રિયોમાં દંતવાક્ય શ્રેષ્ઠ છે.	
(૩) લગવાન શકેન્દ્રની માફક તેજસ્વી શા માટે હતા ?	
જ: (૩) ભગવાનનું જ્ઞાન કર્મભળ રહિત, નિર્મળ, કષાયથી રહિત અને ધાતિકર્મના બંધનથી મુક્ત હતું. તેથી તેઓ દેવતાના અધિપતિ શકેન્દ્રની પેઠે તેજસ્વી હતા.	
(૪) મેરુપર્વત કેટલે ઊંચો છે ? અને તેમાં કેટલા કાંડ છે ?	
જ: (૪) મેરુપર્વત એક લાખ યોજન ઊંચો છે. તેમાં ત્રણ કાંડ છે.	
(૫) મેરુપર્વતની ઉપમાએ ભગવાનના કથા ગુણો સર્વોત્તમ છે ?	
જ: (૫) મેરુપર્વતની ઉપમાએ શ્રમણ ભગવાન મહાવીરદેવ જાતિ, ચશ, દર્શન, જ્ઞાન અને શીલે સવોતમ હતા.	

પ્ર. : ૨ -કાયસ્થિતિને આધારે જવાબ આપો :

30

- (ક) નીચેના બોલોની જગ્યા અને ઉત્કૃષ્ટ કાયસ્થિતિ લખો. (૧૦)
- ૧) આહારક કેવળી ૨) નારકી ૩) સંજી ૪) વચનયોગ ૫) પર્યાપ્તા તિર્યંચ ૬) પ્રત્યેક બાદર વનસ્પતિના પર્યાપ્તા ૭) સંસાર પરિત ૮) અવધિજ્ઞાન ૯) મન: પર્યવજ્ઞાન
- ૧૦) સૂક્ષ્મ નિગોદ

જ: (૫)	બોલ	જગ્યા	ઉત્કૃષ્ટ
૧.	આહારક કેવળી	અંતર્મુહૂર્ત	દેશો ઊણું પૂર્વ કોડ વર્ષ
૨.	નારકી	૧૦,૦૦૦ વર્ષ	૩૩ સાગરોપમ
૩.	સંજી	અંતર્મુહૂર્ત	પ્રત્યેક સો સાગર સાધિક
૪.	વચનયોગ	૧ સમય	અંતર્મુહૂર્ત
૫.	પર્યાપ્તા તિર્યંચ	અંતર્મુહૂર્ત	૩ પલ્યમા અંત. ઊણી
૬.	પ્રત્યેક બાદર વન પર્યાપ્તા	અંતર્મુહૂર્ત	સંખ્યાતા હજાર વર્ષ
૭.	સંસાર પરિત	અંતર્મુહૂર્ત	દેશો ઊણું અર્ધ પુષ્ગાલ પરાવર્તન
૮.	અવધિ જ્ઞાન	૧ સમય	૫૫ સાગર સાધિક
૯.	મન: પર્યવજ્ઞાન	૧ સમય	દેશ ઊણા પૂર્વ કોડ વર્ષ
૧૦.	સૂક્ષ્મ નિગોદ	અંતર્મુહૂર્ત	અસંખ્યાતા કાળ (પુંઢવીકાળ)

(ખ) સમજાગુ સાથે કાયસ્થિતિ લખો.

(૧૦)

(૧) સંજી મનુષ્ય (૨) પર્યાપ્તા (૩) પૃથ્વીકાળ (૪) મનઃપર્યવ જ્ઞાન.

જ: (ખ) (૧) સંજી મનુષ્ય : જધ-કાયસ્થિતિ - અંત મુહૂર્ત

૩. કાયસ્થિતિ - ૩ પત્ય ને પ્રત્યેક કોડપૂર્વ વર્ષ

સમજણા : સંજી મનુષ્યના અધિકથી અધિક સંગ્રહ આઠ ભવ થાય છે. તેમાં સાત ભવ કોડપૂર્વ આચુવાળા અને આઠમો ભવ દેવકુરુ આદિ જુગલિયાનો એ પ્રકારે ઉ કોડપૂર્વ વર્ષ અધિક ૩ પત્યોલમ સમજવું.

૨) પર્યાપ્તા : જધ. કાયસ્થિતિ અંત-મુહૂર્ત

૩. કાયસ્થિતિ સો સાગર સાધિક

સમજણા : પર્યાપ્તા જીવ પ્રત્યેક સો સાગર સાધિક સુધી ચારે ગતિમાં જેટલા ભવ પામે તે દરેક ભવમાં પર્યાપ્તા થઈને જ કાળ કરે. અપર્યાપ્તા અવસ્થામાં કાળ કરે જ નહીં. તે અપેક્ષાએ ઉ. સ્થિતિ કહી છે.

૩) પૃથ્વીકાળ : (અસંખ્યાતો કાળ) દ્રવ્યથી અસંખ્યાતી ઉત્સર્પિણી અવસર્પિણી કાળ. ક્ષેત્રથી અસંખ્યાત લોકના આકાશપ્રદેશ ખાલી થાય તેટલો કાળ. કાળથી અસંખ્યાતો કાળ-ભાવથી આંગુલના અસંખ્યાતમાં બાગના આકાશપ્રદેશ જેટલો લોક.

૪) મનઃપર્યવ જ્ઞાન : જધ. કાયસ્થિતિ - ૧ સમય

૩. કાયસ્થિતિ - દેશ ઉણુ પૂર્વ કોડ વર્ષ

સમજણા : મનઃપર્યવ જ્ઞાની સાધુનો તેની પ્રાપ્તિના પ્રથમ અંત:મુહૂર્તમાં કાળ થતો નથી પરંતુ ત્યાર બાદ જ્યારે મનઃપર્યવજ્ઞાનનો ઉપયોગ મૂકે અને પ્રથમ સમયે જ કાળ કરે તે અપેક્ષાએ ૧ સમયની સ્થિતિ બતાવેલ છે. સંયમ દેશે ઉણુ કોડ પૂર્વ વર્ષથી વધારે ન હોય તેથી તે પ્રમાણે ઉ.સ્થિતિ સમજવી.

(ગ) નીચેના સવાલના જવાબ આપો :

(૫ × ૨)(૧૦)

(૧) કાયસ્થિતિની પ્રથમ ગાથા લખો.

જ: (ગ) (૧) કાયસ્થિતિની પ્રથમ ગાથા : જીવ ગઈ ઈન્દ્રિય કાળે જોગે, વેદે કસાચ લેસ્સાચ ।
સમ્મત નાણા દંસણ સંજ્ય ઉવાગોગ આહારે ॥૧॥

(૨) અર્ધ પુદ્ગલ પરાવર્તન કાળની વ્યાખ્યા લખો.

જ: (૨) અર્ધ-પુદ્ગલ પરાવર્તન કાળ : (અનંતો કાળ) - દ્રવ્યથી અનંતી ઉત્સર્પિણી અવસર્પિણી ક્ષેત્રથી અનંતોલોક. કાળથી અનંતોકાળ, ભાવથી અર્ધ પુદ્ગલ પરાવર્તન.

(૩) દેવી વધુમાં વધુ ઉપરાઉપરી કેટલા ભવ કરી શકે ? તેની કાયસ્થિતિ લખો ?

જ: (૩) દેવી વધુમાં વધુ એક જ ભવ કરે. કારણ કે દેવી મરીને ફરી દેવી થતી નથી. તેની કાયસ્થિતિ જ ૧૦ હજાર વર્ષ ઉ પપ પત્યની.

(૪) અલેશીની સ્થિતિ શા માટે સાદિ-અનંત છે ?

જ: (૧) અલેશીની સ્થિતિ સાદિ અનંત છે. કારણ કે ૧૪ ગુણ સ્થાને અલેશી બનેલ જીવ અને સિદ્ધ ક્ષેત્રમાં જાય છે. સિદ્ધ થયેલ જીવ ફરી સંસારમાં આવતો નથી તેથી અલેશીની સ્થિતિ આદિ અનંત છે.

(૫) સંસાર પરિત એટલે શું ? તેની કાયસ્થિતિ કેટલી ?

(૨)

જ: (૫) જેણે સમ્યકૃત આદિ ઝારા પોતાના ભવભમણાને પરિમિત કરી લીધેલ છે તે સંસાર પરિત કહેવાય છે. તેની કાયસ્થિતિ જ. અંતમુહૂર્ત ઉ. દેશે ઉણુ અર્ધ પુદ્ગલ પરાવર્તન.

પ્ર. : ૩ -તપના આધારે જવાબ લખો :

૧૫

(ક) નીચેના સવાલના જવાબ આપો :

(૫ × ૨)(૧૦)

(૧) તપનો થોકડો ક્યા આગમમાં બતાવેલ છે ? બાહ્યતપ એટલે શું ?

જઃ (૧) તપનો થોકડો ઉવવાઈ સૂત્રમાં બતાવેલ છે. બાહ્યતપ એટલે તે મુક્તિ પ્રાપ્તિનું બાછ્ય અંગ છે. ઘણું કરીને બાછ્ય શરીરને તપાવે છે. શરીર પર તેનો ઘણો પ્રભાવ પડે છે. આ તપ ઝારા આભ્યંતર તપનું આચરણ કરી શકાય છે.

(૨) લોકાપચાર વ્યવહાર વિનય તપના લેદ કેટલા ? કોઈ પણ બે લખો.

જઃ (૨) લોકાપચાર વ્યવહાર વિનય તપના ઉ ભેદ છે. ૧) ગુરુજનો, સત્પુરુષો પાસે બેસે (૨) ગુરુ આદિની આજ્ઞા પ્રમાણે વર્તો.

(૩) વૃત્તિસંક્ષેપ એટલે શું ? તેના લેદ કેટલા ? ફક્ત સંખ્યા લખો.

જઃ (૩) વૃત્તિસંક્ષેપ એટલે ભિક્ષાચર્ચા તપ. વૃત્તિઓને સંક્ષેપ રાખવી, તેના ઉપર કાબૂ રાખવો. તે અનેક પ્રકારના અભિગ્રહને ધારણ કરે. તેના ૩૦ ભેદ છે.

(૪) વિનય તપના તથા ધ્યાન તપના કુલ લેદ કેટલા ? ફક્ત સંખ્યા લખો. છેલ્લા ચાર વૈયાવચ્ચના લેદ લખો.

જઃ (૪) વિનય તપના કુલ ભેદ ૧૩૪ અને ધ્યાન તપના ૪૮ ભેદ છે. સ્વધર્મી, કુળ, ગણ, સંધ (૫) ધર્મકથાના નામ લખો.

જઃ (૫) ધર્મકથાના નામ : ૧) આક્ષેપણી ૨) વિક્ષેપણી ૩) સંવેગણી ૪) નિર્વેદણી.

(૬) નીચેની સંખ્યા ક્યા તપની છે ? ફક્ત નામ લખો.

(૨ ૧/૨)

જવાબ સાથે : (૧) ૬ જવાબ : રસપરિત્યાગ | (૪) ૧૦ જવાબ : વૈયાવચ્ચ

(૨) ૫૦ જવાબ : પ્રાયશ્ક્રિત | (૫) ૧૫ જવાબ : ઉણોદરી

(૩) ૭ જવાબ : કાઉસગ્ગ

(ગ) નીચેના સવાલમાં ફક્ત તપ કે પેટા-તપનું નામ લખો.

(૨ ૧/૨)

જવાબ સાથે (૧) સુકોશલ મુનિએ કર્યું તપ કર્યું ? જવાબ : પાદોપગમન પ્રત્યાખ્યાન - અવકાલિક અનશન તપ

(૨) રુક્ષ કે જીભને અપ્રિય લાગે તેવો આહાર લે. જવાબ : રસપરિત્યાગ

(૩) શાનપૂર્વક દોષિત વસ્તુનો ત્યાગ કરે. જવાબ : પ્રાયશ્ક્રિત

(૪) અલ્પ ઝંઝટ કરે. જવાબ : ભાવ ઉણોદરી

(૫) નવરીક્ષિતની સેવા કરવી. જવાબ : વૈયાવચ્ચ તપ

પ્ર. : ૪ -સામાયિક પ્રતિકમાગના આધારે જવાબ લખો :

૧૦

(૧) ૧૮ પાપસ્થાનકમાં મન-વચન-કાયાના કેટલા ? ફક્ત સંખ્યા લખો.

(૧)

જઃ (૧) મન - ૭ વચન - ૫ કાયા - ૫ પાપો છે.

(૨) ૧૮, ૨૪, ૧૨૦ પ્રકારે પાપદોષ લાગે છે તે કેવી રીતે ? સમજવો

(૩)

જઃ (૨) હિંસા આદિ દોષ

કેટલા પ્રકારે

૧. સંસારી જીવોના લેદ $૫૬૩ = ૫૬૩$

૨. તેની હિંસા અભિહ્યાથી જીવિયાઓ ૧૦ પ્રકારે $૫૬૩ \times ૧૦ = ૫૬૩૦$

૩. હિંસા રાગ અને દ્રેષ્ઠી $૫૬૩ \times ૨ = ૧૧૨૬૦$

૪. મન-વચન અને કાયા એ ત્રાણ ચોગથી થાય $૧૧,૨૬૦ \times ૩ = ૩૩,૭૮૦$

૫. કરવું-કરાવવું અને અનુમોદવું ૩ કરણથી થાય $૩૩,૭૮૦ \times ૩ = ૧,૦૧,૪૩૦$

૬. ભૂતકાળ-ભવિષ્યકાળ અને વર્તમાનકાળમાં થાય $૧,૦૧,૩૪૦ \times ૩ = ૩,૦૪,૦૨૦$

૭. અરિહંત-સિદ્ધ આચાર્ય-ઉપાદ્યાચ-સાધુ $૩,૦૪,૦૨૦ \times ૫ = ૧૮,૨૪,૧૨૦$

તથા પોતાના આત્માની સાક્ષીએ મિચ્છામિ દુક્કડમું પ્રકારે થાય.

ટૂકમાં $૫૬૩ \times ૧૦ \times ૨ \times ૩ \times ૩ \times ૩ \times ૫ = ૧૮,૨૪,૧૨૦$ પ્રકારે.

(3) નિર્ગંધ પ્રવચનની આરાધના કેવી રીતે કરીશું ? તેમાં શ્રદ્ધા અને ચારિત્રના(3)

કેટલા બોલ છે ? સમજવો

જઃ (3) નિર્ગંધ પ્રવચનની આરાધના માટે તેને સદ્યામિ = અંતરથી જેવી છે તેવી માનવારૂપ શ્રદ્ધા કરવી. પતિયામિ = હેતુ અને યુક્તિપૂર્વક સમજુને વિશ્વાસ કરવારૂપ પ્રતીતિ. રોઅમિ = ચારિત્ર અને તપનું સેવન કરવાથી ઈરછારૂપ રૂચિ. ફાસેમિ = આચરણ વડે જિનવાણીની સ્પર્શના પાલેમિ. પાલના અર્થાત् રક્ષા કરું છું, અણુપાલેમિ વિશેષ રૂપથી નિરંતર પાલન કરું છું. તેમાં શ્રદ્ધાના - સદ્હામિ - પતિયામિ, રોઅમિ. ચારિત્રના - ફાસેમિ. પાલેમિ અણુપાલેમિ શબ્દો છે.

(4) ૧૨૪ દોષ ટાળીને પ્રતિક્રમણ કરવાનું છે તે દોષ ક્યા ? (૨)

જઃ (૪) ૮૮ અતિચારમાંથી જ્ઞાનના ૧૪ છોડીને ૮૮ અતિચાર લાગ્યા હોય તે + જ્ઞાનાચારના ૮ + દર્શનાચારના ૮ + ચારિત્રાચારના ૮ + તપાચારના ૧૨ + વીર્યાચારના ૩ અને ૩૮ બોલની આરાધના ન કરી હોય એમ કુલ ૮૮ + ૮ + ૮ + ૧૨ + ૩ = ૧૨૪ દોષ.

(૫) શક્ષસ્તવ એટલે શું ? તેનું બીજું નામ શું છે ? (૧)

જઃ (૫) શક્ષસ્તવ એટલે શકેન્દ્ર આદિ ઈન્દ્રો જિનેશ્વર દેવની સ્તુતિ કરે ત્યારે આ પાઠ બોલે છે માટે તેને શક્ષસ્તવ કહે છે. તેનું બીજું નામ પ્રખિયાપાત સૂત્ર કે નમોત્થુણાં સૂત્ર છે.

પ્ર. : ૫ - ભક્તામરના આધારે જ્વાબ આપો.

(ક) નીચેની ગાથા પૂર્ગ કરીને ભાવાર્થ સાથે લખો (કોઈ પાણ ત્રાણ)

૧૫

(૧) નિર્ઘૂમવર્તિ .....

જઃ (૧) નિર્ઘૂમવર્તિ ૨૮ વર્જિત તેલપૂર્ણ : ફૂલનં જગત્રય મિં પ્રકટી કરોષિ ।

ગમ્યોન જાતુ મદ્તાં ચલિતાચલાનાં દીપોકપરસ્ત્વ મસિનાથ ॥ જગત્પ્રકાશઃ ॥

ભાવાર્થ : હે નાથ ! ધૂમાડા અને વાટ વિનાના તથા જેમાં તેલ પૂરવાની જરૂર નથી એવા આ સમસ્ત ત્રણોય જગતને પ્રકાશિત કરનારા તથા પર્ણતોને પણ ડોલાવી હે તેવા પવનથી પણ ન બૂજાનારા એવા આપ જગતને પ્રકાશિત કરનારા એક અનેરા દીપક છો.

(૨) વક્ત્રં .....

જઃ (૨) વક્ત્રં ક્વ તે સુરનરોરગ નેત્રહારિ, નિશેષ નિર્જિત જગત્ ત્રિત્યોપમાનમ્ ।

બિઘં કલંક મલિનં ક્વ નિશા કરસ્ય ! યદ્વાસરે ભવતિ પાણુપલાશકલ્પમ્ ॥

ભાવાર્થ : હે પ્રભો ! જેણો દેવ - મનુષ્ય અને ભવનપતિ દેવોના નચનનું હરાણ કર્યું છે અને ત્રણોય જગતના ઉપમાનોને સંપૂર્ણપણે જીતી લીધેલા છે તેવું તમારું મુખમંડળ ક્યાં ? અને કલંકથી મલિન થયેલું તથા દિવસે જીર્ણ થયેલા પાંદડાની જેમ ફિક્કું પડી જતું ચંદ્રનું મંડળ ક્યાં ?

(૩) ત્વામબ્યં.....

જઃ (૩) ત્વામબ્યં - વિલ્ભૂમચિન્ત્ય - મસંખ્યમાદ્ય બ્રહ્માણ-મીશ્વર-મનનતમનંગ કેતુમ્ ।

યોગીશ્વર વિદિત યોગમનેકમેકં, જ્ઞાન સ્વરૂપમભલં પ્રવદન્તિ સન્તઃ ॥

ભાવાર્થ : સંત પુરુષો આપને જુદા જુદા નામે સંભોધે છે. જેમ કે અવિનાશી, એશ્વર્યશાળી, અચિંત્ય, અસંખ્ય ગુણોના ધારક, ધર્મની આદિ કરનારા, બ્રહ્મ, ઈશ્વર, અનંત (કાળનો અંત કરનારા), અનંતકેતુ (વિકારનો નાશ કરવામાં કેતુ ગ્રહ સમાન), યોગીશ્વર (યોગોને જીતનાર), વિદિતયોગ (મોક્ષમાર્ગની સાધનાના જાણનાર, એક (જીવ દ્રવ્યની અપેક્ષાએ) અનેક (ગુણ પર્યાયની અપેક્ષા) કેવળજ્ઞાની અમલ (સર્વ કર્મમળથી રહિત).

(૪) જ્ઞાન .....
જ: (૪) જ્ઞાન યથા ત્વયિ વિભાતિ કૃતાવકાશં મેવ તથા હરિહરાદિષુ નાયકેષુ ।

તેજઃ સ્કુરનમણિષુયાતિ યથા મહત્વં મેવ તુ કાચ શકેલ કિરણા કલેડપિ ॥

ભાવાર્થ : આપને વિષે અવકાશ કરીને રહેલું જ્ઞાન જેવું શોભી રહ્યું છે, તેવું હરિહરાદિ મુખ્ય દેવોમાં શોભતું નથી, કારણ કે પ્રકાશમાન મહિઓમાં તેજ જેવી પ્રબળતાને પામે છે તેવી તેજમાં પ્રબળતા સૂર્યીકિરણોને વેરતા કાચના કટકા નથી પામતા.

(અ) દેવાંગનાઓ તમારા મનને જરા પણ વિકારમય બનાવી ન શકી તે ફક્ત ગાથા લખો.

જ: (ખ) : ફક્ત ગાથા :

ચિત્રં કિમત્ર ચાદિ તે ત્રિદશાંગનાલિ, નીત મનાગપિ મનો ન વિકાર માર્ગમ્ભ ।

કલ્પાન્ત કાલ મરુતા ચલિતાચલેન કિં મન્દરાદ્રિશિખરં ચલિત કદાચિત ॥

અ થ વા

પ્ર. : ૫ -ધર્મકથાના આધારે જ્યાબ આપો. (કોઈ પણ પાંચ)

૧૫

(૧) કેશીસ્વામિ કોણ હતા ? કેવા હતા ? શા માટે કુમાર શ્રમણ કલ્યા છે ? (૩)

કેવી આરાધના કરતા હતા અને તેમને કેટલા જ્ઞાન હતા ?

જ: (૧) કેશીસ્વામિ પાર્શ્વનાથ ભગવાનના શિષ્યાનુશિષ્ય હતા. તેઓ જ્ઞાન અને ચારિત્રના પારાગામી મહાયશસ્વી કુમાર શ્રમણ કેશીસ્વામિ હતા. તેમણે બાળપણમાં દીક્ષા લીધી હતી તેથી તેમને કુમાર શ્રમણ કલ્યા છે. તેઓ સમ્યક્જ્ઞાન, સમ્યક્દર્શન અને સમ્યક્ ચારિત્રની આરાધના કરતા હતા. તેમને મતિજ્ઞાન, શ્રુતજ્ઞાન અને અવધિજ્ઞાન હતા.

(૨) ગૌતમસ્વામિ શા માટે કેશીસ્વામિને મળવા ગયા ? બંને કયા ઉધાનમાં મળ્યા અને અને ત્યાં કેશીસ્વામિએ ગૌતમસ્વામિનું બહુમાન કેવી રીતે કર્યું ? (૩)

જ: (૨) કેશીસ્વામિ ૨૩મા તીર્થકર ભગવાન પાર્શ્વનાથના શિષ્યાનુશિષ્ય હતા તેથી તેમના કુળને જ્યેષ્ઠ (મોટું) જાણીને ગૌતમસ્વામિ પોતાના શિષ્ય પરિવાર સાથે કેશીકુમારને મળવા ગયા. તેઓ બંને તિંદુક નામના ઉધાનમાં જ્યાં કેશીસ્વામિ હતા ત્યાં મળ્યા. કેશીસ્વામિએ ગૌતમસ્વામિને આવતા જોઈને બહુ ભાવભક્તિ સાથે ચથાયોગ્ય સંભાન અને આદર-સત્કાર કર્યો. ગૌતમસ્વામિને બેસવા માટે તુરંત જ પ્રાસુક અને નિર્દોષ પરાળ (શાલી-વ્રીદિક, કોટુલ, રાળ આ ચાર) અને પાંચમું ડાબના તૃણાનું આસન આપ્યું.

(૩) ગૌતમસ્વામિ ઉપર હજસો શત્રુઓ આક્રમણ કરે છે ! તો પણ તેઓ તે શત્રુને કેવી રીતે જીતી શકે છે ? શાસ્ત્રોક્ત વિધિથી પણ સમજવો.

જ: (૩) વશ ન કરેલો પોતાનો આત્મા જ પોતાનો શત્રુ છે. તેને આગમવિધિ પ્રમાણે જીતી લેવાથી ચાર કષાય અને પાંચ ઈન્જ્રિયરૂપ શત્રુને પણ જીતી શકાય છે. આમ એક આત્માને જીતતા કુલ ૧૦ શત્રુઓને ગૌતમસ્વામિએ જીત્યા છે. શાસ્ત્રોક્ત વિધિ આ પ્રમાણે છે. શ્રુતજ્ઞાનની લગામ દ્વારા સાહસિક આત્મારૂપી (મનરૂપી) ઘોડાને જીતવો જોઈએ. ક્ષમા દ્વારા કોઇને, નબ્રતા દ્વારા અભિમાનને સરળતા દ્વારા માચાને અને સંતોષ દ્વારા લોભને જીતવો જોઈએ. પ્રતિસંલીનતા દ્વારા ઈન્જ્રીયોની અશુભ કિયાને રોકવી જોઈએ. તેમ ગૌતમસ્વામિએ કરેલું છે.

(૪) ભાડપ્રવાહવાળા સમુક્રમાં નૌકા વિપરીત દિશામાં જઈ રહી છે તેને ગૌતમસ્વામી (૩)
કેવી રીતે પાર કરાવશે ?

જઃ (૪) જે નોકા છિદ્રવાળી - કાણાવાળી હોય છે તે સમુક્રમાં પાર પહોંચાડી શકતી નથી, પરંતુ જે નોકા છિદ્રોરહિત હોય છે તે પાર પહોંચાડે છે. શરીર નોકા છે અને જીવ તેનો નાવિક છે. દોષયુક્ત સંયમ છિદ્રવાળો નોકા સમાન છે. અને નિર્દોષ સંયમ છિદ્ર રહિત નોકાસમાન છે. જન્મ-મરણ મદ ચતુર્ગતિક સંસાર છે, જેને નિર્દોષ સંયમી ગૌતમસ્વામી જેવા મહર્ષિઓ પાર કરી જાય છે.

(૫) અવ્યાબાધ સુખસ્થાન કયું છે ? અને કેવું છે ? ત્યાં કેવી રીતે પહોંચાય ? (૩)

જઃ (૫) લોકના અગ્રભાગમાં એક એવું ધ્યવસ્થાન છે જ્યાં વૃક્ષાવસ્થા, મૃત્યુ, વ્યાધિ અને વેદનાઓ હોતી નથી, પરંતુ ત્યાં પહોંચવું બહુ કठિન છે. જે સ્થાનને મહર્ષિઓ પ્રાપ્ત કરે છે તે સ્થાન નિર્વાણ સ્વરૂપ, વિદનરહિત, સિદ્ધક્ષેત્ર, લોકાશ્ર, અવ્યાબાધ સુખસ્થાનની પ્રસિદ્ધ છે, તે જ ક્ષેમકારી, કલ્યાણકારી, શાક્ષત છે. ભવ પરંપરાનો અંત કરનારા મહામુનિ તે સ્થાન પ્રાપ્ત કરીને શોક-કલેશ, જન્મ-જરા આદિ દુઃખથી મુક્ત થઈ જાય છે.

(૬) કેશીકુમારના સંશયનું સમાધાન થતા તેમણે શું નિર્ણય કર્યો ?

જઃ (૬) આ પ્રકારે સંશયનું સમાધાન થતા કેશીસ્વામીએ શિર નમાવીને ગૌતમસ્વામીને અભિવંદના કરી અને ત્રેવીસમા તીર્થકરના શાસનનો ત્યાગ કરીને ચોવીસમા તીર્થકરના શાસનમાં પ્રવેશ કરીને પાંચ મહાવ્રત રૂપ ધર્મનો ભાવપૂર્વક સ્વીકાર કર્યો.

“જ્યુ લિનેન્ડ્ર”

શ્રી ગ્રેટર બોમ્બાઈ વર્ધમાન સ્થાનકવાસી જૈન મહાસંગ્ઘ

Shree Greater Bombay Vardhman Sthanakvasi Jain Mahasangh-Mumbai સંચાલિત

માતુશ્રી મહિનેન મણાશી લીમશી છાડવા ધાર્મિક શિક્ષણ બોર્ડ - મુંબઈ
Matushree Maniben Manshi Bhimshi Chhadva - Dharmik Shikshan Board-Mumbai
વાર્ષિક પરીક્ષા જૈનશાળા/મહિલામંડળ/મિત્રમંડળ/ચુવા-ચુવતી ગુપનું પેપર

સવાલ સાથે
જવાબ પેપર

(Dharmik Shikshan Board Certificate Course Level : 15)

પ્ર. : ૧ - નીચેની ગાથાઓ ભાવાર્થ સહિત પૂર્ણ કરો : (કોઈ પણ છ)(૧૮) ૪૦

(ક) (૧) અપુલ્વ ..... જીવો

જ: (ક) (૧) અપુલ્વ, નાણગાહણો, સુયભતી પવયણો પભાવણાયા ।

એએહિં કારણોહિં, તિથ્યચરતં લહ્ય જીવો ॥

ભાવાર્થ: નવું નવું અપૂર્વ જ્ઞાન ભણવાથી, સૂત્ર સિદ્ધાંતની ભક્તિ (સેવા) કરવાથી, પ્રવચનની પ્રભાવના કરવાથી (મિથ્યાત્વ નાશ અને સમકિત ઉધોત કરવાથી, જીવો તીર્થકરપણું પ્રાપ્ત કરે છે.

(૨) સવણો ..... સિદ્ધિ

જ : (૨) સવણો નાણો ચ વિનાણો, પરચઙ્ગાણોચ સંજમે ।

અણાસવે તવે ચેવ, વોદાણો અકિરિયા સિદ્ધિ ॥

ભાવાર્થ : સંત સમાગમથી ૧) તીર્થકરે કહેલ ધર્મનું શ્રવણ થાય. ૨) શ્રવણથી શુતજ્ઞાન થાય. ૩) તેના ચિંતન, મનનથી હેચ અને ઉપદેચ રૂપ વિજ્ઞાન થાય. ૪) પાપના પ્રત્યાખ્યાન કરવાના ભાવ થાય. ૫) પ્રત્યાખ્યાન દ્વારા કોઈ શ્રાવક બને અથવા સાધુ બને. આમ સંયમફળ મળે. ૬) પાપ પ્રવાહ અટકવાથી જીવ અનાશ્રવી થાય. ૭) આવો અનાશ્રવી તપનું આરાધન કરે. ૮) તપથી પૂર્વ સંચિત કર્મ બોદા થાય, તેથી કર્મ નિર્જરા થાય. ૯) એવો અલ્પકર્મી જીવ ત્રણ યોગોનું ઝેંધન કરીને અકિય બને. ૧૦) આવો આત્મા સર્વ કર્મનો ક્ષય કરી મોક્ષને પ્રાપ્ત કરે છે.

(૩) અસંખ્યય ..... ગહિંતિ

જ : (૩) અસંખ્યય જીવિય મા પમાયાએ, જોવણીયસ્સ હુ એટિય તાણં ।

એવં વિચાણાહિ જણો પમતું, કિણણુ વિહિંસા અજ્યા ગહિંતિ ॥

ભાવાર્થ : આ જીવન અસંસ્કૃત છે, એટલે કે એકવાર તૂટ્યા પણી સાંધી શકાતું નથી, માટે હે જીવ પ્રમાદ ન કર. વૃદ્ધાવસ્થામાં નિશ્ચયથી કોઈ ધન, આદિ શરણભૂત થતું નથી. માટે આ પ્રમાણો જાણો કે પ્રમાદી, હિંસામાં રત, અસંખ્યમી પુરુષો અંત સમયમાં કોનું શરણ ત્રહણ કરશે ?

(૪) રૂપ ..... અરદાસા

જ : (૪) રૂપ અનુપમ નહીં કોઈ તોલે, વાણી સુણંતા શીવસુખ હોય,

દેછ સુગંધી રહે પુષ્ટવાસા, ચોસઠ ઈંજ્ર કરે અરદાસા ॥

ભાવાર્થ : તીર્થકર ભગવાનના અનુપમ દેછ-લાવણ્યની તોલે જગતની કોઈ વસ્તુ આવી શકતી નથી. તેમની વાણી સાંભળતા મોક્ષસુખની પ્રાપ્તિ થાય છે. તેમનો શ્વોસોચ્છ્વાસ અને દેછ પદ્મકમળની સુગંધ જેવો છે. તેમની સેવા, ભક્તિમાં ડાય ઈંજ્રો હંમેશાં વિચરે છે.

(૫) ચરે ..... મલાવધંસી

જ : (૫) ચરે પચાઈ પરિસંકમાણો, જંકિય પાસં ઈછ મણણમાણો ।

લાભંતરે જીવિય બૂહ્યાતા, પચા પરિણાય મલાવધંસી ॥

ભાવાર્થ : સાધક, સંસારને બંધનરૂપ સમજુ ડગલે ને પગલે દોષોની સંભાવનાને દ્યાનમાં રાખીને વિચરે, શરીર દ્વારા જ્ઞાન, દ્યાન આદિ ગુણોનો લાભ થતો હોય

ત્યાં સુધી સંચમ જીવનને સુરક્ષિત રાખે. મૃત્યુના અવસરે પરિજ્ઞા દ્વારા શરીરને ધર્મદ્યાનને અચોગ્ય સમજુને પ્રત્યાખ્યાન પરિજ્ઞા દ્વારા આહારનો ત્યાગ કરી મળ, મૂત્રથી ભરેલા ઓદારિક શરીરનો ત્યાગ કરે.

(૬) દેવનરિંદ ..... ભૂયં

જ : (૬) દેવનરિંદ નમંસિય પૂયં, સપ્વ જગુતમ મંગલ મગં ।

દુદ્ધરિસં ગુણનાયગમેગં, મોફખપહસ વર્ડિસગ ભૂયં ॥

ભાવાર્થ : બ્રહ્મચારીને હેવો તથા નરેન્દ્રો નમસ્કાર કરે છે તેમજ પૂજા, સત્કાર પણ કેલે છે. લોકમાં સર્વ ઉત્તમોમાં ઉત્તમ મંગલમય માર્ગ છે. વિશુદ્ધ બ્રહ્મચારી કોઈથી પણ અપારિજ્ઞત તથા સર્વ સદ્ગુણોમાં એક અદ્વિતીય નાયક સમાન છે. મોક્ષમાર્ગ માટે મસ્તકના મુગટમહિણ સમાન છે.

(૭) મંદાય ..... લોહં

જ : (૭) મંદાય ફાસા બહુલોહિજજા, તહપ્પગારેસુ મણં ન કુજ્જા ।

રક્ખેજ કોહં વિણાએજ માણં, માચં ન સેવેજજ પહેજ લોહં ॥

ભાવાર્થ : વિવેકબુદ્ધિને મંદ કરનારા મનને ધાણાં લોભામણા, આકર્ષક સ્પર્શ આદિ વિષયોને મનથી પણ ન ઈચ્છે. કોધને શાંત કરે, માનને વિનયથી દૂર કરે, માયાનું સેવન ન કરે તથા લોભને પણ ત્યાગે.

(૮) નીચેના પ્રશ્નોના માગ્યા પ્રમાણે જવાબ આપો :

(૧)

મુહૂર્તદ્વિપી કાળ વિકરાળ છે અને શરીર દુર્ભણ છે તે બતાવતી માત્ર ગાથા લખો.

જ : (૯) સુતેસુ યાવી પડિબુદ્ધ જીવી, ન વીસસે પંડિએ આસુપણે ।

ધોરા મુહૂર્તા અબલં શરીરં, ભારંડ-પદ્ધા વ ચેરેપ્પડમતો ॥

(૧) જીવ પરિભિત સંસારવાળો થાય છે તે બતાવતી માત્ર ગાથા લખો.

જ : (૧૦) જીણાવચ્છે અણુરતા, જીણાવચ્છે જે કરંતિ ભાવેણં ।

અમલા અસંકિલિટ્ઠા, તે હોંતિ પરિત સંસારી ॥

(૧૧) વિનય કેટલા પ્રકારના બતાવ્યા છે ? માત્ર અંકમાં લખો. સ્થવિર કેટલા પ્રકારના છે ? તેના નામ લખો.

જ : (૧૨) વિનય ત્રણ પ્રકારના બતાવ્યા છે : ૭, ૧૦, ૧૩૪ પ્રકારનો. સ્થવિર ત્રણ પ્રકારના છે. વયસ્થવિર, શ્રુતસ્થવિર, પર્યાય સ્થવિર.

(૧૩) સ્વદ્ધંદ ત્યાગથી મુનિ મોક્ષને પ્રાપ્ત થાય છે તે બતાવતી માત્ર ગાથા લખો.

જ : (૧૪) છંદ નિરોહેણ ઉવેઇ મોક્ખં, આસે જહા સિકિખય વમ્મધારી ।

પુત્વાઈ વાસાઈ ચેરેપ્પમતો, તમણ મુણી જિપ્પમુવેઇ મોક્ખં ॥

(૧૫) કોણ અધર્મના હેતુરૂપ છે ?

જ : (૧૬) જે અસંસ્કૃત, અંતઃકરણાની શુદ્ધિથી રહિત, હલકા, પરનિંદા કરવાવાળા, રાગ-દ્રેષ્ટમાં અનુરક્ત, પૂર્વકૃત કર્મથી પરાધીન છે તેઓ અધર્મના હેતુ છે.

(૧૭) સંયમનો નાશ શેનાથી થાય છે ?

જ : (૧૮) ઘન આદિ પરિશ્રહ તથા શબ્દ, રૂપ, ગંધ, રસ અને સ્પર્શ એ પાંચ કામગુણ રૂપ અર્થમાં આસક્ત થવાથી સંયમનો નાશ થાય છે.

(૧૯) પ્રમાદ કેટલા છે ? નામ લખો. પ્રમાદ કેવા છે ?

જ : (૨૦) પ્રમાદ પાંચ છે : મધ્ય (જેની આદત પડી જાય તેવા નશાકારી પદાર્થ વગેરે). ૨) પાંચ દીન્દ્રિયના ૨૩ વિષયો. ૩) ચાર કષાયના ભાવ. ૪) નિદ્રા. ૫) સ્ત્રીકથા આદિ વિકથા પ્રમાદ અનર્થકારી છે.

(ગ) નીચેના શબ્દોના અર્થ લખો : (૪)

- (૧) પજ્જવસાણં (૨) નિટ્ટવણી (૩) પરિણાય (૪) વેયકાલે (૫) સત્ત (૬) સમયં
- (૭) ઉમુંચ (૮) અતિવિજન્ય

- જ : (ગ) ૧) પજ્જવસાણં - અંત કરાવનાર ૫) સત્ત - હોય છે
 ૨) નિટ્ટવણી - દૂર કરનારી ૬) સમયં - સમતા
 ૩) પરિણાય - પરીક્ષા ૭) ઉમુંચ - તોડ
 ૪) વેયકાલે - ભોગવવાના સમયે ૮) અતિવિજન્ય - અતિવિદ્ધાન

(ઘ) નીચેના શબ્દોનું માગધી લખો. (૪)

- (૧) સુખનો ઈચ્છુક (૨) ઉધાડનાર (૩) ફસાયેલા (૪) પરલોક

- જ : (ઘ) ૧) સુખનો ઈચ્છુક - અણુપસ્સી ૩) ફસાયેલા - પચહંચે
 ૨) ઉધાડનાર - અવંગુચ્ચ (૪) પરલોક - પેચય

પ્ર. : ૨ -૪ લેશયાના આધારે જવાબ લખો :

૧૫

(ક) (૧) નીલ લેશયાના લક્ષણો લખો. (૨)

જ : (ક) (૧) ઈર્ઝાવંત, કદાગહી, મૂખવંત, તપ રહિત, માચાવી, પાપ કરતા લાજે નહીં વિષય કષાયમાં ગુંજ, ધુતારો, પ્રમાદી, રસલોલુપી, માચાનો ગવેષક, આરંભનો અત્યાગી, પાપને વિશે સાહસિક.

(૨) ફૂષણ લેશયાનો રસ અને તેજે લેશયાનો વર્ણ લખો. (૨)

જ : (૨) જેવું કડવું તુંબકું કડવો લીંબડાનો રસ, રોહિણી વનસ્પતિનો રસ એથી અનંતગુણો અધિક કડવો રસ ફૂષણ લેશયાનો છે.
 જેવો હિંગળો તથા ગેરુ, ઊગતો સૂર્ય રાતો, પોપટની ચાંચ, દીવાની શિખા એ બે કરતાં અનંતગુણો અધિક રાતો વર્ણ તેજે લશયાનો છે.

(૩) કીડીમાં કેટલી લેશયા છે તેના નામ લખો. ગુલાબના ફૂલમાં કેટલી લેશયા હોય તેના નામ લખો. (૨)

જ : (૩) કીડીમાં ત્રણ લેશયા હોય - ફૂષણ, નીલ, કાપોત ગુલાબના ફૂલમાં ત્રણ લેશયા - ફૂષણ, નીલ, કાપોત.

(૪) રાક્ષસમાં કઈ લેશયા હોય ? ધુતારો હોય તેમાં કઈ લેશયા હોય ? (૨)

જ : (૪) રાક્ષસ એ વ્યંતર હેવ છે. તેમાં પ્રથમની ચાર લેશયા હોય.
 ફૂષણ, નીલ, કાપોત અને તેજો. ધુતારામાં નીલ લેશયા હોય.

(૫) લેશયાનો પરિણામ દ્વાર લખો. (૨ ૧/૨)

જ : (૫) પરિણામ દ્વાર : લેશયા ત્રણ પ્રકારે પરિણામે - જધ., મદ્યામ, ઉત્કૃષ્ટ તથા નવ પ્રકારે પરિણામે. તે ઉપર કહી, તેના એક એકના ત્રણ ભેદ થાય, જેમ કે જધન્યનો જધન્ય, જધન્યનો મદ્યામ અને જધન્યનો ઉત્કૃષ્ટ. એ રીતે દરેકના ત્રણ ત્રણ ભેદ કરતાં નવ ભેદ થાય. એમ નવના ૨૭ ભેદ થાય. ૨૭ના ૮૧ ભેદ થાય અને ૮૧ના ૨૪૩ ભેદ થાય. એટલા ભેદે લેશયા પરિણામે.

(૬) મને ઓળખો : હું કઈ લેશયા છું ? (૨ ૧/૨)

જવાબ સાથે : (૧) હું પ્રિયધર્મી છું. જ : તેજે લેશયા

(૨) મારો રસ દ્વારા જેવો મીઠો છે. જ : શુક્લ લેશયા

(૩) મારી સ્થિતિ બે સાગર જાઓરી છે. હું કોણા ? જ : તેજે લેશયા

(૪) મારી સ્થિતિ બે સાગરને પલ્યનો અસંખ્યાતમો -
 ભાગ અધિક છે. હું કોણા ? જ : તેજે લેશયા

(૫) હું થોડાખોલો છું. જ : પદ્મ લેશયા.

- (૭) જીવ પરબ્રહ્મને વિશે કેમ ચ્યાલે છે તે સમજવો ? (૨)
- જ : (૭) જ્યારે જીવનું અતિમ અંતઃમુહૂર્ત પ્રમાણ આચુષ્ય બાકી રહે ત્યારે આવતા ભવમાં પ્રાપ્ત થવાવાળી લેશયાના પરિણામ તે જીવમાં અવશ્ય આવી જાય છે. પછી તેજ લેશયાને સાથે તે પરબ્રહ્મમાં ઉત્પન્ન થાય છે. ઉત્પન્ન થવાના પ્રથમ અંતઃમુહૂર્ત સુધી તેજ લેશયાના પરિણામ રહે છે.
-

- પ્ર. : ૩ -અષ્ટ પ્રવચન માતાના આધારે જવાબ લખો :** ૧૫
- (૧) સમિતિ એટલે શું ? પહેલી અને ચોથી સમિતિનો અર્થ લખો ? (૨)
- જ : ૩ (૧) સમિતિ: આવશ્યક કાર્યને માટે યત્નાપૂર્વક આત્માની સમ્યક્ પ્રવૃત્તિ તે સમિતિ. ઇરિયા સમિતિ એટલે રસ્તામાં ચાલવાની વિધિ, આચાણ ભંડમત નિક્ખેવણિયા એટલે વસ્ત્ર-પાત્ર આદિને યત્નાપૂર્વક લેવા-મૂકવાની વિધિ.
- (૨) સાધુ કેટલા દોષ ટાળીને આહાર લે તે સમજવો ? (૨)
- જ : (૨) સાધુ ૪૨ (૧૯ ઉદ્ગમના, ૧૯ ઉત્પાદનના, ૧૦ એખાણાના દોષ મળીને) તથા ૮૯ દોષ ટાળીને નિર્દોષ આહાર-પાણી ગ્રહો.
- (૩) ચોથી સમિતિનો નીજે લેદ સમજવો ? (૨)
- જ : (૩) કાળથી : બંને વખત (૧લા અને ૪થા પ્રહરમાં) પડિલેહણ કરે, પૂંજન કરે. પહેલા પ્રહરના પહેલા ચોથા ભાગે અને ચોથા પ્રહરના છેલ્લા ચોથા ભાગે કરે.
- (૪) મુનિના ઉપકરણના નામ લખો ? (૨)
- જ : (૪) ૧ મુહુર્પત્રિ, ૧ ગુરછો, ૧ રજેહરણ, ૧ ચોલપટો (પ હાથ), સાધુ ૩ પછેડી, સાદળી ૪ પછેડી રાખે, કાષ્ટ, તુંબી કે માઠીના પાત્ર
- (૫) મનગુપ્તિ દ્રવ્યથી અને ભાવથી સમજવો. (૨)
- જ : (૫) મનગુપ્તિ દ્રવ્યથી : આરંભ સમારંભમાં મન ન પ્રવતિષે. મનગુપ્તિ ભાવથી: વિષય-કૃષાય, આર્તદ્યાન, રોક્રદ્યાન, રાગ-દ્રેષ્મમાં મન ન પ્રવતિષે.
- (૬) સાધુની ક્ષેત્રથી અને કાળથી પાણી લેવાની મર્યાદા સમજવો ? (૨)
- જ : (૬) સાધુ ક્ષેત્રથી ૨ ગાઉ ઉપરાંત જઈને પાણી ન વાપરે. કાળથી - પહેલા પ્રહરનું પાણી ચોથા પ્રહરમાં ન વાપરે.
- (૭) ભાષા સમિતિ અને પારિઠાવણિયા સમિતિ કાળથી સમજવો. (૨)
- જ : (૭) કાળથી - રાત્રે ૧ પ્રહર વીત્યા બાદ સૂર્યોદય સુધી જોરથી ન બોલે. કાળથી - પરછણ ભૂમિને કાળોકાળ પડિલેહી, પૂંજુને પરઠે.
- (૮) સાધુ ભમતારહિત થઈને સંયમ સાધનને ભોગવે તે કઈ સમિતિનો કયો લેદ છે ? (૧)
- જ : (૮) આદાન ભંડમત નિક્ખેવણિયા સમિતિનો ૪થો ભેદ ભાવથી છે.
-

- પ્ર. : ૪ -સામાયિક - પ્રતિક્રમાગુના આધારે જવાબ લખો :** ૧૦
- (૧) લોજન સંબંધીના અતિચાર કેટલા ? મૂળ પાઠ અર્થ સહિત લખો. (૨^૧/_૨)
- જ : (૧) પાંચ અતિચાર છે.
- ૧) સચિતાહારે : મર્યાદા કરતાં વધુ સચેત આહારનો ઉપયોગ કર્યો હોય.
  - ૨) સચિત પડિબદ્ધાહારે : સચેત સાથે લાગેલ અચેત વસ્તુનો ઉપયોગ કર્યો હોય કે ઝડપમાં લાગેલાં પાકાં ફળ તેમજ વૃક્ષને લાગેલ ગુંદ).
  - ૩) અપોલિઓસહિ ભક્ષણાયા-થોડી કાચી, થોડી પાકી વસ્તુનો ઉપયોગ કર્યો હોય.
  - ૪) દુષ્પોલિઓસહિ ભક્ષણાયા : દુષ્પકલ એટલે માઠી રીતે પકવેલી વસ્તુનો ઉપયોગ કર્યો જેમ કે (રીંગણાના ઓળા, ભડથા, પોંક વગેરે)
  - ૫) તુચ્છોસહિ ભક્ષણાયા: તુચ્છ આહારનો ઉપયોગ કર્યો હોય ખાવું થોડું અને ફેંકી દેવું ઝાડું, શેરકી, સીતાફળ વગેરે)

- (૨) સંથારામાં કેટલા બોલના પચ્યકુખાણ કરવામાં આવે છે ? કયા કયા ? (૨)
- જ : (૨) સંથારામાં ૨૩ બોલના પચ્યકુખાણ કરવામાં આવે છે.
 ૧૮ પાપસ્થાનક+૪ આહાર+૧ શરીર એમ ૨૩ બોલના પચ્યકુખાણ કરવામાં આવે છે.
- (૩) પાઈપૂર્તિ કરો : સંઘડણાએ ..... આમોસે (૨)
- જ : (૩) સંઘડણાએ કુઇએ કક્કરાઈએ છીએ જંભાઈએ આમોસે.
- (૪) નીચેનાનો જવાબ માત્ર અંકડામાં આપો : (૨ ૧/૨)
- ૧) શાવકના અભિગમ ૨) શાવકના ગુણ ૩) શાવકનું આયુષ્ય
 ૪) શાવકના મનોરથ ૫) શિક્ષાવત્તના અતિચાર.
- જ : (૪) ૧) પાંચ ૨) ૨૧ ૩) કોડ પૂર્વ વર્ષ ૪) ત્રણ ૫) ૨૦.
 (૫) લગવાન કેવળજ્ઞાની - કેવળદર્શની છે તે બતાવતા માગધી શબ્દો લખો. (૧)
 કયા પાઠમાં આવે છે ?
- જ : (૫) સવ્યવન્નૂણાં, સવ્યવદરિસીણાં, નમોત્થુણાંના પાઠમાં આવે છે.
-

- પ્ર. : ૫ -મોટા માંગલિકના આધારે જવાબ લખો :** ૫
- (૧) પ્રભુ જેવા નિર્મળ ક્યારે બનાય ? (૧)
- જ : (૧) પ્રભુના શરણાથી, સ્તુતિ, ભક્તિ અને ગુણ-કીર્તન કરવાથી,
 અમારો ઉપયોગ પ્રભુના ગુણોમાં પ્રવર્તન કરવાથી પ્રભુ જેવા નિર્મળ બનાય.
- (૨) અનાદિ કાળથી જુવે કેવી કર્મ-પ્રકૃતિઓ બાંધી છે ? તેના નામ લખો. (૨)
- જ : (૨) દાનાંતરાય, લાભાંતરાય, ભોગાંતરાય, ઉપભોગાંતરાય તથા
 વીર્યાંતરાય નામની ગાઢી ચીકણી કર્મની પ્રકૃતિ બાંધી છે.
- (૩) આત્મશુદ્ધિ કરવા કોનું શરણું લેશું ? ભવદ્ધપી સમુક્રમાંથી તરવા કોનું શરણું લેશું ? (૧)
- જ : (૩) અરિહંત ભગવાનનું શરણું લેશું, કેવળી ધર્મનું શરણું લેશું.
- (૪) માંગલિકમાં ગુરુ ગૌતમની કઈ લભ્ય બતાવી છે ? દાન કેવી રીતે આપવું જોઈએ ? (૧)
- જ : (૪) અંગૂઠામાં અમૃતલભ્ય હતી, ભાવથી દેવું જોઈએ.
-

- પ્ર. : ૬ -ભક્તામરના આધારે જવાબ લખો :** ૧૫
- (i) નીચેની ગાથા પૂર્ગ કરો ભાવાર્થ લખો :
- જવાબ સાથે** (અ) સિંહાસને મહિમયુખ શિખાવિચિત્રે, વિભાજતે તવવપુઃ કનકાવદાતમ્ ।
 બિંબ વિદ્યદ્વિલ સંદશુલતા વિતાનં, તુંગોદયાદ્રિશિરસીવ સહસ રશે : । (૪)
- ભાવાર્થ :** હે ભગવાન ! જેવી રીતે ઊંચા ઉદ્યાચલ પર્વતના શિખર ઉપર
 આકાશમાં લતાના સમૂહની જેમ ફેલતા પ્રકાશમય કિરણોથી સૂર્યનું બિંબ
 શોભે છે, તેમ ઊંચે વિવિધ રંગના કિરણો વેરતાં મહિમય સિંહાસનને વિશે
 આપનું સુવર્ણ સમાન દેદીપ્યમાન શરીર શોભી રહ્યું છે.
- જણાબ સાથે** (બ) સ્વર્ગાપવર્ગ ગમભાર્ગ - વિમાર્ગણેષ, સદ્ગર્મ -તત્વકથમેક-પટ્રાસ્ત્રિલોકયામ્ ।
 દિવ્યદ્વાનિ-ર્ભવતિ તે વિશાદાર્થ સર્વ, ભાષા સ્વભાવ-પરિણામ-ગુણો-પ્રયોજ્ય સર્વ । (૪)
- ભાવાર્થ :** હે પ્રભુ ! આપની અલોકિક વાણી દેવલોક અને મોકણો ભાર્ગ બનાવવામાં
 સહાયક છે. ત્રણે લોકના સત્યધર્મનાં રહસ્ય કહેવામાં અદ્ભુતીય, નિપુણ અને
 કુશળ છે. પદાર્થના વિસ્તૃત સ્પષ્ટ અર્થ બતાવવામાં તથા સર્વ ભાષાઓના ગુણાને
 પરિણામન કરી શકે તેવા ગુણોથી ચુક્ત છે.

- જવાબ સાથે**
- (ક) ઉન્નિક્ર હેમનવ - પંકજ-પુંજ-કાન્તિ, પર્યુલ સન્નાખ-મધ્યાખ-શિખાભિરામો । (૪)
પાણો પદાનિ તવ ચતુ જિનેન્દ્ર ધતાઃ પદ્માનિ તત્ર વિલુધાઃ પરિકલ્પયન્તિ ॥
ભાવાર્થ : હે જિનેશ્વર ! તમારા પગના નખના અગ્રભાગ તાજાં જીલેતા સુવર્ણા
કમળોના સમૃહ જેવી સુંદર કાંતિને ધારણ કરવાવાળા, ચારે બાજુથી ઝળળતાં
કિરણોના પ્રકાશથી મનોહર છે તેવાં પગલાં જચાં જચાં આપ મૂકો છો ત્યાં ત્યાં
દેવો સુવર્ણાના કમળોની રચના કરે છે.
- (િનીચેના પ્રશ્નોના જવાબ આપો : (૩)
- (અ) તેજસ્વી પદાર્થોને કોણ જાંખા પાડે છે ?
જ : (અ) પ્રભુના નિતાન્ત શોભાયમાન ભામંડળની અતિશય તેજસ્વિયા
ત્રણો લોકના તેજસ્વી પદાર્થોને જાંખા પાડે છે.
(બ) છનોની શોભા શેનાથી વધી રહી છે ? તે કેવા છે ?
જ : (બ) મોતીની ઝૂલોના સમૃહથી છનોની શોભા વધી રહી છે.
તે છાત્રો ચંદ્ર જેવા ઉજ્જવળ છે.
(ક) મેરુ પર્વતનું શિખર શેના વે શોભી ઉઠે છે ?
જ : (ક) નિર્મલ ઝરણાના પાણીની ધારાઓથી શોભી ઉઠે છે, તે શિખર
સુવર્ણમય છે.

અ થ વા

પ્ર. : ૬ -વાર્તાના આધારે જવાબ લખો :

૧૫

- (૧) પરદેશી રાજ કયા દ્વીપમાં, કયા ક્ષેત્રમાં, કયા દેશની, કઈ નગરીમાં રહેતા હતા ? (૨)
જ : (૧) પરદેશી રાજ જંબૂદ્ધીપમાં, ભરત ક્ષેત્રમાં, કેકયાર્થ દેશની શૈતિવિકા નગરીમાં
રહેતા હતા.
(૨) પરદેશી રાજના દાદા કેવા હતા ? દાદી કેવાં હતાં ? પરદેશીના મતે તેઓ મૃત્યુ પામીને (૨)
ક્યાં ઉત્પન્ન થયાં હશે ?
જ : (૨) દાદા અધર્મી હતા, ઘણા પાપી હતા. પરદેશીના મતે તેઓ નરકમાં ઉત્પન્ન થયા
હશે. પરદેશીનાં દાદી ધાર્મિક વૃત્તિવાળાં હતાં, પરદેશીના મતે તેઓ દેવલોકમાં
ઉત્પન્ન થયાં હશે.
(૩) યુવાન અને બાળકના જીવ સમાન હોવા છતાં બાળક શા માટે લક્ષ્યવેદ કરી શકે નહીં? (૨)
જ : (૩) બાળક અને ચુવનના જીવ સમાન હોય પરંતુ તેઓનાં શરીર, કળા, કુશળતા, રૂપ,
સાધન સમાન નહીં હોવાથી..... બાળકના સાધન નબળાં હોય છે, તેથી લક્ષ્યવેદ
કરી શકે નહીં.
(૪) પરદેશી રાજના કુટુંબમાં પરંપરાથી કઈ માન્યતા ચાલી આવતી હતી ? (૨)
તે માન્યતાને છોડવા ચિત્ત સારથિએ કોણું દટ્ટાંત આખ્યું તેનું ફક્ત નામ લખો ?
જ : (૪) પરદેશી રાજના કુટુંબમાં પરંપરાથી માન્યતા હતી કે જીવ અને શરીર એક જ છે,
તે માન્યના છોડવા પરદેશીએ અભાગિયા લોહવણિયાનું દટ્ટાંત આખ્યું.
(૫) દેવો કેટલા કારણે મૃત્યુલોકમાં આવી શકતા નથી ? કોઈ પણ બે કારણ લખો. (૧)
જ : (૫) જ કારણે દેવો મૃત્યુલોકમાં આવી શકતા નથી.
૧) દિવ્ય કામભોગોમાં દેવો મૂર્ચિર્ઘત થયેતા હોય છે તેથી તેને મનુષ્યના
કામભોગ તુચ્છ લાગે છે.
૨) મુનષ્ય સબંધીનો પ્રેમ દેવ-દેવીઓના પ્રેમમાં ફેરવાઈ જાય છે.
૩) હમણાં જઈશ એમ વિચારે છે, પણ દેવલોકમાં નાટક વગેરે ભોગમાં
તલ્લીન બની જાય છે અને તે જ્યારે મૃત્યુલોકમાં આવે તે પહેલાં
સ્વજનોનું મૃત્યુ થઈ ગયું હોય છે.
૪) મૃત્યુલોકની દુર્ગધ ૪૦૦-૫૦૦ યોજન સુધી ઊંચે જાય છે. તે દુર્ગધના
કારણો તેવો મનુષ્યલોકમાં આવતા નથી.

- (૬) કેશીકુમાર શ્રમણને ચિત્ત સારથિએ ક્યાં પદારવાની વિનંતી કરી ? કેટલી વાર કરી ? (૧)
- જ : (૬) શ્વેતવિકા નગરીમાં પદારવા વિનંતી કરી. ત્રણ વાર કરી.
- (૭) પરદેશી રાજીની નગરીના ઉધાનનું નામ લખો. તેના પુત્રનું નામ લખો. (૨)
- પરદેશી રાજ કયા કાળમાં થયા ? મૃત્યુ પામીને ક્યાં ઉત્પન્ન થયા ?
- જ : (૭) ઉધાન - મૃગવન - પુત્ર - સૂર્યકાન્તકુમાર
પરદેશી રાજ અવસર્પિણી કાળના ઓથા આરામાં થયા. મૃત્યુ પામીને સૂર્યાભ
વિમાનમાં દેવપણે ઉત્પન્ન થયા.
- (૮) નીચેના જોડકાં જોડો : (૨)
૧.) જીવ અગુરુલઘુ છે	અરણીના લાકડાના દષ્ટાંતે
જ : (૧) જીવ અગુરુલઘુ છે ...	કુગાને દષ્ટાંતે
(૨) જીવ અદશ્ય છે	હાથી અને કંથવાના દષ્ટાંતે
જ : (૨) જીવ અદ્રશ્ય છે ...	અરણીના લાકડાના દષ્ટાંતે
(૩) જીવ અપ્રતિહત ગતિવાળો છે	કુગાના દષ્ટાંતે
જ : (૩) જીવ અપ્રતિહત ગતિવાળો છે ...	તપાવેલા લોખંડના દષ્ટાંતે
(૪) જીવ સમાન પરિમાણવાળો છે	તપાવેલા લોખંડના દષ્ટાંત
જ : (૪) જીવ સમાન પરિમાણવાળો છે ...	હાથી અને કંથવાના દષ્ટાંતે

“જીવ જીનેન્દ્ર”

શ્રી ટ્રેટર બોર્ડને વર્ધમાન સ્થાનકવાસી જૈન મહાસંગ્ધ

Shree Greater Bombay Vardhman Sthanakvasi Jain Mahasangh-Mumbai સંચાલિત

માતુશ્રી મણિબેન મણશી ભીમશી છાડવા ધાર્મિક શિક્ષણ બોર્ડ - મુંબઈ
Matushree Maniben Manshi Bhimshi Chhadva - Dharmik Shikshan Board-Mumbai
વાર્ષિક પરીક્ષા જૈનશાળા/મહિલામંડળ/મિત્રમંડળ/યુવા-યુવતી ગ્રુપનું પેપર

સવાલ સાથે

જવાબ પેપર

(Dharmik Shikshan Board Certificate Course Level : 16)

પ્ર. : ૧ - ઉત્તરાધ્યયન સૂત્ર, દસ વૈકાલિક સૂત્રના આધારે નીચેના પ્રશ્નોના જવાબ લખો : ૪૦

(ક) નીચેના વાક્યો જે ગાથામાંથી લેવાયા હોય તે ગાથા લખો. (માત્ર ગાથા, અર્થ નહીં) (૧૦)

(૧) આ જીવ સમસ્ત વિશ્વને જન્મ-મરણથી સ્પર્શી લે છે.

જવાબ (ક)(૧) સમાવન્નાણ સંસારે, નાણા ગોતાસુ જાઈસુ ।

કમ્મા નાણા-વિહા કટ્ટુ, પુછો વિસ્તંભથા પચા ॥

(૨) જે વ્યક્તિ અયત્નાથી પોંજ્યા વગર બેસે છે તેનાં દુઃખદાયી ફળ ભોગવવા પડે છે.

જ : (૨) અજયં આસમાણો ચ, પાણ ભૂયાઈ હિંસર્િ ।

બંધઈ પાવયં કમ્મં, તં સે હોઈ કહુયં ફલં ॥

(૩) તે મનુષ્ય સંવર અને તપસ્યા દ્વારા કર્મરજનો નાશ કરી દે છે.

જ : (૩) માણુસતત્ત્વમિ આચારો જો ધર્મં સોચ્યા સદ્ધે ।

તવસ્સી વીરિયં લદ્યં સુંપુડે નિદ્યુણે રયં ॥

(૪) પોતાના કર્મ અનુસાર જીવ ક્યારેક અસુર યોનિમાં ઉત્પન્ન થાય છે.

જ : (૪) એગયા દેવલોઅસુ, નરઅસુ વિ એગયા ।

એગયા આસુરં કાયં, અહાકમ્મેહિં ગરછીએ ॥

(૫) સુખ-સાતામાં આસક્ત રહેવાવાળા સાધુને સુગતિ પ્રાપ્ત થવી દુર્લભ છે.

જ : (૫) સુહસાચગસ્સ સમાણસ્સ, સાચાઉલગસ્સ નિગામસાઈસ્સ ।

ઉચ્છોલણા પહોચસ્સ, દુલ્લહા સુગર્િ તારિસગસ્સ ॥

(૬) નીચેની ગાથા પૂર્ગ કરી ફક્ત ભાવાર્થ લખો (કોઈ પણ સાત) (૨૧)

(૧) જ્યા ધુણી ..... આભિગાંધી

જ : (૨) જ્યા ધુણાઈ કમરયં, અબોહિકલુસં કર્દ ।

તચા સપ્વતાગં નાણં, દંસણ ચાલિગાંધી ॥

ભાવાર્થ : જ્યારે આત્મા મિથ્યાત્વ આદિ પાપો દ્વારા ઉપાજિત કર્મઝીપી રજનો નાશ

કરે છે ત્યારે સર્વ પદાર્થોને જાણવાવાળા એવા કેવળજ્ઞાન અને કેવળ દર્શનને પ્રાપ્ત કરે છે.

(૨) સોચ્યા જાણીએ ..... સમાયરે.

જ : (૨) સોચ્યા જાણાઈ કલાણં, સોચ્યા જાણાઈ પાવગં ।

ઉભયં પિ જાણાઈ સોચ્યા, જં સેચં તં સમાયરે ॥

ભાવાર્થ : ધર્મશ્રવણાથી જ આત્મકલ્યાણ (મોક્ષ)ને જાણો છે. સાંભળીને જ પાપને

જાણો છે. આમ બન્ને માર્ગ સાંભળીને જ જાણો છે. જે આત્માને માટે શ્રેયકારી, હિતકારી હોય તેનું આચરण કરે.

(૩) માણુસતત્ત્વ ..... રયં

જ : (૩) માણુસતત્ત્વમિ આચારો, જો ધર્મં સોચ્યા સદ્ધે ।

તવસ્સી વીરિયં લદ્યં, સંપુડે નિદ્યુણે રયં ॥

ભાવાર્થ : મનુષ્ય જન્મને પ્રાપ્ત કરી જે આત્મા, ધર્મને શ્રવણ કરી તેની ઉપર શ્રદ્ધાર્થી કરતો થકો, સંયમને વિષે ઉધમ-પરાકમયુક્ત થાય છે તે સંવર અને તપસ્યા દ્વારા કર્મરજનો નાશ કરી દે છે.

(૪) વિગિંચ કમ્મુણો ..... દીસં

જ : (૪) વિગિંચ કમ્મુણો હેં, જસ સંચિણું ખંતિએ ।
સરીરં પાઢવં હિચ્યા, ઉછું પક્કમઈ દીસં ॥

ભાવાર્થ : મનુષ્ય આદિ ચાર અંગોને રોકવાવાળા કર્મના હેતુથી વિરામો. ક્ષમા આદિ (દસ પ્રકારના) યતિ ધર્મનું સેવન કરી સંચમને વિશેષ ચશસ્ત્વી બનાવો. આમ કરવાવાળા પાર્થિવ-ઓદારિક શરીરનો ત્યાગ કરી ઊંચી દિશાને પ્રાપ્ત કરે છે. (સ્વર્ગ અથવા મોક્ષ).

(૫) અજયં ભુંજમાણો ..... ફલં

જ : (૫) અજયં ભુંજમાણો ય, પાણ ભૂયાઈ હિંસઈ ।
બંધઈ પાવઈ કમ્મં, તં સે હોઈ કરુંય ફલં ॥

ભાવાર્થ : જે વ્યક્તિ પુંજ્યા વિના આહાર-પાણી આદિ વાપરે તે સર્વ ત્રસ, સ્થાપર પ્રાણીની હિંસા કરવાવાળા થાય છે. તેથી તેમને પાપકર્મનો બંધ થાય છે. તેના પરિણામે કડવા-દુઃખાદી ફળ ભોગવવાં પડે છે.

(૬) સમાવનાણ ..... પથા

જ : (૬) સમાવનાણ સંસારે, નાણા ગોતાસુ જાઈસુ ।
કમ્મા નાણા-વિહા કક્ષુ, પુઢો વિસંભયા પચા ॥

ભાવાર્થ : આ સંસારમાં જીવે અનેક પ્રકારના પાપકર્મ કરી વિવિધ ગોત્રવાળી અનેક જાતિને પ્રાપ્ત કરી છે. વિવિધ પ્રકારનું કર્મ કરીને પૃથકૃથક ગોત્રવાળી જાતિમાં ઉત્પન્ન થઈને આ જીવ સમસ્ત વિશ્વને જન્મ-મરણ કરી સ્પર્શી લે છે.

(૭) જ્યા કમ્મં ખવિતાણં ..... સાસારો

જ : (૭) જ્યા કમ્મં ખવિતાણં, સિદ્ધિં ગરછઈ નીરાઓ ।
તથા લોગમત્થયત્થો, સિદ્ધો હવઈ સાસારો ॥

ભાવાર્થ : જ્યારે આત્મા સર્વ કર્મનો ક્ષય કરી કર્મ રજીથી મુક્ત થઈ સિદ્ધગતિમાં જાય છે ત્યારે ચોંડ રાજલોકના અથભાગે સ્થિત, શાશ્વત અને સિદ્ધ થઈ જાય છે.

(૮) એગયા ખતિઓ ..... પિવીલિયા.

જ : (૮) એગયા ખતિઓ હોઈ, તથો ચંડાલ બુક્કસો ।
તથો કીડ પચંગો ય, તથો કુંથૂ પિવીલિયા ।

ભાવાર્થ : ક્યારેક મનુષ્ય અન્ય યોગ્ય કર્મનો ઉદ્ય થવાથી આ જીવ ક્ષત્રિય થાય છે તો ક્યારેક ચાંડાલ અથવા તો વર્ણશંકરવાળો થાય છે, તો ક્યારેક કીડા, પતંગિયા, કંથવા કે પછી કીડીઝુપે ઉત્પન્ન થઈ જાય છે.

(૯) અર્થ લખો (કોઈ પાણ આઠ)

(૪)

(૧) રયસ્સ (૨) સેય (૩) આસે (૪) નચ્યા (૫) નાઈં (૬) નિદ્ધુણો

(૭) નિવ્યજન્તિ (૮) પિવીલિયા (૯) જાઈસુ.

જવાબ(ગ) :	(૧) રયસ્સ = અનુરક્ત રહેનાર	(૫) નિદ્ધુણો = દૂર કરે છે
	(૨) શ્રેય = શ્રેયકારી તે પુણ્ય	(૭) નિવ્યજન્તિ = નિવૃત્તિ પામતા નથી
	(૩) આસે = બેસે	(૮) પિવીલિયા = કીડી
	(૪) નચ્યા = જાણીને	(૯) જાઈસુ = જાતિઓમાં
	(૫) નાઈં = જ્ઞાતિવાળા	

(૧૦) માગધી લખો (કોઈ પાણ પાંચ)

(૫)

(૧) નરકમાં (૨) અજ્ઞાની (૩) પ્રાણ કરે (૪) સર્વશ્રેષ્ઠ (૫) ક્ષય કરી (૬) આ પ્રમાણે

જવાબ (ઘ) :	(૧) નરકમાં = નરઅસુ	(૪) સર્વશ્રેષ્ઠ = અણુતારં
	(૨) અજ્ઞાની = અન્નાણી	(૫) ક્ષય કરી = ખવિતાણં
	(૩) પ્રાપ્ત કરે = અભિગરછઈ	(૬) આ પ્રમાણે = ઈચ્છેયં

- પ્ર. : ૨** નીચેના બોલનો બાંસઠીઓ (કોડો બનાવીને (માત્ર સંખ્યા લખો) (૧૦) ૩૦
- (ક) (૧) વિજય વિમાનના દેવ (૨) નપુંસક ગાય (ગર્ભજ) (૩) નાગકુમારની દેવી (૪) દેવકુરુના મનુષ્ય
(૫) અપર્યાપ્ત કીડી (૬) સૂક્ષ્મ નિગોદ અપર્યાપ્ત (શરીર) (૭) સિદ્ધ ભગવાન
(૮) બાદર વાયરાના પર્યાપ્તા (૯) અવિરિત જીવ (૧૦) સમુચ્ચય સૂક્ષ્મ જીવ.

જવાબ : (ક)	જીવના ભેદ	ગુણસ્થાનક	ચોગ	ઉપચોગ	લેશ્યા
(૧) વિજય વિમાનના દેવ	૨	૧	૧૧	૬	૧
(૨) નપુંસક ગાય (ગર્ભજ)	૨	૫	૧૩	૯	૬
(૩) નાગકુમારની દેવી	૨	૪	૧૧	૯	૪
(૪) બાદર વાયરાના પર્યાપ્તા	૧	૧	૪	૩	૩
(૫) અપર્યાપ્ત કીડી	૧	૧	૩	૩	૩
(૬) સૂક્ષ્મ નિગોદ અપર્યાપ્ત (શરીર)	૧	૧	૩	૩	૩
(૭) દેવકુરુના મનુષ્ય	૨	૧/૪	૧૧	૬	૪
(૮) સિદ્ધ ભગવાન	-	-	-	૨	-
(૯) અવિરિત જીવ	૧૪	૪	૧૩	૯	૬
(૧૦) સમુચ્ચય સૂક્ષ્મ જીવ	૨	૧	૩	૩	૩

(ઘ) નીચેના બોલનો અલઘબહુત્વ લખો (કોઈ પાગ ચાર) (૧૨)

(૧) સિદ્ધ ભગવાન, બાદર વનસ્પતિના પર્યાપ્તા, બાદર જીવ પર્યાપ્તા, બાદર વનસ્પતિના અપર્યાપ્તા.

જ : (૧) સર્વથી થોડા સિદ્ધ ભગવાન, તેથી બાદર, વનસ્પતિ પર્યાપ્તા અનંતગુણા, તેથી બાદર જીવ પર્યાપ્તા વિશેષાધિક તેથી બાદર વનસ્પતિ અપર્યાપ્તા અસંખ્યાતગુણા.

(૨) બીજી નરકના નારકી, બીજા દેવલોકના દેવ, પહેલા દેવલોકના દેવ, ભવનપતિ દેવ.

જ : (૨) સર્વથી થોડા બીજી નરકના નારકી, તેથી બીજા દેવલોકના દેવ અસંખ્યાત ગુણા, તેથી પહેલા દેવલોકના દેવ અસંખ્યાત ગુણા તેથી ભવનપતિ દેવ અસંખ્યાત ગુણા.

(૩) બાદર પૃથ્વીકાયના અપર્યાપ્તા, સૂક્ષ્મ તેઓકાયના અપર્યાપ્તા, સૂક્ષ્મ પૃથ્વીના અપર્યાપ્તા, સૂક્ષ્મ નિગોદ પર્યાપ્ત (શરીર) અભવ્ય જીવ.

જ : (૩) સર્વથા થોડા બાદર પૃથ્વીકાયના અપર્યાપ્તા, તેથી સૂક્ષ્મ તેઉ અપર્યાપ્તા અસંખ્યાતા તેથી સૂક્ષ્મ પૃથ્વીના અપર્યાપ્તા વિશેષાધિક. તેથી સૂક્ષ્મ તેઉના પર્યાપ્તા સંખ્યાત ગુણા.

(૪) પંચેન્દ્રિયના પર્યાપ્તા, પંચેન્દ્રિય અપર્યાપ્તા ચૌરેન્દ્રિય અપર્યાપ્તા, ચૌરેન્દ્રિય પર્યાપ્તા.

જ : (૪) સર્વથી થોડા ચૌરેન્દ્રિય પર્યાપ્તા, તેથી પંચેન્દ્રિય પર્યાપ્તા વિશેષાધિક, તેથી પંચેન્દ્રિય અપર્યાપ્તા અસંખ્યાત ગુણા તેથી ચૌરેન્દ્રિય અપર્યાપ્તા વિશેષાધિક.

(૫) બા. નિગોદ અપર્યાપ્તા (શરીર), સૂ. નિગોદ પર્યાપ્ત (શરીર), અભવ્ય જીવ.

જ : (૫) સર્વથી થોડી બા. નિગોદ અપર્યા. (શરીર) તેથી સૂ. નિગોદ અપર્યા. (શરીર) અસંખ્યાતા ગુણા, તેથી સૂ. નિગોદ પર્યાપ્ત (શરીર) સંખ્યાત ગુણા, તેથી અભવ્ય જીવ અનંતગુણા.

(ગ) નીચેના પ્રશ્નોના જવાબમાં તે કેટલા છે તથા કયા કયા તે લખો. (૩)

(૧) પાંચ અનુત્તરના દેવમાં ગુણસ્થાનક

જવાબ (ગ) (૧) પાંચ અનુત્તરના દેવમાં ગુણસ્થાનક - ૪થું ગુણા. એકાંત સમકિતિ છે.

- (૨) જળચરની સ્ત્રીને યોગ
- જ : (૨) જળચરની સ્ત્રીને યોગ-૧૩ તે ૪ મનના+૪ વચનના+પાંચ કાચાના(આહારકના બે વર્જને)
- (૩) સૂર્યને લેશ્યા
- જ : (૩) સૂર્યને લેશ્યા - તેજો લેશ્યા.
- (૪) સુવર્ણકુમાર દેવમાં જીવના ભેદ
- જ : (૪) સુવર્ણકુમાર દેવમાં જીવના ભેદ - ૩ - સંજી પંચે અપર્યા + પર્યાપ્તા + અસંજી પંચે. અપર્યાપ્તા.
- (૫) સંમૂર્ચિંભ મનુષ્યને ઉપયોગ
- જ : (૫) સંમૂર્ચિંભ મનુષ્યને ઉપયોગ - ૪ તે ૨ અજ્ઞાન + ચક્ષુદર્શન + અચક્ષુદર્શન.
- (૬) બાદર જીવ અપર્યાપ્તામાં ગુણસ્થાનક
- જ : (૬) બાદર જીવ અપર્યાપ્તામાં ગુણસ્થાનક - ૩ વાટે વહેતાની અપેક્ષાથી.

(૮) સમજાગુ લખો : (૫)

- (૧) બાદર પૃથ્વીકાય
- જવાબ(૮) (૧) બાદર પૃથ્વીકાય - પૃથ્વીકાય ઘણી વિશાળ હોવાથી તથા વનસ્પતિકાચનો આધાર હોવાથી.
- (૨) એકેન્દ્રિય જીવ
- (૩) એકેન્દ્રિય જીવ - સૂક્ષ્મ અને બાદર પૃથ્વીકાય અપ. તેઓ વાઉ અને વનસ્પતિ સ્થાપર ઉમેરતા.
- (૪) સક્ષાય જીવ
- જ : (૩) સક્ષાયી જીવ - ૧ થી ૪ ગુણસ્થાનકમાં ૫ થી ૧૦ ગુણવાળા જીવો ઉમેરવાથી.
- (૫) અભવ્ય જીવ
- જ : (૪) અભવ્ય જીવ - ચોથા અનંતા (જધન્ય ચુક્ત અનંતા) જેટલા છે. પ્રત્યેકથી નિગોટના શરીરમાં અનંતા અભવ્યથી હોવાથી
- (૬) મનુષ્યાણી
- જ : (૫) મનુષ્યાણી - ગર્ભજ મનુષ્યો કરતાં મનુષ્યાણી ૨૭ ગુણી અને ૨૭ અધિક છે, તે જધન્ય સંખ્યાની અપેક્ષાએ સમજવી.

પ્ર. : ૩ - સામાન્યિક - પ્રતિક્રિમાણને આધારે જવાબ લખો :

૧૫

- (ક) નીચેની સંખ્યા કોના માટે છે ? તે દરેકના બે જવાબ લખો. દા.ત. ત ગુપ્તિ ત શલ્ય (૫)
- (૧) ૫૨ .....
 જવાબ(ક) (૧) ૫૨ - ગણધરના ગુણ, અનાચાર
 (૨) ૮૪૦૦૦૦૦ .....
 જ : (૨) ૮૪૦૦૦૦૦ - જીવાચોની, નરકાવાસ
 (૩) ૮ .....
 જ : (૩) ૮ - ભદ - કર્મ
 (૪) ૩૨ લાખ .....
 જ : (૪) ૩૨ લાખ - ૧લા દેવલોકના વિમાન, ત્રસની જીવાચોની
 (૫) ૨૧ .....
 જ : (૫) ૨૧ - શ્રાવકના ગુણ, સબલા દોષ

(ખ) નીચેના પ્રશ્નોના જવાબ લખો :

(૧) નિગ્રંથ પ્રવચનની શ્રદ્ધા કરવાથી જીવને શું લાભ થાય છે ? મૂળ પાઠ અર્થ સાથે લખો. (૨)

જ : (૧) સિજર્જંતિ - સિજી થાય છે, બુજી (સર્વજ્ઞ) થાય છે.

મુર્યંતિ ભવોપગ્રાહી કર્મોથી મુક્ત થાય છે.

પરિનિવ્યાચયંતિ - સર્વ પ્રકારે શીતલીભૂત થાય છે.

સત્ત્વ દુષ્ખાણ મંતં કરનિત - શારીરિક, માનસિક દુઃખનો અંત કશ્ય કરે છે.

(૨) સિદ્ધગતિ તે બતાવતા શબ્દો (ફક્ત મૂળ પાઠ) નમોત્થુણંને આધારે લખો. (૨)

જ : (૨) સિવ, ભયલ, ભરુથ, ભણંત, મદ્ધય, મદ્વાબાહ, મપુણારાવિતિ.

(૩) બુધનો અને ગુરુના તારાની વચ્ચે કયો તારો આવેલો છે? (૧)

તે તારો સમપૃથ્વીથી કેટલો દૂર છે ?

જ : (૩) શુકનો તારો આવેલો છે તે સમપૃથ્વીથી ૮૮૧ ચોજન દૂર છે.

(૪) પહેલા અને ત્રીજા સૂત્રનું નામ લખો. (૧)

જ : (૪) પહેલા સૂત્રનું નામ શચ્યા સૂત્ર અને ત્રીજા સૂત્રનું નામ કાલ પ્રતિલેખન સૂત્ર છે.

(૫) સર્વકાળની આશાતના એટલે શું ? (૨)

જ : (૫) ત્રણો કાળની અશાતનાથી.

(૬) ઠવણા પાહુદિયાએ દોષ એટલે શું ? (૨)

જ : (૬) લિક્ષુકોને દાન આપવા માટે સ્થાપિત કરી રાખેલ લિક્ષા લેવાથી દોષ લાગે છે.

પ્ર. : જભક્તનામર અથવા કથા :

૧૫

(ક) ભક્તનામરની ગાથા પૂરી કરી ભાવાર્થ લખો :

(૧) કદ્યાંત કાલ ..... શેષમ (૪)

જવાબ(ક)(૧) પાઠાવલીમાં જુઓ

(૨) વલ્ગ તુરંગ ..... બિદામુપૈતિ } (૪)

(૩) આપાદ ..... સ્મરન્તઃ } (૪)

(૪) ૧) ઐરાવત હાથી શા માટે કોપાયમાન થયો છે ? (૩)

જ : (૧) ગંડસ્થલ પર ઉન્મત થઈને ભમી રહેલા બ્રમરોના અવાજથી હાથી કોપાયમાન થયો છે.

૨) હાથીઓ શેનાથી વિંધાયેલા છે ?

જ : (૨) ભાલાના અગ્રભાગથી હાથીઓ વિંધાયેલા છે.

૩) રોગીએ મનુષ્ય શેનાથી કામદેવ સમાન રૂપવાળા થાય છે ?

જ : (૩) ચરણકમળથી રજરૂપ અમૃતથી શરીરને લેપ કરે તો કામદેવ સમાન રૂપવાળા થાય છે.

અથવા

૧૫

પ્ર. : જ (ક) વાર્તાને આધારે જવાબ આપો :

(૧) મનુષ્યની સુરક્ષાનો આધાર શેના દ્વારા થાય છે ? (૧)

જ : (૧) મનુષ્યની સુરક્ષાનો આધાર જ્ઞાન અને આચાર દ્વારા થાય છે.

(૨) બ્રાહ્મણ કુમારો શેના દ્વારા હરિકેશી મુનિને મારવા લાગ્યા ? (૨)

જ : (૨) બ્રાહ્મણ કુમારો દંડ, લાકડી અને ચાલુક દ્વારા હરિકેશી મુનિને મારવા લાગ્યા.

(૩) હરિકેશી મુનિની રસપ્રદ કથા કયા આગમના કયા અધ્યયનમાં છે ? (૧)

જ : (૩) હરિકેશી મુનિની રસપ્રદ કથા ઉત્તરાદ્યયન સૂત્રના ૧૨મા અદ્યયનમાં છે.

(૪) હરિકેશી મુનિએ પૂર્વના કયા ભવે રૂપ મદ કર્યો? તેનું પરિણામ શું આવ્યું? (૨)

જ : (૪) હરિકેશી મુનિએ પૂર્વના સોમદાના ભવે રૂપ મદ કર્યો. તેને પરિણામે તે કુબડા, કુરૂપ અને બેડોળ થયા.

(૫) હરિકેશીખલને જાતિસ્મરણ શાન થયું તેનું નિમિત શું હતું ? (૨)

જ : (૫) એક વખત તે બાળકો સાથે રમતો હતો, ત્યારે એક ઝેરી સાપ નિકળ્યો. બાળકોએ તેને મારી નાખ્યો. થોડી વારમાં બીજો સાપ નિકળ્યો, તે ઝેરી ન હતો તેથી તેને જવા દીધો. આ પ્રસંગ જોઈ તેઓ વિચારવા લાગ્યા : ‘જીવ પોતાના સ્વભાવને કારણે જ દુઃખી થાય છે’. આમ વિચારતા તેને જાતિસ્મરણ જ્ઞાન થયું.

(૬) ખાલી જગ્યા પૂરો : (૨)

(૧) સોમદાનો જીવ દેવનું આયુષ્ય પૂર્ણ કરી મૃતાંગને કિનારે ચાંડાળના અધિપતિ.....ની ચાંડાળ પત્ની .....ના ગર્ભમાં પુત્રકૃપે જન્મ્યો.

જવાબ(ખ) (૧) સોમદાનો જીવ દેવનું આયુષ્ય પૂર્ણ કરી મૃતગંગાને કિનારે ચાંડાળના અધિપતિ બાલકોઙ્નિ ચાંડાલ પત્ની ગૌરીના ગર્ભમાં પુત્રકૃપે જન્મ્યો.

(૨) યજશાળામાં દેવોએ ....., પુષ્પો તેમજ .....નો વરસાદ કર્યો અને ..... વગાડી.

જ : (૨) યજશાળામાં દેવોએ સુગંધિત જળ, પુષ્પો તેમજ હિંદ્ય ધનનો વરસાદ કર્યો અને દેવદુલિ વગાડી.

(ગ) કોણ કોને કહે છે તે લખો : (૫)

(૧) દાન વિના યજનો કંઈ લાભ મળતો નથી.

જવાબ(ગ)(૧) યક્ષ બ્રાહ્મણને કહે છે.

(૨) આ મહર્ષિ આશ્રિવિષ લઘિદ્વાન છે.

જ : (૨) ભક્ત્રા બ્રાહ્મણ કુમારોને કહે છે.

(૩) હે યક્ષ પૂજિત સંજ્ય ! તમે જ કહો કે શ્રેષ્ઠ યજ કેવી રીતે કરવો જોઈએ ?

જ : (૩) રૂદ્રદૈવ મુનિને કહે છે.

(૪) અમારા પર ઉપકાર કરી તમે તેનું ભોજન કરો.

જ : (૪) રૂદ્રદૈવ મુનિને કહે છે.

(૫) આ અભણ ખેડૂત જેવી જ શ્રદ્ધાથી તમે મને દાન આપો.

જ : (૫) યક્ષે બ્રાહ્મણોને કહ્યું.

“જ્ય જીનેન્દ્ર”

શ્રી ટ્રેટર બોર્ડને વર્ધમાન સ્થાનકવાસી જૈન મહાસંગ્ધ

Shree Greater Bombay Vardhman Sthanakvasi Jain Mahasangh-Mumbai સંચાલિત

માતુશ્રી ભણિબેન મહાશી લીમશી છાડવા ધાર્મિક શિક્ષણ બોર્ડ - મુંબઈ
Matushree Maniben Manshi Bhimshi Chhadva - Dharmik Shikshan Board-Mumbai
વાર્ષિક પરીક્ષા જૈનશાળા/મહિલામંડળ/મિત્રમંડળ/ચુવા-ચુવતી ગુપનું પેપર

સવાલ સાથે
જવાબ પેપર

(Dharmik Shikshan Board Certificate Course Level : 17)

પ્ર.: ૧-(ક) સામાયિકના ત્રીજ પાઠમાં આવતી વિરાધનાના પ્રકાર કેટલા ?

૧૫

ત્રીજી-ચોથી વિરાધના અર્થ સહિત લખો.

(૨)

જવાબ: (ક) ૧૦ પ્રકારના - ત્રીજી વિરાધના = લેસિચા = જમીન સાથે ઘસ્યા હોય.

ચોથી વિરાધના = સંધાઈચા = એકબીજા સાથે અથડાવ્યા હોય.

(ખ) મન, વચન, કાચાનો દશમો દોષ અર્થ સહિત લખો.

(૩)

જ: (ખ) મનનો દશમો દોષ = અબહુમાન દોષ = બહુમાનથી સામાયિક ન કરે.

અક્રિતબાવપૂર્વક ન કરે.

વચનનો દશમો દોષ = મુખમુણા દોષ = સામાયિકના પાઠ ગણગાણ કરીને ગડબડગોટાની જેમ કરે.

કાચાનો દશમો દોષ = વિમાસણ દોષ = લમણો હાથ દઈને બેસે, શોકમગન અવસ્થામાં બેસે.

(ગ) નીચેના પ્રશ્નોના જવાબ આપો (દમાંથી કોઈ પણ પાંચ) : (૧૦)

(૧) સામાયિકમાં કેવી પ્રવૃત્તિ કરવી જોઈએ ?

જ: (ગ) (૧) ૧) ધાર્મિક પુસ્તકોનું વાંચન કરવું ૨) નવો નવો અભ્યાસ ઠંકસ્થ કરવો
૩) વ્યાખ્યાન સાંભળવું, પ્રાર્થના કરવી, જાપ કરવા, વાંચણી સાંભળવી, દ્યાન ઘરવું, કાઉસગ કરવો ૪) આત્મગુણોનું તથા બાર ભાવનાનું ચિંતન કરવું.

(૨) શ્રાવક કોને કહે છે ?

જ: (૨) જે કેવળી પ્રરૂપિત ધર્મનું શ્રવણ (સાંભળે) કરે અને શક્તિ પ્રમાણે આચરે તેને શ્રાવક કહે છે. શ્રદ્ધાપૂર્વક વિનય-ધ્યાન સાચવીને જે કિયા કરે તે શ્રાવક.

(૩) સંપૂર્ણ ધર્મકથાના આગમ ક્યા ? સંપૂર્ણ ધર્મકથા વિનાના આગમ ક્યા ?

જ: (૩) જ્ઞાતાધર્મકથા, ઉપાસક, અંતગડ, અનુતરોવવાઈ અને વિપાક સૂત્ર-સંપૂર્ણ ધર્મકથાના છે. ઢાણાંગ, સમવાચાંગ, પ્રશ્નવ્યાકરણમાં ધર્મકથા નથી.

(૪) વક્ષસ્કાર એટલે શું ? તે ક્યા આગમની આગમશૈલી છે ? તે આગમમાં શેનું વર્ણન છે ?

જ: (૪) વક્ષસ્કાર = ધોડાની પીઠ (અશ્વ સ્કંધ) તે જંબૂદ્રીપ પ્રજ્ઞાપિત સૂત્રની આગમશૈલી છે.

(૫) ચોવીસે કલાક અસજ્જાય હોય તેવા દિવસો કેટલા અને ક્યા ક્યા ? કાળ સંબંધી)

જ: (૫) અષ્ટ દિવસ : અધાઢ સુદ પૂનમ અને વદ એકમની, આસો સુદ પૂનમ અને વદ એકમ. કારતક સુદ પૂનમ અને વદ એકમની, ચૈત્ર સુદ પૂનમ અને વદ એકમ.

(૬) યક્ષાદિપ અસજ્જાય લખો :

જ: (૬) આકાશ સંબંધી અસજ્જાય છે. આકાશમાં ચમકતાં કે નાચતા યક્ષનું ચિહ્ન જેવું દેખાય અથવા યક્ષના પ્રભાવથી પ્રકાશિત અનિન દેખાય તેને દેવંકૃત માનવામાં આવે છે. તે જ્યાં સુધી દેખાય ત્યાં સુધી અસજ્જાય ગણવી.

પ્ર. : ૨ -શ્રી આચારાંગ સૂત્રના આધારે જવાબ લખો :

૫

(૧) કર્મબંધના ત્રણ કારણ ક્યાં છે ?

(૩)

જવાબ: ૨:(૧) કર્મબંધનમાં ત્રણ કારણ : ૧) આદનસત્રોત = બે પ્રકારની કિયાથી કર્મ આવે છે. હરિયાપથિકી અને સાંપરાચિક ૨) અતિપાન સત્રોત = પ્રાણાતિપાત, મૃષાવાદ,

અદ્દતાદાન આદિથી કર્મ આવે છે. ૩) યોગ = મન-વચન-કાચારુપ યોગ
(પ્રવૃત્તિ)થી શુભ-અશુભ કર્મનો બંધ થાય છે.

(૨) ભગવાન ઈરિયાસમિતિપૂર્વક કેવી રીતે ચાલતા ? (૨)

જ: (૨) ભગવાન મહાવીર સ્વામી પુરુષ પરિમાણ અર્થાત ધૂંસરી પરિમાણ (સાડા ત્રણા-ચાર હાથ દૂર સુધી દૃષ્ટિમાં પહેલાં સાંકડો અને પછી આગળ પહોળો) તિરછી ક્ષેત્રમાં દૃષ્ટિને કેન્દ્રિત રાખીને ઈરિયાસમિતિપૂર્વક ચાલતા હતા.

પ્ર. : ૩ -શ્રી દાનાંગ સૂત્રના આધારે જવાબ લખો : (ધમાંથી કોઈ પાણ પાંચ) ૧૦

(૧) ધર્મના પ્રકાર લખો.

જ: (૧) ધર્મન બે પ્રકાર : ૧) શ્રુત ધર્મ = દ્વાદશાંગ શ્રુતનો અભ્યાસ, સ્વાધ્યાય કરવો.

૨) ચારિત્રધર્મ = સમ્યકૃત્પે પ્રત, સમિતિ આદિનું આચરણ કરવું.

ચારિત્રધર્મના બે પ્રકાર : ૧) આગાર ચારિત્રધર્મ = શ્રાવકોના આણુવત આદિ.

૨) આણગાર ચારિત્રધર્મ = સાધુઓના મહાપ્રત આદિ.

(૨) પલ્યોપમ એટલે શું ?

જ: (૨) પલ્યોપમ = પલ્ય એટલે પાલો. (ધાન્ય માપવાની પવાલી આકારે). જેને આવા પાલાની ઉપમા આપવમાં આવે તે પલ્યોપમ. ઉત્સેધ આંગુલથી ૧ યોજન લાંબો, ૧ યોજન પહોળો, ૧ યોજન ઊડો પાલો, જેમાં ૧ દિવસથી લઈ સાત દિવસના જુગલિયાના મસ્તક પર ઊગેલા વાળના ખંડ (નાના નાના ટુકડા)થી ઠાંસીઠાંસીને ભરવામાં આવે. ત્યાર પછી દર સો-સો વર્ષે તે વાલાગ્ર ખંડને કાઢવામાં આવે, તો તે પાલાને ખાતી થવામાં જેટલો સમય થાય તેને પલ્યોપમ કહે છે.

(૩) લીલા વર્ણવાળા અને લાલ વર્ણવાળા તીર્થેકર ક્યા ?

જ: (૩) પ્રિયંગુષ્ટ જેવા લીલા વર્ણવાળા - મલ્તિનાથ ને પાર્શ્વનાથ.

પદ્મકમળ જેવા લાલ વર્ણવાળા - પદ્મપ્રભુ અને વાસુપૂજય.

(૪) ભરત ક્ષેત્રના દીર્ઘ પૈતાઢ્ય પર્વતમાં, કેટલી ગુફા છે? કેવી છે ?

જ: (૪) ભરતક્ષેત્રના દીર્ઘ પૈતાઢ્ય પર્વતમાં બે ગુફા કહી છે - તમસ્ત્રા અને ખંડપ્રપાત. તે બંને ક્ષેત્ર-પ્રમાણા; પરિધિ, ક્ષેત્રફળની દૃષ્ટિએ સર્વથા સમાન છે.

(૫) વૈમાનિક દેવોમાં ઉત્કૃષ્ટ ૭, ૫, ૩, ૧ હાથની અવગાહના કોણી છે ?

જ: (૫) પહેલા - બીજા દૈવલોકમાં = ૭ હાથ, ૫-કમાં પાંચ હાથ, ૮થી ૧૨મા = ૩ હાથ,
અનુતાર વિમાનમાં ૧ હાથની.

(૬) અધર્મ પ્રતિમા કેટલી ? ધર્મ પ્રતિમા કેટલી ? તેનાથી આત્માને શું લાભ થાય ?

જ: (૬) અધર્મ પ્રતિમા એક છે, જેનાથી આત્મા પરિકલેશ (દુઃખ)ને પામે છે.

ધર્મ પ્રતિમા એક છે, જેનાથી આત્મા પુષ્ટ થાય છે.

પ્ર. : ૪ -શ્રી જ્ઞાતા ધર્મક્ષા સૂત્રના આધારે જવાબ લખો : (કોઈ પાણ પાંચ) ૧૦

(૧) ઉજ્જિકાને કેવું કામ સોંપવામાં આવ્યું ?

જ: (૧) ઉજ્જિકાને રાખ ફેંકનારી, વાસીદું વાળનારી, કચરો કાઢનારી, ફળિયામાં પાણી છાંટનારી, સાવરણીથી ધરને વાળીને સાફ કરનારી, પગ ધોવા માટે કે સ્નાન માટે પાણી દેનારી અને સંદેશવાહક દાસીના રૂપમાં નિયુક્ત કરી.

(૨) રક્ષિકા જેવા સાધુ-સાધ્વી કેવા હોય ?

જ: (૨) રક્ષિકા જેવા સાધુ-સાધ્વી પાંચ દાણાની સમાન પાંચ મહાપ્રતોનું રક્ષણ કરે છે. તે અર્થનીય, પૂજનીય ચાવત ચાર ગતિરૂપ સંસાર જંગલને પાર કરે છે.

(૩) રોહિણી ધણા લોકોની પ્રશંસાને પાત્ર શા માટે બની ?

જ: (૩) ધન્ય સાર્થવાહે આપેલા પાંચ દાણાનું સંરક્ષણા, સંશોધન અને સંવર્ધન કર્યું અને તે પાંચ દાણા સેંકડો કુંભ સમાન થઈ ગયા. તે પાંચ કમોદના દાણાને ગાડાં-ગાડીને ભરીને પાછા આપે છે માટે.

(૪) ધન્ય સાર્થવાહની પત્નીનું નામ શું ? તે કેવી હતી ?

જ: (૪) ભક્તા-તે પાંચ ઈજ્જ્રિયો અને શરીરના પરિપૂર્ણ અવયવોવાળી અને સુંદર ઝપવાળી હતી.

(૫) પૂનમના ચંદ્ર કરતાં એકમનો ચંદ્ર કઈ બાબતમાં હીન હોય છે ?

જ: (૫) વર્ણા, સૌભ્યતા, સ્નિગ્ધતા, કાંતિ, દીપિત (ચમક), ધૂતિ (ઉજસ), છાયા (પ્રતિબિંબ), પ્રભા, ઓજસ, લેશા અને મંડળ (ગોળાઈ)ની અપેક્ષાએ હીન હોય છે.

(૬) ક્ષમા આદિ ગુણોની વૃદ્ધિ કેવી રીતે થાય ?

જ: (૬) સાધુ-સાધ્વી દીક્ષિત થઈ ગુણોથી અધિક થાય છે. તે ક્રમશા: ક્ષમા ચાવતું બ્રહ્મચર્યની આરાધનાથી અધિકતર થતા જાય છે અને નિશ્ચયેથી તે ક્રમશા: વધતા વધતા ક્ષમા ચાવતું ગુણોથી પરિપૂર્ણ થઈ જાય છે.

પ્ર. : ૫ (ક) ઉપાસક દશાંગ સૂત્રના આધારે જવાબ લખો : (ઇમાંથી કોઈ પાણ પાંચ) (૧૦) ૧૫

(૧) આનંદ શ્રાવકે અભ્યંગન વિધિ અને ઉવઙ્ખણમાં ક્યા પરચ્છ્ખાણ કર્યા હતા ?

જવાબ: ક (૧) અભ્યંગનવિધિ = માલિશ કરવાના તેલ આદિ વસ્તુની મર્યાદા કરે છે કે - શતપાક એક વાર ઉકાળીને તૈયાર કરેલ અને સહસ્ત્રપાક તેલ સિવાય બાકીના માલિશ કરવાના તેલોના પરચ્છ્ખાણ. ઉવઙ્ખણાના પ્રકારોની મર્યાદામાં - ઉબટન -સગંઘિત ચૂર્ણ, ઘઉં વગેરેના લોટની સાથે કેટલાક સુગંઘિત પદાર્થોને મેળવીને તૈયાર કરેલી પીઠી સિવાય બાકીનાં સર્વ દ્રવ્યોની પદાર્થોની મર્યાદા.

(૨) આનંદ ગાથાપતિના વ્યક્તિત્વનો પરિચય આપો.

જ: (૨) આનંદ ગાથાપતિ સાધન-સંપન્ન અને બીજા કોઈથી પરાબવ ન પામે તેવા હતા. તે ધણા રાજા, ધનિકો વગેરે સાર્થવાહોના ધણા કાર્યોમાં તથા કુટુંબોમાં, ગૂઢ રહસ્યોને ઉકેલવામાં, જ્યાય કરવામાં, વ્યવહારમાં, પૂછવા ચોગ્ય, સલાહ લેવા ચોગ્ય હતા. પોતાનાં કુટુંબના પણ મેઢીરૂપ, આધારરૂપ, પ્રમાણરૂપ તેમજ સર્વ કાર્યોને વધારનાર હતા.

(૩) આનંદ શ્રાવકને કેટલું અવધિજ્ઞાન થયું હતું ?

જ: (૩) પૂર્વ-દક્ષિણા-ઉર્ધ્વ દિશામાં સૌધર્મ દેવલોક સુધી તથા નીચી દિશામાં રત્નપ્રભા પૂઢ્યીના ૮૪ હજાર વર્ષની સ્થિતિવાળા લોલુપાચ્યુત નરકાવાસ સુધી.

(૪) ઉપાસક દશાંગ કેટલામું અંગસૂત્ર છે ? તેના અધ્યયનો કેટલા અને ક્યા ક્યા ?

જ: (૪) સાતમું અંગસૂત્ર-૧૦ અદ્યયનો : ૧) આનંદ, ૨) કામદેવ ૩) ચુલનીપિતા ૪) સુરાદેવ ૫) ચુલ્લશતક ૬) કુંડકૌલિક ૭) શકડાલપુત્ર ૮) મહાશતક ૯) નંદિનીપિતા ૧૦) શાલિહીપિતા.

(૫) આનંદ ગાથાપતિ ભગવાનનાં દર્શને કેવી રીતે ગયા ?

જ: (૫) આનંદ ગાથાપતિએ સ્નાન કરી, શુદ્ધ તથા સભા ચોગ્ય માંગલિક વસ્ત્રો સમ્યક્ પ્રકારે પરિધાન કર્યાં, બહુ મૂલ્યવાન અલંકારોથી શરીરને અલંકૃત કર્યું. ત્યાર પછી ધરેથી નીકળતા, નીકળીને કોરંટક ફૂલોની માળાથી ચુક્ત છત્રને ધારણ કરીને, પુરુષોથી ઘેરાયેલા, પગપાળા ચાલતા, ભગવાનનાં દર્શને આવ્યા.

(૬) આનંદ શ્રાવકની અંતિમ આરાધના લખો. ત્યાંથી કાળ કરીને ક્યાં ઉત્પન્ન થશે ??

જ: (૬) શ્રાવકની ૧૧ પડિમાને સમ્યક રીતે કાચાથી સ્પર્શી, એક મહિનાનો સંથારો કરી, શરીર અને કષાયોને ક્ષીણ કરી, સાઠ ભક્ત (૩૦ દિવસ) અનશન પૂર્ણ કરી, દોષોની આલોચના કરી, પ્રાયશ્ચિત્ત-પ્રતિકમણ કર્યું. પછી સમાધિપૂર્વક કાળ કરી સૌધર્મ દેવલોકમાં સૌધર્મવિતસક મહાવિમાનની ઉત્તર-પૂર્વ દિશાએ અરૂણાભ વિમાનમાં દેવપણે ઉત્પન્ન થયા.

(ખ) અંતગડ દશાંગ સૂત્રના આધારે જવાબ લખો :

(૧) ફુકુન સંખ્યા લખો: ફૂજણ વાસુદેવના રાજ્યમાં રહેલા દશાઈ, મહાવીર, શૂરવીર, બળવર્ગ.(૨)

જ: (ખ) (૧) ૧૦ દશાઈ, ૫ મહાવીર, ૫૦,૦૦૦ શૂરવીર, ૫૫ હજાર બળવર્ગ.

(૨) ગૌતમફુમારે સંસારને કેવો કહ્યો છે ? (૧)

જ: (૨) આ સંસાર વૃદ્ધાવસ્થા અને ભરણા આદિ દુઃખની આગમાં બળી રહ્યો છે, જેમ કોઈ ગાથાપતિના ધરમાં અચાનક આગ લાગી જાય તો ગાથાપતિ ઓછા વજનવાળી પણ બહુમૂલ્યવાળી વસ્તુઓ લઈને એકાંત સ્થાનમાં રાખે છે કારણ કે તે જાણો છે કે તે કીમતી વસ્તુ પોતાને ભવિષ્યમાં સુખ દેવાવાળી, હિતકારી, કલ્યાણકારી અને ઉપયોગી થશે. એ જ પ્રકારે જો હું મારા આત્માને આજે બચાવી લઈશ તો તે આત્મા ભવિષ્યમાં મારા જન્મ-ભરણાને દૂર કરનાર થશે.

(૩) ગૌતમફુમારની બિક્ષુ પ્રતિમાને કોણી સાથે સરખાવી છે ? (૧)

જ: (૩) ખંદકમુનિ (ભગવતી સૂત્ર).

(૪) ગુણરત્ન સંવત્સર તપમાં દિવસ અને રાત્રિના કયા આસને સાધના કરાય છે ? (૧)

જ: (૪) દિવસે ઉકુદુ આસને, રાત્રિના વીરાસને બેસવાનું.

પ્ર. : ૬ -શ્રી અનુતરોવવાઈ સૂત્રના આધારે જવાબ લખો : ૫

(૧) અનુતરોવવાઈ સૂત્રના પ્રથમ વર્ગના આઠમા અને નવમા અધ્યયનનું નામ લખો. (૧)

જ: (૧) વેહલલફુમાર, વેહાયસફુમાર.

(૨) જલિફુમાર દેવ તરીકે કયા વિમાનમાં ઉત્પન્ન થયા ? તે ત્યાં કેટલો કાળ રહેશે ? (૧)

જ: (૨) વિજય નામના અનુ. વિમાનમાં

(૩) જલિફુમારનો જન્મોત્સવ કોણી જેમ થયો? ગુણરત્ન સંવત્સર તપ કોણા જેવું હતું? (૧)

જ: (૩) જન્મોત્સવ = મેધફુમાર, ગુણરત્ન સંવત્સર તપ = ખંદકમુનિની જેમ કર્યું

(૪) સ્થવીર ભગવંતોએ જલિફુમારને દિવંગત જાણી લગવાન મહાવીર પાસે આવીને શું કહ્યું?

જ: (૪) સ્થવીર ભગવંતોએ ભગવાન મહાવીરને વંદન-નમસ્કાર કરી આ પ્રમાણે કહ્યું :

‘હે ભગવાન ! આપના શિષ્ય જાલિ અણગાર જે પ્રકૃતિથી ભદ્ર, વિનયી, શાંત, અલ્પકષાયી, કોમળતા, નભતા આદિ ગુણોથી ચુક્ત, ઈન્દ્રિયને વશમાં રાખનાર હતા તે આપની આજાથી સંથારો કરીને કાળધર્મ પામ્યા છે’’ આ તેમના સંયમના ઉપકરણો છે.

પ્ર. : ૭ -દશવૈકલિક સૂત્ર અને પુણિસ્સુગના આધારે કરી પૂર્ણ કરો અને ભાવાર્થ લખો. ૧૫

(ક) (શબ્દાર્થ નહીં) કોઈ પાણ પાંચ.

(૧) એ મે એ..... રથા.

(પાઠાવલી - ૫,

જ: (ક) (૧) એમે એ સમણા મુતા, જે લોએ સંતિ સાહુણો । શ્રેણી-૧૭માં જોઈ લેવું)

વિહંગમા વ પુષ્ટેસુ, દાણાભતેસણો રથા ॥૩॥

તે જ પ્રકારે લોકમાં જે મુક્ત શ્રમણો સાધુ છે તે દાતા પાસેથી એખાંદિક ૪૨ દોષરહિત આહાર-પાણી શોધવામાં રત (લીન) રહે છે, જેમ ભરમો રસમાં રહે છે.

(૨) વત્થ ..... વુચ્યર્થ.

જ: (૨) વત્થ ગંધમલંકાર, ઈત્થીઓ સયણાએણ ચ ।

અરછંદા જેન ભુંજંતિ, ન સે ચાઈતિ વુચ્યર્થ ॥૨॥

જે પરવશપણો (રોગ આદિ કારણો) તેમ જ નહિ મળવાથી સુંદર વસ્ત્રો, સુગંધી પદાર્થો, ધરેણાં આદિ આભૂષણો, સુંદર સ્ત્રીઓ અને પલંગ વગેરે આસનો લોગવતા નથી, તેને વાસ્તવમાં ત્યાગી ન કહેવાચ.

(૩) સોવચ્ચલે..... આમાંએ

જઃ (૩) સોવચ્ચલે સિંધવે લોણો, રોમાલોણો ય આમાંએ ।

સામુક્રે પંસુખાર ય, કાલાલોણો ય આમાંએ ॥૮॥

સોવચ્ચલે = સંચળ, સિંધવે લોણો = સિંધલૂણ, રોમાલોણો આમાંએ = સંચળ

રોમક ખાર (રોમક દેશનું મીઠું), સામુક્રે = સમુક્રનું મીઠું, પંસુખારે = ખારો, કાલાલોણો = સંચળ, કાળું મીઠું.

(૪) ઉંદું .....ઉદાહું

જઃ (૪) ઉંદું અહે ય તિરિયં દિસાસુ, તસા ય જે થાવર જે ય પાણા ।

સે હિચચિહિચ્ચેહિ સમક્ષિખચણેણો, દીવે વ ઘભ્મં સમિયં ઉદાહુ ॥૪॥

પ્રજ્ઞાવંત ભગવાન મહાવીરે ઉપર, નીચે તથા તિરછી દિશામાં રહેલા ત્રસ તથા સ્થાવર પ્રાણીઓને દ્રવ્યથી નિત્ય અને પર્યાયથી અનિત્ય જાણીને, પદાર્થોને પ્રકાશિત કરનાર સમ્યગ્ ધર્મનું કથન કરેલ હતું.

(૫) અણુતરે ..... સુંકું

જઃ (૫) અણુતરે ધમમુઈર્દીતા, અણુતરં ઝાણવરંકિયાઈ ।

સુસુક્સુક્ક અખગંડસુક્ક, સંખિદુ એગંતપદાત સુક્ક ॥૧૬॥

તે ભગવાન મહાવીર સર્વોત્તમ ધર્મ પ્રકાશનારા, ઉજજવળમાં ઉજજવળ દોષરહિત, ઉજજવળ શંખ અને ચંદ્રની પેઠે એકાંત ઉજજવળ સર્વ દ્વારાનોમાં પ્રધાન એવું શુકલલદ્યાન (વિશુદ્ધ અને નિર્મળ) ધરતા હતા.

(૬) કોહં .....કારવેઈ

જઃ (૬) કોહં ય માહાં ય તટેવ માહાં, લોબં ચઉત્થં અજાત્થદો સા ।

એચાહિ વંતા અરહા મહેસી, ન કુપ્પદી પાવ ન કારવેઈ ॥૨૫॥

કોદ્ધ, માન, માચા અને લોબ એ ચાર અદ્યાત્મ દોષોને ત્યાગીને તે ભગવાન મહાવીર મહર્ષિ બની પાપ કરતા નથી અને બીજા પાસે કરાવતા નથી.

પ્ર. : ૮ - ભગવતી સૂત્રના આધારે ઉત્તર આપો :

૧૦

(૧) સનતકુમાર દેવલોકના દેવ અને વિજય વિમાનના દેવના સુખ કોણ ઉલ્લંઘી જય ? (૧)

જઃ (૧) સનતકુમાર - ૭ માસ, વિજય વિમાન - ૧૨ માસનું સંચમ પાળનાર સાધુ.

(૨) ગર્ભનો જીવ ઈન્દ્રિય સહિત ઉત્પન્ન થાય છે કે ઈન્દ્રિયરહિત - તે સમજવો. (૨)

જઃ (૨) દ્રવ્યેનિદ્રિય (કાન, આંખ, નાક, જીબ અને સ્પર્શેનિદ્રિય)ની અપેક્ષાએ ઈન્દ્રિયરહિત ઉત્પન્ન થાય છે. કારણ કે દ્રવ્ય ઈન્દ્રિયો શરીર સાથે સંબંધ રાખે છે. ભાવેનિદ્રિયોની અપેક્ષાએ ઈન્દ્રિયો સહિત ઉત્પન્ન થાય છે.

(૩) ગર્ભમાં મૃત્યુ પામેલ જીવ શું નરકમાં ઉત્પન્ન થઈ શકે છે ? જે જય તો કેવો જય ? (૧)

જઃ (૩) કોઈ જીવ નરકમાં ઉત્પન્ન થાય છે, કોઈ નથી થતા. સંજી પંચે, પૂર્ણ પર્યાપ્તાવાળો, વીર્ય લાદ્ય, ધૈક્ય લાદ્યવાળો જીવ જરૂર શકે.

(૪) ગર્ભમાં જીવ કેવી રીતે રહે છે ? (૨)

જઃ (૪) ગર્ભમાં જીવ સમચિત રહે છે, પસવાડેથી (પડજેથી) પણ રહે છે અને અધોમુખ પણ રહે છે. જ્યારે માતા સૂતી હોય ત્યારે ગર્ભનો જીવ પણ સૂઅ છે. જ્યારે માતા જાગે છે ત્યારે ગર્ભનો જીવ પણ જાગે છે.

(૫) ગર્ભમાં ઉત્પન્ન થતો જીવ સર્વ પ્રથમ કયો આહાર લે છે ? (૨)

જઃ (૫) માતાના લોહીનો અને પિતાના વીર્યનો.

(૬) શું ગર્ભમાં રહેતા જીવને મળ, મૂત્ર હોય છે ? શા માટે ?

(૨)

જ: (૬) નથી હોતા, કારણ કે ગર્ભસ્થ જીવ જે આહાર કરે છે તે શ્રોત્રેન્દ્રિય, ચક્ષુરિન્દ્રિય, ધ્રાણેન્દ્રિય, રસનેન્દ્રિય, સ્પર્શેન્દ્રિય તથા હાડ, મજજા, કેશ, નખપણે પરિણામાવે છે. કારણ કે ગર્ભસ્થ જીવ કવલ આહાર કરતો નથી તેથી તેને મળ-મૂત્ર આદિ હોતાં નથી. તે સર્વ આહાર કરે છે, સર્વ પરિણામાવે છે.

પ્ર. : ૬ -પ્રજ્ઞાપના સૂત્રના આધારે જવાબ લખો :

૧૦

(૧) જધન્ય અને ઉત્કૃષ્ટ શાસોચ્છ્વાસ કાળ લખો :

૧) યક્ષ ૨) બીજુ ગ્રેવેયક ૩) વિજયંત ૪) માહેન્દ્ર દેવલોકના દેવ

(૪)

	જધન્ય	ઉત્કૃષ્ટ
જ: (૧)	વાણાવ્યંતર	૭ થોક
	બીજુ ગ્રેવેયક	૨૩ પદ્ધતિ
	વિજયંત વિમાન	૩૧ પદ્ધતિ
	ચોથું દેવલોક	૨ પદ્ધતિ ઝાંકેરું

(૨) ઉત્કૃષ્ટ ૩૦ દિવસે અને ૩૦ પદ્ધતિ કોણ શાસ લે છે ?

(૨)

જ: (૨) ઉત્કૃષ્ટ ૩૦ દિવસે પહેલા દેવલોકના દેવ, ઉત્કૃષ્ટ ૩૦ પદ્ધતિ આઠમી ગ્રેવેયકના દેવ છે.

(૩) માયા સંજ્ઞા ક્યા કારણોથી ઉપલે છે ?

(૨)

જ: (૩) માયા સંજ્ઞા ૪ કારણાથી : ૧) ક્ષેત્ર = ખુલ્લી જમીન દા.ત. વાડી, ખેતર, બગીયા, વાડા વગેરે માટે. ૨) વત્થુ = ઢાકેલા મકાન આદિ દા.ત. ઘર, દુકાન, વખાર, ગોદામ વગેરે માટે. ૩) શરીર માટે. ૪) ઉપધિ = ધન-ધાન્ય માટે, ઓષધી માટે.

(૪) પૃથ્વીકાયના જીવને સાત પ્રકારની વેદનામાંથી કેટલી વેદના હોય ?

(૨)

જ: (૪) પૃથ્વીકાયના જીવને - શીત, ઉષણા, શીતોષ્ણા, ક્રાવ્ય, ક્ષેત્ર, કાળ, ભાવ, શારીરિક, શાતા, અશાતા, શાતા-અશાતા, સુખ, દુઃખ, ઓપશમિકી, અનિદ્રા.

પ્ર. : ૧૦ -આગમ પરંપરાના આધારે જવાબ લખો :

૫

(૧) લગ્વાન મહાવીર કેવળજ્ઞાન કલ્યાણક લખો.

(૧)

જ: (૧) ધૈશાખ સુદ-૧૦, જૃંભકા ગામની પાસે ત્રાજુવાલિકા નઈના કિનારે.

(૨) દ્વિતીય વલ્લભી વાચના લખો.

(૧)

જ: (૨) વલ્લભીપુરમાં વીર નિર્વાર ૮૮૦ થી (ઇ.સ. ૪૫૪-૪૧૬) પૂર્વ દેવર્ધીંગાણિ ક્ષમા શ્રવણાના નેતૃત્વમાં સંમેલન થયું.

(૩) સાતમા, અગિયારમા અને નવમા પૂર્વનું નામ અને વિષય લખો.

(૩)

જ: (૩) સાતમા પૂર્વ - આત્મા પ્રવાદ પૂર્વ - નય, પ્રમાણ, દર્શન, સહિત આત્મસ્વરૂપ અગિયારમા પૂર્વ - અવંદ્ય પૂર્વ - શુભાશુભ ફળનું વર્ણન. નવમા પૂર્વ - પ્રત્યાખ્યાન પ્રવાદ પૂર્વ - પ્રત્યાખ્યાનનું પ્રતિપાદન.

“જ્ય. જીનેન્દ્ર”

શ્રી ગ્રેટર બોમ્બાઈ વર્ધમાન સ્થાનકવાસી જૈન મહાસંગ્ઘ

Shree Greater Bombay Vardhman Sthanakvasi Jain Mahasangh-Mumbai સંચાલિત

માતુશ્રી મહિબેન મણશી ભીમશી છાડવા ધાર્મિક શિક્ષણ બોર્ડ - મુંબઈ

Matushree Maniben Manshi Bhimshi Chhadva - Dharmik Shikshan Board-Mumbai

વાર્ષિક પરીક્ષા જૈનશાળા/મહિલામંડળ/મિત્રમંડળ/ચુવા-ચુવતી ગ્રુપનું પેપર

સવાલ સાથે

જવાબ પેપર

તા. ૦૮-૦૧-૨૦૧૭ • સમય: બપોરે ૮ થી ૧૨ • શ્રેણી ૧૮ • ગુણ: ૧૦૦
(Dharmik Shikshan Board Certificate Course Level : 18)

પ્ર. : ૧-(ક) હુણ અતિયારમાંથી ‘સચિત’ શબ્દથી શરૂ થતા ચાર અતિયાર અર્થ સહિત લખો. (૪) ૧૫
તે ક્યા પાઠમાં આવે છે ?

૪. (ક) પહેલા બે સાતમા પ્રતમાં. છેલ્લા બે બારમા પ્રતમાં.

(૧) સચિતાહારે = મર્યાદાથી ઉપરાંતની સચેત વસ્તુનો ઉપયોગ થયો હોય.

(૨) સચિત પડિબદ્ધાહારે = સચેત વસ્તુ સાથે લાગેલ અચેત વસ્તુનો ઉપયોગ થયો હોય. (વૃક્ષને લાગેલો ગુંદર, ઝાડને લાગેલાં પાકાં ફળ વગેરે).

(૩) સચિત નિઝખેવણાયા = અચેતમાં સચેત વસ્તુ નાંખી હોય, જેમ કે ખમણ ઉપર કોથમીર, ચુરમાના લાડવા પર ખસખસ ભલરાવી હોય, છાટેલ હોય અથવા અચેત વસ્તુને સચેત વસ્તુ ઉપર રાખી હોય.

(૪) સચિત પેહણાયા = અચેત વસ્તુને સચેત વસ્તુથી ઢાંકી હોય.

(૫) નીચેના શબ્દોના મૂળ પાઠ લખો :

(૫)

જવાબ સાથે (૧) કઠોળની જત, માપની મર્યાદા જવાબ : સૂપ વિહિં

(૨) કોઈની છાની વાત ઉધાડી કરવી. જવાબ : રહસા ભફ્ખાણો

(૩) શ્રુતજ્ઞાનને વિશે. જવાબ : સુઅ

(૪) સર્વ ધર્મોનું ઉલ્લંઘન કરનારી. જવાબ : સર્વ ધર્માઈક્કમણાએ

(૫) અવિનીતપણે શાન લીધું હોય. જવાબ : દુટુ પડિચિયં

(૬) નીચેના પ્રશ્નના જવાબ લખો :

(૬)

(૧) દરરોજ બે વખત પ્રતિક્રમણ (આવશ્યક) કરવાથી શું લાભ થાય છે ?

૪. (ગ) (૧) પ્રતોમાં લાગેલા દોષોનું નિવારણ થાય છે અને પ્રતોની શુદ્ધિ થાય છે.
ઉત્કૃષ્ટ રસ આવે તો તીર્થકર નામકર્મ ઉપાર્જન કરે છે.

(૨) બાર આવર્તન ક્યા ક્યા છે ?

૪. (૨) અહો, કાયં, કાય, જતાભે, જવાણિ, જંચભે આ છ આવર્તન અને
બીજી વખત આ પાઠ બોલાય ત્વારે છ આવર્તન, એમ ૧૨ આવર્તન થાય.

(૩) અનર્થ દંડ કેટલા પ્રકારના છે ? ક્યા ક્યા ?

૪. (૩) અનર્થદંડ ૪ પ્રકારના : ૧) અવજાણાચરિયં ૨) પમાચાચરિયં
૩) હિંસપ્પયાણં ૪) પાવકભ્રમો વાસેં

(૪) તીર્થકરને ૧૪ દાનમાંથી કેટલાં અને ક્યા દાન દેવાય ?

૪. (૪) તીર્થકરને વસ્ત્ર, પાત્ર, કંબલ અને રજોહરણ ન રાખતા હોવાથી તે ૪ (ચાર) દાન
સ્ક્રિપ્ટાયના ૧૦ દાન આપી શકાય.

પ્ર. : ૨ -આચારાંગ સૂત્રના આધારે જવાબ લખો : ખાલી જગ્યા પૂરો

૫

જવાબ (ક) (૧) ભગવાનનું શરીર અલ્પાહાર થી નીરોગી હતું.

ભગવાન નીરોગી હોવા છીતાં પણ ઉણોદરી કરતા હતા.

(૧)

(૨) લાઢ દેશની વજભૂતિ અને શુખભૂમિાં ભગવાન વિચાર્યા.

(૧)

- (३) ભગવાન પારણામાં ક્યો આહાર કરતા હતા ? (१)
- જ. (३) ભગવાન પારણામાં સાદો, હંડો અને નીરસ આહાર કરતા.
- (ખ) ભગવાન શરીર સંસ્કાર શા માટે કરતા ન હતા ? (૨)
- જ. (૩) ભગવાન જાણતા હતા કે આ ઓદારિક શરીર અશુચિમય છે. તેની કોઈ પણ ઉપાયોથી શુદ્ધિ થઈ શકતી નથી માટે....
-

- પ્ર. : ૩ - ઠાગાંગ સૂત્રના આધારે જવાબ લખો : (ઇમાંથી કોઈ પણ પાંચ)** ૧૦
- (૧) કયા ત્રણ કારણથી દેવો મેઘ જેવી ગર્ભના કરે છે ?
- જ. (૧) ૧) વૈકિયરૂપ કરે ત્યારે, ૨) પરિચારિણા કરે ત્યારે, ૩) તથારૂપના શ્રમણ-માહણાને પોતાની ઋદ્ધિ, ધૃતિ, યશ, શારીરિક-બળ, વીર્ય, પુરુષાકાર પરાક્રમ બતાવતા હોય ત્યારે.
- (૨) કયા ત્રણ કારણથી દેવ ઉદ્ઘેગને પ્રાપ્ત કરે છે ?
- જ. (૨) ૧) અહો ! મારે આ પ્રકારની દિવ્ય દેવતારૂપિણી, દિવ્ય દેવધૃતિ અને દિવ્ય દેવાનુભાવ પ્રાપ્ત થયા છે, મળ્યા છે, સંભુખ ઉત્પન્ન થયા છે, તે બધા છોડવા પડશે.
- ૨) અહો ! મારે અહીંથી ચ્યાલીને ગર્ભાવાસમાં જતાં જ સર્વ પ્રથમ માતાના ૨૪ અને પિતાના શુક, વીર્યના સંભિશ્રણરૂપ આહાર ત્રણા કરવો પડશે.
- ૩) અહો ! મારે પેટમાં મલિન રહેલા પદાર્થરૂપ કીચચુકત, અશુચિના ભંડાર, ઉદ્ઘેગ ઉત્પન્ન કરનાર એ ભયાનક ગર્ભાશયમાં રહેવું પડશે.
- (૩) કયા ત્રણ સ્થાનની દેવ ઈચ્છા કરે છે ?
- જ. (૩) ૧) મનુષ્યભલપ ૨) આર્થક્ષેત્રમાં જન્મ ૩) શ્રેષ્ઠ (ઉતામ) કુળની પ્રાપ્તિ.
- (૪) ભગવાન મહાવીરના કેટલા શિષ્યો ૧૪ પૂર્વધર હતા ? તે કેવા હતા ?
- જ. (૪) ભગવાન મહાવીરના ૩૦૦ શિષ્યો ચોદપૂર્વધર હતા. તે જીન નહિ પણ જીન સરીખા અર્થાત् અસર્વજ્ઞ હોવા છતાં સંપૂર્ણ સંશ્યોનું છેદન કરવાવાળા તીર્થકર સમાન, સર્વ સંજિનપાતિ, જીન ભગવાન સમાન અવિતથ વ્યાખ્યાન (ચથાતથ્ય વચનનો પ્રયોગ કરવાવાળા) આપનાર હતા.
- (૫) પુદ્ગલના ઉ પ્રકાર લખો.
- જ. (૫) ૧) પ્રયોગ પરિણાત = જીવના વ્યાપારથી બનેલા હોય તે, જેમ કે ઘડો, જીવનું શરીર વગેરે.
- ૨) મિશ્ર પરિણાત = જે પુદ્ગલો જીવના વ્યાપાર અને પુદ્ગલનો સ્વભાવ બંને પ્રકારે બનેલા હોય તે. જેમ કે પુદ્ગલોના પ્રયોગ (પરિણામ)થી વસ્ત્ર બગે અને સ્વભાવથી વસ્ત્ર ન વપરાય તો પણ જૂનું થાય તેમ.
- ૩) વિસ્ત્રસા પરિણાત = જીવના પ્રયોગ વિના સ્વભાવિક રીતે વિસ્ત્રસા પરિણામથી બનેલા હોય. (પુદ્ગલો પરિણામન થાય) જેમ કે બે પ્રદેશી સ્કંધથી અનંત પ્રદેશી સ્કંધ, વાદળાં, ઈન્દ્રધનુષ વગેરે.
- (૬) એક રાત્રિની બારમી બિલ્કુલ પ્રતિભાનું સભ્યક્ત પ્રકારે પાલન નહીં કરનારને શું પ્રાપ્ત થાય ?
- જ. (૬) ૧) તે અણાગાર ઉન્માદને પ્રાપ્ત થાય. ૨) દીર્ઘકાલિક રોગો ઉત્પન્ન થાય (કુષ આદિ) ૩) કેવળી પ્રરૂપિત ધર્મથી ભષ્ટ થાય.
-

- પ્ર. : ૪ -જ્ઞાતા ધર્મકથાના આધારે જવાબ લખો :** ૧૦
- (૧) ધન્ય સાર્થવાહે કારણૂહથી નીકળી રાજગૃહમાં પ્રવેશ કરતા પહેલાં શું કર્યું ?
- જ. (૧) ધન્ય સાર્થવાહ કારણૂહથી નીકળી હજામની ઉકાને ગયા. ત્યાં પહોંચીને વાળ, નખ આદિ કપાવી વ્યવસ્થિત કરાવ્યા. પુષ્કરિણી સરોવર પાસે આવીને

સ્વરચ્છતા માટે શરીર પર સુગંધિત માટીનો લેપ કર્યો, જળમાં ફૂબકી મારી સ્નાન કર્યું, બલિકર્મ કર્યું, ત્વાર પણી રાજગૃહમાં પ્રવેશ કર્યો.

- (૨) બીજ અધ્યયનનું નામ શું છે ? તેનો ઉપસંહાર લખો.
- જ. (૨) સંઘાટ - જે સાધુ કે સાધી સંયમ લઈને આહાર આદિમાં આસક્ત થતા નથી, પરંતુ માત્ર જ્ઞાન-દર્શન-ચારિત્રની વૃદ્ધિ માટે આહાર-પાણી કરે છે તે અનંત સંસારથી પાર પામે છે, જે શરીરની વૃદ્ધિ કરવા માટે આહાર-પાણીમાં મુગધ થાય છે, તે અનંતસંસાર વધારે છે.
- (૩) વિજયચોરને સાપ, ગીધ, અર્દ્ધિ, જળ અને બગલાની સાથે કેમ સરખાવવામાં આવ્યો છે?
- જ. (૩) વિજયચોરની સાપની જેમ દર્ઢિ પોતાના ફૂરકર્મ પર જ રહેતી હતી. ગીધસમાન માંસલોલૂપથી, અર્દ્ધિન સમાન સર્વભક્તિ, જળ સમાન સર્વગ્રહાઈ અને બગલાની જેમ ઢોંગ કરવામાં હોંશિયાર હતો.
- (૪) ધન્ય સાર્થવાહે કયા આચાર્ય પાસે દીક્ષા લીધી ? કાળ કરીને ક્યાં ઉત્પન્ન થયા ? ત્યાંથી ક્યાં ઉત્પન્ન થશે ?
- જ. (૪) ધર્મધોષ આચાર્ય પાસે દીક્ષા લીધી અને કાળ કરીને સોધર્મ દેવલોકમાં દેવરૂપે ઉત્પન્ન થયા. ત્યાં ચાર પલ્યાની સ્થિતિવાળા ધન્યદેવ થયા. ત્યાંનું આચુષ્ય પૂરું કરીને મહાવિદેહ ક્ષેત્રમાં મુનષ્ય થઈને સિદ્ધિ પ્રાપ્ત કરશે.
- (૫) ચંપાનગરીની ખાઈનું પાણી કેવું હતું ?
- જ. (૫) ચંપાનગરીની ખાઈ પાણીથી ભરેલી હતી. તે પાણી ચરબી, માંસ, લોહી, પરુ અને મૃતશરીરોથી ભરેલું હતું. આથી તેનો વર્ણા, ગંધ, રસ, સ્પર્શ અમનોજા અને ઘૃણા ઉત્પન્ન કરે તેવો હતો. કોઈ ભરેલો સાપ કે મરેલી ગાય કે સડેલા જીવજંતુઓના સમૂહની દુર્ગધથી ભરેલું હતું. તેમાં અનેક જીવના કીડાઓ ખદબદતા હતા. તે જોવામાં વિકૃત, અશુચિપૂર્ણ અને બીભત્સ લાગતું હતું. એટલું જ નહીં પરંતુ તેથી અધિક અનિષ્ટ થાવત્ દુર્ગધયુક્ત હતું.
-

પ્ર. : ૫-(ક)ઉપાસક દશાંગ સૂત્રના આધારે જવાબ લખો :

(૫) ૧૦

- (૧) હાથીરૂપધારી દેવે કામદેવ શ્રાવકને કઈ ધમકી આપી ?
- જ. (ક) (૧) ૧) હે કામદેવ ! જો તું તારા શ્રાવક પ્રતોનો ભંગ કરશે નહીં તો હું તને સૂંદરી ઉપાડીને પોષદ્ય શાળાની બહાર લઈ જઈશ અને આકાશમાં ઊંઘેથી ફેંકી દઈશું જ્યારે તું આકાશમાંથી નીચે પડીશ ત્યારે મારા તીક્ષ્ણ હાથીદાંત પર ઝીલી અને ભૂમિ પર પછાડી દઈશ. મારા ભારે પગ નીચે ત્રણ વાર કચડી નાખીશ, જેથી તું આર્તદ્યાન કરતો અકાળે જ મૃત્યુ પામીશ.
- (૨) ભગવાન મહાવીર સ્વામીએ સાધુ-સાધીને બોલાવીને શું કહ્યું ?
- જ. (૨) હે આર્યો ! ગૃહસ્થ અવસ્થામાં રહીને શ્રાવક ધર્મનું પાલન કરતાં હોય ત્યારે તેમાં જ્યારે દેવ, માનવ કે તિર્યચ સંબંધી ઉપસર્ગોને શ્રમણોપાસક સમ્યક્ પ્રકારે સહન કરે છે અને ધર્મથી વિચલિત થયા નથી તે સાધુ-સાધીની સહનશીલતા કેવી હોય ! તેઓ તો અષ્ટપ્રવચનથી લઈ દ્વારાંગીરૂપ ગણિપિટક, શ્રુતજ્ઞાનના દ્વારક હોય છે, તેથી તેમને તો દેવ, મનુષ્ય કે તિર્યચ, સંબંધી ઉપસર્ગોને સમ્યક્ પ્રકારે સહન કરવા જ જોઈએ.
- (૩) કામદેવ શ્રાવકે કયા તપ દ્વારા આત્માને ભાવિત કર્યો ?
- જ. (૩) શ્રાવકની ૧ થી ૧૧ પ્રતિમાઓને દ્વારા કરી. ઉપવાસ, છષ્ટ, અષ્ટમ, અષ્ટાઈ, અર્ધમાસક્ષમણા, માસક્ષમણા આદિ તપ દ્વારા આત્માને ભાવિત કર્યો. અંતિમ સમયે એક માસનો સંથારો કર્યો.

- (૪) કામદેવ શ્રાવક પાસે કેટલી સોનામહોર અને કેટલી ગાયો હતાં ?
- જ. (૪) કામદેવ શ્રાવક પાસે ૬ કરોડ સોનામહોર નિધાનમાં, ૬ કરોડ સોનામહોર વેપારમાં, ૬ કરોડ સોનામહોર ઘરવખરી, ધાન્ય આદિઓ એટલે ૧૮ કરોડ સોનામહોર હતી. ૧૦ હજાર ગાયોના એક પ્રજના હિસાબે ૬ પ્રજ એટલે ૬૦ હજાર ગાયો હતી.
- (૫) દેવે ધારણ કરેલા સાપના રૂપનું વર્ણન કરો.
- જ. (૫) ઉગ્ર વિષયુક્ત, સ્વભાવથી જાટિલ, ભયાનક, કર્કશ, કઠોર અને વિકટ-વિસ્તીર્ણ પોતાની ફેણાનો આડંબર કરવામાં નિપુણા, હોંશિયાર હતો. ઘગઘગતી લોઢાની ભડી જેવો, ઘમઘમ શબ્દો કરી રહ્યો હતો, રોકવો અશક્ય એવો તીવ્ર પ્રચંડ રોષથી યુક્ત હતો.
- (૬) અંતગડના આધારે જવાબ લખો :
- (૧) દેવસેનકુમારનો અધિકાર અંતગડ સૂત્રમાં ક્યાં આવે છે ? (૧)
- જ. (૧) અંતગડ સૂત્રના ૩૩ વર્ગમાં તેર અદ્યયનમાં પાંચમું અદ્યયન છે.
- (૨) પાંચ ધાવમાતાના નામ લખો. (૧)
- જ. (૨) ૧) ક્ષીરધાત્રી ૨) ભજજનધાત્રી ૩) મંડનધાત્રી ૪) કીડાધાત્રી ૫) અંકધાત્રી (૨)
- (૩) માતા-પિતાએ સમાન વચ્ચે, સમાન તવચા, સમાન લાવણ્ય, રૂપ, ચોવન તેમજ સુશીલતા આદિ ગુણોથી યુક્ત તેના અનુરૂપ ૩૨ શ્રેષ્ઠ કન્યાઓ સાથે એક જ ટિવસે લગ્ન કરાવ્યાં.
- (૪) અનીકસેન દીક્ષિત થયા પછી કેટલું અદ્યયન કર્યું ? (૧)
દીક્ષાપર્યાય કેટલો ? સંલેખના સમય કેટલો ?
- જ. (૪) સામાચિકથી ૧૪ પૂર્વનું અદ્યયન કર્યું, વીસ વર્ષનો દીક્ષા પર્યાય, એક માસની સંલેખના.
-

- પ્ર. : ૬ - અનુતરોવવાઈ સૂત્રના આધારે જવાબ લખો :** ૧૫
- (૧) ધનનાનો દીક્ષા મહોત્સવ કોણે કર્યો ? કોની જેમ કર્યો (૧)
- જ. (૧) જિતશાનુ રાજાએ સ્વયં દીક્ષા મહોત્સવ કર્યો. કૃષણ મહારાજાએ થાવચ્ચાપુત્ર માટે કર્યો હતો તેમ.
- (૨) ધનના અણગાર પારણા માટે કોની જેમ નીકળતા ? કેવી રીતે નીકળતા ? (૨)
- જ. (૨) ધનના અણગાર ગૌતમ સ્વામીની જેમ પારણા માટે ભગવાનની આજા લઈને ઊચ, નીચ અને મદ્યમ કુળોમાં ગોચરી માટે જતા.
- (૩) ધનના અણગારે કેવી રીતે આહાર કરતા હતા ? (૨)
- જ. (૩) ધનના અણગાર મૂર્છાથી રહિત, રાગદ્રેષ રહિત, જેવી રીતે સાપ બીલમાં પ્રવેશ કરે છે તે પ્રમાણે મમત્વરહિત આહાર કરતા હતા.
-

- પ્ર. : ૭ - દશવૈકલ્પિક સૂત્રના આધારે ગાથા પૂરી કરો :** ૧૫
- (૧) અગગબિયા ..... સત્થપરિણાયેણાં (૪)
- જ. (૧) અગગબિયા, મૂલબિયા, પોરબિયા, ખંદબિયા, બીચરુહા, સંમૂર્ચિયા, તણાલયા વણાસસાઈકાઈયા સબિયા

- (२) કંબલલંસિ ..... સંથારગંસિવા. (४)
- જ. (૨) કંબલંસિવા વા પાયપુરછણાંસિ વા, રચહરણાંસિ વા ગોરછગલસિવા
- (૩) નીચેના શબ્દોના અર્થ લખો : (૩)
- ૧) પાએણ ૨) અતાહૃષટિક્યાએ ૩) પિહૃણેણ ૪) ઝેસુવા ૫) અલિક્ષંત ૬) પાણે
- જ. (૩) ૧) પગથી ૨) આત્માના હિતાર્થે ૩) મોર્પીછના પંખાથી
૪) અંકુરિત વનસ્પતિ પર ૫) સામે આવનારા ૬) પ્રાણને
- (૪) અર્થ પરથી મૂળ પાઠ લખો (કોઈ પણ ચાર) (૪)
- ૧) પ્રતિક્રિયા ૨) અસત્યથી ૩) ધેંધન રાખનાર
૪) લિન્ન લિન્ન સત્તાવાળા છે ૫) કાશ્યપગોત્ત્રી ૬) બીજા પાસે
- જ. (૪) ૧) પડિક્રમાભિ ૨) મુસાવાયાઓ ૩) ઉંજતં વા
૪) પુઢોસતા ૫) કાસવેણં ૬) અન્નેહિં
-

પ્ર. : ૮ -ભગવતીના થોકડાના આધારે જવાબ આપો : ૧૦

- (૧) ચાર પ્રકારના સંસાર સંસ્થાનકાળનો અલ્પબહુત્વ લખો. (૨)
- જ. (૧) સર્વથી થોડો મનુષ્ય સંસાર સંસ્થાનકાળ
તેથી નારકી સંસાર સંસ્થાનકાળ અસંખ્યાતગુણો
તેથી દેવ સંસાર સંસ્થાનકાળ અસંખ્યાતગુણો
તેથી તિર્યચ સંસાર સંસ્થાનકાળ અનંતગુણો.
- (૨) મિશ્રકાળ લખો. (૩)
- જ. (૨) મિશ્રકાળ : તે વિવક્ષિત જીવોના ભૂતકાળના અનંત નરક આદિ ભવોમાંથી એક
જીવ પણ તેને ભેગો થાય તો અનંત ભવોનો તે કાળ તે જીવની દૃષ્ટિએ તે
ગતિનો મિશ્રકાળ છે. ઉદાહરણ : ધારો કે કોઈ જીવ નરકમાં જે સમયે હતો
ત્યારે તેની સાથે ૧૦૦ જીવો હતા. તે જીવ મરીને તિર્યચ કે મનુષ્ય થઈને ફરી
પાછો નરકમાં તે જ સ્થાને ઉત્પન્ન થયો ત્યારે તે નરકમાં પૂર્વેના ૧૦૦
નારકીમાંથી ઓછામાં આછો ૧ કે તેથી વધુ (પણ બધા નહિ) નારકી ત્યાં હોય
તે મિશ્રકાળ.
- (૩) દેવમાં ક્યો કાળ થોડો અને ક્યો કાળ વધારે છે? તેટલો જ કાળ બીજો કોણે છે? (૨)
- જ. (૩) દેવમાં સર્વથી થોડો અશૂન્યકાળ, તેથી મિશ્રકાળ અનંતગુણો, તેવી શૂન્યકાળ
અનંતગુણો.
- (૪) ચારિત્ર ઈહલભિક જ કેમ છે ? (૩)
- જ. (૪) ચારિત્ર ઈહલભાવિક છે, કારણ કે જીવે આ ભવમાં જે ચારિત્ર લીધું હોય તે જ
ચારિત્ર લઈને બીજા ભવમાં જતો નથી કારણ કે ગ્રહણ કરેલું ચારિત્ર જીવતાં
સુધી જ હોય છે. વળી અહીં અલ્પ અંશે ચારિત્ર પાળવાથી દેવલોકમાં ઉત્પત્તિ
થાય ત્યારે ત્યાં વિરતિનો તદ્દન અભાવ હોવાથી ચારિત્રનો પણ અભાવ છે
તેમ જ સંપૂર્ણ ચારિત્ર પાળવાથી મોક્ષગતિ જ થઈ હોય ત્યારે તે ગતિમાં ચારિત્ર
અસંભવ છે કારણ કે ચારિત્ર અંગીકાર કર્મના ક્ષય માટે છે. મોક્ષમાં ચારિત્રનું
કોઈ પ્રયોજન નથી.
-

પ્ર. : ૬ -પ્રજાપના થોકડાના આધારે જવાબ આપો :

૧૦

(૧) જગ્યન્ય બે સિદ્ધ થતા હોય તેવા બોલ લખો.

(૧)

જ. (૧) સ્ત્રી તીર્થકર, પુરુષ તીર્થકર, અનેક સિદ્ધ

(૨) નીચેના બોલમાંથી એક સમયમાં જગ. અને ઉત્કૃષ્ટ કેટલા જીવ સિદ્ધ થાય ?

(૪)

૧) મધ્યમ અવગાહનવાળા

૨) સ્વયંબુદ્ધ સિદ્ધ

૩) છેદોપસ્થાપનીય

૪) અન્યલિંગે

જ. (૨)

	જગ્યન્ય	ઉત્કૃષ્ટ
મધ્યમ અવગાહનવાળા	૧	૧૦૮
સ્વયંબુદ્ધ સિદ્ધ	૧	૪
છેદોપસ્થાપનીય ચારિત્રમાં	૦	૦
અન્યલિંગે	૧	૧૦

(૩) ખાલી જગ્યા પૂરો :

(૨)

૧) સાત સમય સુધી પ્રતિસમય નિરંતર સિદ્ધ થાય તો જગ્યન્ય .....

અને ઉત્કૃષ્ટ ..... થાય પછી નિયમા અંતર પડે.

જ. (૩)

૧) ૩૩, ૪૮

૨) નદીમાંથી એક સમયમાં ઉત્કૃષ્ટ ..... સિદ્ધ થઈ શકે છે. ત્યાં ૧ સમય સુધી સિદ્ધ થઈ શકે પછી ..... સમયમાં અંતર પડે છે.

(૨) ૩, બીજા

(૪) અપર્યાપ્તાથી પર્યાપ્તા, સમુદ્ધાત કરવાવાળાથી સમુદ્ધાત ન કરવાવાળા અને અનાકાર ઉપયોગવાળાથી સાકાર ઉપયોગવાળા કેટલા વધારે ?

(૩)

જ. (૪) સર્વથી થોડા અપર્યાપ્તા (૨) તેથી પર્યાપ્તા (૨૫૪) સંખ્યાતગુણા (૧૨૭ ગુણા વધારે).

સર્વથી થોડા સમુદ્ધાત કરવાવાળા (૮), તેથી સમુદ્ધાત ન કરવાવાળા (૨૪૮)

સંખ્યાત ગુણા (૩૧ ગુણા વધારે).

સર્વથી થોડા અનાકાર ઉપયોગવાળા (૫૪), તેથી સાકાર ઉપયોગવાળા (૧૮૨)

સંખ્યાતગુણા (૩ ગુણા વધારે).

પ્ર. : ૧૦ (૧) ૧૩, ૧૬ અને ૧૮મા સમવાયની વિગત લખો.

(૩) ૫

જ. (૧) ૧૩મું સમવાય = કિયાસ્થાનો (કર્મબંધના હેતુઓ)

૧૫મું સમવાય = કષાય

૧૮મું સમવાય = જ્ઞાતાસૂત્રના ૧૮ અદ્યયનો આદિ.

(૨) પરદેશી રાજાએ કેશીકુમાર શ્રમણને કેટલા પ્રશ્ન પૂછ્યા ? એ પ્રશ્નોત્તરથી (૨)

પરદેશી રાજા કેવા બની ગયા ?

જ. (૨) ૧૦ પ્રશ્ન પૂછ્યા તેથી પરદેશી રાજા અરમણીયમાંથી રમણીય, અધાર્મિકમાંથી ધાર્મિક, નાસ્તિકમાંથી આસ્તિક બન્યા.

“બય. જીનેન્ડ્ર”

શ્રી ગ્રેટર બોમ્બાઈ વર્ધમાન સ્થાનકવાસી જૈન મહાસંગ્ઘ

Shree Greater Bombay Vardhman Sthanakvasi Jain Mahasangh-Mumbai સંચાલિત

માતુશ્રી મહિબેન મણશી લીમશી છાડવા ધાર્મિક શિક્ષણ બોર્ડ - મુંબઈ
Matushree Maniben Manshi Bhimshi Chhadva - Dharmik Shikshan Board-Mumbai
વાર્ષિક પરીક્ષા જૈનશાળા/મહિલામંડળ/મિત્રમંડળ/ચુવા-ચુવતી ગ્રુપનું પેપર

સવાલ સાથે
જવાબ પેપર

(Dharmik Shikshan Board Certificate Course Level : 19)

પ્ર. : ૧- સામાયિક પ્રતિકમાળ અને કર્મગ્રંથ :

૨૦

(અ) સામાયિક પ્રતિકમાળને આધારે નીચેના પ્રશ્નોના ઉત્તર આપો.

(૧) નીચેના શબ્દો ક્યા પાઠમાં આવે છે ?

(૩)

ઇંડી, મેલ, તાવ, પૂર્વ, ફળ, જડી.

જવાબ: અ (૧) ઇંડી = ત્રીજું અણુવત

મેલ = દર્શન સમ્યકૃત્વ

તાવ = તસ્સ ઉત્તરી સૂત્ર

પૂર્વ = સંથારો - સંલેખના

ફળ = માંગલિક - ચતારિ મંગલ સૂત્ર

જડી = બીજું ખામણું

(૨) નીચેના શબ્દો શુદ્ધ છે કે અશુદ્ધ ? ક્યા પાઠના છે ? અશુદ્ધ હોય તે સુધારીને લખો :

વચ્ચાસી, કસાયેણાં, નિવ્યાણમગ્નાં, કોંદુંબિય, સોણિયેસુ

(૫)

**જ.: (૨) વચ્ચાસી - અશુદ્ધ છે - વચ્ચાસી શુદ્ધ છે - સંથારો - સંલેખના સૂત્ર
કસાયેણાં - અશુદ્ધ છે - કસાયેણાં શુદ્ધ છે - અસંયમ સૂત્ર-જ્યું શ્રમણસૂત્ર
નિવ્યાણમગ્નાં - શુદ્ધ છે. - પ્રતિજ્ઞા સૂત્ર પાંચમું શ્રમણસૂત્ર
કોંદુંબિય - અશુદ્ધ છે - કોંદુંબિય શુદ્ધ છે - પહેલું ખામણું
સોણિયેસુ - અશુદ્ધ છે - સોણિયેસુ શુદ્ધ છે - ચૌદ પ્રકારના સંમૂચીંમ જીવ**

(૩) નીચેના વાક્યો ક્યા અતિચાર માટે બંધબેસતા છે ?

(૨)

૧) સામાયિકમાં શુદ્ધ ઉચ્ચાર વિના જલ્દી જલ્દી સૂત્રો બોલાયા હોય.

જ.: (૩) ૧) વચ્ચ દુઃપણિ હાણો

૨) ૧૦૦૦ની ૨૬ થયેલી નોટ વે ઘઉંનો લોટ ખરીયો હોય.

જ. ૨) વિરુદ્ધ રજાઈકમે

૩) વાસીમાં વાઈનની દુકાન ખોલી હોય.

જ.: ૩) રસવાહિજજે

૪) મને તો જમવામાં કેથમીરની ચટણી વગર તો ચાલે જ નહિ.

જ.: ૪) ઉવભોગ પરિભોગ અદીરિતે

(અ) કર્મગ્રંથના આધારે નીચેના પ્રશ્નોના જવાબ લખો. (કોઈ પણ પાંચ) (૧૦)

(૧) ચારે પ્રકારના લોભનો બંધ ક્યા ક્યા ગુણસ્થાનક સુધી થાય ? બંધવિચ્છેદ ક્યાં થાય ?

જ.: (૧)

બંધ

અનંતાનુબંધી લોભ

બીજા ગુણસ્થાન સુધી

બીજા ગુણસ્થાનના છેકે

અપ્રત્યાપ્યાની લોભ

૧ થી ૪ ગુણસ્થાન સુધી

ચોથા ગુણસ્થાનના છેકે

પ્રત્યાપ્યાની લોભ

૧ થી ૫ ગુણસ્થાન સુધી

પાંચમા ગુણસ્થાનના છેકે

સંજવલનનો લોભ

૧ થી ૯ ગુણસ્થાન સુધી

નવમા ગુણસ્થાનના છેકે

(૨) બીજા કર્મગ્રંથમાં શું શું બતાવવામાં આવ્યું છે ?

જ.: (૨) બીજા કર્મગ્રંથમાં સો પ્રથમ ગુણસ્થાનનું સ્વરૂપ બતાવ્યું છે. ત્યાર પછી બંધવિધિ, ઉદ્દ્યવિધિ, ઉદીરણાવિધિ અને સત્તાવિધિનું સ્વરૂપ બતાવવામાં આવ્યું છે.

- (3) કર્મની પ્રકૃતિ કેટલી છે ? એમાં બંધયોગ્ય, ઉદ્યયોગ્ય અને સત્તાયોગ્ય કેટલી છે ?
અથવા ૧૫૮ પ્રકૃતિમાંથી બંધમાં કઈ કઈ પ્રકૃતિ લીધી નથી ?
- જ.: (3) કર્મની પ્રકૃતિ ૧૪૮ કે ૧૫૮ છે, એમાંથી બંધયોગ્ય-૧૨૦,
ઉદ્ય-ઉદ્દીરણ યોગ્ય-૧૨૨ અને સત્તાને યોગ્ય ૧૪૮ કે ૧૫૯.
- (4) પાંચમા ગુણસ્થાનકે કેટલા કર્મની કેટલી પ્રકૃતિનો બંધ વિચ્છેદ થાય,
એમાં પુણ્યની કેટલી અને પાપની કેટલી ? ભાત્ર સંખ્યા લખો
- જ.: (4) પાંચમા ગુણસ્થાનકે ૧ આયુષ્ય - દેવાચુ, ૧ ગોત્ર-ઉંચ ગોત્ર અને
વેદનીયની બે - શાતા કે અશાતા વેદનીય એમ ચાર પ્રકૃતિનો બંધ થાય.
- જ.: (૫) ૧૦મા ગુણસ્થાનકે ૧) જ્ઞાનાવરણીયની પાંચ કુલ છ કર્મની
૨) દર્શનાવરણીયની ચાર ૧૭ પ્રકૃતિ બાંધે
૩) વેદનીય બે
૪) નામ કર્મની એક
૫) ગોત્ર કર્મની એક
૬) અંતરાય કર્મની પાંચ
- જ.: (૬) બીજા ગુણસ્થાનકે પાંચ કર્મની પ્રકૃતિનો બંધ વિચ્છેદ થાય છે એમાંથી
પુણ્યની ૨ અને પાપની ૨૩ પ્રકૃતિ છે.

- પ્ર. : ૨ -શ્રી આચારાંગસૂત્રના આધારે જવાબ લખો :** (૨ + ૨ + ૧) ૫
- (૧) સંસારી પ્રાણી હિંસા શા માટે કરે છે ?
- જ.: (૧) અનેક સંસારી પ્રાણી આ જીવનને માટે, પ્રશંસાને માટે, માન-સંભાન તથા પૂજા-પ્રતિષ્ઠા માટે, જન્મ-મરણથી મુક્ત થવાના હેતુથી અને દુઃખથી મુક્તિ મેળવવા માટે, હિંસા (આદિ સાવધક્યા) કરે છે.
- (૨) ઉચ્ચયોગ્યની ઈચ્છા શા માટે ન કરે ?
- જ.: (૨) આ જીવે અનેક વાર ઉચ્ચ ગોત્ર અને અનેક વાર નીચ ગોત્રમાં જન્મ લઈ લીધો છે. આથી નીચ ગોત્રમાં હીનતા નથી અને ઉચ્ચ ગોત્રમાં કાંઈ વિશેષતા નથી એવું જાણી ઉચ્ચ ગોત્રની સ્પૃહા કે ઈચ્છા ન કરે.
- (૩) 'જે અણન્નંસી સે અણન્નારામે, જે અણન્નારામે સે અણન્નંસી' એટલે શું ?
- જ.: (૩) જે આત્માને જોવાવાળા છે તે આત્મામાં રમણ કરવાવાળા છે અને રમણ કરવાવાળા છે તે જ આત્માને જોવાવાળા છે.

- પ્ર. : ૩ -દાગાંગ સૂત્રના આધારે જવાબ લખો :** (૨ + ૨ + ૨ + ૪) ૧૦
- (૧) ચારે અંતક્યા કોણે કરી ?
- જ.: (૧) પ્રથમ અંતક્યા - ચારે દિશાઓના સ્વામી ચક્વતી ભરતરાજાએ કરી
બીજી અંતક્યા - ગજસુકુમાલ મુનિએ કરી
ત્રીજી અંતક્યા - સનતકુમાર ચક્વતીએ કરી
ચોથા અંતક્યા - મરુદેવી માતાએ કરી.
- (૨) લોકોધોતના કારણ લખો
- જ.: (૨) લોકોધોત-ચાર કારણથી લોકમાં થોડા સમય માટે પ્રકાશ થઈ જાય છે.
૧) તીર્થકર ભગવાનનો જન્મ થયાથી. ૨) તીર્થકર ભગવાનની દીક્ષા સમયે
૩) તીર્થકર ભગવાનને કેવળજ્ઞાન ઉત્પન્ન થાય ત્યારે દેવો દ્વારા કરેલા
કેવળજ્ઞાનના મહોત્સવ સમયે. ૪) તીર્થકર ભગવાનના નિર્વાણ સમયે.

(3) મેઢક અને ઉરગનો આશીવિષનો વિષય કેટલો છે ?

જ.: (3) મેઢક જાતિના આશીવિષનો પ્રભાવ સૂંપર્ણ ભરતક્ષેત્ર પ્રમાણે ફેલાયેલા શરીરને પોતાના વિષથી વિષ પરિણાત કરવા સમર્થ છે.

ઉરગ જાતિના આશીવિષનો પ્રભાવ જંબૂદ્ધીપ પ્રમાણ શરીરની પોતાના વિષથી વિષ પરિણાત કરી શકે એટલો વિષય છે.

(4) ચાર દેશકથા લખો.

જ.: (4) દેશકથા ચાર પ્રકારની છે :

1) દેશવિધિ કથા – અમુક દેશના ખાન, પાન, રીતરિવાજ, વસ્ત્રાદિ પહેરવાની વિધિ સારી કે ખરાબ છે ઈત્યાદિની કથા કરવી.

2) દેશવિકલ્પ કથા – અમુક દેશોમાં ધાન્યની ઉત્પત્તિ, ફૂવા, વાવડી આદિ ખૂબ છે ઈત્યાદિ કથા કરવી.

3) દેશાંદ કથા – અમુક દેશમાં મામાની છોકરી સાથે વિવાહ કરવાની પ્રથા છે ઈત્યાદિ કથા કરવી.

4) દેશનેપદ્ધ કથા – સ્ત્રી-પુરુષોના વેશભૂષા આદિની કથા કરવી.

પ્ર. : ૪ -જ્ઞાતાધર્મકથા સૂત્રના આધારે જવાબ લખો : (કોઈ પાણ પાંચ)

૧૦

(૧) મહાબ્લના મિત્ર કોણ કોણ હતા ? તેઓએ શું નિર્ણય કર્યો હતો ?

જ.: (૧) મહાબ્લ રાજાના છ મિત્રો હતા, ૧) અચલ ૨) ધરણ ૩) પૂરણ ૪) વસુ પ) યૈશ્વરમણ અને ફ) અભિયંત્ર.

આ છાએ મિત્રો સાથે જન્મયા હતા. તેઓએ સર્વકાર્ય સાથે રહીને જ કરવાનો નિર્ણય કર્યો હતો.

(૨) મલિલકુંવરીએ કેવી પ્રતિમા બનાવડાવી ?

જ.: (૨) મલિલકુમારીએ જાતીગૃહની મદ્યમાં જાળીપીઠિકા ઉપર આબેહૂબ પોતાના જેવી જ પોતાની સમાન ત્વચા, વચ, લાવણ્ય, રૂપ, યૌવન આદિ લક્ષણાચુક્ત સુવર્ણાની એક પ્રતિમા તૈયાર કરવી. તે પ્રતિમાના મસ્તક ઉપર એક મોટું છિદ્ર રાખ્યું અને તે છિદ્ર પદ્મકમળના આકારવાળા ઢાંકણાથી ઢાંકણું હતું.

(૩) ચોક્ષાના મનમાં શંકા કેમ થઈ ?

જ.: (૩) ચોક્ષા નામની પરિયાજિકાના મતમાં દાનદર્મ અને શોચદર્મની મહત્ત્વા હતી. તેથી એ ઉપદેશ આપતી કે અમારા મતમાં જે કોઈ પણ વસ્તુ અપવિત્ર થઈ જાય તેને જળથી અને માટીથી શુદ્ધ પવિત્ર કરાય છે જેથી અમે નિર્ધિદન સ્વર્ગ જઈએ છીએ. ત્યારે મલિલકુમારીએ કહ્યું કે, હે ચોક્ષા ! જેમ કોઈ પુરુષ લોહીથી રંગાયેલાં વસ્ત્રને લોહીથી જ ધૂએ તો શુદ્ધ થાય ખરી ? ચોક્ષાએ ના પાડી, ત્યારે મલિલકુમારીએ કહ્યું કે, હે ચોક્ષા, તેવી જ રીતે અફાર પાપના સેવનથી આત્માની શુદ્ધ થતી નથી. આ સાંભળીને ચોક્ષાના મનમાં શંકા થઈએ.

(૪) અર્હન્નકને દેવે શું આખ્યું ? અર્હન્નકે તે કઈ નગરીમાં કોને આખ્યું ?

જ.: (૪) અર્હન્નકને દેવોએ કુંડળોની બે જોડ બેટ આપી. અર્હન્નકે એ દિવ્ય કુંડળની એક જોડ મિથિલા નગરીમાં કુંભરાજાને બેટ ધરી અને બીજી દિવ્ય કુંડળની જોડ ચંપાનગરીમાં ચંદ્રરઘાય રાજાને બેટ ધરી.

(૫) મલિલકુમારીને કેવળજ્ઞાન ક્યારે, કઈ જગ્યાએ, શા માટે થયું ? એમની અવગાહના અને આયુષ્ય લખો.

જ.: (૫) મલિલીપ્રભુને જે દિવસે દીક્ષા અંગીકાર કરી તે જ દિવસના ઉત્તરાર્ધ ભાગમાં સહસ્રાભવનમાં અશોકવૃક્ષની નીચે પૃથ્વી શિલાપણક ઉપર બિરાજમાન હતા. ત્યારે ચાર ધાતી ર્મનો ક્ષય થવાને કારણો કેવળજ્ઞાન થયું. એમની અવગાહના ૨૫ ધનુષ્યની હતી અને આયુષ્ય પ૪૦૦૦ વર્ષનું હતું.

(૬) ઉપસંહાર લખો.

જ્ઞ : (૬) ઉગ્ર તપવાન, સંચમવાન અને ઉત્કૃષ્ટ ફળને મેળવનાર સાધક જીવ પણ જે સૂક્ષ્મ અને ધર્મ વિષયક પણ માયા કરે, તો એ માયા તેના માટે અનર્થનું કારણ બને છે. મલ્લીકુમારીએ મહાબલના ભવમાં તીર્થકરનામ કર્મનો બંધ કરવા છતાં પણ તપના વિષયમાં થોડી માયા કરી જેને કારણે સ્ત્રી તરીકે ઉત્પન્ન થવું પડચું અને એ અછેરાંપે જગજાહેર થઈ ગયું.

અ થ વા

પ્ર. : ૪ -નિરયાવલિકા સૂત્રના આધારે જવાબ લખો. (કોઈ પાણ પાંચ)

૧૦

(૧) ચંપાનગરીનું વર્ણન લખો. તેમાં કોણ રહેતું હતું ?

જ્ઞ : (૧) ચંપાનગરી ઋદ્ધિ આદિથી સંપન્ન હતી. તેના ઉત્તરપૂર્વ દિશાભાગ (ઇશાનકોણ)માં પૂર્ણ ભરદ્વજ નામક ચૈતય=વ્યંતરાલયન હતું. એ ચંપાનગરીમાં શ્રેષ્ઠિકરાજાના પુત્ર એવં ચેલણાદેવીના અંગજાત કોણિક નામના રાજા, પદ્માવતી રાણી, કાલિદેવી અને કાલ આદિ પુત્રો રહેતા હતા.

(૨) કાલી રાણી ભગવાન પાસે શા માટે ગઈ ?

જ્ઞ : (૨) કાલી રાણીના મનમાં વિચાર આવ્યો કે, મારો પુત્ર કાલકુમાર ત્રણ હજાર હાથી, ત્રણ હજાર રથો, ત્રણ હજાર ઘોડા અને ત્રણ કરોડ મનુષ્ય લઈને રથમૂસલ સંગ્રહમાં પ્રવૃત્ત થયો છે એ વિજય પામશે કે મૃત્યુ પામશે ? શત્રુને પરાજિત કરશે કે નહીં ? હું કાલકુમારને જીવિત જોઈ શકીશ કે નહીં ? એ પ્રશ્નો જે મનમાં ઉદ્ભવ્યા હતા એનું સમાધાન મેળવવા માટે કાલીરાણી ભગવાન પાસે ગઈ.

(૩) ચેલણા રાણી શા માટે આર્તદ્યાનમાં દૂબી ગયાં ?

જ્ઞ : (૩) ચેલણા રાણી ગર્ભવતી હતાં ત્યારે એમને દોહદ ઉત્પન્ન થયો કે પોતાના પતિ શ્રેષ્ઠિકરાજાના કલેજાનું માંસ શૂળ પર ચડાવી તેલમાં તળીને અનિનમાં શેકીને મદિરા સાથે પ્રસન્નતાપૂર્વક આરોગે આવો દોહદ પૂર્ણ ડેવી રીતે થઈ શકે ? દોહદ પૂર્ણ ન થવાને કારણે તે આર્તદ્યાનમાં દૂબી ગઈ.

(૪) ઉકરડા પર નાખેલો બાળક કોણ હતો ? એને શાંતિનો અનુભવ ડેવી રીતે થયો ?

જ્ઞ : (૪) ઉકરડા પર નખાયેલો બાળક કોણિક હતો. તેને ઉકરડા પર ફેંકવાને કારણે એની આંગળીનો અગ્રભાગ કુકડાએ ટોંચ્યો હતો જેથી એની આંગળી પાકી ગઈ હતી અને એમાંથી વારંવાર પરુ અને લોહી નીકળતું હતું. તેથી બાળક રડતો હતો. તેનો અવાજ સાંભળીને શ્રેષ્ઠિકરાજ બાળક પાસે જઈને તેને હથેળીમાં લઈને એની આંગળીને મુખમાં લઈને પરુ અને રક્તને મુખથી ચૂસીને થુંકી દીદ્યું જેથી બાળકને શાંતિનો અનુભવ થયો.

(૫) કોણિકે કાલાદિ કુમારોને શું કહ્યું ?

જ્ઞ : (૫) કોણિકે કાલાદિ કુમારોને કહ્યું કે, “હે દેવાનુપ્રિયો ! શ્રેષ્ઠિકરાજાના વ્યાધાતને કારણે આપણો પોતે રાજ્યશ્રીનો ઉપયોગ કરી શકતા નથી. આથી હે દેવાનુપ્રિયો ! આપણા માટે એ શ્રેયકર છે કે આપણો શ્રેષ્ઠિકરાજને બંધનમાં રાખીને રાજ્ય, રાષ્ટ્ર, બળ, વાહન, કોષ, કોઠાર અને જનપદને અગિયાર ભાગોમાં વહેંચીને આપણો સ્વયં ઉપભોગ કરીએ, રાજ્યનું પાલન કરીએ.”

(૬) સેચેનક હાથી રાણીઓને સંતુષ્ટ ડેવી રીતે કરતો હતો ?

જ્ઞ : (૬) સેચેનક (હાથી) ગંધહસ્તી વેહલકુમારની રાણીઓને સૂંધરી પકડતો. પકડીને કોઈને પીઠ પર બેસાડતો, કોઈને કંધા પર બેસાડતો, કોઈને કુંભસ્થળ પર રાખતો, કોઈને સૂંધમાં લઈને જૂલાવતો, કોઈને દાંતની વરચે લેતો, કોઈને સૂંધમાં પાણી ભરીને એના ફુવારાથી સ્નાન કરાવતો એમ અનેક પ્રકારની કીડાઓથી સંતુષ્ટ કરતો હતો.

પ્ર. : ૫-(અ) ઉપાસકદશાંગના આધારે નીચેના પ્રશ્નોના જવાબ લખો :

(૬) ૨૦

(૧) ચૂલણી પિતા કોણ હતા ? કેવા હતા ? પરિવારમાં કોણ કોણ હતું ?

જ્ઞ. (અ) (૧) ચુલણીપિતા વાણારસી નગરીમાં રહેવાવાળા ગાથાપતિ હતા. તે અઙ્ગિસંપન્ન હતા. ૧૨ પ્રતિધારી શ્રાવક હતા. સામાયિક, પૌષ્યધ્રત આદિ કરતા હતા. તેમના પરિવારમાં તેમની પતની શામા, ત્રણ પુત્રો અને માતા ભક્ત્રા સાર્થવાહી હતાં.

(૨) નીચેના વાક્યો કોણ, કોને કહે છે ?

જ્ઞ. (૨) (૧) આજ તું અકણે ભરીશ.

જ. ૧) ચુલણીપિતા શ્રમણોપાસક એમની માતા ભક્ત્રા સાર્થવાહીને કહે છે.

૨) અર્ધરાત્રિના સમયે એની પાસે એક દેવ આવ્યા ?

જ. ૨) શ્રી સુધર્મા સ્વામી જંબૂસ્વામીને કહે છે.

૩) આપ ઢીક કહો છો.

જ. ૩) ચુલણીપિતા એમની માતાને કહે છે.

(બ) અંતરૂતદશાંગના આધારે જવાબ લખો : (કોઈ પાણ સાત)

(૧૪)

(૧) હરિણગમેધી દેવ સુલસાનું મૃતવંદ્યાપણું કેવી રીતે ટાયું ?

જ્ઞ. (બ) (૧) હરિણગમેધી દેવ સુલસા અને દેવકીને એક જ સમયે અતુમતી કરીને બંનેને એક સમયે ગર્ભ ધારણ થાય એવી યોજના કરી હતી. બંને એકસાથે બાળકોને જન્મ આપે. પછી સુલસાને ત્યાં જમેલા મૃતબાળકને ઉપાડીને દેવકી પાસે રાજે અને દેવકીના પુત્રને ઉપાડીને સુલસા પાસે રાખી દેતા હતા. એમ કરીને એમણે સુલસાનું મૃતવંદ્યાપણું ટાયું હતું.

(૨) મુનિઓના ગયા પછી દેવકીદ્વિને શું સંકલ્પ-વિકલ્પ ઉત્પન્ન થયા ?

જ્ઞ. (૨) (૨) મુનિઓના ગયા પછી દેવકીદ્વિને સંકલ્પ-વિકલ્પ ઉત્પન્ન થયા કે, “જ્યારે હું નાની હતી તે સમયે પોલાસપુર નગરમાં અતિમુક્ત મુનિએ મને કહ્યું કે, હે દેવકી ! તું આઠ પુત્રોને જન્મ આપીશ. તારા બધા પુત્રોની આકૃતિ, વય અને કાંતિ આદિ સમાન હશે અને તે નલકૂબેરની સમાન સુંદર હશે. આ ભરતક્ષેત્રમાં તારા સિવાય કોઈ માતા એવી નહીં હોય જે આવા સુંદર પુત્રોને જન્મ દઈ શકે.” મુનિઓની વાણી અસત્ય ન હોઈ શકે, પરંતુ અતિમુક્ત મુનિનું આ કથન મિથ્યા થયું. આ પ્રમાણે સંકલ્પ-વિકલ્પ થયા.

(૩) છાએ મુનિ ક્યાં કોની પાસે ઉછર્યા હતા ? દીક્ષા કોની પાસે શા માટે લીધી ?

જ્ઞ. (૩) છાએ મુનિ બદિલપુર નગરનિવાસી નાગ ગાથાપતિ એવં સુલસાને ત્યાં ઉછર્યા હતા. ભગવાન અરિષ્ટનેમિના મુખે ધર્મ સાંભળીને હુદયમાં ધારણ કરીને સંસારના તાપથી ઉદ્ધર્ણ થઈ, જન્મ-મરણથી છૂટવા દીક્ષા લીધી.

(૪) સોમાના માતા-પિતા કોણ હતાં ? કેવાં હતાં ?

જ્ઞ. (૪) સોમાના પિતા દ્વારાિકા નગરીમાં વસતા સોમિલ નામના બ્રાહ્મણ હતા. તેઓ ધન-ધાન્યથી સમૃદ્ધ અને ઋગ્વેદ, સામ્વેદ, અર્થર્વેદ અને ચર્ચાવેદ એ ચારે વેદોના સાંગોપાંગ જ્ઞાતા હતા.

(૫) ગજસુકુમાલે માતા-પિતા પાસે દીક્ષા માટે રજ માગી ત્યારે માતા-પિતાએ શું કહ્યું ?

જ્ઞ. (૫) ગજસુકુમાલે દીક્ષાની રજ માંગી ત્યારે માતા-પિતાએ કહ્યું કે, ‘હે વત્સ, તમે અમને બહુ ઈષ્ટ અને પ્રિય છો. અમે તમારો વિચોગ સહન કરવા સમર્થ નથી. હજુ તમારાં લગ્ન નથી થયાં એટલા માટે પહેલા તમે લગ્ન કરો. કુળની વૃદ્ધિ થવા પર દીક્ષા ગ્રહણ કરજો.’

(૬) શરીર કેવું છે ?

જ્ઞ. (૬) શરીર, મૂળ, મૂત્ર, કક્ષ, વમન, પિત અને શોણિતના ભંડાર છે. અસ્થિર, અનિત્ય, સકન-ગલન-નાષ્ટ થવારૂપ ધર્મવાળું છે. દુર્ગધયુક્ત મળમૂત્રવાળું છે. એવા શરીરને પહેલા અથવા પછી અવશ્ય છોડવું પડે છે.

- (૭) ગજસુકુમાલના ચારિત્રનું બહુમાન દેવોએ કેવી રીતે કર્યુ ?
- જઃ (૭) ગજસુકુમાલ મુનિના ચારિત્રનું સમ્યક્ પ્રકારનું આરાધન થયું હતું તેથી દેવોએ પોતાની ઐક્ષિયશક્તિથી હિંબ્ય સુગંધિત આચમન જળ અને પાંચ વર્ણોના અચિત ફૂલો એવં વસ્ત્રોનો વરસાદ કર્યો અને હિંબ્ય મધુર ગાયન એવં વાધોના દ્વારા આકાશને વ્યાપ્ત કર્યુ.
- (૮) અર્થ લખો : સહોદર, છઠ, પ્રવલ્યા, સંઘાડો, વક્ષસ્થળ, નૈમિતક, કક્ષ, મૃતવંધ્યા.
- જઃ (૮) સહોદર - એક માતાના ઉદરથી જન્મેલા
 છષ્ટ - એક સાથે બે ઉપવાસ કરવા
 પ્રવજ્યા - દીક્ષા લેવી
 સંઘાડો - સાધુ કે સાધીનો સમુદ્દ્રાય
 વક્ષસ્થળ - છાતી
 નૈમિતક - નિમિતોના આધાર પરથી ભવિષ્યકથન કરનાર
 કક્ષ - કાંખ
-

પ્ર. : ૬ -શ્રી દશવૈકાલિકને આધારે જવાબ લખો :

૧૫

- (અ) ગાથા પૂર્ગ કરો : (૬)
- (૧) પગાર્ડિઃ ... ભાસકુજ્જા ।
- જઃ (અ) (૧) પગાર્ડિ મંદા વિ ભવંતિ એંગો, ઝહર વિ ય જે સુયબુદ્ધોવવેયા ।
 આયારમંતા ગુણસુદ્ધિઅપણા, જે હીલિયા સિહિખિ ભાસકુજ્જા ॥
- (૨) લજા...પૂયયામિ ।
- જઃ (૨) લજા-દ્યાંસંજ્ય-બંભચેરં, કલલાણભાગિસ્સ વિસોહિઠાણં ।
 જે મે ગુરુ સયયમણુસાસયંતિ, તેજહં ગુરું સયયે પૂયયામિ ॥
- (૩) પેહેડ ... આયયદ્વિએ ।
- જઃ (૩) પેહેડ હિયાણુસાસણં, સુસ્સુસહં તં ચ પુણો અહિદ્વાએ ।
 ણ ય માણમણ મજ્જઙ, વિણયસમાહિ આયયદ્વિએ ॥
- (બ) (૧) અંગ કેટલાં છે ? વંદના કેટલા અંગ નમાવીને થાય ? ભાત્ર સંખ્યા લખો. (૬)
- જઃ (બ) (૧) અંગ આઠ છે. પાંચ અંગ નમાવીને વંદના થાય.
 (૨) કોમુદી જોગજુતો એટલે શું ?
- જઃ (૨) કોમુદી જોગજુતો = કારતકી પૂનમે ઉદિત થયેલો એટલે કારતક પૂનમ તેની સાથે વાદળારહિત વિશેષણ આવવાથી શરદપૂર્ણિમા એવો અર્થ વધુ સુસંગત થાય છે,
 કારણ કે શરદપૂનમે નિર્મણતા વધુ હોય છે.
- (૩) ગૃહસ્થો શિલ્પકળા શા માટે શીખે છે ?
- જઃ (૩) ગૃહસ્થો આ લોકનાં સુખો પ્રાપ્ત કરવા, પોતાને માટે અથવા પુત્ર-પૌત્ર આદિના ઉપભોગાર્થી શિલ્પકળા શીખે છે.
- (૪) અવિનીત સ્ત્રી-પુરુષની શું દશા થાય છે ?
- જઃ (૪) અવિનીત સ્ત્રી-પુરુષ લાકડી અને શસ્ત્રોના મારથી વ્યાકુળ, કઠોર વચનથી તિરસ્કૃત,
 દુઃખાને પાત્ર, પરતંત્ર, ભૂખ-તરસથી વ્યાકુળ બનીને દુઃખી થાય છે.
- (૫) અજ્ઞાત એટલે મારે ધેર આજે સાધ્યજી ગોચરી માટે આવશે એવી જે કુળ અને ધરમાં ખબર નથી તેને અજ્ઞાતકુળ કહે છે.
- (૬) કિચ્ચાણં = કૃત્ય કેને કહેવાય ?
- જઃ (૬) કિચ્ચાણં = કૃત્યનો અર્થ વંદનીય-પૂજનીય છે. આચાર્ય - ઉપાદ્યાચ વગેરે ગુરુજન કૃત્ય કહેવાય છે.

- (૭) શુતસમાધિથી શું લાભ થાય છે ?
- જઃ (૭) શુત સમાધિથી જ્ઞાનની પ્રાપ્તિ થાય, ચિત્તની એકાગ્રતા થાય અને ધર્મમાં સ્થિરતા આપે છે.
- (૮) વેરભાવની પરંપરા શેનાથી વધે છે ? શા માટે ?
- જઃ (૮) કઠોર વચનોકૃપી બાળા હૃદયમાં ચોંટી ગચ્છા પછી કાઢવાં દુષ્કર છે. તે હૃદયને વીંધી નાખે છે. આ લોક અને પરલોકમાં વેરની પરંપરા વધારનારાં છે.
- (૯) ગુરુજ્ઞનોનું અપમાન શા માટે ન કરવું જોઈએ ?
- જઃ (૯) મૂળ ગુણા-ઉત્તર ગુણોનું સમ્યક્ પાલન કરનારા ગુરુજ્ઞનોનું અપમાન કરવું ન જોઈએ કારણ કે જેવી રીતે અનિન લાકડાને સળગાવીને ભસ્મ કરી શકે છે તેવી રીતે ગુરુનું અપમાન કરવાથી જ્ઞાનાદિ ગુણો ભસ્મીભૂત થઈ જાય છે. માટે ગુરુજ્ઞનોનું અપમાન ન કરવું જોઈએ.
-

પ્ર. : ૭ -ભગવતી સૂત્રના આધારે નીચેના પ્રશ્નોના જવાબ લખો. (કોઈ પાણ પાંચ) :

૧૦

- (૧) અધર્મ જગરિક એટલે શું ?
- જઃ (૧) અધર્મ જાગરિકા – તે સંસારમાં ધન, કુટુંબ પરિવારનો સંજોગ મેળવવા તેને માટે આરંભાદિક કરવા, તેની રક્ષા કરવી, તેના પર દષ્ટ રાખવી તે અધર્મ જાગરિકા છે.
- (૨) નિશ્ચયદયાનું સ્વરૂપ લખો.
- જઃ (૨) નિશ્ચયદયા – આપણા આત્માને કર્મબંધનથી છોડાવવો તે નિશ્ચયદયા. તેનો ખુલાસો એ છે કે પુદ્ધગલ પરવસ્તુ છે, તેના ઉપરથી મમતા ઉતારીને, તેનો પરિચય છોડીને, આપણા આત્માના ગુણમાં રમણ કરવું, જીવનું કર્મચારી શુદ્ધ સ્વરૂપ પ્રગટ કરવું જે ૧૪મા ગુણસ્થાનના અંતે સંપૂર્ણ લાભે છે.
- (૩) ચરણસિતેરી કોને કહેવાય ?
- જઃ (૩) સંયમજીવનના મૂલગુણ જ૦ છે, તેને ચરણસિતેરી કહે છે. પાંચ મહાપ્રત, દશ ચતુર્થી, સતર સંયમનું પાલન, બાર તપ, ૧૦ વૈચાવરચની આરાધના, ૩ જ્ઞાન, દર્શન, ચારિત્ર અને ૮ બ્રહ્મચર્યની વાડ, ૪ કષાયનો નિગ્રહ કરવા = ૭૦ ચરણસિતેરી.
- (૪) ક્યા ક્યા આત્મા સર્વ સંસારી અને સિદ્ધ બંનેમાં હોય ?
- જઃ (૪) દ્રવ્ય આત્મા, દર્શન આત્મા, ઉપયોગ આત્મા આ ત્રણ આત્મા સર્વ જીવોને હોય. સિદ્ધભગવાનને પણ હોય.
- (૫) શ્રાવકને કેટલા અને ક્યા ક્યા આત્મા હોય ?
- જઃ (૫) શ્રાવકને ચારિત્ર આત્મા સિવાચના સાત આત્મા હોય.
- (૬) આત્માના કેટલા પ્રકાર છે ? ક્યા ક્યા ?
- જઃ (૬) આત્માના આઠ પ્રકાર છે :
- ૧) દ્રવ્ય આત્મા ૨) કષાય આત્મા ૩) યોગ આત્મા ૪) ઉપયોગ આત્મા
૫) જ્ઞાન આત્મા ૬) દર્શન આત્મા ૭) ચારિત્ર આત્મા અને ૮) વીર્ય આત્મા.
-

પ્ર. : ૮ -પ્રજ્ઞાપના સૂત્રના આધારે નીચેના પ્રશ્નોના જવાબ લખો.

૧૦

- (૧) યોનિ કોને કહેવાય ? તે કેટલા કેટલા લેદવાળી હોય ? (૨)
- જઃ (૧) યોનિ - જીવોનું ઉત્પત્તિસ્થાન અથવા ઉત્પત્તિ ક્ષેત્રમાં લીધેલો પ્રથમ આહાર. તેના વર્ણા, ગંધ, રસ, સ્પર્શ અને આકાર આદિની વિશેષતાઓથી યોનિસ્થાન બને છે. તેવી ત્રણ પ્રકારની યોનિઓ ત્રણ લેદવાળી હોય છે.

(૨) શીતાદિ યોનિનો અલ્પબહુત્વ લખો. (૨)

જ: (૨) સર્વથી થોડા શીતોષ્ણયોનિયા (અસંખ્યાતા) તેથી ઉષણયોનિયા અસંખ્યાતગુણા તેથી અયોનિયા અનંતાગુણા તેથી શીતયોનિયા અનંતગુણા.

(૩) સચેત આદિ યોનિ કોણે કઈ કઈ હોય ? (૨)

જ: (૩) નારકી અને દેવતામાં એક અચેત યોનિ પાંચ સ્થાવર, ત્રણ વિકલેનિદ્રય સંમૂચીર્ણમ તિર્યાચ અને સંમૂચીર્ણમ મનુષ્યમાં યોનિ ત્રણ સંજી તિર્યાચ સંજી મનુષ્યમાં એક ભિશ્રયોનિ.

(૪) નીચેનામાં ઉપધાત, સમુદ્ધાત અને સ્વસ્થાન લખો. (૪)

જ: (૪)	નામ	ઉત્પાત	સમુદ્ધાત	સ્વસ્થાન
(૧) બાદર અજિન				
જ : ૧) બાદર અજિન		બે ઉદ્વર્કપાટ તથા તેના તિર્યા લોકમાં	સંપૂર્ણ લોકમાં	લોકનો અસં. ભાગ
(૨) સંમૂચીર્ણમ મનુષ્ય				
જ. (૨) સંમૂચીર્ણમ મનુષ્ય		લોકનો અસં. ભોગ	લોકના અસં. ભાગ	લોકનો અસં. ભાગ
(૩) કાશી શહેરનો કૌશિકુમાર				
જ. (૩) કાશી શહેરનો કૌશિકુમાર		લોકનો અસં. ભાગ	લોકનો અસં. ભાગ	લોકનો અસં. ભાગ
(૪) સૌધર્મના દેવ.				
જ. (૪) સૌધર્મના દેવ		લોકનો અસં. ભાગ	લોકનો અસં. ભાગ	લોકના અસં. ભાગ

“જ્ય જ્ઞનેન્દ્ર”

શ્રી ગ્રેટર બોમ્બાઈ વર્ધમાન સ્થાનકવાસી જૈન મહાસંગ્ઘ

Shree Greater Bombay Vardhman Sthanakvasi Jain Mahasangh-Mumbai સંચાલિત

માતુશ્રી મહિબેન મણાશી લીમશી છાડવા ધાર્મિક શિક્ષણ બોર્ડ - મુંબઈ
Matushree Maniben Manshi Bhimshi Chhadva - Dharmik Shikshan Board-Mumbai
વાર્ષિક પરીક્ષા જૈનશાળા/મહિલામંડળ/મિત્રમંડળ/ચુવા-ચુવતી ગુપનું પેપર

સવાલ સાથે જવાબ પેપર

તા. ૦૮-૦૧-૨૦૧૭ • સમય: બપોરે ૯ થી ૧૨ • શ્રેણી ૨૦ • ગુણ: ૧૦૦

(Dharmik Shikshan Board Certificate Course Level : 20)

પ્ર. : ૧(અ) સામાયિક પ્રતિકમાળને આધારે નીચેના પ્રશ્નોના જવાબ લખો : ૨+૫+૩=(૧૦) ૨૦

(૧) નીચેના વાક્યો સામાયિકના ઉર્ધ્વમાંથી કયા દોષ માટે બંધબેસતા છે તે લખો :

જવાબ સાથે (i) મને જમવામાં કચુંબર વગર તો ચાલે જ નહિ, એમ સામાયિકમાં બોલવું. **જ: (i)** વિકથા

(ii) સામાયિકમાં બાળકને હિંચકા નાખવા. **જ: (ii)** સાવધ કિયા

(iii) સામાયિકમાં ગુરુ ભગવંતોને પૂછું દઈને બેસવું. **જ: (iii)** અવિનય

(iv) રાગદ્રોષ ઉત્પન્ન થાય એવા ગીત સામાયિકમાં ગાવા. **જ: (iv)** સ્વરચંદ

(૨) નીચેના શબ્દોના અર્થ લખો કયા પાછમાં આવે છે તે લખો.

મત્યેણં વંદામિ, મિચા દંસણ સલ્લેણં, સહસાગારે, મણુદુક્કડાએ, સંઘદ્ધિયા

જ: (૨) (i) મત્યેણં વંદામિ = મસ્તક નમાવીને વંદન કરું છું

- પ્રતિજ્ઞાપાઠ સૂત્ર પાંચમું શ્રમણસૂત્ર

(ii) મિચા દંસણ સલ્લેણં = મિદ્યાત્પદ્ય શાચ્યથી

- અસંયમસૂત્ર ચોથું શ્રમણસૂત્ર

(iii) સહસાગારે = ઉતાવળે લેવા વડે - ગોચરચર્યા સૂત્ર - બીજું શ્રમણ સૂત્ર

(iv) મણુદુક્કડાએ = દુષ્ટ મનથી કરેલી - ગુરુવંનસૂત્ર - પ્રતિકમણાનો ત્રીજો પાઠ

(v) સંઘદ્ધિયા = સ્પર્શ કરી ખેદ પમાડ્યા હોય

- આલોચના સૂત્ર સામાયિકનો ત્રીજો પાઠ.

(૩) નીચેના વાક્યો કયા અતિથાર માટે બંધબેસતા છે તે લખો.

જવાબ સાથે (૧) મરીને ઐરાવત હાથી બનું એવી ઈછા કરી હોય. **જ:** પરલોગા સંસપ્પાગો

(૨) મર્યાદા ઉપરાંતના હાથી રાખ્યા હોય. **જ:** દુપદ ચઉપદપ્પમાણાઈકમે

(૩) હાથીને છટકામાં ફસાવ્યો હોય. **જ:** બંધે

(૪) મને તો હાથીદાંતની ચૂડી વગર તો ચાલે જ નહીં. **જ:** ઉવભોગ પરિલોગ અઈસ્ટે

(૫) હાથીદાંતનો વેપાર કરવા માટે નકલી દસ્તાવેજ બનાવડાવ્યા હોય. **જ:** કુડલેહ કરણે

(૬) હાથીદાંતની દાણચોરી કરી હોય. **જ:** વિઝ્ઝ રજાઈકમે

(બ) કર્મશંખને આધારે નીચેના જવાબ લખો. (કોઈ પાણ પાંચ). (૧૦)

(૧) ઉદ્ય યોગ્ય પ્રકૃતિ કેટલી છે ? વિપાકોદ્ય એટલે શું ?

જ: (બ) (૧) ઉદ્ય યોગ પ્રકૃતિ ૧૨૨ છે. વિપાકોદ્ય - અબાધાકાળ પૂરો થયા પછી ઉદ્યમાં આવેલા કર્મોના રસને અનુભવ્યો (ફળની અનુભૂતિ કરવી) એનું નામ વિપાકોદ્ય છે, જેમ કે શાતાવેદનીય કર્મના ઉદ્યે અનુકૂળતાને બોગવવી તે શાતાવેદનીયનો વિપાકોદ્ય છે.

(૨) સાધુને હસવું કેટલા ગુણસ્થાનક સુધી આવે ? અને ઊંઘ કેટલા ગુણસ્થાનક સુધી આવે ?

જ: (૨) સાધુને હસવું છઢા ગુણસ્થાનકથી આઠમા ગુણસ્થાનકના છેડા સુધી આવે અને ઊંઘ છઢા ગુણસ્થાનકથી ૧૨ ગુણસ્થાનકના દ્વિંદ્રામ સમય સુધી આવે.

(૩) ઉદીરણાની બ્યાખ્યા લખો.

જ: (૩) ઉદીરણા : અપકય સ્થિતિવાળા કર્મને તથાવિદ્ય પરિણામ બળ વડે ઉદ્યમાં આવવાના હોય તેને ટૂંકા ગાળામાં ઉદ્યમાં લાવવા યોગ્ય બનાવવા તે ઉદીરણા અર્થાત્ જે કર્મને ઉદ્યમાં આવવાની વાર છે, તેને સમયથી પહેલાં ઉદ્યમાં લઈ

આવવા (જેમ કે ઝાડ પર કેરી પોતાની મેળે પાકે તે સમાન ઉદ્ય અને કાચી કેરીને કેમિકલ પાઉડર વગેરે વડે સમય પહેલાં પકાવી લઈએ તે સમાન ઉદ્દીરણા).

(૪) તીર્થકરને દ સંધ્યાણ, ૧ સંસ્થાન, પાંચ શરીર અને ત્રણ વેદમાંથી કયા કયા ઉદ્યમાં હોય ?

જ : (૪) તીર્થકરને વજાતુખભનારાચ સંઘયણા, સમચતુરસ સંસ્થાન, ઓદારિક, તેજસ્, કાર્મણા શરીર ઉદ્યમાં હોય પણ વેદ એક પણ ઉદ્યમાં ન હોય. (તીર્થકર એટલે જિન નામના ઉદ્યવાળા હોય એ અપેક્ષાએ લેવાના. ૧૩મું અને ૧૪મું એ બે ગુણસ્થાન અપેક્ષાએ લેવાના).

(૫) છાચે સંધ્યાણનો ઉદ્ય કયા કયા ગુણસ્થાનક સુધી હોય ?

જ : (૫) વજાતુખભનારાચ સંઘયણાનો ઉદ્ય ૧ થી ૧૩ ગુણસ્થાનક સુધી હોય.

અખભનારાચ સંઘયણાનો ઉદ્ય ૧ થી ૧૧ ગુણસ્થાનક સુધી હોય.

નારાચ સંઘયણાનો ઉદ્ય ૧ થી ૧૧ ગુણસ્થાનક સુધી હોય.

અર્ધનારાચ સંઘયણાનો ઉદ્ય ૧ થી ૭ ગુણસ્થાનક સુધી હોય.

કીલિકા - કીલકુ સંઘયણાનો ઉદ્ય ૧ થી ૭ ગુણસ્થાનક સુધી હોય.

છેવટુ - સેવાર્ત સંઘયણાનો ઉદ્ય ૧ થી ૭ ગુણસ્થાનક સુધી હોય.

(૬) પેપર લખનાર શ્રાવક શ્રાવિકા તમને નીચેમાંથી કઈ કઈ પ્રકૃતિનો ઉદ્ય હોઈ શકે? શા માટે ? સમકિત મોહનીય, તિર્યંગતિ, ભયમોહનીય, ઉધોતનામ, આહારક શરીર, અપયશનામ, નીચ ગોત્ર, નિર્માણ નામ, જેનો ઉદ્ય ન હોય તે શા માટે ન હોય ?

જ : (૬) શ્રાવક-શ્રાવિકાને-સમકિત મોહનીય, ભય મોહનીય અને નિર્માણ નામનો ઉદ્ય હોઈ શકે. પેપર લખનાર શ્રાવક-શ્રાવિકા મનુષ્ય છે માટે એમને તિર્યંગતિ અને એને યોગ્ય નીચ ગોત્ર અને ઉધોત નામ ન હોય પણ તિર્યંગ શ્રાવકને હોય. અપયશ નામ ચોથા ગુણસ્થાન સુધી જ હોય અને આહારક શરીર છઙ્ગાથી ઉદ્યમાં આવે, માટે ન હોય.

(૭) પ્રચલા, પ્રથમ સંસ્થાન, પ્રત્યાખ્યાની લોભ, પ્રત્યેક નામ એ ચારેનો ઉદ્ય કેટલા ગુણસ્થાન સુધી હોય ?

જ : (૭) પ્રચલા - ૧ થી ૧૨ દ્વિચયરમ ગુણસ્થાનક સુધી.

પ્રથમ સંસ્થાન - ૧ થી ૧૩ દ્વિચયરમ ગુણસ્થાનક સુધી.

પ્રત્યાખ્યાની લોભ - ૧ થી ૫ દ્વિચયરમ ગુણસ્થાનક સુધી.

પ્રત્યેકનામ - ૧ થી ૧૩ દ્વિચયરમ ગુણસ્થાનક સુધી.

પ્ર. : ૨ -શ્રી આચારાંગ સૂત્રના આધારે નીચેના પ્રશ્નોના જવાબ લખો :

૫

(૧) સંસાર આવત્તમાં કોણ પરિબ્રમણ કરતા રહે છે ?

જ : (૧) જે પુરુષ પાપકર્મથી અનિવૃત્ત છે, અજ્ઞાનથી મોક્ષ પ્રાપ્ત થાય છે, એમ કથન કરે છે તેઓ જગ્નમ-મરણાદિ સંસારવર્તમાં પરિબ્રમણ કરે છે.

(૨) ચુદ્ધ કોણી સાથે કરવાનું છે ?

જ : (૨) પોતાના આત્મભાં રહેલા કર્મ શત્રુઓની સાથે ચુદ્ધ કરવાનું છે.

(૩) 'તમેવ સચ્ચં નિસંક્ જે બિષેહિં પવેઠિયં' એટલે શું ?

જ : (૩) જિનેશ્વર ભગવંતોએ જે માર્ગ બતાવ્યો છે, જે તત્ત્વ અને આચાર કહ્યા છે, તે જ સત્ય છે, તેમાં જરા પણ સંદેહ, કરવા યોગ્ય નથી.

(૪) સંસારચકને કોણ પાર કરી જાય છે ?

જ : (૪) જીવની ગતિ - આગતિમા (સંસારભમણાનાં) કારણોને જાણીને મોક્ષમાર્ગમાં સ્થિત મુનિ (જગ્નમ-મરણાના ચકાકાર માર્ગને) સંસારચકને પાર કરી જાય છે.

(૫) આશ્રયનું સ્થાન શું થાય છે ?

જ : (૫) જે રીતે અસંહીન દ્વીપ-પાણીમાં નહિ દૂબેલા દ્વીપચાત્રીઓ માટે આશ્રયનું સ્થાન છે, તેવી જ રીતે આર્થ-તીર્થકર દ્વારા કહેલો ધર્મ સંસારસમુક્રને પાર કરનાર માટે આશ્રયનું સ્થાન થાય છે.

પ્ર. : ૩ - શ્રીજાતાર્થમકથાંગ સૂત્રના આધારે નીચેના પ્રશ્નોના જવાબ લખો : (૨+૩+૩+૨)૧૦

- (૧) ધન્ય સાર્થવાહ કયા રાજના રાજ્યમાં રહેતા હતા ? કેવા હતા ?
એમને કઈ નગરીમાં જવાનો વિચાર આવ્યો ?

જ : (૧) ધન્ય સાર્થવાહ ચંપાનગરીમાં રાજ કરતા જિતશાનુ નામના રાજના રાજ્યમાં રહેતા હતા. તેઓ અંગોપાંગથી પરિપૂર્ણ, ગુણસંપન્ન તથા અનેક લોકો માટે આદર્શભૂત હતા. એમને ચંપાનગરીથી ઉત્તર-પૂર્વ દિશામાં ધનધાન્ય આદિથી પરિપૂર્ણ સમૃદ્ધ જ્યાં કનકકેતુ રાજ રાજ કરતા હતા તે અહિછત્રા નગરીમાં ક્ષય-વિકયની વસ્તુઓ લઈને તે નગરીમાં જવાનો વિચાર આવ્યો.

- (૨) વેપાર કરવા માટે નીકળવા તૈયાર થયેલા ધન્ય સાર્થવાહે ચંપાનગરીના સન્માર્ગ પર શું ઉદ્ઘોષણા કરાવી ?

જ : (૨) ધન્ય સાર્થવાહે સન્માર્ગ પર ઉદ્ઘોષણા કરાવી કે, ‘હે દેવાનુપ્રિયો ! ધન્ય સાર્થવાહ વેપાર કરવા જવા ઈર્છા છે, તો તેમના સાથે ચરક વૃદ્ધ શ્રાવકો, ગૃહસ્થો, બિસ્કુટો, નિર્ગ્રથ સાધુઓ, બ્રાહ્મણો, પરિધાજકો આદિ કોઈને પણ જવું હોય તો તેઓના ખાવા-પીવા, પહેટવાથી લઈ દરેક જરૂરિયાત સંતોષવામાં આવશે. બીમાર પડશે તો ઓદ્ધોપચાર કરાવશે અને સુખપૂર્વક અહિછત્રાનગરી સુધી પહોંચાડશે, માટે જેને પણ જવાના ભાવ હોય તે સાથે આવી શકે છે.’

- (૩) ધન્ય સાર્થવાહે ધમદિશના સાંભજ્યા પછી શું કર્યું ? તેમનું ભવિષ્ય શું ?

જ : (૪) ધન્ય સાર્થવાહે ધમદિશના સાંભજ્યા પછી પોતાના મોટા પુત્રને કુટુંબના વડા તરીકે સ્થાપિત કરીને એ સ્વયં ટીક્ષ્ણિત થયા. સામાચિકથી લઈને ૧૧ અંગોનું અદ્યચન કર્યું અને ધાણાં વર્ષો સુધી સંચમનું પાલન કર્યું. અંત સમયે એક માસની સંલેખના કરીને, સાઠ ભક્તના આહારનો અનશન ક્રારા ત્યાગ કરી દેવલોકમાં દેવ તરીકે ઉત્પન્ન થયા. દેવલોકના આચુષ્યનો ક્ષય થતાં ત્યાંથી ચ્યાવીને મહાવિદેહક્ષેત્રમાં મનુષ્યજન્મ ધારણા કરીને સિદ્ધ પ્રાપ્ત કરશે યાવત્ જન્મ-મરણનો અંત કરશે.

- (૫) નંદીફળનું રૂપક શું બોધ આપે છે ?

જ : (૫) નંદીફળનું રૂપક બોધ આપે છે કે મોક્ષમાર્ગને અંગીકાર કરનારાઓ માટે ઈન્દ્રિયોના વિષયો વિષમય નંદીફળની સમાન છે. જેમ નંદીફળના ભક્ષણથી મરણ થાય છે તેમ ઈન્દ્રિય વિષયોના સેવનથી સંસારમાં જન્મ-મરણ થાય છે અને તેનું સેવન ન કરે તો સિદ્ધક્ષેત્રમાં જાય છે અર્થાત્ સિદ્ધ થાય છે.

અ થ વ |

૧૦

પ્ર. : ૩ - સુસુમાના આધારે નીચેના પ્રશ્નોના જવાબ લખો :

- (૧) લોકો ચિલાત દાસપુત્રની ફરિયાદ શા માટે કરતા હતા ?

જ : (૧) ચિલાત દાસપુત્ર કોઈની કોડીઓ, લખોટીઓ, રમકડાંઓ, ઢીંગલીઓ, માળાઓ, અલંકારો વગેરે રમત રમતાં અન્ય બાળકોની વસ્તુઓ ચોરી લેતો હતો. કોઈને મારતો, કોઈને ગાળો બોલતો, ઠગતો આદિ કાર્ય કરતો હતો તેથી લોકો તેની ફરિયાદ કરતા હતા.

- (૨) ચોરોએ ચિલાતપુત્રની કઈ વાતનો સ્વીકાર કર્યો ?

જ : (૨) ચિલાતપુત્રે કહ્યું કે, “રાજગૃહી નગરીમાં ધનાઢ્ય એવા ધન્ય સાર્થવાહ રહે છે. આપણે તેમનું ધર લૂંટવાનું છે. લૂંટમાં ભળનાર વિપુલ ધન, કનક, રૂપું વગેરે તમે રાખજો અને તેમની સંસુમા નામની પુત્રી મારી રહેશે”. ચોરોએ તેની એ વાતનો સ્વીકાર કર્યો.

- (૩) ચિલાત ચોર ચોરી કરવા કેવી રીતે નીકળ્યો ? ક્યાં છુપાયો ?

જ : (૩) ચિલાત ચોર કવચ ધારણ કરીને, હાથમાં તલવાર લઈ, ધનુષ્ય-બાળા, ભાલા આદિ લઈ બધા ચોરો સાથે ચોરપલ્લીની બહાર વાજતે-ગાજતે નીકળ્યો અને દિવસના અંતભાગમાં નગરીના સમીપના એક સાધન વનમાં છુપાઈને રહ્યો.

(૪) ચિલાત ચોર ભયભીત શા માટે થઈ ગયો ?

જઃ (૪) ચિલાત ચોર ધન લૂંટીને અને સુંસુમાનું અપહરણ કરીને ગયો એટલે ધન્ય સાર્થવાહ બહુમૂલ્ય લેટ લઈ કોટવાળ પાસે જઈને ચિલાત ચોર પાસેથી પોતાની દીકરી મેળવવા માટે વિનંતી કરી જેથી એ નગરસેવકોએ સ્વીકારીને આયુધોથી સજજ થઈ ચિલાત ચોર પાસે પહોંચીને તેની સાથે ચુદ્ધ કરવા લાગ્યા. નગરસેવકોએ તેને હત-પ્રત કરીને પરાજિત કરી દીધો. બીજા બધા ચોરો કનક-ધન વગેરે ત્યાં જ મૂકીને આમતેમ ફેંકી ચારે દિશામાં પલાચન થઈ ગયા. ત્યાર પછી તે નગરસેવકો વિપુલ ધન-કનક આદિ ગ્રહણ કરીને રાજગૃહી નગરી તરફ પાછા ફર્યા એ જોઈને ચિલાત ચોર ભયભીત થઈ ગયો.

(૫) સાધુ-સાધ્વી આહાર શા માટે કરતાં નથી? પણ કરે તો શેના માટે આહાર કરે છે?

જઃ (૫) સાધુ-સાધ્વી પ્રવજિત થઈને જેમાંથી વમન ઝરે છે, જે પિતાસ્વી, શુકાશ્વી, શોહિતાસ્વી તથા અવશ્ય છોડવા ચોગ્ય છે, એવા આ ઓદારિક શરીરના વર્ણ, રૂપ, બળ કે વિષયવૃદ્ધિ માટે આહાર કરતા નથી, પરંતુ ફક્ત સિદ્ધગતિને પ્રાપ્ત કરવા માટે જ આહાર કરે છે.

પ્ર. : ૪ -શ્રીઠાણગંગ સૂત્રના આધારે નીચેના પ્રશ્નોના જવાબ લખો : (કોઈ પાણ છ)

૧૦

(૧) જીવ કેટલા કારણે દુર્ગતિમાં જાય છે ?

જઃ (૧) જીવ પાંચ કારણે દુર્ગતિમાં જાય છે (૧) હિંસાથી (૨) અસત્ય ભાષણથી (૩) ચોરીથી (૪) કુશીલ સેવનથી અને (૫) પરિશ્રદ્ધી

(૨) વ્યવહાર કેટલા પ્રકારના છે ? તેમાંથી શ્રુત અને જીત વ્યવહાર સમજવો.

જઃ (૨) વ્યવહાર પાંચ પ્રકારના છે : શ્રુત વ્યવહાર – નવપૂર્વથી ન્યૂન જ્ઞાનવાળા બહુશ્રુત શ્રમણોના શાસ્ત્રના આધારથી કરાતા વ્યવહારને નિર્ણયને શ્રુતવ્યવહાર કહે છે. જેમાં આચારાંગ આદિ ૧૧ અંગશાસ્ત્ર તથા આઠ પૂર્વ સુધીના જ્ઞાનને શ્રુતમાં સમાવિષ્ટ કરેલ છે.

જીત વ્યવહાર-જ્યાં ધારણા પણ ન હોય ત્યાં જીત વ્યવહારથી કાર્ય થવું જોઈએ. દ્રવ્ય-શ્રેત્ર-કાળ-ભાવ આદિ અનુસાર પરંપરા પ્રમાણે પ્રાયશ્ક્રિત અપાય તે - જે અનેક ગીતાર્થ દ્વારા આચરિત હોય, અસાદ્ય હોય અને આગમથી અબાધિત હોય.

(૩) યમરંઘાની સભા કેટલી ? એના નામ લખો.

જઃ (૩) ૧) સુધર્મા સભા - દેવોની સભા મળવાનું સ્થાન
૨) ઉપપાત સભા - ઉત્પત્તિ સ્થાન
૩) અભિષેક સભા - અભિષેકનું સ્થાન
૪) અલંકારિક સભા - શરીર સજાવટ ભવન
૫) વ્યવસાય સભા - અદ્યયનગૃહ અર્થાત् કોઈપણ કાર્યના નિર્ણયનું સ્થાન

(૪) શરીરમાંથી જીવને નીકળવાના માર્ગ વિસ્તારથી લખો.

જઃ (૪) શરીરમાંથી જીવને નીકળવાના પાંચ માર્ગ છે.

પગ, સાથળ, છદ્ય, મસ્તક અને સર્વાંગ.

૧) પગથી નિર્યાણ કરનારો (નીકળેલો) જીવ નરકગામી થાય.

૨) સાથળથી નિર્યાણ કરનારો (નીકળેલો) જીવ તિર્યંગગામી થાય.

૩) છદ્યથી નિર્યાણ કરનારો (નીકળેલો) જીવ મનુષ્યગામી થાય.

૪) મસ્તકથી નિર્યાણ કરનારો (નીકળેલો) જીવ દેવગામી થાય.

૫) સર્વાંગથી નીકળેલો જીવ સિદ્ધગતિમાં પર્યવસિત થાય છે.

- (૫) પાંચ અનુતર નરકાવાસા અને પાંચ સેનાના નામ લખો.
- જઃ (૫) ૧) કાલ ૨) મહાકાલ ૩) રૈવ ૪) મહારૌરુક અને ૫) અપ્રતિષ્ઠાન
પાંચ સેનાના નામ : ૧) પાયદળ સેના ૨) અશ્વસેના ૩) હસ્તસેના
૪) મહિષ સેના ૫) રથ સેના.

પ્ર. : ૫ - અંતગડ સૂત્રના આધારે નીચેના પ્રશ્નોના જવાબ આપો:

૧૦

- (૧) અંતગડ સૂત્રમાં કયા સમયની વાત છે ? દ્વારિકા નગરી કેવી હતી ?
- જઃ (૧) જ્યારે આ અવસર્પિણી કાળના ચોથા આરામાં ભરતક્ષેત્રમાં ભગવાન = ૨૨મા તીર્થકર અરિષ્ટનેમિ વિચરતા હતા તે સમયની આ વાત છે. તે સમયે કૃષ્ણા મહારાજા એટલે કે અંતિમ વાસુદેવ પણ બિરાજતા હતા. તે દ્વારિકા નગરી ૧૨ ચોજન લાંબી અને ૮ ચોજન પછોળી હતી. પ્રત્યક્ષ દેવલોક સમાન શોભનીય અને રમણીય હતી.
- (૨) ભગવાને કેવળજ્ઞાનથી કૃષ્ણ વાસુદેવના કયા ભાવ જાણ્યા ?
- જઃ (૨) ભગવાને કૃષ્ણ વાસુદેવના આ પ્રમાણોના ભાવ જાણ્યા કે, ‘ધન્ય છે તે જાલિ માયાલિ આદિ ચદુકુમારોને, જેઓએ સુવર્ણા, ૨૪ત, રાજ્ય અંતઃપુરાદિ સર્વસ્વનો ત્વાગ કરી તથા પ્રચુર સોના-ચાંદી સારભૂત દ્રવ્યનો દેવયોગ્ય ભાગ દાનમાં દઈ ભગવાન પાસે સંયમ અંગીકાર કર્યો છે. હું અધન્ય છું, અપુણ્ય છું, જેના કારણે રાજ્ય અંતઃપુર અને માનવીય કામબોગોમાં ગૃહ્ય-આસકત તેમ જ મૂર્ખિત છું. હું પ્રભુની પાસે સંયમ સ્વીકારી શકતો નથી.
- (૩) કૃષ્ણ વાસુદેવે પોતાનું ભવિષ્યકથન સાંભળ્યા પછી શું કર્યું ?
- જઃ (૩) કૃષ્ણ વાસુદેવે પોતાનું ભવિષ્ય કથન જાણ્યા પછી ખૂબ જ પ્રસન્ન અને સંતુષ્ટ થયા. પોતાની ભુજા અફળાવવા લાગ્યા. અત્યંત આનંદમાં આવી જઈ જયનાદ કરતા સમવસરણમાં સ્કૂર્તિથી ત્રણ પગલાં પાછા ગયા. પાછા જઈને જોરથી સિંહનાદ કર્યો. પછી ભગવંતને વંદન - નમસ્કાર કરીને અભિષેક્ય હસ્તિરતન ઉપર બેસી પોતાના ભવનમાં આવ્યા.
- (૪) કૃષ્ણ વાસુદેવે રાજમાર્ગ પર શું ઉદ્ઘોષણા કરાવી ?
- જઃ (૪) કૃષ્ણ વાસુદેવે રાજમાર્ગ પર ઉદ્ઘોષણા કરાવી કે ‘હે દેવાનુપ્રિયે, આ દ્વારિકા નગરીનો સુરા, અનિન અને દ્વિપાયન અધિના કોદથી નાશ થવાનો છે, તેથી જેની પણ ઈરછા હોય, પછી તે રાજ હોય, શ્રેષ્ઠી રાણી, રાજકુમારી હોય કે તલવર કે માંડલિક, કોટુંબિક હોય, જેને પ્રભુ પાસે મુંકિત દીક્ષા ગ્રહણ કરવી હોય, તેને કૃષ્ણાવાસુદેવ સંયમ ગ્રહણ કરવાની આજા આપે છે. તેમના આશ્રિત બધા કુદુંબીજનોની વ્યવસ્થા કૃષ્ણાવાસુદેવ ચથાયોગ્ય રીતે કરશે અને તેમનો દીક્ષા મહોત્સવ પણ મહાન ધૈર્ય થતા ધામધૂમથી ઉજવશે.
- (૫) પદ્માવતીએ દીક્ષા લીધા પછી શું કર્યું ?
- જઃ (૫) પદ્માવતી આર્યાએ ચક્ષિણી આર્યા સમીપે સમાચિકથી લઈને અગિયાર અંગોનું અદ્યયન કર્યું. સાથે-સાથે ધણા ઉપવાસ, છઙ્ગ, અંજુમ, ચોલા, અર્ધમાસખમણા, માસખમણા આદિ વિવિધ તપ દ્વારા આત્માને ભાવિત કરતાં વિચરવા લાગ્યા. વીસ વર્ષની ચારિત્ર પર્યાયનું પાલન કરી એક માસની સંલેખનામાં આત્માને જોડી સાઈ (૫૦) ભક્ત અનશન કરીને અર્થાત્ સંથારો કરીને સિદ્ધગતિને પામ્યા. સિદ્ધ બુદ્ધ મુક્ત થઈ ગયા.

અથવા

પ્ર. : ૫ - નિરખાવલિકા સૂત્રના આધારે નીચેના પ્રશ્નોના જવાબ લખો :

- (૧) સૌમિલ બ્રાહ્મણ કેટલા શાસ્ત્રોનો જાણકાર હતો ? કોણી પાસે શ્રાવક ધર્મ સ્વીકાર્યો અને ધર્મથી ચ્યુત કેમ થયો ?
- જઃ (૧) સૌમિલ બ્રાહ્મણા (સામવેદ, ચચુર્વેદ, અર્થવેદ, ઋગ્વેદ) એ ચાર વેદ. ઈતિહાસ, નિધદું (કોશ) આદિ પદ્ધતાંગવિદ (૪ અંગનો જાણકાર) હતો. તે ઉપરાંત અનેક શાસ્ત્રોમાં નિપુણ હતો. પુરુષદાનીય અર્થાત્ પાર્શ્વપ્રભુ અર્થાત્ ૨૩મા તીર્થકર પાર્શ્વનાથ પ્રભુ પાસે

શ્રાવકદ્યર્મ સ્વીકાર્ય પછી સત્તસંગના અભાવે એ શ્રાવક ધર્મથી ચ્યુત (પતીત) થઈ ગયો.

(૨) દીક્ષા પ્રોક્ષિક એટલે શું ?

જ : (૨) દીક્ષાપ્રોક્ષિક એટલે દિશાની પ્રમુખતાથી તેના અધિપતિ દેવોની પૂજા-ભક્તિ કરવામાં આવે છે. તેઓની આજ્ઞાથી તે દિશામાંથી ચઙ્ગા-સામગ્રી અને ખાદ્યસામગ્રી ત્રણણ કરવામાં આવે છે. ત્યાર બાદ હવન-ચઙ્ગા કરી ખાદ્યસામગ્રી પકાવવામાં આવે છે. પછી અતિથિને જમાડીને પોતે બોજન ત્રણણ કરે છે.

(૩) દીક્ષા લીધા પછી કાલાંતરે સૌભિલ બ્રાહ્મણે શું અભિગ્રહ કર્યો ?

જ : (૩) સોમિલે કાલાંતરે અભિગ્રહ લીધો કે હું ચાલતા-ચાલતા, જળમાં, પહાડ પર, ખડકો કે ગુફા... ગમે તે સ્થાને પછી જાઉં, તો મારે ત્યાંથી ઉઠવું કલ્પે નહીં.

(૪) દેવ કેટલી વાર પ્રગટ થયા અને વારંવાર સૌભિલને શું કહ્યું ? શા માટે ?

જ : (૪) સોમિલ પાસે દેવ પાંચ પાંચ વાર પ્રગટ થઈને કહેતા રહ્યા કે, હે સોમિલ બ્રાહ્મણા; તમારી આ પ્રવજ્યા દુષ્પ્રવજ્યા છે. ત્યારે સોમિલે પૂછ્યું કે, દુષ્પ્રવજ્યા કેમ છે ? ત્યારે કહે છે કે, પહેલાં તમે પાર્શ્વપ્રભુ પાસે શ્રાવકવ્રત અંગીકાર કરેલ, પછી સત્તસંગ ન મળતા અને મિથ્યાત્વપર્યાયો વધતાં તમે આ તાપસ પર્યાયનો સ્વીકાર કર્યો. એમની દુષ્પ્રજ્યામાંથી સુપ્રવજ્યા થાય. માટે વારંવાર આવીને એમ કહેવા લાગ્યો હતો.

(૫) સોમિલના ભવથી આપણે શું બોધ લેવાનો છે ?

જ : (૫) સોમિલના ભવથી એ બોધ લેવાનો છે કે, પ્રતબંગ અને તાપસી દીક્ષા સ્વીકાર કરવાથી, આલોચના - પ્રતિકમણ ન કરવાથી તે સોમિલ વિરાઘક થઈ જ્યોતિષીમાં ઉત્પન્ન થયા. શ્રાવકદ્યર્મનું પાલન કરનારની ગતિ યૈમાનિકદેવની થાય છે. સોમિલે દેવ પ્રેરણાથી પ્રત તો ધારણ કર્યું પણ સમ્યકૃદર્શનની શુદ્ધિ કરી નહિ. પૂર્વકૃત પાપોની આલોચના કર્યા વગર જ કાળદ્યર્મ પામ્યા તેથી જ્યોતિષ દેવોમાં, શુદ્ધ મહાગ્રહ દેવરૂપે ઉત્પન્ન થયા. અહીં સમ્યગ્ દર્શન-શક્ષાની મહતા પ્રતીત થાય છે. સમ્યગ્ દર્શન વિનાનું ચારિત્રપાલન સફળ થતું નથી. માટે આપણો એ વિચાર આત્મસાત્ કરીને આપણું જીવન એ પ્રમાણેનું બનાવવું જોઈએ.

પ્ર. : ૬ -શ્રી ઉત્તરાધ્યયનને આધારે નીચેના પ્રશ્નોના જવાબ લખો :

૧૫

(અ) નીચેનામાંથી કોઈ પણ ત્રાગ ગાથા પૂર્ગ કરીને ભાવાર્થ લખો :

(૬)

(૧) દુમપત્તએ .... મા પમાયએ | (૪) અરઙ ... મા પમાયએ

(૨) તેઉક્કાય .... મા પમાયએ | (૫) બુદ્ધસ્સ.... ગોયમે

(૩) અહીણ .... મા પમાયએ |

પાઠાવલિ :
૪-૬ (અ) માં
જોઈ લેવું

જ : (૧) દુમપત્તએ પંડુયએ જહા, ણિવડ્ડ રાઙ્ગણાણ અચ્ચાએ ।

એવં મણુયાણ જીવિયં, સમય ગોયમ । મા પમાયએ

ભાવાર્થ : જેમ રાત-દિવસનો કાળ વ્યતીત થતાં ઝાડનાં પીળાં થઈ ગયેલાં પાંદડાં સુકાઈને ખરી પડે છે, તેમ મનુષ્યજીવન પણ પડવાનું છે, અર્થાત્ આચુષ્ય સમાપ્ત થઈ જવાનું છે. માટે હે ગોતમ ! ક્ષણમાત્રનો પણ પ્રમાદ ન કર.

જ : (૨) તેઉક્કાય - મઙ્ગાઓ, ઉક્કોસં જીવો ઉ સંવસે ।

કાલ સંખાડ્યં, સમય ગોયમ ! મા પમાયએ

ભાવાર્થ : અનિન્કાયમાં ઉત્પન્ન થયેલો જીવ તેમાં ને તેમાં જન્મ-મરણ કરતાં

ઉત્કૃષ્ટ અસંખ્યકાળ પસાર કરે છે, તેથી ગોતમ ! ક્ષણમાત્રનો પણ પ્રમાદ ન કર.

જ : (૩) અહીણ પંચિદિવ્યં પિ સે લહે ઉત્તમધમ્મસુર્દુ હુ દુલ્લહા ॥

કુતિત્થિ ણિસેવએ જણે, સમય ગોયમ ! મા પમાયએ

ભાવાર્થ : જીવ સંપૂર્ણ પંચેન્ક્રિયત્વ પ્રાપ્ત કરે, છતાં તેને સાચા અને શ્રેષ્ઠ ધર્મનું શ્રવણ મળું અતિદુર્લભ છે; કારણ કે ધણા લોકો બીજા મતમતાંતરને સેવનારા

હોય છે. તેઓને ઉત્તમ ધર્મ સાંભળવાનો સુયોગ પ્રાપ્ત થતો નથી તેથી હે ગોતમ ! ક્ષણમાત્રનો પણ પ્રમાદ ન કર.

જ : (૪) અરદું ગંડ વિસૂદ્ધયા આયંકા વિવિશા ફુસંતિ ને ।

વિહઙ્ગ વિઝુસઙ્ગ તે સરીરયં, સમયં ગોયમ ! મા પમાયએ

ભાવાર્થ : અળાઈઓ, ગૂમડાં, વિસૂચિતા તથા વિવિધ પ્રકારના અન્ય શીધધાતક રોગ આતંક તમારા શરીરમાં પેટા થઈ રહ્યા છે, જે તારા શરીરને બળહીન કરી રહ્યા છે, નાશ કરી રહ્યા છે. તેથી હે ગોતમ, સમય માત્રનો પણ પ્રમાદ ન કર.

જ : (૫) બુદ્ધસ્સ ણિસમ્મ ભાસિયં સુકહિયમદૃપાં વસોહિયં ।

રાગ દોસ - ચ છિંદિયા, સિદ્ધિંગં ગાએ ગોયમે ॥

ભાવાર્થ : મોક્ષદાયક ભાવોથી સુશોભિત તેમ જ સારી રીતે કહેલી સર્વજ્ઞ ભગવાન મહાવીરની વાણી સાંભળીને તેનો સ્વીકાર કરીને અને રાગદ્રોષનો પૂર્ણ ક્ષય કરીને શ્રી ગોતમ સ્વામીએ સિદ્ધગતિને પ્રાપ્ત કરી.

(બ) નીચેનામાંથી કોઈ પણ છ પ્રશ્નોના જવાબ લખો : (૬)

(૧) મનુષ્યજીવન પ્રાપ્ત થવું કેમ કઠિન છે ?

જ : (બ) (૧) મનુષ્યજીવન ડાબના અગ્રભાગ પર અવલંબીને રહેલા ઝાકળબિંદુની જેમ થોડી વાર જ રહે છે. ઝાકળબિંદુની જેમ ક્ષણાંતર છે માટે.

(૨) આર્થત્વ પ્રાપ્ત થવું કેમ કઠિન છે ?

જ : (૨) કારણ કે કેટલાય મનુષ્ય હોવા છતાં ચોર, લુંટારા, અનાર્ય, અસંસ્કારી અર્થાત્ જેને ધર્મ-અધર્મનો વિવેક ન હોય તેવા થઈ જાય છે. માટે આર્થત્વ પ્રાપ્ત થવું કઠિન છે.

(૩) શ્રેષ્ઠ ધર્મનું શ્રવણ કેમ દુર્લભ છે ?

જ : (૩) શ્રેષ્ઠધર્મનું શ્રવણ દુર્લભ છે, કારણ કે ઘણા લોકો બીજા મતમતાંતરને સેવનારા હોય છે. તેઓને ઉત્તમધર્મ સાંભળવાનો સુયોગ પ્રાપ્ત થતો નથી. માટે શ્રેષ્ઠધર્મનું શ્રવણ મળવું દુર્લભ છે.

(૪) સ્નેહને કેવી રીતે દૂર કરવાનું છે ?

જ : (૪) જેમ શરદ અતુમાં ચંદ્ર વિકાસી કમળ પાણીમાં ઉત્પન્ન થવા છતાં પાણીથી નિરાળું રહે છે તેમ પોતાના સ્નેહને દૂર કરવાનું છે.

(૫) મોક્ષમાર્ગની વૃદ્ધિ કેવી રીતે કરવાની છે ?

જ : (૫) તત્ત્વોને જાણીને અને કથાચોને પૂર્ણ શાંત કરી સંચભી બનીને ગ્રામ-નગર આદિમાં વિચરણ કરીને મોક્ષમાર્ગની વૃદ્ધિ કરવાની છે.

(૬) ધર્મનું આચરણ કેમ દુર્લભ છે ?

જ : (૬) ઘણાં ધર્મ-શ્રદ્ધાળું લોકો પણ સંસારના કામભોગોમાં કે ઈન્ક્રિય વિષયોમાં ફસાયેલા કે આસક્ત થયેલા છે. માટે ધર્માચરણ દુર્લભ છે.

(૭) આ અધ્યયનનું નામ દ્રુમપત્રક શા માટે છે ?

જ : (૭) આ અધ્યયનની પ્રથમ ગાથાનો પ્રથમ શબ્દ દ્રુમપત્રકનો છે અને એના પરથી સમયમાત્રનો પણ પ્રમાદ ન કરવો એવો બોધ આપવામાં આવ્યો છે. માટે એનું નામ દ્રુમપત્રક રાખવામાં આવ્યું છે.

પ્ર. : ૭ -શ્રી ભગવતી સૂત્રને આધારે નીચેના પ્રશ્નોના જવાબ લખો :

૧૦

(૧) સિદ્ધ અને અસુરકુમારમાં સોવચય આદિ ચાર ભાંગામાંથી કેટલા અને કૃયા કર્યા ભાંગા લાભે ? તે દરેકની સ્થિતિ કેટલી હોય ? (૪)

જ : (૧) સાવચય, સોવચય, સોવચચા - સોવચય એ ગ્રણે ભાંગાની સ્થિતિ જધન્ય ૧ સમયની ઉત્કૃષ્ટ આવલિકાના અસંખ્યાતમા ભાગની છે.. નિરૂપચય નિરવચયાની સ્થિતિ વિરહદ્વારવત જાણવી. સિદ્ધમાં બે ભાંગા લાભે સોવચય અને નિરૂપચય-નિરવચય.

સોવચયની સ્થિતિ જધન્ય ૧ સમય ઉત્કૃષ્ટ ૮ સમયની.

- (२) २४ से દંડકનો હિયમાન, વર્ધમાન અને અવસ્થિતનો કાળ લખો. (3)
- જ્ઞ: (૨) ૨૪સે દંડકનો હિયમાન - વર્ધમાન કાળ જધન્ય ૧ સમય ઉત્કૃષ્ટ આવલિકાનો અસંખ્યાતમાં ભાગ અને અવસ્થિત રહે તો પાંચ સ્થાવર વર્જને ૧૮ દંડકનો વિરહકાળથી બમણા સમય સુધીનો પણ પાંચ સ્થાવરમાં જધન્ય ૧ સમય ઉત્કૃષ્ટ આવલિકાનો અસંખ્યાતમો ભાગ જાણાઓ.
- (૩) ત્રણે સંચયની વ્યાખ્યા લખીને ચંદ્રનીલ રત્ન, ચંદ્રના દેવ અને ચંદ્ન ઘોમાં કયા કયા સંચય હોય તે લખો. (3)
- જ્ઞ: (૩) ૧) કૃતસંચય = ૧ સમયમાં એક સાથે બે જીવોથી સંખ્યાતા જીવો ઉત્પન્ન થાય.
 ૨) અકૃતસંચય = ૧ સમયમાં અસંખ્યાતા અનંત જીવો ઉત્પન્ન થાય.
 ૩) અવકૃતસંચય = ૧ સમયમાં ૧ જીવ ઉત્પન્ન થાય.
 ૧) ચંદ્રનીલ રત્નમાં એક અકૃત સંચય. ૨) ચંદ્રના દેવ અને ૩) ચંદ્ન ઘોમાં ત્રણેત્રણ સંચય હોય.

પ્ર. : ૮ -શ્રી પ્રજ્ઞાપના સૂત્રના આધારે નીચેના પ્રશ્નોના જવાબ લખો : (કોઈ પાણ ચાર)

૧૦

- (૧) આહારક અને તેજસ શરીરની વ્યાખ્યા લખો.
- જ્ઞ: (૧) આહારક શરીર - ૧૪ પૂર્વી સાધુને તપ આદિ લબ્ધિથી આ શરીરની પ્રાપ્તિ થાય. એમાં ઉત્તમ સ્ફિટિક સમાન પુષ્ટગલોને ગ્રહણ કરીને જધન્ય ૧ હાથ ન્યૂન ઉત્કૃષ્ટ એક હાથનું પોતાના આકાર જેવું જ દ્રશ્ય અથવા અદ્રશ્ય શરીર બનાવે તેને આહારક શરીર કહે છે.
 તેજસ શરીર- (તેજસ શરીર નામકર્મના ઉદ્યથી પ્રાપ્ત તેજસ પુષ્ટગલો દ્વારા બનેલ શરીર) જેના કારણે શરીરમાં ઉષ્ણિતા રહે અને આહારને પચાવે તે તેજસ શરીર.
 (૨) સંસ્થાન દ્વાર લખો.
- જ્ઞ: (૨) સંસ્થાન દ્વાર -
 (૧) ઓદારિક શરીરમાં છ સંસ્થાન
 (૨) ઐક્ષિય શરીરમાં ભવ પ્રત્યાચિકમાં (i) દેવને સમચતુરંસ સંસ્થાન દેવના ઉત્તર ઐક્ષિયમાં છ સંસ્થાન (ii) નારકીને ભવ પ્રત્યાચિક તથા ઉત્તર ઐક્ષિયમાં હુંડ સંસ્થાન (iii) લબ્ધ્ય પ્રત્યાચિકમાં મનુષ્ય તિર્યંચ પંચેનિંદ્રયમાં છ સંસ્થાન બાદર વાચુકાય ઐક્ષિયમાં હુંડ સંસ્થાન.
 (૩) અવગાહનાનો અદ્યબ્ધુત્વ દ્વાર લખો.
- જ્ઞ: (૩) અવગાહનાનો અલ્પ બહુત્વ દ્વાર - (૧) સર્વથી થોડી ઓદારિક શરીરની જધન્ય અવગાહના (૨-૩) તેથી તેજસ્-કાર્મણાની જધન્ય અવગાહના વિશેષાધિક પરસ્પર તુલ્ય (૪) તેથી ઐક્ષિયની જધન્ય અવગાહના અસંખ્યાતગુણી (૫) તેથી આહારકની જધન્ય અવગાહના સંખ્યાતગુણી (૬) તેથી આહારકની ઉત્કૃષ્ટ અવગાહના વિશેષાધિક (૭) તેથી ઓદારિકની ઉત્કૃષ્ટ અવગાહના સંખ્યાતગુણી તેથી ઐક્ષિયની ઉત્કૃષ્ટ અવગાહના અસંખ્યાતગુણી તેથી તેજસ્-કાર્મણાની ઉત્કૃષ્ટ અવગાહના અસંખ્યાતગુણી પરસ્પર તુલ્ય.
 (૪) પાંચેય શરીરને અંતર કેટલું પડે ?
- જ્ઞ: (૪) ઓદારિક શરીરને મૂકી ફીથી ઓદારિક શરીર લેતાં અંતર પડે તો જધન્ય ૧ સમય ઉત્કૃષ્ટ ૩૩ સાગર કાઝેરાનું (૨) ઐક્ષિય શરીર મૂકીને ઐક્ષિય શરીર લેતા અંતર પડે તો જધન્ય અંતર્મુહૂર્ત ઉત્કૃષ્ટ અનંતકાળ (૩) આહારક શરીરને અંતર પડે તો જધન્ય અંતર્મુહૂર્ત ઉત્કૃષ્ટ દેશે ઉણું અર્ધપુષ્ટગલ પરાવર્તન (૪-૫) તેજસ્-કાર્મણા શરીરને અંતર નથી કારણ કે સિદ્ધ પુનઃ સંસારી થતા નથી.
 (૫) પાંચેય શરીરનો વિષય કેટલો હોય ?
- જ્ઞ: (૫) પાંચેય શરીરનો વિષય - (૧) ઓદારિક શરીરનો વિષય પંદરમાં રૂક્ષક્રીપ સુધી

જવાનો. (૨) વેક્ટિય શરીરનો વિષય અસંખ્યાતા ક્રીપ સમુક્ર સુધી જવાનો.
 (૩) આહારક શરીરનો વિષય અઠીક્રીપ સમુક્ર સુધી જવાનો. (૪) તૈજસ
 (૫) કાર્મણાનો વિષય સર્વલોકમાં જવાનો.

પ્ર. : ૬ -માર્ગાણ્યા - પદ્ડત ભેદના આધારે નીચેના પ્રશ્નોના જવાબ લખો : (કોઈ પણ પાંચ) ૧૦

(૧) અધોલોકમાં કેવળીના ભેદ કેટલા અને કેવી રીતે લખો ?

જઃ (૧) અધોલોકમાં કેવળીનો ૧ ભેદ લાભે. જંબૂક્રીપના મહાવિદેહ ક્ષેત્રનો થોડો ભાગ ૧૦૦૦ જોજન નીચે ગયો છે. તિર્છોલોક સમપૃથીથી ૮૦૦ યોજન નીચે સુધી છે. પછી અધોલોક શરૂ થાય છે તેથી ૮૦૦ પછીનો ૧૦૦ યોજનનો વિભાગ અધોલોકમાં ગણાય છે. એમાં મહાવિદેહ ક્ષેત્રની બે વિજયનો સમાવેશ થાય છે જેમાં તીર્થકર, કેવળી હોય છે. એ અપેક્ષાથી મહાવિદેહમાં ૩ ભેદ મનુષ્યના ગણાય છે. ૧ ગર્ભજનો અપર્યાપ્તો, ૧ ગર્ભજનો પર્યાપ્તો, ૧ સંમૂર્ચિત્તમનો અપર્યાપ્તો. એમાંથી કેવળી ગર્ભજના પર્યાપ્તામાં જ હોય માટે એક ભેદ છે.

(૨) એકેન્દ્રિયના કેટલા ભેદમાં તેજોલેશયા લાભે ? શા માટે ?

જઃ (૨) એકેન્દ્રિયના પૃથ્વી, પાણી, વનસ્પતિમાં ૫૪ જાતના દેવો આવીને ઉપજે છે. માટે એ ત્રણો ભેદમાં અપર્યાપ્તામાં તેજોલેશયા હોય છે. પર્યાપ્તા થયા પછી તેજોલેશયા હોતી નથી. માટે ત્રણ ભેદમાં તેજોલેશયા છે.

(૩) અધોલોકમાં ગર્ભજના ભેદ કેટલા ? શા માટે ?

જઃ (૩) અધોલોકમાં ગર્ભજના ૧૨ ભેદ છે. ઉપર બતાવ્યા પ્રમાણે મહાવિદેહની બે વિજય અધોલોકમાં ગણાય છે. એમાં બે ગર્ભજ મનુષ્ય અને પાંચ સંઝી તિર્થચ ગર્ભજના અપર્યાપ્તા અને પર્યાપ્તા છે. માટે ૧૨ ભેદ.

(૪) મિશ્રદષ્ટિ ગર્ભજમાં કયા કયા ભેદ છે ? અપર્યાપ્તા હોય કે નહિ, શા માટે ?

જઃ (૪) મિશ્રદષ્ટિ ગર્ભજમાં ૫ સંઝી તિર્થચના પર્યાપ્તા અને ૧૫ કર્મભૂમિના પર્યાપ્તા. એ ૨૦ ભેદ હોય, કારણ કે મિશ્ર દષ્ટિ સંઝી જીવોના પર્યાપ્તામાં જ તેની પાસે ત્રણ દષ્ટિ હોય એનામાં જ હોય છે. મનુષ્યના ગર્ભજ પર્યાપ્તા ૧૦૧ છે, પણ પક અંતરક્રીપમાં ૧ મિથ્યાદષ્ટિ છે અને ૩૦ અકર્મભૂમિમાં બે દષ્ટિ સમકિત અને મિથ્યા હોઈ શકે છે એટલે માત્ર ૧૫ કર્મભૂમિના પર્યાપ્તામાં જ ત્રણ દષ્ટિ હોવાને કારણે મનુષ્યના ૧૫ જ ભેદ લેવાના છે.

(૫) ઉર્ધ્વલોક નોગર્ભજ તેજોલેશયામાં કેટલા ભેદ હોય ? તિર્થચ પંચેન્દ્રિય શા માટે નથી લીધા ?

જઃ (૫) ઉર્ધ્વલોક નોગર્ભજ તેજોલેશયામાં ૬ ભેદ લેવાના છે. પૃથ્વી, પાણી, વનસ્પતિ એ ત્રણ અને ૧લું-બીજું દેવલોક. ૧લું કિલ્લીધી એના અપર્યાપ્તા અને પર્યાપ્તાના ક ભેદ એમ ૬ ભેદ લેવાના છે. અસંઝી તિર્થચ પંચેન્દ્રિય નોગર્ભજ છે પણ એમાં તેજોલેશયા નથી માટે નથી લેવાના.

(૬) સૂક્ષ્મ જીવોના કેટલા ભેદ છે ?

જઃ (૬) સૂક્ષ્મ જીવોના ૧૦ ભેદ છે. પાંચ સ્થાવરના અપ૦ચ્યાપ્તા અને પર્યાપ્તા.

(૭) ત્રસ તિર્થચના પર્યાપ્તામાં કેટલા ભેદ હોય ?

જઃ (૭) ત્રસ તિર્થચના પર્યાપ્તામાં ૧૩ ભેદ હોય. બેઇન્ડ્રિય, તેઇન્ડ્રિય, ચૌરેન્ડ્રિય, અસંઝી તિર્થચ પંચેના પાંચ અને સંઝી તિર્થચ પંચેન્દ્રિયના પાંચ, એ ૧૩ના પર્યાપ્તા ભેદ હોય.

“જ્ય. જિનેન્ડ્ર”

અનુક્રમિક લિસ્ટ

ઉત્તરાવલી: જાન્યુઆરી - 2017

શ્રેણી	ગ્રુપ	બુક પેજ નં.
1	જૈનશાળા	1 થી 4
1	મહિલામંડળ/ભિત્રમંડળ/ચુવા-ચુવતી ગ્રુપ	5 થી 8
2	જૈનશાળા	9 થી 12
2	મહિલામંડળ/ભિત્રમંડળ/ચુવા-ચુવતી ગ્રુપ	13 થી 16
3	જૈનશાળા/મહિલામંડળ/ભિત્રમંડળ/ચુવા-ચુવતી ગ્રુપ	17 થી 21
4	જૈનશાળા/મહિલામંડળ/ભિત્રમંડળ/ચુવા-ચુવતી ગ્રુપ	22 થી 26
5	જૈનશાળા/મહિલામંડળ/ભિત્રમંડળ/ચુવા-ચુવતી ગ્રુપ	27 થી 31
6	જૈનશાળા/મહિલામંડળ/ભિત્રમંડળ/ચુવા-ચુવતી ગ્રુપ	32 થી 37
7	જૈનશાળા/મહિલામંડળ/ભિત્રમંડળ/ચુવા-ચુવતી ગ્રુપ	38 થી 42
8	જૈનશાળા/મહિલામંડળ/ભિત્રમંડળ/ચુવા-ચુવતી ગ્રુપ	43 થી 47
9	જૈનશાળા/મહિલામંડળ/ભિત્રમંડળ/ચુવા-ચુવતી ગ્રુપ	48 થી 52
10	જૈનશાળા/મહિલામંડળ/ભિત્રમંડળ/ચુવા-ચુવતી ગ્રુપ	53 થી 57
11	જૈનશાળા/મહિલામંડળ/ભિત્રમંડળ/ચુવા-ચુવતી ગ્રુપ	58 થી 63
12	જૈનશાળા/મહિલામંડળ/ભિત્રમંડળ/ચુવા-ચુવતી ગ્રુપ	64 થી 70
13	જૈનશાળા/મહિલામંડળ/ભિત્રમંડળ/ચુવા-ચુવતી ગ્રુપ	71 થી 77
14	જૈનશાળા/મહિલામંડળ/ભિત્રમંડળ/ચુવા-ચુવતી ગ્રુપ	78 થી 84
15	જૈનશાળા/મહિલામંડળ/ભિત્રમંડળ/ચુવા-ચુવતી ગ્રુપ	85 થી 91
16	જૈનશાળા/મહિલામંડળ/ભિત્રમંડળ/ચુવા-ચુવતી ગ્રુપ	92 થી 97
17	જૈનશાળા/મહિલામંડળ/ભિત્રમંડળ/ચુવા-ચુવતી ગ્રુપ	98 થી 103
18	જૈનશાળા/મહિલામંડળ/ભિત્રમંડળ/ચુવા-ચુવતી ગ્રુપ	104 થી 109
19	જૈનશાળા/મહિલામંડળ/ભિત્રમંડળ/ચુવા-ચુવતી ગ્રુપ	110 થી 117
20	જૈનશાળા/મહિલામંડળ/ભિત્રમંડળ/ચુવા-ચુવતી ગ્રુપ	118 થી 126

ઉત્તરાવલીઃ જન્યુઆરી - 2017

શું ધાર્મિક શ્રેણીનો અભ્યાસ કરવો જરૂરી છે ?

વાંચો અને જાણો

સજગાએઝાં ભંતે ! જીવે કિં જાણાયાર્દી ?

સજગાએઝાં નાણાવરણિજજં કર્મભં ખવેઈ ॥

શ્રી ઉત્તરાધ્યયન સૂત્રમાં ભગવાન કહે છે કે, સ્વાધ્યાય કરવાથી જ્ઞાનાવરણીય કર્મનો ક્ષય થાય છે.

ભગવાન મહાવીર સ્વામીની પરંપરાને જીવંત રાખવા માટેનું સ્વાધ્યાય એક સશક્ત માધ્યમ છે, માટે જ્ઞાનની આરાધનાને વધારેમાં વધારે પુષ્ટ બનાવવી જ રહી. જે જ્ઞાન આપણને આચાર્યો પાસેથી મળ્યું છે તેનું ચિંતન, મનન અને પઠન કરવાથી દર્શન, ચારિત્ર અને તપ્ય પણ દૃઢ બને છે.

જ્ઞાન પ્રાપ્ત કરવાનું એક ઉત્કૃષ્ટ માધ્યમ ધાર્મિક શ્રોણીની પરીક્ષા છે. આ પરીક્ષા હરીકાઈ માટે નથી. માટે આ પરીક્ષામાં કોઈની સાથે સરખામણી ન કરતાં ‘આ તો મારા આત્માની સલામતી માટેનો મારો પુરુષાર્થ છે’ એમ વિચારીએ.

સમ્યક્યોગ ઉપયોગની પ્રવૃત્તિ આત્માના સદ્ગુણોનો વિકાસ કરાવે છે માટે સ્વાધ્યાયદ્વારા પરીક્ષાની તૈયારી કરતી વખતે અને પરીક્ષા દરમિયાન વધુમાં વધુ સમય શુભ અને શુદ્ધ યોગમાં વ્યતીત કરવો.

આજના વિષમ યુગમાં મોબાઇલ, ઇન્ટરનેટ, ફેસબુક, ટિવિટર વગેરે અનર્થદંડનાં કારણોથી બચવા માટેનો રામબાણ ઈલાજ માત્ર ને માત્ર સ્વાધ્યાય છે. પરીક્ષાની તૈયારી એટલે સ્વાધ્યાય અને તે અભ્યંતર તપ્ય જ છે. આપણા ભગવાન, આપણા આચાર્યો, આપણો ધર્મ અને આપણા તત્ત્વજ્ઞાનને ઓળખવા અને સમજવા માટેનો એકમાત્ર રસ્તો ધાર્મિક અભ્યાસ છે. વર્તમાનનો અભ્યાસ એ ભવિષ્યની મૂડી છે જે આ ભવના વૃદ્ધાવસ્થામાં અને પરલભમાં અનંત સુખ અપાવે છે. વર્તમાનમાં મળેલી શારીરિક અને માનસિક શક્તિનો સદ્ગુણોનો સમજણને સન્માર્ગ વાળીએ તો જ માનવભવની સાર્થકતા છે.

તો ચાલો ... ધાર્મિક શ્રોણીના અભ્યાસમાં શ્રેણી ચઢીને હેય ત્યાણી, ઉપાદેય આદરી શ્રેયને પામીએ અને સાથે સહુ જિશાસુ ભવીજનને જોડીએ.

- સુરેશભાઈ પંચમીઆ ના

જ્ય જિનેન્દ્ર !